

Liber de uita in tres libros diuisus / [Marsilio Ficino].

Contributors

Ficino, Marsilio, 1433-1499.
Corsini, Amerigo, 1442-1501.

Publication/Creation

Florentiae : Impressit ex archetypo Antonius Mischominus, 1489, tertio nonas Decembr.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/rgaz6xje>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

Case 2.e.13.

Lianus (Marsilius) Florentinus.

De triplici vita

Antonio Muscomini

3 December, 1489

*
Main 7065

Proctor 6151

Pellechet 4799

B.M. VI, 639

Sig f² wanting

~~47.F.19.~~

A562

25716

A. 2. 6. 8 47. F. 19 25715

Marsilius Ficinus De Triplici Vita. Id est
De Vita Sana, De Vita longa & De Vita
Sælitus Comparanda

CAPITVLA PRIMI LIBRI QVI	De pilulis	cap. xx.
TRACTAT DE VITA SANA.	De medicina liquida	cap. xxi.
Prohemium in quo etiã agitur sanitatẽ	De sanguinis missione	cap. xxii.
mẽtis sanitati corporis atepone dã.	De electuariis	cap. xxiii.
Nouẽ studiosorũ duces. Cap. i.	De nimia uigilia	cap. xxiiii.
Quã diligẽs habẽda cura sit cerebri	De hebetudine atq; obliuioẽ. ca. xxv	
cordis. stomachi. spũs. cap. ii.	Corporeũ qdẽ spũm cura. Incorpo	
Litterati pituita/ & atra bili obno	reũ uero cole: ueritatẽ deniq; uenera	
xii sunt cap. iii.	re. Primum medicina præstat. Secun	
Quot sint cause qbus litterati melã	dum disciplina moralis. Tertium ue	
colici sint uel fiãt cap. iiii.	ro religio. cap. xxvi.	
Cur melãcolici ingeniosi sint/ & qua		
les melãcolici sint eiusmodi: quales	Prohemium i librũ. ii. de uita longa	
contra. cap. v.	Capitula eiusdem libri.	
Quo pacto atra bilis cõducatur inge	Ad pfectionẽ sciẽtiã necessaria est ui	
nio cap. vi.	ta longa: quam etiam diligentia præ	
Quicq; sunt præcipui studiosorũ ho	stat cap. i.	
stes. pituita. atra bilis. coitus. satie	Vitalis calor nutritur humore: quo	
tas. matutinus sõnus. cap. vii.	deficiẽte fit resolutio: quo excedẽte	
Quã sit hora icohãdis studiis oportu	fit suffocatio cap. ii.	
nior: quis ue continuandi mo	Quo repandus calor ad humorem/	
du. cap. viii.	atq; uicissim quodam Minervæ con	
Quo sit uitãda pituita cap. ix.	silio. cap. iii.	
Qua rõe uitãda sit atra bilis. cap. x	Quibus de causis arefcit humor na	
Cura stomachi. cap. xi.	turalis: uel pegrinus exundat. Et q	
De his quã fouent mẽbra præcipua	neccssaria sit ad uitam perfecta dige	
uires spũs. cap. xii.	stio. cap. iiii.	
Medicinẽ cõtra pituitã cap. xiii	Sãguis & humor accomodatus uite	
Destillatio atq; eius cura cap. xiiii	ãerius esse debet/ qualitate repatus:	
Dolor capitis & cura eius. cap. xv.	substãtia mediũ atq; tenax cap. v.	
De cura uisus cap. xvi.	Cõis cõmedẽdi/ bibẽdiq; regula/ &	
De gustu instaurando cap. xvii	qualitas epularum. cap. vi.	
De exacta atrẽ bilis cura cap. xviii	Ne utaris alimentis quã cito putre	
De sirupis cap. xix.	scunt: nec in eiusmodi regionibus	

habites: Vinū & tritū præceteris elige: Putrefactionem & resolutionem fuge. cap. vii.

Dietæ: uictus: medicîa senū. cap. viii
Naturæ aromatum & cordialium necessariæ: & rursum qualis senum uictus. cap. ix.

De auro & aureis alimētis/ & recreatione senum cap. x.

De usu lactis sanguinisq; humani p uita senum cap. xi.

Dietæ/ habitatio/ consuetudo senum cap. xii.

Quæ ad minicula senes a planetis accipiāt ad oīa mēbra fouēda. Vbi mēro passulas uuas pinguefacere iecur atq; corroborare/ quod maximū est uitæ subsidiū cap. xiii.

Cōfabulatio senū sub Venere p uirētia prata cap. xiiii.

Mercurius alloquiē senes/ & cōsultis eis circa uoluptatē. odores. cantus. medicinas cap. xv.

Cōfirmatio supiorum: & q deuitare debemus assiduam cogitationē & coitum. cap. xvi.

De medicinis senū/ & de habitatiōe iterū atq; dieta. cap. xvii.

De nutrimēto spūs/ & cōseruatione uitæ p odores. ubi i hoc capitulo de usu mellis dicit. Memēro rosaceum mel solidū & liqdū senibus conferuādīs accommodatissimū cap. xviii.

Magorū medicîa p senibus. cap. xix

De piculis euitādīs ex quolibet uitæ seprēnatio iminētibus. cap. xx.

Prohēmiū i librū. III. de uita celitus
Capitula eiusdem libri.

In quo consistat secūdū Plotinū uirtus fauorē celitus attrahēs. s. i eo q aīa mūdi & stellarū demonūq; aīę facile alliciunt corporum formis accommodatis. Cap. i.

De concordia mūdi. de natura hōis secūdū stellas. quō fiat attractus ab una quaq; stella cap. ii.

Inter aīam mūdi/ & corpus eius manifestū est spūs eius/ i cuius uirtute sūt quattuor elemēta. Nos uero per spūm nostrum hunc possumus haurire. cap. iii.

Spūs noster haurit mūdi spūm p radios solis & iouis: quatenus ipse fit solaris/ & iouialis cap. iiii.

Tres gratiæ sūt Iupiter/ & Sol & Venus. Iupiter est grā gemināū mediā & maxie nobis accōmodata cap. v.

De uirtute in nobis naturali/ uitali/ aīali: & p quos planetas adiuuēt: & quō p aspectū lunæ ad solē/ & Venērē: maxime uero ad iouē cap. vi.

Quō mēbra foueant i nobis p cōpationem lunæ ad signa & ad stellas fixas cap. vii.

De uirtutibus & usu stellarum fixarum cap. viii.

Dignitates planetarū i signis ad usū

medicinarū obseruādæ cap. ix.

Quō planetis uti debeamus ī medi-
cinis cap. x.

Quibus modis spūs noster haurire
plurimū pōt de spū uitæq; mūdi: Et
q; planete spūm pcreāt atq; recreāt: &
qualia ad unūquenq; planetam per-
tinent cap. xi.

Res naturales atq; ēt artificiales ha-
bent uirtutes a stellis occultas: per
quas spūm nostrū stellis eisdē expo-
nunt cap. xii.

De uirtute imaginū secundum anti-
quos / atq; medicinarum cēlitus acq-
lita cap. xiii.

Ordines rerū a stellis pēdētiū ut So-
larū atq; similiū: & quō spūs fiat So-
laris cap. xiiii.

De uirtute imaginum secūdum anti-
quos atq; medicinarum: & quomo-
do medicinae sint lōge ualidiores q̄
imagines cap. xv.

De potestate cēli. De uiribus radio-
rum / unde uim sortiri putentur ima-
gines. cap. xvi.

Quā uim habent figuræ ī cēlo / atq;
suo cēlo cap. xvii.

Quales cēlestium figuras ātiq; ima-
ginibus imprimebāt / ac de usu ima-
ginum cap. xviii.

De fabricanda uniuersi figu-
ra. cap. xix.

Quātae imagines uim hēre putent ī
spūm / & spūs ī eas: & de affectu utē

tis & operantis cap. xx.

De uirtute uerborum / atq; cārus ad
beneficium cēleste caprandū. Ac de
septem gradibus pducētib; ad cē-
lestia. cap. xxi.

Quō septē modis nos cēlestibus ac-
comodare possumus: & qbus Satur-
nus sit maleficus: quibus ppitius:
quos Iupiter a saturno defēdat: quō
cēlum agat in spiritum / & corpus / &
animam cap. xxii.

Ut prospere uiuas / agasq; imprimis
cognosce ingenium: sydus: genium
tuum: & locum eisdem cōueniēte.
hic habita. professionem sequere na-
turalem. cap. xxiii.

Qua ratione litterati cognoscāt in-
genium suum: sequanturq; uictum
spūi consentaneum cap. xxiiii.

Astronomica diligentia in liberis
procreandis. In pręparandis epu-
lis. In edificiis / & habitatione / atq;
uestibus. Et quantum curare talia li-
ceat cap. xxv.

Quomodo per īferiora supioribus
exposita deducantur supiora. Et p
mūdanas materias mūdana potissi-
mum dona. cap. xxvi.

Cursim Recognita.

In libro primo.

Carta. iii. faccia. ii. ociosi
car. vii. fa. i. repere triduntur
car. vii. fa. ii. retrahit ad externa
car. ix. fa. ii. pexima uero illa
car. x. fa. i. idest sclarea siluestris
car. xvii. fa. i. coralli. s. utriusq;

In libro secundo

Car. i. fa. ii. annu fere ceterum
car. iii. fa. i. suppedita humori
car. iv. fa. i. cetera elementa
car. v. fa. ii. falsianarum
car. vi. fa. ii. uinum & triticum
car. xi. fa. i. lachrymoq; pini
car. xi. fa. ii. uitis sator ppagator
uite
car. xiiii. fa. ii. harmonicos har
monico
car. xvi. fa. ii. calere oleo
car. xvii. fa. i. utcuq; copelare pos
simus
car. xviii. fa. i. propter horu cras
sam tenacitatem
car. xviii. fa. ii. spum seruaturum
car. xix. fa. i. exalans ex natura
car. xx. fa. ii. ppinquas anno

In libro tertio

Car. ii. fa. i. preterea generis
car. ii. fa. i. tunc neq; intellectus
car. iii. fa. i. illic existunt
car. v. fa. i. que stupefaciunt
car. v. fa. i. ac eiusmodi studiū
car. viii. fa. ii. quarta peripaterici

putant

car. x. fa. i. expulsiua paquea
car. xiii. fa. i. quomodocunq; qua
si per medicinas
car. xiii. fa. ii. i nostra reuolutio
ne & genesi
car. xviii. fa. ii. lapis aetires / uel
aquilinus
car. xviii. fa. ii. ruta & zedoaria
car. xxi. fa. ii. hac ipsa roe conu
eius que cingit
Car. xxii. fa. i. audias / olfacias /
imagineris
car. xxii. fa. i. paulo ate phebeos
narrauimus
car. xxiii. fa. i. a theologis / & a la
blichio
car. xxiiii. fa. i. imesa ferme celestiu
car. xxv. fa. i. scilicet illuminare
car. xxviii. fa. i. atq; et cōserua
car. xxix. fa. i. feliciter ascēdere
car. xxix. fa. i. dextra tenes calamū
car. xxxiii. fa. i. cōburat: eminus at
caligare cōpellat
car. xxxiiii. fa. i. imaginē sub luna
car. xxxv. fa. ii. & hic quidem
car. xxxv. fa. ii. uehemēteq; heat
car. xxxix. fa. i. ipso suo sidere
car. xxxxi. fa. i. eius articulos
car. xxxxi. fa. ii. aiam mudi facile

In Apologia

Carra. i. fa. ii. aetitem lapidem
carta. iii. fa. i. cōrunder claua

Prohemium Marfilii Ficini Florentini In Librum De Vita Ad
Magnanimum Laurentium Medicem Patrię Seruatorem.

BACCHVM poete/summum antistitem sacerdotũ/bis na-
rum canũt. Forte significãtes/uel futurũ sacerdotẽ statim
initiatũ/oportere renasci. Vel pfecti tandẽ sacerdotis men-
tem deo penitus ebriã/iã uideri renatam. Aut forsan humiliorẽ
sensu/ uinum Bacchi germen generari semel in uire quasi Semele/
maturis sub Phębo racemis: regenerari rurũ post ipsũ uindemię
fulmẽ in suo uase uinũ: uelut in Iouis femore merũ. Sed de sacris
ĩpræsentiã mysteriis nõ est loquendum: ubi mox physica potius
ope languëtibus opitulaturi sumus. Nec agendũ stilo grauitatis
seruo: sed libero potius & iocoso: postquã a Libero patre nescio
quõ statim exorsi sumus. Et recte in q̃/ nescio quomodo. Nã forte
prudẽtior aliq̃s a Phębo medicorũ primo/ potiusq̃ a Baccho me-
dicinã auspicatus esset. Quid uero? Siquod nõ uanũ omen sit in
ore nũc sorte quadã pferente Bacchũ. Hic. n. almo quodã uino se-
curitateq; lætissima/salubrius forte medetur/q̃ herbis ille suis car-
minibusq; Phoebus. Quocũq; uero sensu uel illa uel hæc accepe-
ris/dux ille sacerdotum Bacchus geminas quasi matres habuisse
fertur. Melchisedech aut̃ sũmus ille sacerdos/unã uix matrẽ/unũ
uix patrẽ habuit. Ego sacerdos minimus patres habui duos Fi-
cinum medicũ: Cosmũ Medicem: Ex illo natus sum: ex isto rena-
tus. Ille quidẽ me Galieno: rũ medico/rũ Platonico cõmendauit.
Hic autem diuino cõsecrauit me Platoni. Et hic similiter atq; ille
Mariliũ medico destinauit. Galienus quidẽ corporũ: Plato uero
medicus animorũ. Iandiu igitur sub Platone salutarẽ animorũ
exercui medicinã. Quando post librorũ oĩum eius interpretatio-
nem/mox decẽ atq; octo de aĩorũ ãmortalitate libros/ & ęterna
felicitate cõposui: ita p uiribus patri meo medici satisfaciẽs. Medi-
co uero patri/satis deiceps faciẽdũ putãs/ librũ de litteratorũ ua-
litudine curãda cõposui. Desiderabãt pręterea post hæc homines
litterati/nõ tantũ bene quãdoq; ualere: sed etiã bene ualẽres diu

1
Flo
m
509

uiuere. His ergo deinde librū de uitā lōga dedi. Diffidebāt autē mē
dicinis atq; remediis in re tāta terrenis. Adiunxi librū de uita rū
ualida/ rū lōga celitus cōpanda: ut ex ipso mūdi corpore uiuo ui
ta quadā uegetior in corpus nostrū quasi quoddā mūdi mēbrū/
uelut ex uite ppagaret. His uero tu medicine libris ignosce pre
cor indulgētissime Laurēti: si dum medicus esse uolo: nescio quō
etiā nolēs sum & si nō bonus sape poeta. Nā & phēbus idē est
medicinæ rector/ poesisq; magister: uitāq; ille suā nobis nō tā per
herbas q̄ p citharā cārūq; largiē. Ipsa q̄netiā Venus apud astrolo
gos musicū aque parit/ & medicū. Sed hactenus dū litteratorū ci
uiūq; similiū uite curiosius cōsulo/ librorū meorū salutē negligo:
q̄diu iter sepatior esse seiūctos. Quāobrē in eos nūc primū pius
in corpus unū copulo. Cuius attrubus ī unā formā iam cōpactis
uita prinus adsit. Nō potest autē hoc opus physicū/ id quasi cor
pus meū/ uitā accipere/ nisi meā. Eiusmodi uero uita ex mea dūra
xat pēdet anima. Hęc autē iādiu penes te magnanime Laurēti mi
patrone uiuit: in ea præsertim amplissimā ēdiū tuarū parte: ubi
una cū Platone/ nostrum illud de animorū īmortalitate seruatur
opus/ tuo iā pridē nomini dedicatū. At aīus iste meus: & si ī bea
ta quadā quasi patria penes te uitā agit/ uerū tamē/ quod & theo
logi uolūt/ inquietus ē interea/ donec opus id physicū tanq̄ suū
corpus accipiat. Accipe igitur optime Laurenti/ post illos de aīa/
hos etiā de corpore libros: eodēq; afflatu/ quo & illis dudū/ feli
citer his aspira. Ita. n. & corpus hoc sub tuo spiritu/ p suam uiuet
animā: & anima uicissim nostra cū hoc iam suo corpore in tuis la
tibus conquiescet.

VNIVERSALIS INSCRIPTIO.

Liber de uita. In Tres Libros Diuisus. Primus de uita sana. 44
Secundus de uita longa. Tertius de uita celitus cōparāda.

DE CVRA VALITVDINIS EORVM
QVI INCVMBVNT STVDIO
LITTERARVM.

MA R S I L I V S Ficinus Florenti
nus Georgioantonio Vespuccio & Iohāni Bapri
stæ Boninsegnio uiris probitate doctrinaq; insi
gnibus. S. D. Multa uobiscum his temporibus
peripatericorū more deambulando confabulari
sumus decurāda eorum ualitudine/qui assidue
incumbūt studio litterarū: Quæ quidē breui perstricta cōpendio
uobis potissimum cōmendare decreui. Neq; prius id opusculum
uel ipse probabo/ q̄ a uobis præcipue uiris/ amicisq; pbatissimis
probatū esse rescuiero: uel elegātissimū Laurētii Medicis nostri iu
diciū subire permittram: Cuius quidem prosperæ ualitudini est
īprimis si opus fuerit/ cōsulturum. Vix. n. præsētibz litteratis
præsertim nostris prospiciet unq; nisi prius eorū patrono Mecēna
ri prospexerit. Legite igitur diligēter: atq; curate ualitudinem di
ligētissime. Sublata. n. sanitate/ sublimes musarū fores/ nisi deus
omnipotens mira quadam uirtute & ducat & parefaciat/ aut nō
tanguntur a nobis unq; aut certe frustra pulsantur. Physicam ue
ro hāc disputationem nostram eo potissimum tanq; argumētum
quoddam spectare uolumus/ uidelicet si consequendæ sapientiæ
gratia/ corporis sanitas tantopere quērēda est/ multo magis sani
tatem mētis/ qua sola potest sapientia comprehendī/ esse quāren
dam: alioquin inscite omnino scientiā quērunt/ quicunq; insana
mente sapientiam capere moliūtur. Sanitatem quidem corporis
Hippocrates/ animi uero Socrates pollicetur. Sed ueram utriusq;
sanitatē solus ille pręstat: qui sic exclamat. Venite ad me omnes/
qui laboratis/ & onerati estis: atq; ego uos reficiam. Ego sum uia/
ueritasq; & uita.

a ii

Nouem studiosorum duces.

Q Vicinque iter illud asperum arduumque & longum ingrediuntur quod quidem uix tandem ad excelsum noue musarum templum assidue labore perducit: noue omnino itineris huius ducibus indigere uidentur. Quorum primi quidem tres in celo. Tres sequentes in animo. Postremi tres in terra nos ducunt. Principio in celo Mercurius: ut inuestigando musarum iter aggrediamur: uel impellit uel adhortatur. Siquidem Mercurio tributum est inuestigationis omnis officium. Deinde Phoebus ipse & querentes animos & res questas splendore uberrimo sic illustrat: ut perspicue quod querebatur a nobis inueniatur. Accedit gratiosissima Venus gratiarum mater: atque almis omnino latisque radiis suis: rem omnem adeo condit & ornatur: ut quicquid & instigante Mercurio quaesitum fuit: & monstrante Phoebo iam erat inuentum: mirifica quadam & salutaris uenustate Veneris circumfusum delectet semper & prosit. Sequuntur tres itineris huius duces in animo: uidelicet uoluntas ardens & stabilis: Acumen ingenii: Memoria tenax. Tres in terra postremi sunt: prudensissimus paterfamilias: Probatissimus praeceptor: Medicus peritissimus. Absque his noue ducibus nemo ad ipsum noue musarum templum peruenire uel potuit: uel poterit unquam. Ceteros quidem duces ab initio nobis precipue deus omnipotens naturaque tribuit. Tres uero postremos nostra adhibet diligentia. Sed praecepta officiaque quae ad paterfamilias & quae ad praecceptorem circa litterarum studia pertinent: antiqui plures sapientesque tractauerunt: precipue Plato noster & saepe alias: & in libris de reipublica ac de legibus diligentissime. Deinde Aristoteles in politicis. Plutarchus quoque & Quintilianus egregie. Solus autem litterarum studiosis hactenus deest medicus aliquis: qui manum euntibus porrigat: salutaribusque consiliis atque medicinis adiuuet eos: quos neque celum neque animus: neque paterfamilias praecceptor uel destituit. Ego igitur sorte eorum laboriosissimam miseratus: qui difficile Minerue minuentis neruos iter agunt: primus tanquam medicus debilibus & ualitudinariis adsum:

*Mercurius
Phoebus
Venus*

*Artes uoluntas
Acumen ingenii
Memoria tenax
Paterfamilias
Praecceptor
Medicus*

sed utinā facultate tā ītegra/ q̄ propitia uolūtate. Surgite iā adoleſcentes deo duce alacres. Surgite iuuenes/ atq; uiri: quos ardentius Minerę ſtudio nimis eneruat. Accedite libenter ad medicum: qui uobis ad inſtituti ueſtri perfectionē mōſtrante deo atq; fauente cōſilia remediaq; ſalutaria largiet̃.

Quā diligēs habēda cura ſit cerebri: cordis: ſtomachi: ſpiritus.

P Rincipio quantam curſores crurium/ athletę brachiorum/ muſici uocis curam habere ſolent: tantam ſaltē litterarum ſtudioſos cerebri/ & cordis iecorisq; & ſtomachi oportet habere. Immo uero tanto maiorē/ quāto & mēbra hęc præſtantiora q̄ illa ſunt: & ii frequētius atq; ad potiora his mēbris q̄ illi illis utunt̃. Præterea ſolers q̄libet artifex iſtrumēta ſua diligētiffime curat. Penicillos pictor: Malleos incudeſq; faber grariuſ: Miles equos & arma: Venator canes & aues: Cirharam cirharedus: & ſua qſq; ſimiliter. Soli uero muſarū ſacerdotes/ ſoli ſūmi boni ueritatīſq; uenatores tam negligentes/ proh nephaſ tamq; iſfortunati ſunt/ ut inſtrumentum illud/ quo mundum uniuerſum meriri quodā modo & capere poſſunt/ negligere penitus uideant̃. Inſtrumētū eiufmodi/ ſpiritus ipſe eſt: qui apud medicos uapor quidam ſanguinis purus/ ſubtilis/ calidus/ & lucidus definitur. Atq; ab ipſo cordis calore ex ſubtiliori ſanguine procreatus uolat ad cerebrū: ibiq; animus ipſo ad ſenſus tam interiores q̄ exteriores exercendos aſſidue utit̃. Quāobrem ſanguis ſpiritui ſeruit: Spiritus ſenſibus: Senſus deniq; rationi. Sanguis aut̃ a uirtute naturali/ quæ in iecore ſtomachoq; uiget/ efficitur. Tenuiſſima ſanguinis pars fluit in cordis fontem: ubi uitalis uiget uirtus. Inde creati ſpiritus cerebri & (ut ita dixerim) Palladis arces aſcendunt. In qbus animalis ideſt ſentiēdi mouēdiq; uis dominatur. Itaq; talis plurimū ferme cōtemplatio eſt/ quale ſenſus ipſius obſequiū. Talis aut̃ ſeſus/ qualis & ſpiritus. Spiritus uero talis/ qualis & ſanguis/

813
Ho
813
& tres illę uires / quas diximus: naturalis scilicet / uitalis / & aialis /
a quibus / per quas / in quibus spiritus ipsi concipiuntur: nascun-
tur: atq; fouentur.

Litterati pituita & atra bili obnoxii sunt.

Non solum uero mēbra illa uiresq; & spiritus homines litte-
rarū cupidi curare diligentissime debēt: uerū etiam pituitā
semper & atram bilē non aliter q̄ nauigāres scyllā atq; carybdim
cautissime deuitare iubenē. Quantum enī reliquo corpore occio-
si sunt / tantū cerebro ac mēte negociosi. Inde pituitam quod grę-
ci flegma. Hinc atram bilē / quā uidem melancoliā uocant gignere
compellunt. Illa quidem ingeniū saepe obtundit & suffocat. Hac
uero si nimium abūdauerit / flagrauerit uel assidua cura crebrisq; de-
liramentis uexat animū / iudiciumq; pturbat. Vt nō immerito dici
possit / litteratos fore & precipue sanos / nisi cum pituita molesta
est: & letissimos sapiētissimosq; omnium / nisi bilis atrę uitio uel
merere saepe / uel interdū desipere compellant.

Quot sint causę / quibus litterati melancolici sint uel fiant.

Vt aut litterati sint melācolici / tres potissimū causarum spe-
cies faciunt. Prima celestis: Secūda naturalis: Tertia est hu-
mana. Celestis / quoniā Mercurius / q̄ ut doctrinas inuestigamus
inuitat / & Saturnus / qui efficit ut in doctrinis inuestigandis pse-
ueremus / inuēralq; seruemus: frigidi quodāmodo sicciq; ab astro-
nomis esse dicuntur: uel si forte Mercurius nō sit frigidus: fit ra-
mē saepe Solis propinquitate sicciſsimus: qualis est natura apud
medicos melācolica: eandēq; naturam Mercurius ipse Saturnusq;
litterarū studiosis eorū sectatoribus ipartunt ab initio / ac seruāt
augētq; quotidie. Naturalis aut causa esse uideē: q̄ ad scientias
præsertim difficiles consequēdas necesse est animum ab externis

7

ad interna tanq̃ a circūferentia quadam ad cētrum se se recipere. Atq; dum specularur in ipso (ut ita dixerim) hominis cētro stabi-
lissime pmanere. Ad centrū uero a circūferentia se colligere/figiq;
in cētro maxime terre ipsius est proprium: cui quidem attra bilis
persimilis est. Igitur attra bilis animum ut se & colligat in unum/
& sistat in uno/cōrepleturq; assidue prouocat. Atq; ipsa mundi
centro similis ad cētrum rerum singularū cōgit inuestigandum.
Euehitq; ad altissima quæq; comprehendenda: quandoquidē cū
Saturno maxime cōgruit altissimo planetarū. Cōtēplatio quoq;
ipsa uicissim assidua quadā collectione & quasi cōpressionē natū-
ram attræ bili persimilē contrahit. Humana uero id est ex nobis
causa est. Quoniā frequens agitatio mētis cerebrum uehementer
exsiccat. Igitur humore magna ex parte cōsumpto/ quod caloris
naturalis pabulū est/ calor quoq; plurimū solet extingui. Vnde na-
tura cerebri sicca frigidaq; euadit. Quæ quidē terrestris & melāco-
lica qualitas nominatur. Præterea ob frequentissimum inquisitiō-
nis morū spiritus quoq; moti cōtinue resoluunt. Resolutos autē
spiritus ex subtiliori sanguine instaurari necessariū est. Quapro-
pter subtilioribus clarioribusq; sanguinis partibus sepe cōsūpris/
reliquus sanguis necessario densus reddit & siccus & arer. Acce-
dit ad hęc: q̃ natura in contēplatione cerebro prorsus cordiq; in-
tenta/ stomachū eparq; destituit. Quare alimentis præsertim uel
uberioribus uel durioribus male cōcoctis/ sanguis inde frigidus
crassusq; & niger efficitur. Postremo nimio mēbrorum ocio neq;
supflua excernunt: neq; crassi fulciq; uapores exalāt. Hęc omnia
melancolicum spiritū mēstumq; & pavidū animū efficere solent.
Siquidē interiores tenebræ multo magis q̃ exteriores/ merore oc-
cupant animū atq; terrent. Maxime uero litteratorū omnium hi
attra bile premunt: qui sedulo philosophiæ studio dediti mētē
a corpore rebusq; corporeis seuocant/ incorporeisq; coniungunt:
tum quia difficilius admodum opus maiori quoq; indiget men-
tis intētionē: tum quia quatenus mentē in corpore ueritati con-

913
E
iungunt/ eatenus a corpore disiungere compellunt. Hinc corpus eorum nonnunquam quasi semianimum redditur atque melancolicum. Quod quidem Plato noster in timeo significat/ dicens animum diuina sapissime & intentissime contemplantem/ alimentis eius modi adeo adolefcere potentemque euadere/ ut corpus suum supra quam natura corporis pariat/ exsuperet: ipsumque uehementioribus agitationibus suis aliquando uel effugiat quodammodo/ uel nonnunquam quasi dissoluere uideatur.

Cur melancolici ingeniosi sint/ & quales melancolici sint eiusmodi: quales contra.

HActenus quam ob causam musarum sacerdotes melancolici uel sint ab initio/ uel studio fiat/ rationibus primo celestibus: Secundo naturalibus: Tertio humanis ostendisse sufficiat. Quod quidem confirmat in libro problematum Aristoteles. Omnes enim inquit uiros in quauis facultate prestantes melancolicos extitisse. Quam in re Platonice illud quod in libro de scientia scribitur confirmauit. Ingeniosos uidelicet plurimum concitatos furiososque esse solere. Democritus quoque nullos inquit uiros ingenio magnos/ preter illos qui furore quodam perciti sunt/ esse unquam posse. Quod quidem Plato noster in phedro probare uidetur dicens/ poeticas fores frustra absque furore pulsari. Et si diuinum furorē hic forte intelligi uult/ tamen neque furor eiusmodi apud philosophos aliis unquam ullis preterquam melancolicis incitatur. Deinceps uero assignande a nobis rationes sunt/ quate Democritus & Plato et Aristoteles asserant melancolicos nonnullos interdum adeo ingenio cunctos excellere/ ut non humani sed diuini potius uideantur. Asseuerant id Democritus & Plato & Aristoteles absque dubio. Rationem uero tantæ rei haud satis explicare uidentur. Audendum tamen monstrante deo causas indagare. Melancolia id est

atra bilis est duplex. Altera quidem naturalis a medicis appellatur. Altera uero adustione cōtingit. Naturalis illa nihil est aliud q̄ densior quādam siccioreq; pars sanguinis. Adusta uero in species quattuor distribuitur. Aut enim naturalis melancoliæ: aut sanguinis purioris: aut bilis: aut salsæ pituitæ combustionem concipitur. Quæcunq; adustione nascitur iudicio & sapientiæ nocet. Nempe dum humor ille accenditur atq; ardet concitatos furesq; facere solet. Quam græci maniam nuncupant: nos uero furorem. At quando iam extringuitur subtilioribus clarioribusq; partibus resolutis solaq; restante fuligine terra stolidos reddit & stupidos. Quem habitum melancoliam proprie & amentiam uecordiamq; appellant. Sola igitur atra bilis illa quam diximus naturalem ad iudicium nobis sapientiamq; conducit. Neq; ramen semper. Sane si sola sit atra nimium densaque mole obfuscat spiritus terret animum obtundit ingenium. Si uero pituitæ simplici misceatur cum frigidus obstitit circum præcordia sanguis crassa quadam frigiditate segnitiam adducit atque torporem. Atque ut densissimæ cuiusq; materie natura est quando eiusmodi melancolia frigescit ad summum frigiditatis intenditur. Quo in statu nihil speratur: timentur omnia: redet celi conuexa rueri. Si bilis atra uel simplex uel mixta putrescit quarta nā gignit febrē: lienis tumores: & multa generis eiusdē. Vbi nimis exuberat siue sola sit siue cōiuncta pituitæ spiritus crassiores facit atq; frigidiores. Continuo animū afficit redio. Mētis aciem hebetat: neq; salit arcadico circū præcordia sanguis. Oportet autē atrā bilem neq; tam paucā esse ut sanguis: bilis: spiritus quasi fieri no careant. Vnde instabile ingenium labilemq; memoriā esse cōtingat. Neq; tam multam ut nimio pōdere pregrauari dormire atque egere calcaribus uideamur. Proinde necessarium est omnino eam esse quoad eius natura patitur subtilissimam. Si enim tenuata pro natura sua maxime fuerit poterit forsitan absque no-

*In putrefacta atræ bilis
simplicis, si mixta pituitæ
febris quædam ex lienis
tumore*

113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

xa etiam esse multa. Atq; etiam rāta/ut æquare bilem saltem pon
dere uideatur. Abunder igitur atra bilis/ sed tenuissima. Non
careat humore subtilioris pituitæ circumfuso: ne arescat prorsus
dunissimaq; euadat. Non tamen misceatur omnino pituitæ/ præfer
rim uel frigidiori uel multæ: ne frigescat. Sed bili sanguiniq; adeo
misceatur/ut corpus unū conficiatur ex tribus: dupla sanguinis
ad reliqua duo proportionē compositū. Vbi octo sanguinis pat
res: duæ bilis: duæ iterum atræ bilis portiones existāt. Accendat
aliquātum a duobus illis atra bilis/ accensa q; fulgeat: non urat.
Ne quemadmodum solet materia durior/ dum feruet nimium/ ue
hementius urat/ & concitet. Dum uero refrigerat/ similiter frige
scar ad sūmum. Bilis enim atra ferri instar quando multum ad fri
gus intrenditur/ friget ad summū: quando contra ad calidum ual
de declinat/ caler ad summum. Neq; mirum uideri debet/ atrā bi
lem accendi posse facile/ atq; accensam uehementius urere. Siqui
dem uidemus calcem illi similem aqua perfusam feruere statim/
atq; exurere. Tantam ad utrunq; extremum melancholia uim ha
bet unitate quadam stabilis fixæq; naturæ. Quæ quidē extremi
tas ceteris humoribus non contingit. Sūme quidem calens sum
mam præstat audaciam/ immo ferocitatem. Extreme uero frigēs
timorem ignauiamq; extremā. Mediis uero inter frigus calorēq;
gradibus affecta uarie/ affectus producit uarios/ non aliter q̃ me
rum præcipue potens bibentibus ad ebrietatem uel etiam paulo
liberius affectus inferre uarios solet. Igitur oportune tempera
ta sit atra bilis oportet. Quæ cum ira moderata est/ ut diximus/
& bili sanguiniq; pmixta/ q̃a & natura sicca est/ & cōditione q̃rū
ipsius natura patit̃/ tenuissima/ facile ab illis accendit̃. Quia soli
da ē atq; tenacissima/ accensa semel diutissime flagrat. Quia tena
cissime siccitatis unitate potētissima ē/ uehementius īcalescit. Quē
admodū lignū paleis si utraq; accēdañ/ magis diutiusq; caler &
lucet. Atq; a diuturno uehementiq; calore fulgor ingēs motusq;
uehēmēs & diuturnus pficiscunt̃. Huc rēdit illud Heracliti: Lux

ficca anima sapientissima.

Quo pacto atra bilis conducatur ingenio.

Queret forte quispiam: quale sit corpus illud humoris eiusmodi/ ex tribus illis humoribus ea qua diximus pportione conflatum. Tale est ferme colore/ quale aurum esse uidemus: sed aliquantum uergit ad purpuram. Et quando tam naturali calore q̄ uel corporis uel animi motu accenditur/ ferme non aliter/ q̄ ignitum rubescit/ aurū purpureo mixtum calet/ & lucet. Atq; uelut Iris trahit uarios flagrate corde colores. Queret aliquis iterum/ quonam pacto humor eiusmodi conducatur ingenio. Nepe spiritus ex hoc humore creati/ primo quidem subriles sunt/ non aliter q̄ aqua illa quam & uiræ: seu uitis aquā nomināt/ & ardentem: quotiens ex crassiori mero/ quadam ad ignem distillatione ut fieri solet/ exprimitur. Spiritus enī sub angustioribus atra bilis eiusmodi compressi meatibus/ uehementiore ob unitatem calore maxime tenuantur: perq; arctiores meatus expressi subtiliores erumpunt. Deinde calidiores similiter/ atq; eadem ratione lucidiores. Tertio motu agiles/ actione uehementissimi. Quarto: solido stabiliq; humore iugiter emanantes actioni diutissime seruiunt. Tali aut animus noster obsequio fretus indagar uehementer. Perseuerat inuestigando diutius. Facile quacūq; inuestigaue rit inuenit: clare pspicit: sincere diiudicat: ac diu retinet iudicata.

Adde q̄ quēadmodum ī superioribus significauimus/ animus instrumento siue incitamento eiusmodi quod cētro mundi quodāmodo congruit/ atq; (ut ita dixerim) in suū centrū animū colligit/ semp rerū oīum & cētra petit/ & penetralia penetrat. Cōgruit insup cū Mercurio atq; Saturno. Quorū alter altissimus omnium planetarū/ inuestigatē euehit ad altissima. Hinc philosophi singulares euadūt. Presertim cū animus sic ab externis motibus atq; corpore proprio seuocatus/ & q̄ proximus diuinis/ & diuinorū

113
513
8

instrumentum efficiatur. Vnde diuinis influxibus oraculisq; ex
alto repletus noua quædā inusitataq; semp excogitat/ & futura
prædicat. Quod non solum Democritus atq; Plato affirmar: sed
etiam Aristoteles in problematū libro/ & Auicenna in libro diui
norum/ & in libro de anima confitent. Quorsum hæc de atrē bi
lis humore tam multa? Vt meminerimus/ quārum atra bilis/ imo
candida bilis eiusmodi quædā & nutriēda est tanq̃ optima/ tan
tum illam quæ contra se habet (ut diximus) tanq̃ pessimam esse
uitandā. Adeo. n. dira res est/ ut a malo demone eius ip̃eris insti
gari Serapio dixerit/ & Auicēna sapiēs non negauerit.

Quinq; sunt præcipui studiosorum hostes: Pituita: Atra
bilis: Coitus: Satietas: Maturinus somnus.

VT autē redeamus illuc/ unde iam longius digressi sumus/
longissima uia est: quæ ad ueritatem sapiētiamq; perducit:
grauibus terræq; marisq; plena laboribus. Quicunq; igitur hoc
iter aggrediunt/ ut poeta quispiam diceret/ sepe terra marisq; picli
rantur. Siue. n. mare nauigent continue inter fluctus idest humo
res duos/ pituitam scilicet/ & noxiā illam melancoliā/ quasi inter
scyllam carybdinq; iactantur. Siue terra (ut ita dixerim) iter agāt/
tria mōstra protinus sese illis obiciunt. Primum terrena Venus/
Priapusq; nutrit. Secundum Bacchus & Ceres. Tertium nocturna
Echate frequenter opponit. Ergo & Apollo ab arthere/ & Neptu
nus ab equore/ & a terra Hercules sepe uocādu: ut monstra eius
modi Palladis inimica/ iaculis Apollo trāsfingat: Neptunus tridē
redomet: claua Hercules cōrundat/ & laceret. Primū quidē mon
strū est uenereus coitus: præsertim si uel paulū uires excefferit. Su
bito nāq; exhaurit spiritus/ præsertim subtiliores: cerebrūq; debi
litat: labefactat stomachū atq; præcordia. Quo malo nihil ingenio
aduersius esse potest. Cur nā Hippocrates coitū comitiali morbo
similē iudicauit/ nisi quia mētē/ quæ sacra est pcutit: tantūq; obest:

7
ut Auicenna in libro de animalibus dixerit: Siquid spermatis supra quā natura toleret/coitu pfluat/obesse magis/quā si quadragies tantundem sanguinis emanarit: ut non iniuria prisci musas atque Mineruā uirgines esse uoluerint. Huc platonium illud spectat. Cum Venus musis miniraretur/nisi sacra uenerea colerent/se contra illas suū filiū armaturam. Responderūt muse. Marti o Venus Marti talia minirare. Tuus. n. inter nos cupido nō uolat. Denique natura nullū sensum longius quā tactū ab intelligentia segregauit.

Secundū monstrū est uini cibi que satietas. Quippe si uinum uel nimium uel nimis calidū uehementique fuerit/caput ipsū humoribus pessimisque fumis implebit. Mitto quod insanos facit ebrietas. Cibus uero nimius/primū quidē ad stomachū in ipso coquendo omnē naturę uim reuocat. Quo fit/ut capiti simul speculationi que intendere nequeat. Deinde inepte coctus multis & crassis uaporibus humoribusque acie mentis obtundit. Quin etiā si satis coquatur: tamen ut Galienus ait/animus adipe & sanguine suffocatus celeste aliquid peruidere non potest. Tertiū denique monstrū est/ad multā noctē/præsertim post cenā frequentius uigilare: unde etiā post ortū solis dormire cogaris: quoniā uero in hoc errat/fallūteque studiosi per multi: iccirco quātū ingenio noceat/latius explicabo: atque rationes septem præcipuas afferam: Primā ab ipso cælo: Secundā ab elementis: Terriam ab humoribus: Quartā ab ordine rerum: Quintā a natura stomachi: Sextā a spiritibus: Septimā a phantasia deductam. Principio tres planetę quęadmodum in superioribus dicebamus contemplationi & eloquentiæ maxime fauent: Sol/Venus/atque Mercurius. Hi uero paribus ferme passibus concurrentes/aduērate nocte nos fugiūt. Die uero uel propinquāte/uel iā surgēte resurgunt/nosque reuifunt. Post uero solis ortū in plagā cæli duodecimā: quę carceri tenebrisque ab astronomis assignat: reperi tradunt. Ergo nō qui uel nocte quando nos fugiūt/uel die post solis ortū/quādo carceris tenebrarūque domū intrāt: sed qui uel per modū petentibus ortū/uel iam surgētib; ad cōtemplādū scribē

110
m
sc

dumq; ipsi quoq; cōsurgūt/ ii soli acutissime speculātur/ & eloquē
tissime inuēta sua scribūt/ atq; cōponunt. Ratio secūda scilicet
ab elemētis est talis. Oriēte sole mouetur aer/ tenuatq; & claret:
occidēte uero cōtra. Sāguis aut & spiritus motū qualitātēq; aeris
circūfusi naturaq; similis seq; necessario cōpellunt. Tertia ratio/
quē ab humoribus duciē/ est eiusmodi. In aurora mouet sāguis/
& regnat/ motuq; tenuatur/ & calefcit/ & claret. Spiritus uero san
guinem sequi imitariq; solent. Verum accedēte nocte melancolia
illa crassior & frigidior/ atq; pituita dominantur: quæ spiritus ad
speculandū ineptissimos proculdubio reddunt. Quarta ratio/
quæ trahitur ab ordine rerū hæc erit. Dies uigilię: nox somno tri
buita est: quoniā cum sol uel ad emisperium nostrum accedit/ uel
super ipsum icedit/ radiis suis meatus corporis aperit/ atq; a cen
tro ad circūferentiam humores spiritusq; dilatat. Quod quidem
ad uigiliam actionesq; excitat atq; conducit: contra uero/ quādo
recedit/ omnia coartantur: Quod naturali quodā ordine inuitat
ad somnū: maxime post tertiam aut quartā noctis partem. Quis
quis igitur mane quidem dormitat/ quando sol mundusq; exci
tat: ad multam uero noctem uigilat/ quādo natura dormire iam
& a laboribus quiescere iubet/ hic absq; dubio cū ordini uniuers
si tum sibi ipsi repugnant: dū cōtrariis simul moribus perturbaē
atq; distrahitur. Sane dū ab uniuerso mouetur ad extrema/ ipse se
se mouet ad intima. Atq; contra: dum ab uniuerso ad intima tra
hitur/ ipse se interim retrahit ad ^{externa} extrema. Ergo puerlo ordinem o
ribusq; cōtrariis/ tū corpus totū/ tum spiritus īgeniūq; profus la
befactaē. Quinto loco a natura stomachi in hūc modū argumē
tamur. Stomachus diuturna diurni aeris actione/ apertis poris
admodū dilataē: euolantibusq; spiritibus rādem ualde debilita
tur. Igitur subeunte nocte nouam spirituum copiam exigat quā
foueat. Quapropter quicunq; eo tempore contrēplationes lon
gas/ & difficiles īchoat/ ipsos ad caput spiritus retrahere nititur.
Hi uero distracti/ neq; stomacho satis/ neq; capiti faciūt. Maxime

uero nocet/ si post cenam lucubrâtes diu eiusmodi studiis atten-
tius incumbamus. Pluribus enim tunc ad concoquendū cibū spiri-
tibus multoq; calore stomachus indiget. Hac uero duo lucubra-
tione studioq; tali diuertitur ad caput. Quo fit/ ut neq; cerebro/
neq; stomacho supperant. Adde q; caput ob eiusmodi morū cras-
sioribus cibi repleū uaporibus. Atq; cibus i stomacho a calore &
spiritu destitutus crudescit/ & putret. Vnde rursus caput opplet/
& ledit. Deniq; matutinis horis/ quādo surgendū est/ ut excremē-
tis omnibus somno rerētis singula mēbra purgenē/ tūc id quod
pessimum est/ qui nocte lucubrando cōcoctionem penitus inter-
ruperat: idem dormiendo mane excrementorum expulsionem
diutius impedire compellitur. Quod quidem tam īgenio q̄ cor-
pori medici omnes obesse q̄ plurimum arbitrantur. Merito ergo
qui nocte cōtra naturā pro die/ atq; cōuerso: die rursus pro nocte
utuntur tanq̄ noctuæ/ ii etiā i hoc uel inuiti noctuas imitanē: ut
quēadmodū illis sub solis lumine caligāt oculi: ita & iis mentis
acies sub ueritatis splendore caliger. Sexto loco a spiritibus idē
ita pbat. Spiritus fatigatione diurna: præserti subtilissimi q; de-
niq; resoluunt. Nocte igit pauci crassiq; supsunt litterarū studiis
ineptissimi: ut nō aliter mancis horū fretū alis īgeniū uolare pos-
sit: q̄ uespertilioes atq; bubones. Cōtra uero post somnū mane
spiritibus recreatis/ mēbrisq; adeo corroboratis/ ut minimo spiri-
tuū āminiculo egeant/ multi subtilesq; spūs adsunt: q; cerebro ser-
uiāt: atq; expeditius obseq possūt i mēbris fouēdis regēdisq; pa-
nū admodū occupati. Postremo septima rō/ sic a phātasie naturā
deduciē. Phārasia siue imaginatio siue cogitatio seu quouis alio
noīe nuncupāda uideē/ multis/ lōgis/ cōtrariis inuigilādo imagi-
nibus/ cogitationibus/ curisq; distrahit atq; turbat. Quæ quidē
distractio p̄turbatioq; sequēti contēplationi/ tranquillam serenāq;
mentem penitus postulāti/ nimiū contraria est. Sola uero noctur-
na q̄ere agitatio illa sedat tandē atq; pacat. Igit accedente q̄dem
nocte sēp turbata mēte: recedēte uero ut plurimū mēte trāqlla ad

110
m
50
studia nos conferimus. Quicūq; uero mente nimium agitata res
ipsas iudicare conantē/ ii nō aliter q̄ illi qui uertiginem patiuntē/
omnia uerti putāt: (ut Plato inquit) cū ipsi uerrant. Quāobrē sci
re Aristoteles in economicis iubet ante lucē surgere: asseritq; id &
ad corporis sanitatē: & ad philosophiē studia pdesse q̄ plurimū.
Sed hoc ita accipiendū est/ ut cita & modica cēna maturinā crudi
tatē diligētissime deuitemus. Deniq; sacer ille uates Dauid omni
potentis ruba dei/ nūq̄ dicit uespere/ sed mane semp atq; dilucu
lo in deum suū canendū se cithara psalmisq; surgere. Surgere qui
dem mēre/ ea hora omnino debemus. Mox etiā corpore: si modo
id cōmode fieri possit.

Quæ sit hora inchoandis studiis oportunior:
quis ue continuandi modus.

EX iis quæ in superioribus disputata sūt: ferme iam satis cō
stat/ oportune nostra nos studia exordiri: uel statim orien
te sole: uel hora una saltē uel duabus ad sūmum ante solis exor
tum. Sed anteq̄ e lecto surgas/ perfrica parūper suauiterq; palmis
corpus tonū primo. Deīde caput unguibus/ sed id paulo leuius.
Hac in re re Hippocrates amoneat. Nam frictione inquit si uehe
mens sit/ durari corpus: Si leuis/ moliri: si multa/ minui: si modi
ca/ impleri. Cum e lecto surrexeris/ noli subitā lectioni meditatio
niq; prorsus incūbere. Sed saltē horę dimidium cuilibet expurga
tioni cōcedito. Mox meditationi accingere diligēter: quā ad ho
ram circiter unā pro uitibus progabis. Deinde remittes parūper
mentis intentionē: atq; interim eburneo pectine diligēter & mo
derate pectes caput a fronte ceruicem uersus quadragies pectine
ducto. Tum ceruicē panno asperiori perfrica. Demū reuersus ad
meditādum/ duas insup horas aut saltē horam unā studio dedi
cato. Produci uero nōnunq̄ studia possūt/ sed aliquāta interdū
intermissione facta/ ad horā usq; meridianā. Quin etiā interdum

9
Quis raro nisi cibū interim cogamur assūmere post meridiē circiter
horas duas. Sol. n. circa ortū porēs ē: porēs & i medio cēlo: i plaga
quoq; illa cēli/ quæ mediū pxime sequit̃: quā nonam astro nomi
uocāt/ & sapiētie domū/ sol maxime gaudet: quoniā uero poetę
oēs Phēbū musarū sciētiarūq; ducē esse uolūt/ merito siqd̃ alius
excogitandū est/ his horis porissimū cogite: si musæ quærendæ/
horis eisdē Phēbo duce quærañ. Reliquæ. n. horæ ueteribus alie
nisq; legendis/ potius q̃ nouis p̃priisq; excogitandis accomoda
re uident̃. Semp̃ aut̃ meminisse debemus qualibet hora semel sal
tem paulisper remittēdā esse mentis intentionē. Cū. n. ob inrētio
nem eiusmodi spūs resoluañ/ merito si nunq̃ cesses rendere len
rus eris. Dū laboras animo/ interim corpore cōq̃esce. Mala est de
fatigatio corporis: peior animi: utriusq; simul pessima: oppositis
hominē motibus simul distrahēs/ uitāq; disperdēs. Deniq; haud
ulterius meditatio p̃cedat q̃ uoluptas. Potius uero citra.

Quomodo sit uitanda pituita.

o Peregrinū fore uidetur/ quæ noxia litteratis esse diximus
repetere breuiter: atq; remedia singulis adhibere. Ergo ne
pituita nimis augeatur/ exercitatione quotidie stomacho ferme
uacuo bis utendum: nunq̃ tamen laboriosa: ne acuti spiritus dis
soluātur: excremēta diligētissime ab omnibus meatibus expur
ganda. Sordes a corporis rotius cute/ capitis p̃cipue tum lotio
ne tum frictione penitus abstergendæ. Vitanda alimēta frigida
nimium: atq; nisi obstiterit atra bilis/ etiam humida/ & omnino
quæ pinguis/ uirulēta/ uiscosa/ uncta/ glutinosaq; sint: uel quæ fa
cile putrescere soleant. Si stomachus uel natura uel ætate sit frigi
dus: aut dimittēdus omnino/ aut certe minuendus aque potus.
Moderatus cibus sit oportet: sed potio moderatior. Habitatio
alta a graui nubiloq; aere remotissima. Tū ignis/ tum calidi odō
ris usu humiditas expellēda. Prohibēdū frigus a capite: maxime

Fl
m
509

uero ceruice atq; pedibus: Multū. n. obest īgenio. Prodest mode-
ratus usus aromātū ī frigidioribus epulis: nucis muscatę præfer-
rim & cīnamomi & croci: Zinziberis quoq; conditi mane stoma-
cho uacuo: quod sensibus etiā & memorię maxime prodest.

Qua ratione uitanda sit atra bilis.

Pximā uero illā quam ī superioribus deestabamur atrā bi-
lem hæc augēt: Crassū turbidūq; uinū/præcipue nigrū. Ci-
bi duri/sicci/salsi/acres/acuti/uereres/usti/assi/fricti/carnes bouis
& leporis: caseus uetus: salsamēta: legumina: præcipue faba: lēti-
cula: melōgia: eruca: brassica: sinapis: radícula: alliū: cepa: portū:
mora: cariorę & quæcūq; calefaciūt uel frigefaciunt simul atq; de-
siccant & oīa nigra. Ira: timor: misericordia: dolor: otīū: solitudo:
& quæcūq; uisū & olfarū auditūq; offēdūt: oīum uero: maxime te-
nebrę. Præterea exsiccatio corporis nimia/siue lōgis nata uigiliis/
siue multa mentis agitatione/uel cura/seu frequenti coitu: usuq;
rerū calidarū multū atq; siccarum: seu imoderata quadā deiectio-
ne atq; purgatione/uel exercitatione laboriosa/uel inedia/siti/ca-
lore/uel sicciore uēro/uel frigore. Cū uero bilis atra semp siccissi-
ma sit/frigida quoq; licet nō eque/ huic certe resistendū est/rebus
quidē modice calidis: humidis uero q̄maxime. Cibis elixis assi-
due: qui coquātur facile: & subtilē gignāt sanguinem atq; clarissi-
mum. Sed interim ut stomachi & pituitę ratio habeat: perinde
atq; bilis atrę/epulę cīnamomo & croco & sandalis cōdianē. Cō-
ferunt semina peponis: atq; cucumeris/ & pinei nuclei abluti. Cō-
ueniūt lacticia omnia: lac: caseus recēs: amigdalę dulces. Con-
ueniūt carnes auiū: & pullorum gallinaceorū: quadrupedum ue-
lacentiū: oua sorbilia maxime: & ex mēbris animalīū cerebellū:
dulcia mala: pyra: psica: pepones: pruna damascena: atq; similia:
Cucurbita rite cocta: herbę humidę/non uiscosę: Cerasia uero fi-
cus: uuas minime laudo. Nauseam uero & satietatē ualde dete-

stor. Nihil aut aduersus hanc pestem ualentius est q̄ uinū leue/cla-
 rum/suaue odorum/ad spiritus præceteris p̄spicuos generandos
 aptissimū. Nam ut Platonī & Aristotelī placet/hic humor/hoc ui-
 no nō aliter molliē atq; dulcescit & claret/ q̄ uel lupini aqua p̄fu-
 si/uel ferum flāmis accensum. Verum q̄tum eius usus spiritibus
 & ingenio prodest/tantū nocet abusus. Præterea ifundere aurū
 uel argentū maxime ignitū/eorūq; folia in poculis uel in ipso iu-
 re prodesse/consentaneū est:atq; aureo uel argenteo uasculo bibe-
 re/cibosq; sūmere. Item putile est/si sæpe stomacho uacuo liquiri-
 tię succus deglutiaē: Succus quoq; punici pomi dulcis: atq; dul-
 cis arancei. Conducunt nō mediocriter suaues odores/temperi
 maxime:at si regnat frigus/ad calidū declinātes: sin dominetur
 calor/uergetes ad frigidū. Tempandi sunt igit̄ ex rosīs:uiolis:
 myrto:cāphora:sandalis:aqua rosacea:quæ frigida sunt. Rursus
 ex cīnamomo:citro:aranceo:garofilis:mēta:melissa:croco:ligno
 aloē:ambra:musco:quæ calida. Verni flores p̄sunt imprimis & fo-
 lia citri/siue arancei/odoraq; poma:sed maxime uinum. Odores
 eiūsmodi put cuiq; cōuenit:& naribus hauriendi sunt/& pectori
 atq; stomacho admouēdi. Odores uero calidos multū siccosq; si
 soli fuerint & cōtinui/nō p̄bamus. Tenēdus ore iacintus q̄ ani-
 mum uehementer exhilarat. Hierobotanum quoq; .i. scārea silue-
 stris tū cibo tum odore cōfert. Buglossa rursus:borrago:melissa:
 horūq; triū aqua. Rursus lactuca:endiuiā:uua passula: lac amig-
 dalinū mensē familiarissima esse debēt. Fugiēdus aer/aut feruēs/
 aut glacialis nimium/aut nubilus. Sed aer temperatus serenūq; li-
 berrime admittēdus. Mercurius/Pythagoras/Plato iubēt/disso-
 nantē animum uel merentē cithāra cantuq; tam cōstanti q̄ cōcin-
 no componere simul atq; erigere. Dauid aut poeta sacer psalmeno
 psalmisq; Saulem ab isania liberabat. Ego etiam si modo infima
 licet componere sūmis/ q̄tum aduersus atre bilis amaritudinem
 dulcedo lyræ cantusq; ualeat/domi frequenter experior. Lauda-
 mus frequentem aspectum aquę nitidę:uiridis:rubei ue coloris:

513
horrorum: nemorūq; usum: deambulationē secus flumina/perq;
amēna prata suauem: equitationem quoq; gestationem / nauiga
tionemq; lenē ualde probamus. Sed uarietate imprimis / facileq;
occupationes / diuersaq; negocia non molesta: assiduā hominum
gratiosorum consuetudinem.

Cura stomachi.

S Equitur ut curam stomachi diligentissimā habeamus: ne
nauseam cruditate ue adducat unq; satietas / caputq; offen
dat. Bis cibus quotidie sūendus est & modicus atq; leuis cin
namomo / mace / nuce muscata moderate cōditus. Sēp tamē siccus
cibus pōdere alimēta mollia potūq; exsuper: nisi forte atq; bilis
siccitate admodū uereamur. Famē (si cōmode fieri potest) cibus /
sitī potus expectet. Auiditas utriusq; sup̄sit mēse. Fastidiū & sa
turitas pcul absint. Abstinentiū ab iis quæ ob nimiam humiditatem
uel uirulēram & unctā uiscosāq; materiā stomachū relaxādo debili
rāt: uel etiā frigida aut calidissima sunt: aut propter duritiā egre
cōquūtur. Et quæ talia sunt / ut diu post mensam palato saporem
reddant molestiorē: siue inflent: siue caput multis uaporibus im
pleant. Ab omnibus imprimis quæ facile uel extra alium / uel in
alio putrescāt. Dulces sapes / aut acres si soli sint / nullo pacto
probamus. Sed dulces acri quodam uel acuto uel sicco uolumus
temperari. Mastix & menta sicca: saluia recens: uue passulæ: cido
nia poma cocta / cōdita sacharo: cicorea: rosa: corallus: Lotus cap
paris & aceto cōditus stomacho amicissima sunt. Mala præterea
punica sapore inter acidum dulcēq; medio: & omnino quacūq;
moderate arida sunt & aliquantulum austera: quæ medici stipti
ca uocant: siue quæ aliq̄tum acuta sunt uel salsa / uel aromatica.
Miobalani autem omnia superant. Vinum quoq; rubeum po
tius q̄ album sapore quasi paululum subamaro: ac nisi caliditas
uel destillatio aliter postulauerit optimum erit merum bibitum

paulatim. Omnino autē liquidiores epulę prius sūmenda q̄ duriores. Sumpto uero cibo/ conuenit coriandrum/ pomumq; cidonium cōditū sacharo: mala punica/ & pyra austera/ nespilę quoq; & persica sicca atq; similia. Mandere uero oportet/ antequā deglutiantur singula exactissime. Fouendus stomachus/ si oportet extrinsecus/ mastice/ rosa/ mēta/ corallo. Cauēdū ne post cibū/ duabus aut tribus proximis horis uel cogitationi difficili: uel lectioni sedulo incumbamus. Necessarię forsan erunt horę uacationis quatuor: si cibus porus ue uberior fuerit: aut cibus durior. Malum est cibo/ poru ue uentrem extēdere: Pessimum/ stomacho sic extento difficilia cogitare. Aut igitur nutrimentum sūme leuissimum/ aut sumpto/ uaca/ donec quasi cōcoxeris. Neque dormiendum post cibum meridiē/ nisi maxima cogat necessitas. Atque id quidem non prius q̄ horas duas uigilauerimus. Nocte tamen sūpta cēna/ hora ut uidetur una uigilię sufficit. Coitus stomacho pestilens: pręsertim si uel saturo statim/ uel exuriēte cōcumbas. Ocio meret stomachus: exercitatione gaudet: nisi dū cibo sit plenus. Sumpto cibo statim modice deambulandum: mox uero sedendum.

De his quę fouent mēbra pręcipua uires spiritus.

Sed iam Pręstare uidetur/ ut nonnulla ex medicorum officina in medium producamus: quę stomachi/ cordis/ cerebri/ spirituum ingenii/ uires uel seruent integras/ uel restituant: ac si uel pituita uel atra bilis excrescat: uel immineat nausea/ longe propellant. Omnes sine cōtrouersia medici cōsenferunt: nihil esse salutaris riniaca: fouendis confirmandisq; tum singulis mēbris & uiribus/ tum spiritibus atque ingenio. Huius igitur ipri mis utemur drachma dimidia/ aut saltē drachmę tertia parte bis qualibet edomada hyeme & autūno: sed estate/ atque uere semel/ uel sola/ uel si placet frigidis humidisq; tēporibus cum pauculo

1
Flo
m
59
mero claro/suauiter: remporibus uero calidis/siccisq; prefertim si natura uel etas sit calidior/cum aquae rosaceae duabus uncis aut tribus: stomacho scilicet uacuo/sex aut septem horis ante cibum. Si tiriaca defuit/dabimus mitridatum: Sed ubi tiriacam mitridatum uesumimus/eo die ab omni re calida penitus abstinendum: ac si aestas aut uer fuerit/frigidis est utendum. Secundo uero loco eadem in causa probatur ab omnibus aloes rite electa atq; lora. Summe mirbalanorum chebularum drachmas duas: rosarum purpurearum/sandalis rubei/emblicorum/cinnamomi/croci/corticis pomi citri/beem/melisse/id est citrarię singulorum drachmam unam: aloes electę riteq; ablutę drachmas duodecim. Ex his confice pilulas optimo mero. Quibus ebdomada qualibet semel utaris diluculo: eo scilicet potest: quod naturę tuę conueniat. Aestate quędē cum aqua rosacea: alias uero cum uino. Quibus aut diebus neq; tiriacę neq; pilulas assumes/ utere confectioe eiusmodi mane atq; uespere duabus/ aut tribus ante cibum horis. Summe cinnami electissimi drachmas quatuor: chebularum mirbalanorum duas: & rotidem emblicarum/croci/ rosarum purpurearum drachmam dimidiam: sandalorum rubrorum drachmas duas: corallorumq; similium drachmam unam: Sachari albißimi quantum satis est. Funde sacharum aqua rosacea atq; succo citri uel limonum/æqualibus uidelicet portionibus. Coque suauiter. Deinde adde musci tertiam drachmę partem/ atq; ambre tantumdem. Demum confice bolos solidos/quos morulos uulgo nominant/auroq; inuolue. Tria hæc ipsi eo usu quo prescripsimus experti sumus/tiriacę & aloem ita (ut diximus) reperatam/confectioeq; illam singulis conferre membris/ & uiribus & spiritibus: ac uere sensus/atq; ingenium: memorię confirmare: Pituitam quoq; & bilem/ atq; atram bile illis pilulis facile uel educi/ uel emedari. Preterea etati cuiuslibet/ & naturę tria quę diximus familiarissima iudicantur.

Medicinæ contra pituitam.

SI aduersus exundantem pituitā acius pugnandum fuerit/pilulas aurora ex hierapicra Galieni: uel quas Mesues elefanginas nominat/dabimus. s. quot & quotiens oportuerit/ uel etiam in robustiore natura pilulas ex hiera atq; trociscis agarici pari portione compositas: semper uero cū melle rosaceo liquido atq; oximelle: aqua; maratri. i. feniculi. Qui certe syrupus ī pituita digerenda etiā ante pilulas atq; post eas maxime pdest. Si una cū pituita ceteri quoq; humores turbent/pilulis ex reubarbaro Mesues/ uel pilulis quē sine quibus a posterioribus nuncupatur/opportune purgabimus. Omnē uero uehemētē repentināq; deiectionē purgationēq; penitus detestamur. Nā stomachū corq; debilitat: spiritus multos exhaurit: cōfundit humores: spiritus fumis humorum fuscis obtenebrat.

Destillatio.

Vbi caput propter pituitā destillationibus fluctuat: quandoq; hora somni aliquot ex pilulis quas modo descripsimus/dabimus. Iubebimus præterea ea hora & aliis rhus saepe mādere. Nam mirifice destillationibus & sensibus omnibus memoriaq; succurrit. Rursus muscata nux & tiriaca ore rerenta probatur. Maiorana quoq; quam amaracū nominant/ uel eius aqua admora naribus uel infusa. Post cibū uero alimentorum fumos coriandro cidoneisq; cohercebimus.

Dolor capitis.

SI caput sepe doleat humore grauatum frigido/præter illa quæ narrauimus/cōfectionem illam quam diambra nomināt uel diacori uel plisarchoticō tenere ore iubebimus. Quin etiam masticem saepe mandere. Præterea linire frontem/tempora/

1
Flo
318
ceruicē/maioranæ/feniculi/rutæ foliis una cum oleo rosaceo tū-
lis. Similiter aloē/aceto/oleo aquaq; rosaceis perfecte diluta.

De Cura uisus.

Vbi oculi caligant/neq; rubent/tamen neq; aliud præbent
ullum caloris indicium/ tunc sanè collirium ex aqua fe-
niculi/maioranæ/celidoniæ/rutæ/ adhibito croco & antimonio/
confert. Sed aqua eiusmodi prius densiori pāno est exprimēda.
Nihil tamen admoueas oculis/ nisi antea pilulis lucis sæpe pur-
gaueris. At si caligantes oculi rubeant: subito pilulis ex fumo
terræ compositis purga. Mox collirium ex aqua rosacea & sacha-
ro prodest. Nonnunquā uero albumine oui/rutia/ lacte adiectis
q̄primum opitulatur. Omnino autem quotidianus usus mara-
tri uisum seruat & acuit. Semen quidem eius frequenter ore rene-
re oportet/ folia uero comedere. Trifera minor a Mesue descripta
optima est. Optimum quotidie uacuo stomacho mirobalanum
chebulam conditam summere: atque cum ea non nihil panis ex
sacharo/maratroq; in puluerem ducto compositi. Quod insuper
ingenio mirūimmodum /ac producendæ uitæ prodest. Eufragiæ
quineriam usus oculis est singulare præsidium. In omni uel dolo-
re capitis uel caligine oculorum diuertendi sunt retro uapores/
frictionibus cucurbitulisq;: Ac si calor i causa sit/ sanguisq; abun-
det/hirudines ceruici & humeris adhibebimus.

De Gustu instaurando.

S Tomachus sepe litterarū studiosis gustū fere oēm amittit:
si id pituitæ uitio icidit/quod acidus oris sapor/uel salua
multa & glutinosior idicat/postq̄ aluum subduxeris medicinis
quas supra narrauimus/ aromatico rosaceo utere. s. sacharo rosa-
ceo mixto/melle quoq; rosaceo cū cīnamo. Solo etiā uel zinzibe

re cōdito: uel mēta syrupo: Sed īprimis tiriaca. Sin aut bilis copia
 forte cōtingit/ quod qdē os amarū ostendere solet/ similiter post
 purgationē ex aloe sicut diximus pręparata/ uel reubarbaro/ assū
 me uel triasandalū uel oxizacharā & sacharo aceto albo & uino
 acrioris punici mali cōpositā. Vel pfica/pyra ue/ siue cōdita/ siue sy
 rupo cōfecta: sicut Mesues docet: uel nostrā eiusmodi cōfectionē
 gustui saluberrimā. Sūme sachari rosacei uncias quatuor: diamare
 nari uncias duas: diacitonitē rātundē. s. uncias duas: mirobala
 norū chebularū semūciā: emblicarū rātundē: Sandalū ruber coralli
 rubri utrorūq; æque drachmā dimidiā. Fūde insup iuleb ex succo
 citri uel limonis tres uncias aut duas. Quod si stomachus debi
 lis ē & frigidus/ adice duas cīnami drachmas. His ante cibū dua
 bus horis utendū. Nauseā sēp ab utroq; natā humore/ tollit diaci
 toniten: & usus capparis cū aceto. Itē potus modicus ieiuno sto
 macho albi aceri rosacei/ si duplo sachari pōdere misceat. Rursus
 mēte syrupus atq; absinthii. Itē mēta uel aceto cōdita/ uel acido
 mali punici succo diluta.

De exacta atre bilis cura.

Verum missa hęc tanquā leuiores iam faciamus: atque ad id
 quod periculosissimum ē reuertamur scilicet ad atrā bilem:
 quę quotiēs abūdat & furit: cum corpus totū/ tum uel maxime
 spiritum quasi quoddam istrumētum ingenii ipsūq; igenium
 & iudiciū labefactat. Primū in ea curanda pręceptū sit ut docuit
 Galienus/ ne repēte illā educere cōrendamus: ne forte parte eius
 liqdiore subtilioreq; subducta residuū dēsius admodū siccusq;
 resideat: sed paulatim molliat digeraq; pariter atq; educa. Secū
 dū ut iterim tā cibis humidioribus q̄ lauacris dulcibus & modi
 cis unguētisq; similibus caput & corpus totū ad sūmū puribus
 humectetur: ea ramen cautione ne uel destillatio irritetur/ uel de
 struat stomachus aut iecur/ uel meatus corporis obstruat. Terriū

110
uero / & id quidem maxime necessarium / ut continue cor fouea-
tur roboreturq; rebus congruis partim intus acceptis / partim ex-
tra pectori / naribus ue adhibitis. Aspiciantur quoq; & audiantur:
odorentur & cogitentur assidue quæ oblectent: Contraria uero
longius arceantur.

De syrupis.

Mltra quidem a multis aduersus hunc humorem compo-
sita sunt. Ego autem impræsentia tria quædam remedio-
rum genera e plurimis afferam electissima omnium atq; rutilissima /
accepta primum a priscis / deinde a recentioribus confirmata / in-
terdum etiam a nobis ad usum nostrum accommodata. In primo
est syrupi optimi compositio. In secundo pilulæ probatissime. In
tertio electuaria saluberrima. His tribus oportune adhibitis me-
lancolicus humor molliet & digeriet atq; soluitur: spiritus acuiunt
& illustrantur: fouetur ingenium: memoria confirmatur. Syrupus
est huiusmodi. Sume boraginis / buglossæ / florumq; utriusq; me-
lissæ / capillorum ueneris / endiuia / uiolarum / cuscute / polipodii /
fene / epithimi: singulorum quærum manu capitur. Pruna damasce-
na numero uiginti: odora poma numero decem: passulatum unciam
unam: liquiritia unciam dimidiam: cinami / sandali rubri / corticis
citri / singulorum drachmas tres: croci drachmam dimidiam: Co-
quantur in aqua omnia præter epithimum & aromata / donec pars
tertia consumatur. Decoctio expressa post / cum saccharo iterum &
epithimo moderate coquatur. Postremo infundantur aromata
scilicet cinamum atq; crocus. Huius syrupi aurora calefacti uncie
tres bibantur / simulq; uncie duæ aut tres aque buglossæ: atq; una
cum his ex sequentibus pilulis accipi debent duæ saltem / ac plu-
res prout cuiq; conuenit: eo scilicet pacto / ut alius quotidie pau-
lum moueatur.

De Pilulis.

Pilularum uero quæ ad propositum spectat: duo sunt genera: alię delicatis congruunt: robustioribus alię. Primę aureę siue magicę nominari possunt: partim magorum imitatione: partim nostra inuentione: sub ipso iouis uenerisq; influxu cõpositæ: quę pituitam/ bilē/ atram bilem educunt absq; molestia: singula mēbra corroborant: spiritus acuunt & illumināt. Ita eos dilatant: ne constricti mestitiam pariant: sed dilatarione & lumine gaudeant. Ita rursus stabiliūt: ne extensione nimia euanescaūt. Sūme igit̃ auri grana duodecī/ maxime foliorū eius si pura sint: turis/ myrrhæ/ croci/ ligni aloes/ cinnami/ corticis citri/ melissę/ serici crudi coccinei/ mētræ/ been albi/ been rubei/ singulorū drachmā dimidiam: rosarum purpurearum/ sandali rubri/ coralli rubri/ mirobalanorum trium scilicet emblicarū/ chebularum/ indarum/ singulorū drachmā unam/ aloes rite ablutę tantūdem quæ cunctorum pondus. Confice pilulas mero quæ electissimo. Secuntur pilule ad soluendam melancoliam aliquāto ualidiores: uerūtamē minime uiolentę. Sūme peonię: myrrhæ: sticados arabici: melissæ: turis: croci: mirobalanorum trium scilicet emblicarum/ chebularum/ indarū: rosarum/ singulorum drachmam unā. Trociscorum agatici: polipodii: epithimi: senę: lapidis lazuli/ loti rite & preparati. Lapidis armeni affecti similiter/ drachmas tres/ singulorū. Aloes lotæ uncias duas uino perfecto pilulas confla. Si cum melācolia manifesta caliditas dominetur: quę in hac compositione sunt frigida/ ad tertiam insup ponderis sui partem augenda erunt. Has pilulas ut litterarum studiosis conuenit: gręcorū/ latinorum/ arabumq; imitatione composui. Nolui uero fortiora miscere. Quale ueratrum: quo Carneades Phanaticus utebatur. Vitis enim litteratis tantum uel paulo firmioribus consulo: quibus nihil pestilētius est quæ uiolētia. Ideo prætermisi pilulas indas/ lapidisq; lazuli uel armeni notas: & quam compositionem hieralogodion appellant. Si deniq; decet simpliciore cõpositionē inferere: quæ ego fa

1
Flo
313
51

miliarius utor. Summe aloes lotæ unciam unam: mirobalanorū emblicarum atque chebularum/ utriusq; pariter drachmas duas: masticis drachmas duas: duas quoq; rosarū præsertim purpurearum confice pilulas uino. Proinde pilulis aut iis/ aut illis/ ex iis scilicet quas probauimus: nemo unquā solis uti debet: ne forte nimium exsicceretur. Quod quidem in melancolia pessimum est: immo uel una cum syrupo: quem secuti partim Mesuem/ partim Gentilem Fulginatē supra descripsimus: uel cum uini odori leuisq; uncia una siue duabus/ siue tribus/ ut cuiq; conuenit: Aut cum aqua mellis & passularum atque liquiritiæ. Aut sicubi caliditas dominatur/ cum iuleb uiolaceo/ aquaq; uiolacea. Omnino autem consulo litteratis/ quicūq; ad atram bilem sunt proniores/ ut hac purgatione bis quolibet anno/ uere scilicet autūnoq; utantur: diebus quindecim continuis uel uiginti: pilulis scilicet cum syrupo atque similibus. Quicūq; uero paulo minus huic morbo obnoxii sunt/ sat habebūt/ si pilulas primas aut ultimas toto anno summāt/ semel edomada qualibet: æstare quidē cum iuleb ut diximus: alias uero cum uino.

De Medicina liquida.

Meminisse uero oportet/ ubi maximū in exsiccatione periculum imminet: purgare tamē necessitas cogit/ operē prærium esse pilulas intermittere: atq; i ipso syrupo uel simili quadā decoctione/ facta in aqua buglosse/ quando purgādum est/ interdū infundere diasenē uel diachatholiconis uel triphere pscis unciam unā aut saltem dimidiam. Quod si uel corpus robustius sit/ uel astrictior & durior aluus/ addere electuari hamech drachmā unā aut duas. Vtilis quoq; hic est cōfecta cassia: utilior manna. Nec ōi melācolię speciei cōueniūt: sed illi maxime quæ adustione creas. Sin aut melācolia naturalis sit/ conueniunt qdem: uerū præcipue si in syrupo addatur polipodii portio dupla uel tripla: similiter

liquiritiæ: crociq; & passulârum. Item medicînæ addantur mellis
 rosacei liquidi uncia duæ. Quotiens uero syrupus sũmẽdus sit/
 in superioribus diximus. Sed medicina cum ipso ter uiginti die
 bus sũmenda erit. Verũ si melãcolicus nullus humor appareat:
 tantum uero cõplexio melancolica/ scilicet frigida mẽbrorũ qua
 litas atq; sicca/ memento ducere aluũ / uel mittere sanguinẽ mini
 me expedire. Sed reliqua dũtaxat facere/ quę uel diximus/ uel di
 cemus. Præsertim quęcunq; ad corpus pertinent mediocriter cale
 faciendũ atq; magnopere humectandũ/ spiritusq; quoad fieri po
 test illuminãdos/ fouendaq; mẽbra. Vbi uero ipse atre bilis hu
 mor exundat/ non madefacimus tantum corpus atq; humorem/
 sed etiam soluimus aluũ ea cautione qua diximus: Nunquã ue
 ró uehemẽter. Siquidẽ Plato i Timeo nos monet diurnũ mor
 bũ/ qualis est melãcolicus/ nõ esse nimis ualentibus medicamen
 tis atq; molestis pharmacis irritandũ.

De Sanguinis missione.

Sunt nonnulli in sanguine mittẽdo audaciõres/ quos me
 dici sapientes admodum detestantur. Nam sanguis est atre
 bilis temperamentum: spiritus fomes: uitę thesaurus. Solum ue
 ró ubi abundantiam sanguinis indicat/ uel profusior usus/ auda
 ciaq; & cõfidẽtia multa/ uel color rubens uenarũq; tumor/ mitte
 re sanguinem litteratis quando res postulat debemus e uena lie
 nis sinistri brachii/ lara quadã incisione/ quatuor uncias manei
 uel pere totidem. Deinde paucos post dies/ saltem septem/ ad sum
 mũ quatuordecim/ tum frictione quadam asperiore/ tum admo
 tis hirudinibus/ quas sanguisugas nominant/ mariscas irritare:
 ut sanguinis uncie tres aut quatuor inde distillẽt. Hæc ambo ro
 bustioribus tantum facienda uidentur. Debilioribus uero/ si ne
 cessitas postulat mariscas solum sicut docuimus irritare. Sed neq;
 uentrem medicinis soluere/ neque mittere sanguinem licet: nisi

513
prius clysteribus pinguibus molliibusq; lenieris. Atq; hoc sit in
melācolica natura cōmune prāceptum: dandam esse operam ut si
oportuerit/ eiusmodi clysteribus frequentatis uenter inferior lu
bricus semper sit atq; purgatus.

De Electuariis

S Equūtur electuaria: ex quibus laudo equidē quod Rasis
exilarans appellauit. Prēterea quē in libro de uiribus cor
dis Auicenna cōponit. Sed multo magis quod Mesues ita cōscri
bit. Sūme crudum sericum colore coccineo nuper tinctum/ ponde
re libram unam. Id merge succo pomorum dulcium & suauiter
redolentium: atq; succo buglossæ/ aquaq; rosacea/ singulorum li
bra una/ post quatuor & uiginti horas/ totū id coque suauiter/ do
nec aqua rubeat. Deinde extrahe sericum/ atq; insuper exprime
diligenter. Infunde mox sachari candidissimi cētum & quinquā
gintra drachmas: coque rursus donec quasi mel spissetur. Amoue
tunc ab igne: Atq; infunde dū caler/ ambraē crudæ diligenter cōci
se drachmas sex: & ut lique scat ambra permitte. Postremo adde
his puluerē eiusmodi. Summe ligni aloes crudi: cinnami: utriusq;
ęque sex drachmas. Lapidis lazuli rite abluti/ drachmas tres decē.
Vnionū. i. albatū margaritarū drachmas duas. Auri ueri drachmā
unam. Musci electi partē drachmæ dimidiā. Danē ex eo cū uino
drachmę duę uel una mane ac uespere ante cibum tribus aut qua
tuor horis. Id mihi prāceris ualde placet. Verūtamen pbo etiā
Diamuscū Mesues dulcem: cōpositionēq; gemmarū: modo cum
aqua rosacea assūmātur. Laudarem quoq; minifice quod est a Pe
tro Ebanensi philosopho sūmo conflatum: nisi ipsemet ex eius
imodico usu dilatarionē exalationēq; spiritūū nimiam formida
ret. Quāobré duo quādam insuper excogitauī tutissima: atq;
ob réperationē suā cuilibet réponi/ ætati/ naturæ cōueniētissima:
i qbus misceē utile dulci. Quę tātū nutriūt q̄tū fouēt & roborāt.

Præterea spiritui & ingenio tantū stabiliēdo / quātum aciendo & illustrando cōueniūt. Sūme sachari rosacei uncias quatuor. Sachari una cum floribus buglossę concocti uncias duas. Corticis pomi citri sacharo cōditi uncia unā. Chebuli condite uncias duas. Cīnami electi drachmā unā. Sādali: coralliꝝ .s. utriusq; rubri. Itē serici coccinei / crudi concisi / croci / margaritarū / singulorū drachmā dimidiā: auri / argēti / singulorū tertiā drachmæ pattē: ābra / musci / utriusq; grana duo. Fūde oīa simul succo citri uel limonis sacharo cocti. Sequitur cōfectio altera / aliq̃tō salubrior / certe multo suauior. Sūme amigdalārū dulciū quatuor uncias: nucleorū pineorū .s. ablutorum diei unius spatio: seminū cucumeris / utrorūq; pariter / uncias duas. Sachari duri quod candū. i. cādidū uocant quatuor uncias. Sachari alterius / sed albissimi / librā unam atq; dimidiā. Funde cūcta hæc aqua rosacea atq; limonis & citri: in qua ex tinctū fuerit ignitū aurū & argentū. Simul coque suaui ter. Demū adde cinnami: been rubri: sandali rubri / coralli similis / singulorū drachmā unā. Margaritarū nitidissimarū / croci / serici / crudi / coccinei minutissime attriti / singulorū drachmā dimidiā. Auri / argēti / utriusq; grana duodecim. Iacinti / smaraddi / zafiri / carbunculi: singulorum tertiā drachmæ pattē. Si cui uero defunt aurum / argētū / ambra / muscus / pretiosi lapilli / cōfectiones illę etiā pdesse multū sine his poterunt. Quarum tres potissimum eligo / unam .s. Mesues / quā recēfui: duas uero nostras / quas modo descripsimus. Quo uero pacto iis utendum sit / supius satis exposuimus. Siq; autē simplicius aliqd appetat: oibus tamē accomodatū / hic citri pomum pfecte maturum / itegrū pfecte cōtūdat: multoq; sacharo & multo rosarum succo adhibito coquat. Coctum uero modico cinnamo / crocoq; cōdiat. Aut aromatico rosaceo utat̃ sic rēpato. Summe aromatici rosacei uncia unā: Sachari rosacei: Sachari diabuglossari / utriusq; uncias duas: aut similiter misceat diamuscū. Quāq; .n. duo hæc nō sint simplicia: tamē facile satis habent̃: Ac si caliditas timeat̃ / diaprunis & sacharū uiolaceum adiungātur.

De nimia uigilia

Saepe melancolicis praesertim litteratis accidere solet/ut nimium exsiccat cerebro/ uigiliis longis extenuentur. Quoniam uero nihil atra bilis mala magis auget quam longa uigilia/ tanto malo omni studio succurrendum. Ideo lactucas post cibos alios edant una cum pane modico: pauculo croco: uinumque purum sorbeant post lactucam: neque ultra horam lucubrent. Cumque se dormitum conferunt/ confectionem eiusmodi sumant. In qua seminis papaueris albi unciae duae sint. Seminis lactucae uncia una. Amomi croci. s. utriusque pars drachmae dimidia. Sachari unciae sex. Dilue & coque omnia simul syrupo papaueris. Edant huius drachmas duas: simulque non nihil syrupi papaueris gustent aut uini. Illinias eis frontem temporaque oleo ex uiolis: & ex nenufere adiecta caphora. Item lacte oleoque amigdalino atque uiolaceo. Odore croci & caphorae putaminumque dulcis mali naribus admovebis. Aceti insuper modici/ sed aquae rosaceae plurimae. Sternes quoque lectum plantarum foliis frigidatum. Aures grauibas cantibus sonisque delinies. Humectabis saepe caput eiusmodi lauacris scilicet aqua in qua cocta sint frusta papaueris: lactuca/ portulaca/ malua/ rosarum/ uiris/ salicis/ arundinumque folia: addita camomilla. Balneis quoque dulcibus ex rebus eiusmodi/ saepe tribue/ brachiaque/ saepe totum corpus est humectandum. Lac insuper bibere mixtum saccharo scilicet stomacho uacuo/ si modo stomachus optime tolerauerit maxime praestet. Humida haec melancolicis etiam si satis dormiant minime conferunt. Memento lac amigdalinum mensae familiarissimum esse debere.

De hebetudine atque obliuione.

Accidit uero nonnunquam/ ut studiosis uel quia sedulo inclinato capite legant/ scribant uel/ uel quia ocio nimio torpeant/ pituita quaedam uiscosior una cum frigida nimis melancolia caput

occupās grauet/atq; hebetes obliuiosq; efficiat. His ergo caput
 exonerādū est iis remediis/quæ alias diximus pituitæ cōuenire.
 Sin minus illa suffecerint/ad pilulas indas & cocchias hieralogo
 diōq; cōfugito. Præterea ad hierā diacoloqntidos uel archigenis
 uel andromaci uel theodotionis. Aut ad pilulas iudei quas Me
 fues in capitulo de capitis dolore describit. Quod si natura gr̄as
 ue frigidior sit/ nec astas obstitit: post purgationem urere con
 fectione illa anachardina/quā Mesues sapientū cōfectionē noīat
 ī antidotario. Rursus anacardina illa: quā in capitulo de obliuio
 ne ex sētētia filii Zachariæ recēset. Da sūmo mane drachmā unā:
 sed q̄ eā sūmit ab ira/coitu/ebrietate/labore/rebusq; calidis eo die
 pr̄sus abstineat. Hęc qdē aduersus hebetudinē obliuionēq; ualē
 tissima sūt. At uero si familiaria magis optes/ da ziziber sacharo
 cōditū: sed modico thure mixtū: quod sensibus & memoriæ ma
 gnope pdest/ præsertim his adiectis. s. melle anachardi/ melle che
 bularū/ acoris/ cipis/ ambra/ musco. Prodest ēt diābra/ plis archoti
 con/ diacori. Sed hęc ore diutius retinēda: naribus ēt & auribus
 infundēda. Odor quoq; thuris/ amaraci/ maratti/ nucis muscatę/
 rura/ garofilorū pdest nō mediocriter. Memēto tamē tiriacā ī his
 atq; similibus quēadmodum ab initio diximus: nulli unq̄ reme
 dio postponēdā. Præterea hebetibus obliuiosisq; tēpora & cerui
 cē unctione eiusmodi unge. Sūme olei sambucini unciā unā/ olei
 deben uncias duas/ euforbiū unciā dimidiā/ castorei quoq; tantū
 dē. Perfricabis brachia/crura/ ceruicēq; uehemēter. Ac si opus fue
 rit ceruici cucurbitulas admouebas. Verricē præterea capitis ama
 raco/thure/nucemuscata tunsis operies atque fouebis.

Corporeū qdē spūm cura: Incorporeū uero cole: ueritatem deniq;
 uenerare. Primū medicina præstat: Secūdū disciplina moralis: Ter
 tium uero religio.

S I homines ueritatis cupidi tanta medicorū diligentia cor
 poreū spiritum curare debent: ne forte omnino neglectus

1
313
uel impedimēto sit/ uel ineptē seruiat querētibus ueritatem: multo
pculdubio diligētius incorporeū spūm. i. intellectū ipsū discipli
næ moralis institutis colere decet/ quo solo ueritas ipsa cū sit in
corporea capiē. Nefas. n. est solū animi seruū. i. corpus colere/ ani
mum uero corporis dominū regemq; negligere. Præsertim cū Ma
gorū platonisq; sentētia sit/ corpus rotū ab aīo ita pēdere ut nisi
animus bene ualuerit/ corpus bene ualere nō possit. Quapp me
dicinæ auctor Apollo nō Ippocratē quīs ex sua stirpe genitū/ sed
Socratē sapientissimū iudicauit. Quippe cū q̄rum Ippocrates cor
pori/ tātū Socrates aīo sanādo studuerit: q̄q̄ quod tentauerāt illi/
solus Christus effecit. Proinde si mētē nostrā optimis colere mo
ribus a Socrate iccirco iubemur: ut lucē ueritatēq; a nobis naturæ
instinctu quesitā serena mētē facilius assequamur: q̄to magis ue
ritatē ipsā diuinā imprimis religione sãcra fas ē uenerari? Ad quā
querendā capiendāq; nō aliter creata mēs est/ q̄ oculus ad lumen
solis p̄spiciendū. Atq; ut Plato noster inquit quēadmodū uisus
nihil usq̄ uisibile p̄spicit/ nisi in ipso sūmi uisibilis. i. solis ipsius
splēdore: ita neq; intellectus humanus intelligibile qcq̄ apprehē
dit/ nisi in ipso intelligibilis sūmi hoc est dei lumine nobis semp
& ubiq; præsentē: in lumine inq̄/ quod illuminat oēm hominē ue
nientē in hūc mundū. In lumine de quo canit Dauid. In lumine
ruo uidebimus lumē. Profecto quemadmodū purgatis oculis/
inq; lumē ipsū aspiciēribus/ subito splendor eius ifundit̄/ colori
bus figurisq; rerū abūde refulgēs/ ita cū primū ab oībus corporis
pturbationibus p̄ morale disciplinā purgata mēs est/ atq; in diui
nā ueritatē. i. deū ipsū religioso quodā flagrantissimoq; amore di
recta/ subito (ut diuinus inq̄t Plato) diuina mēti ueritas influit/
rationesq; rerū ueras/ quæ ī ipsa cōtinent̄/ qbus ue oīa cōstāt feli
citer explicat: q̄toq; mētē circumfundit lumine/ tanto simul &
uoluntatem gaudio beate perfundit.

F I N I S

Prohemium In Librum De Vita Longa.

MARSILIVS Ficinus Florentinus Philippo Valori Ciuī optimo: atq; nobilissimo. S.D. Quanq̃ Plato noster genio suo uiuit: & uicturus est (ut arbitror) dum mundus ipse uiuet: meus me tamen genius huc semper impellit: ut post diuinum cultū ante omnia Platonis uitæ prospiciā. Ad hoc ipsum iam diu nobis aspirat præceteris Medica domus. Ad idem cōspiras: & tu mi Valor Medicū amicissimus: & Platonice gloriæ: atq; disciplinæ admodum studiosus. Quam ergo uitā Platoni semp exopto: eandē opto medicibus: similēq; Valori. Quāobrem hortor: & obsecro te mi Valor: ut q̃ta semp opera glorię Platonice faues: tanta aliquando diligentia præcepta hæc nostra de uita producenda: legas: atq; serues. Quibus diu uiuēs resurgēti nuper disciplinæ Platonis diutius una cū magnanimo Laurentio medice patrocinari possis. Vale.

MARSILII FICINI FLORENTINI LIBER
DE VITA LONGA

Ad perfectionem scientiæ necessaria est uita longa: quam etiam diligentia præstat

Cap. primum.

AD ARTEM Scientiamq; perfectā nō tam uel doctilitas ingenii: uel memorię firmitas: q̃ prudēis iudicii p̃spicacia nos perducit. Iudicium uero propter ambiguitatem ex cōiecturatū diuersitate cōceptam adeo difficile est: ut experimēto sit necessario confirmandū. Experimentū quoq; fallax tum p̃pter iudicii ipsius difficultatem: tū propter fugacē oportuni in experimento captando temporis breuitatē. Quibus sane de causis: artē esse lōgam una cum Ippocrate recte cōcludimus: nec posse nos eā: nisi uite longi

rudine consequi. Vitam uero longam non solum ab initio semel
fata pmittunt: sed nostra etiā diligentia præstat. Quod & astro
logi cōfiteñt: ubi de electionibus & imaginibus agūt: & medico
rum cura diligēs expientiaq; cōfirmat. Qua quidē puidētia non
solū homines natura ualidi sapissime: sed etiā ualitudinariū uitā
longā aliquādo consequūtur: ut nō mirū sit Herodicum quendā
litterarum studiosum omniū sui tēporis infirmissimū (ut Plaro
Aristorelesq; testant) eiusmodi puidētia/annū centesimū imple
uisse. Plutarchus præterea narrat multos corpore alioq; parū fir
mo/uitā sola diligentia longā consecutos. Mirro iprēsentia quot
ibecillos ipse nouerim prudētiē munere robustissimorū annos su
perauisse. Neq; igit inutile fuerit: neq; uanū/post librū de curāda
ualitudine litterarorū a nobis cōpositū/prēcepta quādā insuper
ingeniis sciētiē cupidis ad uitā longā conducētia tradere. Institu
ta uero hęc nec inertiū ignauisq; cōmunicari uolumus. Quid
enī cupiamus istos diu uiuere? q; nec uiuūt qdē/ quasi fucos nu
triamus non apes. Nec hominibus diuulgari/pdita uoluptatū li
bidine dissolutis: q; breuē quotidie uolupratē longē stulti præpo
nunt. Nec improbis iniquisq; patefieri: quorū uita mors est bo
norū. Sed uiris dūtaxat prudentibus atq; tempatis/solertis inge
nii uiribus humano generi uel priuatim uel publice pfuturis.

Vitalis calor nutritur humore: Quo deficiente fit resolutio:

Quo excedente fit suffocatio. Cap. .ii.

Vita quidē tanq̃ lumen in naturali calore cōsistit. Caloris
uero pabulū est humor aerius/atq; pīguis quasi oleū. Si
ue igit humor eiusmodi forte deficiat: siue prlus excedat/uel in
quineat/calor statim debilitat: & tandē debilitatus extinguit. Si
humoris defectu calor debilitat & pdit/mors resolutione cōtin
git. Si potius obruitur humoris excessu uel uitio: uita suffocatio
ne perit: Suffocatio uero humoris cuiuslibet exūdāria uel putre

factione contingit: praesertim pituita uel excrescere uel quolibet putrefacta: ut non immerito pituita petens uitam fuerit noīata. Precepta igitur ad producendam uitam maxime necessaria. Hic quod est resolutione: inde uero suffocatione putrefactionemque eque deuiant. Aequae inque ratione comuni. Nam si calidiorē sicciorē uel hominem forte curant/ & cui meatus quod est apti sunt: humores autē spiritusque subtiles resolutioni magis occurrunt. Sin autē contraria ratione corpus affectū tractant/ potius suffocationi subueniunt. Maxime uero in alterutro studet: si ad alterutrum locus repositus uel declinet. At ubi ingeniosis studio sisque consulti est: utrumque praecipuum ferme est pariter necessarium: in utroque similiter laborant. His. n. acutum quod est calidumque ingenium/ & imaginationis motus assiduus/ resolutione: otium uero corporis atque cruditas suffocatione minitari uidentur. Nusquam igitur medici uehementius quam in eiusmodi hominum curatione laborant. Et si tota libri superioris disputatio ad progendam uitam maxime confert: propria tamen quandam res rata cura: qualē deinceps quoad poterō paucis comprehendam postulare uideretur.

Quomodo temperandus calor ad humorem atque uicissim quodam Mineruae consilio.

Cap. iii.

Ceterum dum oleum istud pingue/ igneo huic uigori nostro necessarium pingui Minerua tractamus/ Minerua iterum oliuifera olei uitalis ongo/ almi uidelicet Iouis capite nata ridet: quod sui muneris quantitate plane cernentes/ interea non satis uidimus qualitate. Rides ergo/ uobis inquit oleum non modo quantum sat flammam nutriende foret/ abunde dedi: sed et sine amurca sincerum infundi lucernae. Hec illa. Nos autem iter loquendum errantes offendimus: quoniam lucerna pedibus nostris uerbum suum/ non dum nobis auditum. Ex hac ergo lucerna discamus/ oleum iugiter flammam subministrandum/ ea. s. diligentia: ut nec repentina quadam lumine obruamus illuminatione. Nec rursum differamus sitibundo potum. Sed haec quod est duo satis in superioribus tractata putamus. Reliqua nobis duo sunt: quorum alterum leuiter retigisse: alterum

c iii

uix attigisse uidemur. Tāgentes interim ita Palladem ut ridere nunq̃ solita nos rideret. Quid ergo? Primo qđē considerabimus flā mā uel pauculā esse prius edacē: ideoq; lucernā illā lucere diu tius/in qua sic flāmula ē ad ellychniū. i. luciniū rēpata/ut non ebi bar oleū/sed pitisset. Itaq; & nos in oī diēta cauebimus: ne quan do præsertim ī iuuentute nimium inualeſcat inſitus ignis ſuapre natura uorax: Sat uero fuerit tū humorē inundantē/ tū penetrabi le frigus hinc arcere. Deīde lucernā cogitabimus frequēter extin gui/ quādo nō sincerū oleū instillauerit: sed (ut ita dixerim) amur colū. Vnde paulo post cōcreſcūt ex amurca fūgi/ lumēq; extīgūt. Iam uero nos almū a Pallade ſuſcepimus oleū. s. aerīū q̃ plurimū purumq; & natiuo quodā lēre tenax atq; firmum. Quod ergo huic paulatī abſūpto ſubgeri nō ſolū huic equale debet eſſe/ ſed ſimile. Vt uero ſit ſimile nō tantū aerīū eſſe debet & pīgue/ ſed pe nitus ab amurca ſecretū .i. a fece quadam ex terra & aqua craſſio re cōgeſta. Hāc ergo cōgeſtionē fecēq; uiraturi alimenta eiufmodi fugiamus & oriū & cruditatē atq; ſordes. Interea uero Mineruam ea moderatione colamus! ut caput qđē de quo nata eſt ipſa/ no bis augeat: neruos aut ſtomachumq; nō minuat.

Quibus de cauſis areſcit humor naturalis: uel pegrinus exūdāt: & q̃ neceſſaria ſit ad uitā pfecta digestio Cap. iiii.

Naturalem humorem uelociter hæc exſiccant. Sanguinis fluxus uerior. Violenta ſolutio uentris. Diu lubricus aluus. Profuſus ſudor. Latius patefacti meatus. Coi rus ad debilitatē factus. ſitis anela. Fames cruciās. Vigilia lōga. Vſus calidarū rerū ſimul atq; ſiccarum. Laborioſus animi corpo riſq; morus. Anxietas. Ira. Dolor. Siccior ſimul/ atq; feruētior aer: præsertim igne caleſcēs. Vētus aridior & uiolētus atq; diuturnuſ. Humorē ſupra modū augēt his cōtraria. Ebrietas frequēs utruq; facit: nimio. n. tū calore ſiccāt/ tū humore ſuffocat ebrioſū. Nihil āt magis q̃ cruditas ad utruq; nocet. Vbi. n. nō cōcoq̃t alimētū

hinc quidē deest quo naturalē irrigēs humorem: inde uero putre
factum supest: quod exundās calorē obruat naturalē. Quāobré
Auicenna corrūpi sanguinē inqt: ubi digestio ipsa corrūpiť. Secu-
tusq; Galienū appellat digestionē uite radicē. Optima igit est &
quali unica hęc regula Galieni: concoctionē cibi præceteris ubiq;
curare. Nā quod maximū uideť esse præceptū: salubribus uideli-
cet uti: nihil proderit: nisi coquas. Siqđ ex his ferme sicut ex cō-
trariis noxius humor pfluit: si cruda mebris ifluxerint. Ex cibis
aut etiā minus arte laudatis: sepe minus malū accipit nutrimentū
si uehemētius cōcoquant. Cruditatē igit tanq̃ grauē resolutio-
nis simul & suffocationis causā diligētissime deuitemus: quanti-
tate uidelicet cibi potusq; nobis accomodata. Qualitate. Simpli-
citate. Præparatione. contritione. Ieiunio reuocante famem: ac si
opus fuerit stomachi ēt exteriore fomento: rebusq; qbusdā stipti-
cis post epulas intrus assūptis. Caueamusq; diligenter ne cibū po-
tus exuperet. Neu cibus sit ligidior: aut durior: aut hic uel ille ual-
desit actu frigidus: aut alimēta sint lōge diuersa: aut crudū adda-
mus crudo. Hęc. n. cōcoctionē magnopere phibēt. Caueamus isup
diligētissime: ne uel coitu statim post cibū: uel sōno meridiano se-
pius nō necessario: uel nocturna uigilia: uel labore animi ullo si-
ue corporis iportuno uel alio quopiā pacto digestionē impedia-
mus. Digestionē dico eqđē nō primā tantū: quæ fit i stomacho:
sed secūdā ēt quæ fit i iecore. Tertiā insup quæ i uenis. Quartā
deniq; quæ i mēbris efficiť: quæ lōgo quodā indigēt iteruallo: &
quauis ipedita pabulū nō suppeditať humori. Proinde sicut dige-
stionē: sic extremētorū purgationē adiuuare iprimis necessarium
est aduitā. Necessariū sordes ēt a cute detergere. Necessarius ē mo-
tus corporis tā cōtinuus: tam tēparatus: tā uariis: q̃ celestiu aerisq;
motus & ignis & aque: seruata dūtaxat cōcoctionis & sōni neces-
sitate. Defatigatione uero & resolutione uitata. Præterea sub um-
bra sitū cariēq; obducimus. Sub diuo sub lumie uiuimus. Quod
pater meus Ficinus insignis medicus frequenter habebat in ore.

113
Sed ad hec feliciter pagēda operē pretium foret/ nō tam urbanis
negotiis q̄ rusticis q̄busdā exercitationibus a tenera statim æta
te corpus assuefecisse & quodāmodo similibus/ interdū etiam nu
trimentis: & uitę genus quodāmodo uariū tenuisse. Quod me sæ
pe prudēs ille monebat. Qui. n. in omni ætate lautissima quadā
curiositate uiuūt: sæpe minus ruti uiuūt. Qui uero adolefcētes/
se minus assuefecerint/ adulti saltē assuefaciāt/ cautionibus tamē
gradibus id tentantes.

Sanguis & humor accomodatus uitę ærius esse debet: qualitate
tempatus: substātia medius atq; tenax. Cap. v.

G Raci omnes inter præcepta ad diuturnā uitam maxime
necessaria mandant ut euchimis alamur. Euchima uoca
mus alimēta salubria: quæ bonū afferūt nutrimentū. i. sanguinē
bonū. Bonū uero sanguinē appellamus/ nō frigidū/ nō siccū/ nō
turbulentū: sed calidū & humidū atq; clarum. Calidū quidē calo
re nō acri. Humidū uero humore nō aqueo. Clarum quoq; nec ta
men iterea tenuissimū. Iam uero feruētior sanguis/ naturalē rū ca
lorē exacuit/ tum exsiccat humorē: & quē ipse humorē infert uel
calorem resolubilē præstat atq; fugacem. Sanguis præterea humi
dior proniorq; ad aquam naturalem obtundit calorem: humorē
quoq; naturalem uel heberat: uel impellit sub calore liquecere:
uel suffocat humiditate calorem: & omnino siqua portio natura
lis humoris ex aqueo sanguine trahitur/ tum putrescit facile: rū
cito diffluit atq; dissoluitur. Hic efficiē: ut qui molliores fructus
herbasq; comedunt/ nisi raro forsan: & p̄ medicina: tūc uentrem le
niēte sūmāt/ breui uenas succo crudo putrefactioniq; obnoxio/
penitus impleant. Ac ne id accidat/ tutius pro alimento uel co
quuntur: uel saltem cū pane miscentur. Sanguis ergo nec igneus
esto: nec aqueus: sed ærius: nō æri crassiori similis: ne procliuior
sit ad aquam. Nō æri subtilissimo/ ne facile incalescat in ignem.

Sed substantiā teneat mediocrem: in qua mediū aer dominatū
 habeat plurimum: Cetera alimēta insint quatenus aeris accōmo
 dātur impio. Non sit eius substātia subtilissima: ne humorem in
 stabilem generet/ spiritūq; uolatilem/ & dissolutioni subiectum.
 Non sit crassissima/ alioqn & ingenio minime ministrabit: & uix
 ī naturalem humorē ac spiritum permutabitur: Meatus obstruet:
 suffocationi dabit occasionem: Et spiritus qui uix rādem crassus
 inde creatur/ densitate sua & ipse parum idoneus est ad uitam/ &
 calorem naturalem ita suffocat/ sicut fumus densior flāmam cō
 primit protinus/ & extinguit. Mirro q̄ saltem adeo tenebrosus
 est/ ut uitam efficiat mētam morte deteriore. Imprimis autem
 ut mihi uideretur ad uitam expedit diuturnam: sāguinem una cū
 substantia quidem aëria ualde/ nec admodum crassa/ habere glu
 tinosum aliquem in se humorem atq; tenacem/ qualem ferme cū
 subtilitate habet oleum oliuarum/ & humor anguillæ pinguis si
 mul atq; tenuis: & oleum ex terebentina quadam sublimatione
 tractum. Tu igitur alimenta ceteraq; omnia quæ sanguinē pro ui
 ribus humorēq; talem efficiant diligenter eligito. Sanguis enim
 humorq; talis sicut oleum flāmæ/ ita uitali calori pabulum est/ &
 una cum subtilitate habet etiam firmitatem. Præceptum enī Ra
 sis est pro iuuentute seruanda/ rebus uti sanguinē ad præcordia
 traducentibus/ ibiq; cōdensantibus/ corq; fouētibz. Quod Aui
 cēna pbat aquosū labilēq; sanguinē præcipiēs euitādum. Differēs
 aut in hoc p̄ differētia corporū ratio ē habēda. Nā ubi dēsius cor
 pus ē/ ad subtilitatē sanguinis: ubi rarius/ ad crassitudinē eiusdē
 oībz ē remediis declinādū. Vbi media corporis habitudo/ uia
 similiter media tutius imus. Nūq̄ tamē naturalē corporis habitu
 dinē extirpare conabimur: alioqn uitā ipsā extirparemus. Expe
 dit isup meminisse/ ubi subtilitatē sāguinis ualde ueremur: & sto
 machus iterea nō sit admodū natura ualidus/ minutoribus ad
 crassitudinē gradibus accedendū esse: dū gracilē hominē crassiori
 bus alimētis nutrire cōtēdimus: & fouēdū itērī stomachū: pducē

110
315
dum somnum. Exercitationem corporis pro uiribus augēdam :
animi minuendā / quæ plurimis sepiſſime nocet. Ac ſi minus ferat
alimēta uiſcoſa nimīū duraq; uel admodū frigida: uſu ſaltē coral
lorū: ſādālorū: roſarū: coriādrorū: mirobalanorū: cidoniorū & dia
cidonion / ſacchariq; roſacei: ſtipticarūq; rerū eā ſanguinis humo
riſq; firmitatē deniq; cōſequemur: quā rebus nimium glutinoliſ
hic tuto cōſeq nō ualemuſ. Cōmodiſſime uero ex nucleis pineis
piſtaceiſq; & glycirhizæ ſucco & amido additis amigdalis dolci
bus / earūq; oleo & cidoniorū ſemine atq; oleo ſiſamino: una cum
ſacharo cādidiſſimo: aquaq; roſacea nutrienē / qui uiſcoſa grādio
rū aialiū mēbra cōcoquere nequeāt. Cōcedemus hiſ præterea ex
rema gallinarū uel edorum & teſtudines & limaces atq; teſticu
loſ. Vina dabimus nō alba: ſed rubra ſtipticaq; & quodāmodo
ſubamara. Aqua uinū ferrea uel maſticea tempantes / oleo quoq;
maſticis cidoniorūq; cutē leuiter leniemuſ: & uētabimur interim
quæ ſanguinē ſubtilē faciūt uel feruentē: niſi forſan nō nihil cro
ci uel cīnamomi renacioribuſ epuliſ infūdāmuſ: ut & faciliuſ cō
coquantē / & cocta p meatuſ anguſtoſ trāſſerant ad mēbra. Diffici
le nāq; eſt uiſcoſa uel alimēta paulo firmiora ex ſtomacho nō ad
modū ualido / uſq; ad digeſtionē tertiā / quartāq; pducere: niſi eiuſ
modi uehiculiſ pferantē atque inſuper frictionibuſ leuibuſ pro
uocentur. Quas qdē cū facieſ / manibuſ eaſ mollioribuſ facito:
ac memēto madefacere manuſ odorifero quodā uino: in quo cā
momillā mirrūq; coxerit atq; roſaſ.

Communiſ comedendi bibendiq; regula: & qualitaſ
epularum

Cap. vi.

Sed miſſa impræſentia faciamuſ obtuſiſſima hominuſ
corpora uel tenuiſſima: ad cōmunem uiuendi rationem
perueniamuſ: communi mediæq; corporiſ habitudinē
pſuſ accōmodatā. Caue ne ulla ratione meatuſ corporiſ uel ſu
pra modum pateant uel nimium obſtruantur. Ibi enim in reſolu

tione & iniuria extrinsecus inferenda discrimen: hic aut in putre-
 factione & suffocatione periculū & si non artissimo regulæ freno
 quod Hippocrates damnat/te cohibeo: non tamē habenas tibi
 ad licentiā usq; relaxo. Herbas & fructus humidiores accipe par-
 ce. Parcius lac & pisces/ & utrūq; cū melle. Parcissime fungos/atq;
 cū aromaticis ac semine piri. Similiter purū aqueporum: atq; una
 cū paritate. Quæ humidiora sūt uel pīguia aromaticis acribusq;
 cōdito: alioqñ & humorē alienū mēbris plurimū inferūt/ atq; pu-
 tridū: & si quē necessariū naturę humorē suggerūt: hūc pręstāt citę
 admodū corruptioni subiectū. Quod nō aliter q̃ aquosū uinū cō-
 turbať celeriter & corrūpiť. Hic cita canities/ & pallor rugositasq;
 senilis. Carnes quoq; si quoridie comedant/ ac ēt si pōdere panī
 p̃p̃inquēt/citā putrefactionē inferūt. Vnde Porphyrius pythago-
 reorū antiquiorūq; auctoritate fretus: esum aīaliū detestať. Nō ne
 homines accepimus ante diluuium longeuos aīalibus pepcisse?
 Quāq; medici nō tam carniū usū uetāt/ q̃ abusū. Deniq; humida
 ranq; putrefactioni obnoxia fuge: memoria tenens humidos/ &
 pigues senescere citius atq; mori. Quod & Hippocrates ait: & res
 ipsa declarat. Siccissima rurſū accipe moderate/ uel salťe liberiore
 rēpera potu. Media tutus eligito. Tam & si Auicenna formā cibi
 paulo sicciorē molli pręponit ad canitiē euitādā. Ad frigida ni-
 mium aut calida cautissimus esto. Calida simul & humida seque-
 re. Si feruet aer/ epularū humor calorē super. Si friget/ calor humo-
 rē. Vtrobq; uero modicus sit excessus. Vbiq; calor & humor nō
 nihil glutinosū habeat/atq; stipticum: ut illic mēbris irrigatus hu-
 mor inhereat firmitus: ac diu sub calore pduret. Electū triticū &
 panis electus hoc īprimis haber. Deīde rubrū stipticūq; uinū pa-
 rumq; dulce. Tertio pinei nuclei resq; his rēperie & lentore p̃simi-
 les. Quarto carnes non humidæ simul atq; laxę ut suillæ & agni-
 næ lactentes. Medici tamen ueteres/ maxime Galienus suis car-
 nes/ & sanguinem propter quādam cū corpore nostro similitudi-
 nē ualde cōmēdat. Optimæ sunt igit̃ similibus corporibus/ ut ru-
 sticis & robustis corpusq; multū exercitātibus: pręferti si quatti

913
duū gariofilis / coriādris preparatis / sale cōditę seruent. Et sāguis
forſan utilis ſi cum ſaccharo coquatur: defecatuſq; ad ſūmū fuerit
atq; liquēſ. Sed ut ad numerū reuertamur / nō pbāt carnes humi
diores / quales diximus: nō durę ſimul atq; ſicę / quales uetustio
riſ leporiſ atq; bouiſ: ſed medię quędā: ut gallinaceorū / pullorū /
caponū / pauonū / faſianorū / p̄dicū / forte ē pullorū colūbinorum /
p̄ſertī domeſticorū. Tales quoq; ſunt capreoli uituliq; iuuenēſ:
& āniculi uerueceſ. panter atq; apri. Edol nō ſpno lactēreſ caſeūq;
recētē. Auiculaſ eqdē p̄termiſi. Frequēſ. n. ſubtiliorū alimētōrū
uſuſ ſtomacho ſolū cōuenit craſſiora minime tolerātī. Qui uero
ualidior eſt / fugacē ex hiſ fumū reportat uel humorē. Oua tamē
gallinarū nō p̄termitto: ſi uitelluſ una cū albo comedaſ. Vitel
luſ nāq; ſoluſ delicatorū eſt nutritimētū / nā Auicēna pbat nutritimē
tū nullū expedire magiſ ī diminutione ſāguiniſ / & diſſolutione
ſpūſ cardiaci q̄ uitellū oui gallinę uel p̄dicis uel faſianę. Neq; for
te ab re fuerit / anſereſ nutrire ſpelta aqua ue nitida: ac poſt necem
carneſ ſale & coriādris aceto preparatiſ cōditas: dieſ ſeptē ſeruare
priuſ q̄ edaſ. Ceruūq; ſimiliter: ſi ſtomachus fuerit ualidiſſimuſ
Probabile nāq; eſt lōgeua quędā aīalia ad uitā cōferre lōgeuā: ſi
tamen huiuſmodi carneſ iuuenēſ comedanē / ſimiliterq; alię car
neſ uiciſſim ſunt rū aſſę rū eliſſę. Cibuſ eſto dupluſ ad potuſ.
Panis dupluſ & ſexq; alter ad oua: tripluſ ad carneſ: quadrupluſ
ad piſceſ / herbaſ / fructuſ humidiores. Ne īcipiat a potu menſa:
neq; potuſ ſit ſemel uberior. Sēp ſtipitiū aliqd abſq; potu uel mo
dico ſequaſ mēſā. Vbi cōplexio / eras / locuſ / rēpuſ ad calidū ſiccū
ue labitur: tu quoq; pauliſp ad oppoſita declinato. Vbi ad frigi
dū / aut humiduſ / ſimiliter ad oppoſita uergito. Vbi temperieſ /
ſeruato temperiem. Earenuſ autē exercitationi qdē corpōriſ eſt
addendū & aī detrahendū: quatenuſ epuliſ uſcimur durioribuſ
ad diuturnitatē uitę aliquādo forſitan neceſſariis. Mēſę tibi ſint
ī nouē diei horiſ / duę: & utrobiqu; parę. Parcior uero cēna. Exerci
tationeſ corpōriſ duę ferme poſt digeſtionē primā ad ſudorem
quaſi pductę. Sōnuſ qdē nocturnuſ / q̄a ſēp eſt neceſſariuſ / ſemp

bonus. Diurnus autē nisi admodū necessarius nunq̄ bonus.

Ne utaris alimētis quæ cito putrescunt: nec in eiusmodi regionibus habites. Viuū & triticum præceteris elige: putrefactionem & resolutionem fuge.

Cap. .vii.

A Nimalia uero quæcūq; in nostrā custodiā ueniūt mundis electisq; alimētis nutrēda sunt atq; uescamur. Atq; hæc & alia oīa ex pascuis altioribus & odonferis eligenda sūt. Inter hæc regulā ante oēs ab Arnaldo philosopho cōprobatā memori sēper mēte tenero. Animātes/herbas/poma/fruges/uina/ ex altis odoriferisq; ut diximus regionibus eligere oportere: quas uēti tēpati serenāt: Suauēs solis radij fouent: Vbi aquę nullæ stagnāt: Culta sterquilinō nō pinguescūt: sed humore natiuo. Vbi etiā quæcūq; nascunt̄/ diu pmanēt incorrupta. Hic dūtaxat habitandū est: his quoq; uescēdū. Neq; cōfidēdum est/ ex alimētis quæ breui putrescūt/ humorē nos cōparaturos diuturnū & a putrefactione remotū. Neq; sperandū facile nos diu uicturos/ ubi terræ fructus incorrupti diu nō cōseruant̄. Vbi rari admodū homines sunt lōgæui. Quātū uero sit in loco uictuq; discrimen/ pomū declerat plicū: in plia quidē uenenū/ in ægypto cordis amicū. Et elleborus ī antici ra ipune sūptus: alibi uero uenenū. Aristoteles habitationem eligit altā ad meridiē oriētēq; spectātē/ sub aere subtili/ nec humido: nec frigido. Et Plato longæuos ī editissimis atq; tēpatis repperit regionibus. Deterrimū uero ē stercoreare agros/ uel aquas stagnātes ex agris minime deriuare. Oīa enim illic citē corruptioni subiecta nascuntur. Quam obrem eos nō uitupare non possum/ qui sapientem Hesiodū iccirco uituperāt q̄ in re rustica sterquiliniū prætermiserit. Sed ille prudens salubritati potius q̄ fertilitati consuluit. Satis autem ex lupinorum fabarumq; foliis tēpestiue subuersis agrum piguefieri posse putauit. At uero si regiones humidiores imundasq; colere/ & alimenta minime duratura sūmere cōpellamur: Eū quasi seruemus uictū/ quē sub aere pestilēti medici

913
15
mandauerunt. Qua de re in libro cōtra pestilentiā satis egimus. Summarim uero suauibus & quodāmodo calidis utemur odoribus. Aloe rite preparata sepe leuiterq; purgabimur. Rite uero preparatā dicimus: si lora fuerit aqua rosacea/ uel succo rosarū/ aut si cū rosis recētib; contritisq; fuerit pfecte cōmixta. Deinde addatur ei mirobalanus/ atq; mastix/ & forte rosa. Medicina hāc extra controuersiā mirabilis ē ad cōseruandā diu/ mentē sanā in corpore sano. Pręterea corpus exercitabimus. Oportuno utemur foco. Hoc puluere epulas cōdiemus/ mirobalanorū emblicarū sit pars uncię quarta: Sandalorū uero dimidia: cinnamomi integra: octa ua croci. Hoc itaq; puluere rebusq; simul acribus iminentē ex putridis alimētis & locis corruptionē forsitan inhibere poterimus. Meminerimus autem: ubi multo plures putrefactione suffocatio neq; q̄ resolutione/ pereūt: ibi putrefactioni & suffocationi maxime resistendū. Vbi uero cōtra: uicissim uti cōdimētis aromaticis & quodāmodo austeris (ut diximus) odoribusq; similibus quouis tēpore putrefactionē prohibet. Vngi oleo/ frigoris iniuriam. Vti lauacris ex aqua & oleo: resolutionē ex labore uel calidis tēporibus iminentē. Similiter os aqua sepe colluere: Succū glycyrrhizę uel sacharū cristallinū ore tenere. Aqua rosacea multa/ paucoq; aceto rosaceo manus faciēq; pfundere: Similibusq; odoribus uti. Septima quaq; hora alimentis modicis recreari: Corpore simul & animo cōquiescere/ calore uitato. Plurimū uero interest quale sit riticū atq; uinū/ quibus assidue uescimur. Hęc ergo sint talia/ ut ultra annū & potius ad triennium integra pseuerent: Si modo in corruptibilē ex his alimoniā sperare debemus. Vinū siue album siue rubrū sit/ esto clarū: suaue: stipticū: odoriferum: & quod indigeat aqua. Nisi forte uinum reppereris/ leue simul atq; durabile: quod rarissimū esse solet. Quod uero ualidius est/ philosophus Isaac uinum dicit esse uinosum coctum sole/ uētisq; purgarum. Quod aqua fontis puri tempari iubet: aliquandiu antea q̄ bibamus: ut perfectius misceatur. Aquosum uero uinum atq; debile

uel acerbum: fugiendum monet: utpote quod intra uenās & mēbra acidum cito fiat/ aut aliter putrefiat. Vinum quidē aquosum putrefactioni subiectū/ si cōseruata eius substātia coctum fuerit/ hoc saltē erit utile/ alioqn nō laudatū/ quod humorē corruptibilem nō creabit. Sed acūmē eius aqua electa tempandū erit. Vinū uero quale probauimus/ Isaac ex antiquorum sententia ririācis magnis īquit esse p̄simile. Quod (ut diximus) tēperatum habitu dinem corporis frigidā calefacit/ refrigerat calefactam/ humefacit siccā/ humidiorē uero desiccāt/ atq; (ut Galienus ait) naturalē humorē recreat/ calorem fouet/ utrunq; cōtēpat. Miscere uero uinum eiusmodi magis necessarium est iuuenibus: minus senibus: frigidis uero senibus/ minime. Frigida nāq; duraq; senectus (ut īquit Plato) ita mero feruet atq; molliē: sicut uel igne ferrum: uel aqua lupini. Quod diximus p̄ uinum opposita fieri/ atq; dissidētia rēperari: Scito etiā p̄ glycythizam fieri: sed debilius. Fieri etiam per oleum rosaceum: sed extrinsecus. Hęc ergo tibi familiaria sunt. Neq; diffidas q̄cqd & qualitate tēpatū est/ & uirtute potēs/ posse reliqua tēpare: sicut frigus alia frigefacere. Id īprimis habere tēpamēro iouis: quo etiā saluberrima sūt. Sed de his alibi disputādū.

Dietā: Victus: Medicina senum

Cap. viii.

Qui septimum iam septenariū impleuerūt quinquagesimum attingentes annū/ cogitēt Venerē quidē significare iuuenes: Saturnū uero senes/ atq; has apud astronomos stellas inter se maxime omnīū inimicas existere. Rem ergo Venereā Saturnū fugiant: quę iuuenibus etiā uitę plurimum detrahāt. Non. n. naris cōsulit: sed nascituris: ipsasq; etiā herbas statim p̄ducto semine siccāt. Præterea frigus aerēq; nocturnum lētiferum sibi putēt. Atq; eum omnino uictum seruent: ex quo sanguinē plurimū sperent/ spiritumq; q̄ plurimū: ex uitellis uidelicet ouorum recentibus: uino aliq̄tum q̄dem dulci: odorifero uero q̄ plurimū. Nā

hic uirellus pprie cordis sanguinem/uinum precipue spiritum re
creat. Carnibus electissimis coctuq; facillimis oī summam utan
tur dieta calidū pariter & humidum augēre. Spiritum odoribus
præfertim uini assidue recreent. Vigiliam & inedia m sitimq; deu
tēr laborē rursus corporis atq; animi & solitudinē & metorē. Mu
sicā repetant si forte intermiserint: nunq̄ intermittendam. Ludos
quosdā & mores quoad decet olim ante actæ pueritiæ reuocent.
Difficillimū nāq; ē (ut ita dixerim) reuiuenscere corpore: nisi ige
nio prius repuerescas. Itaq; in omni etiā ætate magnopē cōducit
ad uitā nō nihil pueritię retinere: & oblectamēta uaria semp̄ aucu
pari. Longū uero pfusumq; risū minime: spūm nāq; nimis ad exte
riora dilatat. Sed redeamus ad senes. Hi præterea si frigeāt/ fomē
ta petāt aromatica & calida simul atq; humida. Meminerint pue
rile nō esse/ puerile illud Auicēnē fomētū: factū quidē a Dauide:
sed tardius forte factū. Fomētum seni mirificū. Medulla recentis
adhuc calētis panis infuso maluatico uino cū puluere mentę: ap
posita stomacho & sæpe ad olfarū adhibita. Nā & medulla eiuf
modi etiā sola Democrito iāiā expiratuto retinuit spiritū quoad
placuit fugitiuum. Præterea frictionibus/ utanē leuibus/ seu quan
doq; lauacris nutrimentū puocantibus ad extrema. Nucleos an
te omnia pineos uidelicet ablutos familiares habeāt. Hoc. n. nu
trimētum medici ueteres senibus aptissimū probauerunt. Calidū
enim & humidū est & pīgue: & oēm lenit asperitatem: atq; simul
quod mirū est dum naturalē humorē auget/ interea supfluum de
ficcat: putridūq; expurgat humorē. Sunt qui nucleonū eiufmodi
drachmā unā quotidie post cibos exhibēt senibus comedendā.
Ego drachmā quoq; alterā ieiuno stomacho senibus exhiberem:
uel recēs/ calēs/ aurarum/ pinuclearū. Cōponerē quoq; electuariū
hoc pacto. Sūme amigdalārū dulciū mundarū uncias quatuor:
tantūdem eiufmodi nucleonū: pistacionū duas: unā seminum cu
cumeris: unā nucū auellananū mundarū: contunde/coque una cū
cādidiſſimo saccharo: cui tamē addideris unā zinziberis: recētis

conditi drachmam croci dimidiam: musci tertiam: ambre tantun-
dem. Saccharum aqua melissæ idest citrarię rosarumque fundito:
Multa auri folia his adhibito. Huius enim usu quotidiano ui-
ram senes ualidiorem longioremque consequentur. Possunt &
in mēsa hoc accipere: & pluribus horis ante mēsam. Virilius autē
tunc erit: si quid albi odorique uini una cum cōfectione eiusmo-
di biberint. Temporibus uero calidioribus saccharum rosaceū
una cum auri foliis / & condite mirobalani uitam senibus pro-
gabunt. Theriacam nemo dubitat ad idem humidis conueni-
re personis atque temporibus. De cuius usu satis in libro supe-
riore dictum. Nemo etiam negabit his prodesse admodum ra-
dices Inule / beeniasque radices / albas similiter atque rubeas: ma-
xime uero recētes. Illam quidem pro nutrimento: has etiam pro
aromate. Et omnia simpliciter calida / humidaque / & aromatica si-
mul & stiptica / simulque pingua. Certum est Senes electo gly-
cirhizæ succo familiariter uti debere. Tradunt enim glycirhizam
esse humani corporis calori pariter & humori persimilē: Præterea
uariis senum morbis opitulari. Lac quoque amygdalinum /
& amarus cibus familiaris esto / & saccharum / atque passulæ.

Rasis Triferam ex mirobalanis indis / emblicis belliniciis con-
fectam. Item Mirobalanos indas conditas saccharo / non solum
ad retinendam: sed etiam ad retardandam senectutem ualde pro-
bat. Auicenna laudat Triferam mirobalanorum maiorem atq;
minorem. Rursus confectionem de squama ferri / maxime uero
auri. Iubet quotidie mandere mirobalanos præcipue chebulas ri-
te conditas ad differenda senectutis incommoda.

Naturæ Aromatum & Cordialium necessarię.

Et rursus qualis senum uictus

Cap. viiii.

d i

S cito mirobalanis uarias inesse uirtutes. Vnam quæ mirabiliter superfluum exsiccat humorem/ unde can-
tiem prohibet. Secundam quæ humorem colligit na-
turalem/ & a corruptione simul/ & inflammatione tuerur. Vnde
uitam producit i longum. Tertiam: quæ stiptica aromaticaq; po-
rentia/ uirtutem & spiritum naturalem/ & animale congregat/
& fouet/ & roborat. Hinc aliquis uitæ lignum i paradiso miroba-
lanum forte fuisse putabit. Simile quiddam ferme faciunt aurum
& argentum/ corallus/ spodiumq; & pretiosi lapilli: quâuis pro
aromatica uirtute facultatem afferant illustrandi. Tu uero memē
ro aromatica tunc maxime prodesse nobis ad uitam/ ut supra si-
gnificauimus/ quando cum uigore quodam aromatico/ humida
sunt pariter atque calida/ lentoremq; pinguem habent: commo-
dum augmento: Quales sunt imprimis radices beeniæ albæ si-
militer/ atque rubētes: præsertim recentes. Aut saltem quando cū
uirtute quadam subtili/ odorifera/ & acuta/ substantiam densam
habeant: & stipticam ualde proprietatem: Qualis utique compo-
sitio inter cordialia frigida primum mirobalanis inesse uidetur/
& succino. Deinde rosis & succo & semini citri. Terrio sandali
& coriandris/ atque myrto/ ceterisque similibus. Inter calida ue-
ro cordialia zedoarie: ligno aloes: citri cortici: & chariophilis: nu-
ci muscatæ: maci: olibano: mastici: atq; doronico. Qualem etiam
saluię experimur inesse. Tradūt ambram/ & muscum stipticam
habere uirtutem. Zinziber autem ob quandam eius humidita-
tem præsertim recens & conditum senibus sæpe prodest. Sed hoc
& chariophilus propter caloris uehementiam/ caute uidetur acci-
piendum. Zedoaria quoque caute/ tamen si tiriacæ similis iudi-
catur: & stipticam simul atque pinguem naturam habet/ senibus
cōmodissimā. Ambra pp calorē quasi temperatū/ tuto ferme sum-
miſſ. Ac pp lētorē cū stiptica subtilitate mixtū prerogatiuā habet
ad uitā in mēbris & spiritibus cōfirmādā. Tum uero si ex ea fiat
aqua tuncq; laueſ: digestionē quartam restituit. Ac morbos eius

defectu cōtingētes expellit. Aromatica uero quę subtilē admodum substantiā habent: qualem cinnamomum / atque crocus / cordialibus frigidis & durioribus sunt miscenda. Nam aromatica si tantum calida subtiliaq; sint / & sola sūmātur / naturalem calorem nimis excitant / humorēq; dissoluunt. Necessaria tamen sunt / tum frigidioribus & humidioribus epulis concoquēdis: tum cordialibus duris ad præcordia transferendis. Te nāq; latere non debet: humorem ipsum uitæ necessarium primas in corde sedes habere & arteriis uenisq; eiusdē: Quod Isaach perspicue docet. Atq; ut Auicenna probat / hic humor naturali ceterorum membrorum humore frequenter irrigatur atq; fouetur. Quapropter cauendū est: ne mēbri ullius humor casu quopiā arefiat: multoq; magis / ne præcordiorum humor cōminuatur. Atque ut nutrimenta / uel fomēta / & cordialia omnia per angustos meatus ad præcordia larissime perferantur / his insere crocum. Vt uero sistantur ibi / mirobalanos adhibe. Vt autē consequaris utrunq; accipe inter calida muscum / atque ambram. Inter frigida rosas atq; myrtum. Memēro dulce maratrum senibus profuturum. Nam & nutrimentum p membra diffūdit: & qua facultate lac / eadem humorem auget naturalem. Vnde Dioscorides maratrum serpentes ait annuam exuere senectutem. Probamus & saluiam. Hæc enim naturæ uirtutem temperate calefacit / & firmat / paralytim propulsat. Probamus & moderatum cōditi zinziberis usum. Habet enim cum calore pinguedinem.

De auro & aureis alimentis & recreatione
senum

Cap. x.

Aurum omnes ante omnia probant / tanquam omnium rerum tēperatissimū & a corruptione tutissimū. Soli qdē ppter splendore / Ioui autē ppter tēpantiā cōsecratū: ideoq; posse calorem naturalē cū humore mirifice tempere: humores a corruptione

d ii

flu
m
809

seruare: Solarem/ & Iouialem spiritibus/ & membris inferre uirtu-
tem. Verum tamē optant durissimam auri substantiam/ subtilio-
rē facere/ penetratuq; facillimam. Nouerunt enim cordialia tunc
maxime latētem cordis recreare uirtutem/ quādo in eis attrahen-
dis minime natura laborat. Ut aut minime fatigetur/ uel subtilis-
sima iam effecta/ uel cū subtilissimis sunt exhibenda. Optimū fo-
re putant/ si absq; aliena permixtione aurum porabile fiat. Sin mi-
nus possit/ contusum/ & in folia redactū accipi uolūt. Aurū fer-
me porabile habebis (ut dicā) Collige flores boraginis/ buglos-
se/ melisse/ quā citrariam nominamus: & quando luna leonem su-
bit uel arietē/ uel sagittarium/ aspiciatq; solem/ aut iouem: Coque
cum candido saccharo/ aqua rosacea liquefacto: & p qualibet un-
cia inferre diligenrer auri folia tria. Ieiunus cū uino quodā aureo
sūme. Item aquam ex capone destillantē foco uel aliter consūpro:
una cum iuleb sūme rosaceo: in quo auri folia quedā ante contu-
deris. Præterea in nitidissimā fontis aquā aurum extingues igni-
rum. Cum eadem auri cōrundito folia. Eadē uinum aureum rem-
perato: & una cum eiusmodi potu comedito recentē oui uitellū.

Facile uero ī rota corporis arbore seruabis humorem/ si in radi-
cibus conseruaueris. Accipe igitur gallinarum/ & pullorum eius-
modi: atq; caponum cor/ iecur/ stomachum/ testiculos/ cerebellū:
Coque aqua modica: minimo sale. Cocra contrūde ex rota carne
& toro iure & saccharo: addito recētis oui uitello: fac placentam
modico cinnamomo crocoq; conditam/ & auratam. Hac uesceris
exfuriens semel/ saltem quarto quoq; die. Et tunc qdem sola: cla-
ro ramen ad potum addito uino.

De usu lactis sanguinisq; humani pro uita senū

Cap. xi

Sæpe post decimū statī & nōnūq; post nonū septēnariū ar-
bor humana arefacto paulatī humore tabescit. Tūc primū
humano iuueniliq; liquore irriganda est hæc arbor humana: quo

reuirescat. Eliges ergo puellam sanam/formosam/bilarem/tempe-
 ratam/& famellicus lac eius sugito crescente luna: statimq; come-
 dito maratri dulcis modicum puluerem sacharo rite confectum.
 Sacharum quidem lac i uentre cogi uel putrefieri non permittet:
 maratrum uero cum & subtile sit/& lactis amicū dilatabit ad mē-
 bra. Quos hecrica senilis exedit medici diligētes liquore huma-
 ni sanguinis qui arte sublimi destillauit ad ignem/reficere moliū-
 tur. Quid ergo prohibet quo minus senio iam quasi cōfectos in-
 terdum hoc etiam potu reficiamus? Cōmunis quædam est/& ue-
 tus opinio: aniculas quasdam sagas: quæ & striges uulgari nomi-
 ne nuncupantur: infantium sugere sanguinem: quo prouitibus
 iuuenescant. Cur nō & nostri senes omni uidelicet auxilio desti-
 tuti/ sanguinem adolescentis sugant? uolentis inquā adolescen-
 tis/fani/letī/temperati:cui sanguis quidem sit optimus sed forte
 nimius:sugent igitur more hirudinū ex brachii sinistri uena uix
 aperta/unciam unā aut duas. Mox uero sachari uiniq; tantundē
 summent: idq; exsurgent/& sitibundi facient crescente luna. Si
 crudus ægre concoquitur: coquatur prius una cum sacharo: uel
 ad aquam calidam moderate destillet sacharo mixtus. Deīde bi-
 batur. Fouere quoq; stomachum tūc sanguine suillo præsens au-
 xilium est. Quem utique sanguinem e uena suilla fluētem spon-
 gia calente uino madefacta combibat: & stomacho statim calēs
 admoueat. Galienus atq; Serapio morsum rabidi canis sangui-
 nis canini potu curari dicunt. Rationem uero illis assignare non
 placuit. Ego igitur biduum eam queritans/opinor deniq; saliuā
 canis rabidi uenenosam impressam hominis pedi lēso/per uenas
 paulatim ad cor adscēdere/more ueneni/nisi qd iterea distrahat.
 Si igit̃ interim canis alterius sāguinē ille biberit: sanguis ille cru-
 dus ad multas horas natat i stomacho/ eū deniq; uelut pegrinū
 deiecturo p aluū. Interea caninus sanguis iste saliuā caninā supio-
 ra mēbra prēsantē priusq̃ ad prēcordia ueniat/deriuat ad stoma-
 chum. Nam & in canino sanguine uirtus est ad saliuā canis attra-

hendam: & in saliuā uicissim uirtus ad similem sanguinem prosequendum. Venenum igitur a corde semorum / sanguiniq; imbibitum in aluo natanti / una cum sanguine per inferiora deducitur: hominemq; ita reliquit incolumem. Quorsum hæc? Primo quidē ut rei tā occultæ succurrerē inter disserēdum causam aperuerim. Deinde ut moneam: sanguinem potari posse / & quidē salubriter. Atq; in sanguine humano uirtutē esse: qua humanū sanguinem attrahat & mutuo prosequatur. Ne forte diffidas iuuenilem sanguinem a sene bibitum trahi ad uenas / membraq; posse ibiq; prodesse q̄plurimum.

Dietā / habitatio / consuetudo senū.

Cap. xii.

Meminisse decrepitos expedir: naturā debile non esse nutrimentorū pondere fatigandā: uel etiā epularum diuerfitate nimia distrahendā. Nam & iuuenilis ætas hoc uitio fit cito senilis. Diuidant ergo mensas: nec tam multa naturam alimonia q̄ frequenti reficiant / interuallo tamen interim ad digestionē daret. Nā sepe etiā postq̄ stomachus ipse cōcoxit: nisi & recur quasi digesserit / sūmere nutrimentū: naturā distrahit / atq; fatigat: quā qdē lassitudine sepius frequērata aduolat irēpestiua senectus. Senes hieme uelut oues aprica petant: estate uelut auēs amēna riuosq; reuisant. Frequēter iter uirētes uersent plātas: & suauiter redolētes. He nāq; uiuentes / spirātesq; conspirant ad spiritū hominis augendum. Ad loca uero cōiter apibus amica cōfugiant. Mellaq; hieme degustēt. Mel. n. cibus ē senibus imprimis amicus: nisi ubi bilis timent incēdiū. Amicus caseus recētissimus. Amici dactili: ficus: pasulæ: cappares: dulcia punica: ziziba: isopus: scabiosa: bectonica: sed pistacia multo magis. Pinei uero nuclei maxime oīum / sicut diximus. Ex qbus plurimū referēt adiuumentū. si eos horas duodecim in aqua paulū calida teneant priusq̄ edant. Sic. n. stomacho non nocebūt. Ac præterea / si dū his utunt̄ / ē inter pineta & oliue

ra uitescq; uersentur: aut saltem pini uaporem accipiāt & odorem. Item gummi lachrymāq; pini cum oleo uel uino corpus saepe deliniant. Probabile enī est arbores longa naturaliter uita dotatas præsertim si etiā hieme uirescāt ad longā tibi uitā/umbra/uapore nouo fructu/ligno/& rempestiuo quolibet usu prodesse. De animalibus autē longeuus supra diximus. Iam uero ad idem tibi forte cōducet/si uiuas plurimū penes eos/qui sani/tibi sano natura sint similes & amici. Ac magis forsan si paulo iuniores. Virū uero/& quomodo frequēs adolescentū consuetudo parūp seniū retardare ualeat pudicus Socrates consulendus.

Quæ adminicula senes a planetis accipiāt ad omnia membra fouenda. Cap. xiii.

Verum cōsulite potius solliciti senes Apollinē: qui Socratem græcorum sapientissimū iudicauit. Cōsulite Iouē in super/atq; Venerē. Phēbus ipse artis medicinę rector/nucem uscatā uobis fouendo stomacho dabit. Iuppiter/cū Phēbo masticen/atq; mentā. Venus uero corallū. Fouēdo rursū capiti. Phoebus peoniā thus amarcū & cū saturō myrram. Spicam nardi macēq; Iuppiter. Venus deniq; dulce maratrum atq; myrrum. Ad cor uero fouendum accipietis a Phēbo quidem citrariā. Crocū lignū aloes/thus/ambram/muscū/doronicū/modicum canosilum/citrī corticem/cīnamomū. Ab Ioue lilium: buglossā: ocimū: & mentā: beēniasq; radices/& cādidās pariter/& rubētes. A Venere sola quidem myrrum/& sandalū/atq; rosā. Vna cū Saturno coriādrū. Hęc uos cōrūdite diligēter: & quæ stomachi sunt cydoniorū oleo in formam ceroti conficite. Quę uero capitis: oleo spicę perfundite/ac illinite ceruicem/tempora/frontem. Quæ deniq; cordis: aureo uino spargite/aquaq; rosacea. Ea; foris præcordiis ad mouete. At iecur imprimis creādo sanguini necessariū nescio quomodo prætermisimus. Huic ergo semper eupatorio & opobalsamo Phēbus opitulabitur. Pistaceis Iuppiter: atque passulis. Venus autē

epatica: endiuiia: spodio: cicorea. Lienī tādem fouendo Saturnus ille uester/ una cū Ioue capparim dabit uobis scolospendriam/ ramariscum. Sicut uesticā Iuppiter/ cū Venere. Pina: glycyrrhiza: amido: cucumeris seminibus: malua: altea: māna: cassia: curat. Saturnum uero uerendū pluribus: ne adeo uos fugite senes. Hic. n. q̄ pegrinus est iuuenibus/ tā uobis domesticus erit. Vt igit̄ totum ipse quoq; uobis corpus uegeter pro uiribus/ atq; cōfirmet: accipietis nō nunq̄ ab eo regnāte pariterq; a phēbo mumiā simul/ & anseris assi pulpā. Hęc anseris adipe modico delinite. Cōtundite diligenter. Mi robalanorū chebularū atq; indarū melle concoquere: Ambra/ musco/ croco cōdite. Ante oīa uero hac uobis p̄futura confidite. Credentes medicinarū ad uitā conferentiū/ uitā esse fidem. Qua speretis/ & deum supplicatibus uobis adspiraturum. Et res ab eo creatas: p̄sertim cēlestes mirificam proculdubio ad augendā uel cōseruandā uitā habere potentiā.

Cōfabulatio senū sub Venere p uirētia prata Cap. xiiii.

Sed a grauioribus his numinibus/ ad Venerē parumper uos p̄ horros & prata senes uirentia reuoco. Ad almam Venerē uos oēs aduoco. Non ludentē quidē uobiscum: sed iocārem. Hęc & uobis inq̄/ & mihi iam senī. Primo quidē iocosū hoc fundit oraculū. Ego filii/ si nescitis/ uoluptate moruq; uobis uitā dedi. Ego igit̄ uoluptate quadā moruq; & si nō simili uobis seruabo uitā. Eādem quoq; seruabit libertate liber/ uinissator/ propagator uitę. Liber ipse semp̄ odit seruos: & quā uino p̄mittit uitā/ solis liberis implet longā. Mea q̄dem uirē simul/ atq; menti quondā profuit regnāre Saturno diminuta menti/ placetq; quotidie. Vobis aut̄ maior mēra menti uitāq; prodest. Diminuta nocet. Risum ex meis hortis legite. Negligite ficū. Has uero uiolas quādo carpitis/ carpere uos existimate lilia:prehendētes liliū/ cōprehēdere crocum. Crocū a phēbo Iuppiter ipse nactus p̄pagauit

ī liliū. Liliū ego a Ioue suscipiēs / in has / quas hic uidetis uiolas /
 transformauī. Deniq; rosa quidē uobis esto lucifer. Hesperus ue
 ro mirrus. Post oraculū nobis cogitandū mādā: rerū uiridiū na
 turam: quatenus uirent / nō solū esse uiuā: sed etiā iuuenilem: hu
 moreq; prorsus salubri / & uiuido quodam spiritu redundantem.
 Quapp odore / uisu / usu / habitatione frequēti iuuenilem īde spī
 ritum nobis influere. Inter uirentia uero deambulātes interim
 causam pquirēmus. Ob quā color uiridis uisū prāceteris foueat /
 salubriterq; delectet. Inueniemus tādē naturā uisus esse lucidā:
 ac lucis amicā: Volatilem ramē / ac facile dissipabilem. Idcirco dū
 per lucem se dilatat / uelut amicā / interdū nimio lucis excessu rapī
 prorsus: & uehemēti dilatatione dissolui. Tenebras autē naturalī
 ter uelut inimicas fugere: ideoq; radios ī angustum inde retrabe
 re. Optat uero uisus ita perfrui lumine / ut per amicū hoc suū am
 plificetur quidem: nec ramen interim dissipeť. Iam uero in quo
 cunq; colore plus admodū tenebratū: siue nigredinis est q̄ lucis:
 non dilatat: nec ideo delectat radius uisus ad uotum. Vbi uicif
 sim plus admodum splēdidi coloris est q̄ nigri / spargitur latius /
 noxia quadā uoluptate distractus. Quamobrē color uiridis ma
 xime omniū nigrū cū cādido tempans / prāstat utrunq; delectās
 pariter / atq; conseruās. Et molli insuper & adhuc tenera qualitate
 sicut & aqua radius oculorū absq; offensione resistit. Ne abeūtes
 longius disperdanť. Quā. n. dura sunt simul & aspera / frangunt
 quodāmodo radios. Quā uero rarissima sūt / dissolutioni aditū
 patefaciūt. Sed quę soliditatem aliquā habent: lenēq; simul equa
 litatē / sicut specularia corpora / nec ipsa qdē frangūt: neq; longius
 disperdi permittunt. Quā denique prēter hęc beneficia / tenera
 quoq; sunt & mollia / sicut aqua resq; uirides / liquidis oculorū ra
 diis mollitia blādiunt. Deniq; uisus radius quidā est ī quadam
 oculorū aqua naturaliter nobis accensus. Ac tempatum lumē in
 aqua quodāmodo resistente requirit. Itaq; gaudet aqua. Delecta
 tur speculis aquā similibus. Viridibus oblectat. In quibus sane

uīridibus solis lumen inſitum adhuc uernū ſecū habet humorē/
aquāq; ſubtilē occulto quodā lumine plenā. Ex quo fit etiam: ut
color uiridis cū tenuat̃/ in crocū reſoluat̃. Quorſū hæc? Vt itelli
gamus frequentē uiridiū uſum/ ſiquidē uſus ſpiritū recreat: qui
in animali ſpiritu quodāmodo præcipuus eſt/ animalē quoq; reſi
cere. Atq; etiā meminerimus: ſi color uiridis: quia iter colorū gra
dus medius atq; temperatiſſimus ē/ rātum animali ſpiritui pdeſt/
multo magis quæ per qualitates rēperatiſſima ſunt/ naturalē &
uitalē ſpiritū iuuatura: atq; admodū profutura nobis ad uitam.
Nihil in mundo temperatius eſt q̃ cēlū: nihil ſub cēlo ferme tēpera
rius eſt q̃ corpus humanū. Nihil in hoc corpore temperatius eſt q̃
ſpiritus. Per res igit̃ rēparatas uita pmanēs in ſpiritu/recreat̃. Spūs
p rēperata cēleſtibus cōformaſt̃. Deniq; diſcamus ex temperie uiri
dis/ quæ illuminādo/ æque cōgregat animalē ſpūm/ atq; dilatat:
ideoq; maxime iuuat/ nos quoq; i cordialibus eligēdis/ cōponē
dis/ utendis/ aromatica ſubtilia & acuta/ quæ ſpūm extrēdere/ uel
etiā illuminare ſolēt: quod facit crocus atq; cīnamomū/ cū aroma
ticis ſemp ſtipricis cōgregantibusq; ceu mirobalanis & ſimilibus
commiſcere. Atq; uiciſſim. Neq; prætermittere: quæ abſq; acumine
etiā aromatico/ ſimul utrunq; conficiunt. Aliq̃tum uidelicet dila
tāt: atq; admodū congregāt: multūq; illumināt: quæ & alias nar
rauimus: quod efficit aurū/ argentū/ ſpodiiū/ corallus/ electrū/ ſeri
cū/ prærioſi lapilli/ inter quos iacintus/ uel ore detentus ob iouia
lem rēpiem plurimū cōprobaſt̃. Cum enī ſub terra nequeāt ſperio
ſiſſima & quaſi cēleſtia pcreari abſq; ſūmo quodā beneficio cēli:
probabile eſt rebus eiufmodi minſcas cēlitus ineſſe uirtutes. Cō
poſitio uero eiufmodi/ quæ dilatādo/ & illuminādo ſpiritū æque
cōgregat/ ita delectat eū intrinſecus atq; recreat/ ſicut foris uiridi
tas oculos: atq; ipſū etiā apud ſenes in naturali quadā uiridita
te diutiffime ſeruat: quaſi laurū/ oliuā/ pinū/ etiā hieme uiuentem.
Tātoq; magis id efficit/ quo efficit & interiorius: atq; maxime: ſi cō
poſitio talis aromatico flagret odore/ alliciatq; ſapore. Profecto

sicut corpus / ex crassioribus humorū partibus cōpositū ī qntā re
digiť formā: ita spūs ex subtilissimis eorūde portionibus cōstitu
tus formā habet qntā naturaliter rēpatissimā / atq; lucidā: ideoq;
cēlestem. Atq; in hac ipsa forma cōseruādus est / ut subtilis qui
dem sit: & interea firmus sicut diximus. Sit omnino lucidus: sed
ēť quodāmodo solidus. Ac prāterea rebus odoriferis / firmis / lu
cidis assidue foueať / si uitā cupimus cōseruare / que uiget in spi
ritu / & uendicare nobis cēlestia dona. Hāc hactenus iussu Vene
ris cōrēplati / Venerē ipsā audiuisse putemus.

Mercurius alloquiť senes: & cōsultat eis circa uoluptatē. odores.
Cantus. Medicinas. Cap. xv.

Interea dū inter senes ipsa quasi Venus cōfabulareť: forte
qdē hactenus satis belle. Deinceps uero plixius forsan
fabulatura foret. Sermonē hūc his Mercurius uocibus / sermonū
auctor interpellat. Quid nā uobis est cū Venerē isthac semp puel
la senes? Quid rursū Venerē cū sermonibus? Nō ne mei simul /
atq; uestri sūt sermones. Mea ratio pariter / atq; uestra. Audite me
igĩ eadē nūc attētiōe / qua illam / & multo maiore isup attētiō
ne q̃ Venerem. Quinq; scitis esse sensus. Visum / auditum / ol
fatum / gustū / tactū. Esse rursū quinq; (ut ita dixerim) discite ratio
nes. Dum. n. p quinq; sensus quotidie imbuiť uobis animus / ra
tionesq; inderent ipse concipit: interea notiones habitusq; ad res
iudicandas quinq; tanq̃ rationes quinq; resultant. Prāterea sicut
quinq; hinc q̃dem sunt sensus: inde uero quodāmodo rationes:
ita uitā tenor quĩq; gradibus circa sensū ratiōēq; disponiť. Vn
de quinq; numerantur aetates. Prima qdē sensu tantū trahiť. Se
cunda: sensu magis admodū alliciť q̃ ratione ducāť. Tertia: post
hāc alternis pariter rationis / & sensus psuasionibus agiť. Quar
ta: ratione potius q̃ sensu ducitur. Quinta: tandē ratione tantum
regi debet. Prima igĩ aetas / atq; secūda rāq̃ subiecta Venerē / Vene
rē si placet loquētem audiat. Reliquę uero Mercurium. Ego igĩ

reliquos uos omnes alloquor: nō pro me quidē tantū: sed p̄ Dia
na etiā hac: quā ad sinistram meā cernitis. Nempe cū hęc elinguis
sit: Ego uero biliguis: iure pro hac ipsa/ cuius ego linguā habeo/
loquor. Vnā profecto noxiāq; Venus uobis ididit uoluptatē:
qua noceret quidē uobis: p̄desset uero futuris: exhauriēs paula
tim uos p̄ latentē quandam quasi fistulā: Aliudq; uestris liquori
bus implens/ atq; procreās: uos rādem quasi uetustū quoddam
spoliū cicadarū iam exhaustū humi relinquiēs. Cicada interim re
neriori p̄spiciens. Non ne uideris? Quod Venus de materia ue
stra generat esse recens quiddā & uiuū/ sensuq; præditū? Surripit
ergo uobis iuuentutē/ & uitā atq; sensum: ex toto inquā corpore
per totius uoluptatē/ ut efficiat inde totū. Ego interim materię il
lius quę quartæ digestionī superest qualitate monitus/ uos com
moneo/ alimēta similiter quartæ digestionē cocta plurimum uitę
uestre subcurrere: ouū recēs uidelicet integrū & sorbibile una cū sa
charo exiguoq; croco. Lac humanū uel suillū uel caprinū cū pau
culo melle sumptū. Atq; hæc duo tunc salubriora sunt/ quādo na
tūo adhuc calore flagrant. Et si ouū aliā mox cocturā desiderare
uideēt: Presertim ī stomacho minus ualido: Sed leuiter est coquē
dum. Verū ut parūper ad Venerē redeamus. Si quando uidistis
Venerē/ iuuenilē admodū uidistis/ & quasi meretriciis fucis & or
namentis expolitā. Hęc ergo/ quę noua sep̄ est/ noua semp̄ affectat/
odit uerera. Facta destruit/ unde construat faciēda. Hęc rursum/
si dictu fas est/ quasi meretrix nō uno quouis est contenta uiro.
Vulgus amat. Et ut dialectice loquar/ speciei passim porius q̄ in
diuiduo suffragat̄. Iam uero neq; tactu tantum uos præcipitat:
sed etiā gustu/ fallit quotidie/ perditq; deceptos. Quos. n. uos ī
rebus sapores p̄cipitis mediocri quadā temperie gratos/ hos Dia
na hęc Apollinis Iouisq; munere tradidit. Illecebras uero saporū
mitas quibus quotidie uelut hamo capti clam miseri uitam p̄di
tis/ Venus insidiosa fabricat. Quid igit̄ Martē incusatis? Quid
Saturnum? Mars quidem raro admodum uobis palamq; nocet:

Saturnus quoq; sepius uultu se p̄fiteretur hostem: nocet tardius: tempusq; remediis nulli negat. Sola Venus palā ut amica uenit: clam inimica uenit. Hanc igit̃ incusate potius / si quem inter superiores incusare licet. Ad multiplices huius insidias: tum oculis argi uos ipsos instruite: tum Palladis clipeo uos munite. Aures autē ad blandas pollicitationes eius tanq̃ ad lerales syrenū cātus obstruite. Hūc deniq; puidētię florem a me accipite: quo Circes huius ueneficia deuiteris. Hęc uobis duas uix rādē / & has qdē leti feras pollice uoluptates / porius q̃ largitur. Ego uero beneficio patris atq; fratris quinq; promitto uobis: quinq; præsto / puras ppetuas / salutes: quarū infima est in olfactu: superior in auditu: sublimior in aspectu: eminentior ī imaginatione: in ratione excelsior atq; diuiniior. Quo maior delectatio ī rangēdo percipitur / atq; gustādo: eo uitæ grauius frequēter accidit detrimentū. Contra uero q̃to maiore in olfactu uoluptatē & auditu / atq; uisu. Itē imaginatione & sæpe ratione quotidie reportatis: rāto fila uitæ longiora producit. Verū sicut in blandimētis rangēdi: atq; gustandi cauendā uobis subdolam admonui Venerē: sic in ipsa secretiore nimisq; assidua cōtemplatiue mentis delectatione cauere Saturnum. Illic. n. frequēter filios ipse suos deuorat. Nam quos sublimiorū cōtemplationū suarū rapit illecebris: & illic agnoscit ut suos: hos interim si modo diutius gradū ibi sistant / falce quadam e terris amputat: terrenāq; incautis uitam sæpe surripit. Hoc saltrē Venere interim indulgētiior: quod Venus quidē uitam / quā tibi dērrahit / donat alteri: nihil tibi pro detrimēto restituens. Saturnus aut̃ pro uita terrena / a qua sepat̃ ipse / te deniq; sepat / cælestem uitā reddit / atq; sempiternā. Hoc ipso similes esse uident̃ inter se Venus atq; Saturnus / qui sane q̃ aquario gaudet / tam regnat ī libra / q̃ homines & hic & illa generādi libidine uexat: nocetq; uexatis / ut inde posteritati prosit. Sed hęc quidē fēcūdat corpus / stimulatq; fēcundū. Ille mentē suo semine grauidā urget ad partū. Vos igit̃ prouerbii memores ne qd nimis / assiduis pruden

Fl
m
50

tiæ frenis parturientis utriusq; libidinem cohibere. Tamen si mul-
to citius grauiusq; ille lædit/ quos tedio/ torpore/ moerore/ curis/
superstitione premit/ q̄ quos supra vires corporis moresq; morta-
liū eleuat ad excelsa. Omnino uero seruate moneo quod æquus
Iupiter Pythagorā docuit/ & Platonē: humanā uitam in quadam
equali animæ ipsius cū corpore p̄portione seruari. Vtrunq; suis q̄
busdā alimentis & exercitationibus ali ac similiter augeri. Siq; s
alterutrū educatione præcipue sua/ multo robustius altero tandē
efficit: nō mediocrem facit uitæ iacturā. Propterea quicunq; inter
res medicorū arte laudatas potissimum eas eligit/ quæ corpori si-
mul & ingenio p̄sunt/ maximū uitę sibi uendicat adiumentū. In
earum uero numero uinū/ mentā/ mirobalanū/ muscū/ ambrā/ zin-
ziber recēs/ thus/ aloem/ iacintum/ similesq; lapillos/ herbas ue cō-
similes esse putate/ & quę ad utriusq; utilitatem a medicis pariter
componunē. Sed longioribus his quādoq; interceptis ambi-
bus: Ego quoq; medicus huc accessi. Si sapes ex rebus accepti
nō ultra uiuentibus: Itē odores ex aromatis iam siccis/ uitaq; ua-
cuis/ multū ad uitam conferre cēsentur. Quid nā dubitatis odo-
res ex plantis radicibus adhuc suis herentibus/ uiuentibusq; mi-
rum imodū uitę vires accumulatuos? Deniq; si uapores exalan-
tes ex uita dūtaxat uegerali magnopere uitę uestre profunt/ q̄tum
p̄futuros existimatis cantus: aërios quidē/ spiritui prorsus aërio
harm^{on}icos harmonico/ calētes adhuc/ uiuosq; uiuo: sēsu præditos
sensuali: ratione conceptos rationali. Hāc ergo uobis a me fabri-
catā trado lyrā: cantūq; cū ipsa phēbeum/ solamē laborum diutur-
nę uitæ pignus. Sicut. n. res qualitate temperatissimæ simulq; aro-
maticę/ tū humores inter se: tū spūm naturalē secum ipso contēpe-
rāt: Sic odores eiusmodi uitalē spūm: sic rursum similes quoq; cō-
centus spūm animalē. Dū igit̄ fides in lyra sonosq; dū tonos tem-
peratis ī uoce: similiter spūm uestrū intus contēpari putate. Ac
ne ipse Venere sim auarior/ quæ sine Baccho friget/ ab hoc ipso Li-
bero patre per me nectar hoc accipite. Qui præcipue inter uos frū

gent/ temporibus similibus/ bis seprimo quoq; die uncias uernacei/ uel maluatici dulcis meri duas sūmant cum una panis uncia: tribus antemēsam horis. Semel aut drachmā unā sublimis aquæ destillantis ex uino cū iuleb rosacei semūcia. Quo quidē liquore illinire etiā cutem/ & ad olfactū uti cōmodissime possunt. Atq; ut post eiusmodi nectar ambrosiā quoq; uobis afferā. Hāc insup acceptā ab Ioue largior medicinā. Quattuor mirobalarum uncias accipite chebularum: Tres rosacei sacchari: Condiri zinziberris hieme quidē uncia: estate uero semuncia. Tria hęc cū emblicarum melle cōcoquite suauiter: septēq; aurī foliis exornare. Ieiunibolū ante prādium quattuor horis accipite. Anno saltē integro quotidie id assūmite. Ut inde uelut aquilæ renouē uestra iuuentus. Hacrenus quasi Mercuriū locurum existimemus.

Confirmatio supiorum: & q̄ deuitare debemus assiduam cogitationem & coitum.

Cap. xvi.

Astrologi Venerem & Saturnū inimicos inuicem esse ferunt. Cum uero ī cēlo ubi oīa amore mouent/ ubi defectus est nullus/ odiū esse nequeat/ inimicos. i. effectū diuersos iterpretamur. Mittamus īprēsentia reliqua. Ecce nūc Saturnus quidē nobis in centro: Venus aut in circūferentia posuit uolupratē. Volupras uero spūum esca quādā est. Igit̄ ex opposito Venus/ atq; Saturnus spūs nostri uolatū aucupātur. Illa p uolupratē suā allit ad externa. Hic interim p suam ad intima reuocat. Distrahūt itaq; spūm si ferme eodē tēpore moueant/ atq; dissipāt. Quāobre nihil cōrēplatori uel curioso pestilētiū q̄ Venereus actus: nihil uicissim hūc sectātī alienius q̄ cura & contēplatio esse porest. Cōtemplatorem uero phisicum/ religiosumq; eodem in gradu cōnumeramus. Et gradu simili quēlibet in negociis suis ualde cogitabundū/ grauibsq; curis obnoxiiū. Hinc rursus efficiē/ ut si quē Saturnia/ uel contemplatione nimiū occupatū uel cura pressum/

leuare interim & aliter cōsolari uelimus / p Venereos actus / ludos
iocos id tentātes tanq̃ p remedia lōge distantia / frustra atq; ē cū
iactura conemur: atq; uicissim si quē uenereo / uel ope perditū / uel
ludo iocoq; solutū moderari uelimus / p saturniā seueritatē emen
dare nō facile ualeamus. Optima uero disciplina est: p quēdam
Phēbi Iouisq; : qui inter Saturnū Venerēq; sunt medii / studia simi
liaq; remedia homines ad alterutrum declinantes ad medium re
uocare. Sed ut tandē simus medici: sicut flāma duobus cōmuni
ter modis uiolētis extinguiē: aut uelut diffolata uentis: aut cōtra
quasi cōpressa cineribus: Sic spūm uel celeriter effectū Venereo dif
sipamus: uel sensim Saturnio suffocamus: ac saepe exprimimus cō
primēdo / pariterq; resoluimus. Spūs utiq; frequenter ad extima
uolās / intima reddit uel uacua / uel aliena uitā. Sed ad intima sae
pe coactus cētera circū membra praestat uitā minus idonea. Cirā
igitur senectutē / tum uenus interioribus nostris: tū Saturnus ex
terioribus infert. Venus quidē praecipue: ubi ex quouis eius mo
tu facile corpus debilitatur atq; labascit. Saturnus quoq; porissi
mum: quādo ex quocunq; cōtemplationis officio / uel curę labo
re / ingenii corporisq; uires labefactant. Et si uel q ad cōtemplatio
nem: uel qui ad libidinē natus est / plerūq; ad suū uterq; officium
est natura fortissimus. Natura. n. sepe coniūgit cum uoluptate si
mul & facilitate potentiam. Vnusquisq; igit se cognoscat: sui q;
ipsius moderator / ac medicus esto. Coitū quidē frequētaturi cere
ros consulāt. Ego uero exercitaturis ingeniū libro etiā superiore
consului. Deniq; omni diēta omnibus remediis uti debent: qui
bus mēbra / spūs / sensus / ingeniū / memoria cōfirment. Cogitatio
nes p interualla repetere. Nec expectare uel minimū ex cogitatio
ne laborē. Maxime uero cū primū canescunt: quīs non nulli sint
qui non tam debilitatē naturā / uidelicet adhuc iuuenes canos
emittunt / q̃ uel egritudine / uel agrotatione aliqua pcedēte: aut
etiā parentum similitudine: a quibus scilicet iam canescētib;
fuerint generati

De medicinis fenum. Et de habitatione iterum atq;

diera

Cap .xvii.

C Haldeorum regula est forte probanda/ ad iuuentutem recuperandam; peregrinos humores imbibitos corpori / expurgare gradatim/ tum interiores/ competētib; medicinis: tū exteriores/ frictionibus & lauactis prouocationib; sudoris. Interea; salubribus/ duraturisq; alimētis paulatim corpus implere. Sunt autem qui trochiscis quib; dā ex uipera factis/ uel helleboro præparato p̄mittūt humores omnes ueteres putridosq; p̄sus educere. Quibus expurgatis & humore rursus saluberrimo alimentis salutaribus recreato/ restituere iuuentutem. Et qui cautiore sunt/ helleboro gallinas pascūt: hominē uero gallinis. Eiusmodi uero curationem tanq̄ periculosam in iuuentute arbitror potius q̄ in senectute tentandam. Ne forte iuuentutē illam a Medea Pelię seni promissam experiamur. Nā & iuuenes medicinis exq̄site purgantibus cito senescere Hypocrates asserit. Sed ubi diēta nō sufficit/ clystere uel māna/ uel aloē præferti lota securus uteris. Si tibi sit aluus astrictior/ manna cū iure caponis/ mirobalaniqu; uirtute. Sin minus/ hac te iuuenem etiam in senectute purgatione seruabis. Summe unciam lotę aloes unam/ mirobalanorum emblicarum drachmas duas/ chebularum quoq; tantūdem/ duas item rosarum purpurearum/ mastice quoq; tantūdem. maluarico uino confice pilulas: quādo luna feliciter collocata/ propitio fruiē Iouis aspectu/ præferti si domicilia fixa possederit uel ipsa/ uel Iuppiter. Hæc enim ad diuturnitatem uitæ magnopere cōferunt. Potes etiam utiliter reubarbarum hic cum aloē componere scilicet dimidiam aloes partem/ dimidiam reubarbari. Et quotiēs opus fuerit/ unam mane summere pilulam ad tres usque uel quinque/ modicumq; insuper uinum bibere. Vbi uero pituitam magis times/ potes commode in his pilulis trochiscorum agarici ter

riam partem accipere una cū tertiis aloes duabus dimisso reu
barbaro. Sed primam illam ego iam multis ānis pilularum cō
positionem omni etati experior esse tutissimam. Eadem hora
confectionem eiusmodi facito. Summe mirobalanorum embli
carum/belliricarū/indarum/chebularum unciam uniuscuiusq;
unam:cinnamomi uero duas: unam quoque doronici: rosarū
purpurearum unam:sandalorum rubeorum duas: unam croci
drachmam: tertiam drachmę partē musci: ambre tantundem.
Candidum post hæc cum aqua rosacea succoq; citri fūdito sac
charum. Coque: fac bolos: auroq; inuolue. Hoc ante prandiū
quattuor horis sūmentes atque dantes utiliter experti sumus
ad uirtutem corroborandam: ad illustrandum spiritum atq; fir
mandum. Maxime uero proderit/ si paulum quid insuper uini
aurei biberis. Proderit & sæpe calefactum panem aureo mero
& rosacea aqua perfundere: & modico isup cinnamomo saccha
roq; ubetiore cōdire. Frequenter etiā duo hæc cū lacte amigda
lino & modico pane miscere. Nam eiusmodi mixtiones naturā
referunt Iouialē. Præter oīa/ quæ i superioribus explicauimus
uel saltē significauimus/ ab his omnes urbani diligēter cauere
debent/ æstu/ gelu. Quolibet uel post calorem frigore uel noctur
no. Nebulis/ uētis uel ex palude flantibus/ uel inrumpētibus
ex angusto. Locis itē ubi aer uel mouetur uiolentius/ uel nul
lo modo mouetur: Habitatione quauis humidiorē/ fetore/ tor
pore/ merore. Diligentius autem Mercurii sectatores. Diligen
tissime senes. Qui præterea postquam mane corpus totum le
uiter perfricuerint/ delinient ipsum aduersum aeris/ & laboris
incommoda/ calentem oleo/ uel uino quopiam subamaro: cui
prius infuderint mirtham/ & rosam/ atq; myrrum. Saluiam fre
quenter ore ferant/ netuis ac dentibus amicissimam. Et quādo
dentium uitio/ liquida uelut infantes alimenta repetere com
pelluntur: mollissima caueant. Lac quidem uino referant mo
derato. Vt antē igne dumtaxat ut medicina/ quantum uidelicet

expellendi frigoris / & suscitandi caloris innati necessitas postulat. Alioquin tanquam edace humorem naturalem exsiccaro. Solem uero quoad delectat sequantur ut alimentum / de stillatione uitata: Et estu similiter declinato. Faciles quidem motus diligant / excitando calori admodum necessarios. Labores autem corporis oderint: & multo magis animi. Nec minus longam sitim / & inedia / atque uigiliam.

De nutrimento spiritus / & conseruatione uitae
per odores. Cap. xviii.

Legimus in calidis quibusdam regionibus / ac plurimo passim odore flagrantibus multos gracili corpore / & imbecillo stomacho / quasi solis odoribus ali. Forte quoniam ipsa natura loci / tum herbarum / & frugum / atque pomorum succos ferme totos redigit in odores: tum corporum humanorum humores illic resoluit in spiritum. Cum igitur uterque uidelicet odor & spiritus sit uapor quidam / & simile simili nutriatur / nimirum & spiritus & spiritalis homo plurimum ab odoribus accipit alimentum. Nutrimentum uero / qualecunque id sit per odores siue fomentum / apprimere senibus / & gracilibus necessarium est. Quo defectum alimenti solidioris atque uerioris / utrumque compensare possimus. Ambigere tamen non nulli solent / utrum spiritus odoribus nutriatur. Ego autem opinor solis forsitan ita nutriti / ut nisi alimenta / quae crassa sunt / digestionem tandem in uapores extenuentur / spiritus ipse quem diximus uaporem esse / nullum illinc suscipiat nutrimentum. Itaque uinum odore plenum spiritum subito recreat: quem cetera uix tandem reficere possunt. Vaporem uero illum in quem cibi cocti denique transferuntur / ideo appellamus odorem: quoniam & odor ubique uapor quidam est: & hic tractus intus ex alimentis uapor nisi spiritui quodam odore placeat / uix ullum spiritui exhibet alimen

rum. Quam ob rem Auicennam nostrum ualde probamus di-
centem: corpus quidem dulcedine: spiritum uero quadam (ut
eius uerbis utar) aromaticitate nutrir. Quoniam crassitudo
corporis non nisi crassa natura/ qualis est i dulcedine/ coalesce-
re ualeat. Tenuitas uero spiritus: non alio q fumo quodam/
atque uapore: in quo aromaticitas ipsa uiget/ refici possit. Aro-
maticam uero qualitatem dicimus odorem/ & acutam/ & quo-
dammodo stipticam. Proinde quoniam iecur quidem corpo-
ri per sanguinem alimentum praestat/ dulcedine plurimum au-
getur. Cor autem quia & creat spiritum: & spiritui procreat ali-
mentum: merito desiderat aromatica. Expediit ramen/ & aroma-
tica pro corde condiri dulcedine: & dulcia pro iecore aromati-
cis commisceri: dulcedinemq; interea nimiam euitare. Quid
plura? Galienus ipse secutus Hyppocratem/ spiritum non solum
odore putat nutrir/ sed aere: Aere inquam nō simplici: sed po-
tius opportune permixto. Quibus quidē si fidem habebimus/
nec alimentorum/ nec rei ullius delectum magis ad uitam ne-
cessarium/ q aeris nobis accommodati/ esse censuimus. Aer. n.
& inferiorū & celestium qualitatibus facillime sempq; affectus
& immensa (ut ita dixerim) āplitudine circūfusus/ perpetuoq;
motu/ nos undiq; penetrans/ ad suam nos mirabiliter redigit
qualitatem. Praesertim spiritum: praecipue uitalē in corde uigen-
tem. In cuius penetralia: tum assidue influit/ tum repente. Sic
protinus afficiens spiritum/ ut est affectus: perq; spiritum uita-
lem/ q & materia/ & origo est spiritus animalis/ pariter afficiēs
animalem. Cuius quidem qualitas maximi momenti est inge-
niosus eiusmodi spiritu plurimum laborantibus. Itaq; ad nul-
los potius q ad eos attinet puri luminosiq; aeris/ odorūq; de-
lectus/ atq; musice. Hæc enim tria spiritus animalis fomēta præ-
cipua iudicantur. Potissimus uero ad uitam est aer electus. Nā
octauo mense nati in ægypto plurimi uiuunt. Et non nulli in
plagis gracie temperatis saluberrimi aeris beneficio. Quod

Aristoteles narrat: & Auicenna confirmat. Sed profecto sicut corpus ex uariis compositum/uariis quāuis non eadem mensa nutriendum est alimentis/ ita spiritus similiter compositus uarietate quadam aeris semper electi oblectandus est/ atq; fouendus. Simili quoque electorum odorum uarietate quotidie recreandus. Nam aer & odor quasi spiritus quidam esse uidentur. Iam uero Alexāder & Nicolaus Peripatetici una cum Galieno concludunt spiritum uitalem/ & animalem ideo nutritum odore/ tum aere: quoniam uterq; mixtus est/ atque conformis: & utrunq; haustum in praeordia penetrare: ubi coqui temperariq; ad uitam/ perq; arterias diffundi. Vbi uterq; coctus iterum/ nutrit spiritum (ut aiunt) utrumque/ praecipue animale.

Aiunt etiam spiratum aerem non solum refrigerando calori prodesse: sed etiam nutriendo. Nam & animalia etiam ualde frigida spirant. Addūt aerem crassiores spiritui naturali tanquā magis corporeo conuenire/ subtilem uero/ purum/ lucidum/ spiritui potius uitali/ potissimum animali. Neque mirum uideri debet spiritum adeo tenuem/ rebus quoq; tenuibus ali. Siq; dem & pisciculi multi aqua nitidissima nutriuntur: & ocimum ī aqua simili/ uiuit/ crescit/ floret/ redolet. Mirro quibus elementis Chameleontem & Salamandram nutrirī nō nulli ferant. Redeamus ad nostra. Interest certe q̄ plurimū/ qualem spiremus aerem: quales hauriamus odores. Talis enī & spiritus ī nobis euadit: Eatenus uero nos anima per uitam uegetat: quatenus spiritus harmoniam seruat cum anima concinentem. Spiritus qdē ī nobis primus uiuit/ & maxime: & quasi uiuit solus. Nō ne repētino quodam sepe casu/ uel affectu/ uita/ sensus/ motus/ subito membra deserunt/ Regresso uidelicet ad cordis penetralia spiritu: Et sepe statim reuertūtur ad membra/ per frictiones & odores illuc spiritu redeūte. Quasi uita in ipso spiritu uidelicet re uolatili potius insit q̄ humoribus aut mēbris. Alioq; propter horum crassam tenuitatem tardius admodū accederet

uita mēbris atq; recederet. Quicūq; igit̃ uitā in corpore pduce
re cupitis/spūm īprimis excolite: hūc augete nutrīmētis sāguī
nē augētibus/rēpatum uidelicet/atq; clarū: Hūc aere sēp electro
fouete. Hūc quotidie suauibus odoribus alite. Hunc sonis &
cātibus oblectate. Sed īterea odores cauete calidiore. Frigidio
res fugite. Capescite rēpatos. Frigidos calidis/siccos humidis
rēpare. Odorē uero oēm q̃a pars corporis subtilissima ē/scitote
nō nihil habere caloris: atq; ex rebus quā ipsae nutriūt/odores
spate potius nutrituros: ut ex aromatico piro pomoq; pisco/
similiq; pomo: magis at̃ recēte pane/calēte: maxime carnibus as
sis: q̃maxime uino. Atq; sicut sapor qui mirifice placet: plurimū
uelocisq; nutrīmēti cā est uel occasio corpori/sic odorē ad spūm
se habere putate. Cōmemorare uobis iterū placet: Democritū
iā iā expiraturū ut obsequere amicis: spūm ad quatrīduū usq;
olfactu calentiū panū retinuisse: ulterius ēt si modo placuisset/
spūm seruaturū. Sūt & q̃ dicunt id mellis odore fecisse. Ego si
mō usus ē melle/ existimo illū mel uino liquefactū albo/calēti
bus panibus īfudisse: neq; n. spnēdus ē mellis odor. Flos nāq;
florū mel existit: nec parū nutrit ipsa dulcedine: ac diu qualita
re sua res ītegras a putrefactione rue. Itaq; siq; nouerit hoc ēt
ad cibū ita uesci/ ut nec dulcedine nimia meatus oppleat: nec
tali quodā calore bilē exaugeat/ certū habebit lōgioris uitę sub
sidiū. Saltē igit̃ cōdimentū hoc frigidis & humidis adhibere.
Verū ut uos reuocē ad odores. Vbiq; suffocationē/cōpressio
nemq; spiritū nimiam extrimescitis: quod mēror frequens tor
porq; portēdit/odores circūfusus amare. Vbi uero fugā exalā
rium spūm expauescitis/odores potius infusos nutrīmētis ac
cipite. Et siqd odorū prāterea foris sūmitis/uelut clypeū costis
dūtaxat admouete sinistris. Nō ne uidetis q̃ repēte sursum uel
deorsum ad odores se matrix ipsa prēcipitet? q̃ uelociter ad os
ad nares spūs aduolet/ suauis odoris esca pellectus? Vbi igit̃
spūs uel exiguus uel fugacissimus esse deprehēdit: quod pusil
lanimitas sepe declarat/corporisq; debilitas uel parua de causa

multa cōtingēs: odoribus nō tam extrīsecus obiectis / q̄ intrīn-
 secus iniectis allicite: imo potius pascite: rerinere. Odorē uero
 uini ante oēs eligite. Multū nāq; nutrit spūm odor exhalās &
 natura tū plurimū / & uelociter nutriente corpus: tū uoluptate
 sensū afficiente. Tale uero uinū est præceretis calidū / humidū /
 & odorū / atq; clarū. Tale ē saccharū esse dicerē / si sūmat odorē.
 Cinnamomū quoq; simile: Et doronicū / anisūq; & dulce mara-
 trū / si acumini suo ad exiguā dulcedinē adderēt ampliorē. Sed
 quā tempiem natura nō fecit / uobis ipsi cōficite. Et quotiēs di-
 stractionē spūum formidatis / calidioribus acutioribusq; & sub-
 tilissimis adhibere / quæ cohibere parūp uolatū spūs / ac sistere
 ualeāt: ceu croco / chariophilis / cīnamomo / adustū panem / rosa-
 ceā aquā / acerūq; rosaceū / rosā / myrtū / uiolā: sandalū / coriandrū
 cydoniū pomū / atq; citrū. Horreo uero cāphorā: ubi cōtra cani-
 riem est agendū. Recentē uero semp mentā diligo: mēti ē salu-
 rarē spūiq; tutissimam. Deniq; memētote res oēs ueneno cōtra-
 rias / esse uirē admodū salutare: nō gustu tātū: sed ē odoratu:
 maxime theriacā. Has uero ī libro cōtra pestilētiā enarrauimus:
 narrabimus & ī libro sequēti. Inter eas āt neqd uos lateat / nume-
 ramus / & uinū. Nā sicut homini uenenū est cicuta / ita cicutæ ui-
 nū: nō simul qdē / sed paulo post ebibitū. Ac ne solis uos odo-
 ribus hic alliciā / cōponendū uobis mādō electuariū quotidie
 mane gustandū / olfactu / gustuq; suaue / & uirē admodū saluta-
 re. Accipite tres chebularū uncias: unā emblicarū: & idarū unā
 unāq; bellitricarū: semunciā uero doronici: Cinnamomi uncias
 duas: croci drachmā unā: ambræ partē drachmæ tertiam: Musci
 quoq; tantū dē. Contūdite diligēter. Tantū rosacei sacchari ad-
 hibere / q̄tū gustui satis facit. Sādalorū rubentū q̄tū sar est co-
 lori: mellis itē emblicarū uel chebularū / q̄tū molli expedit elec-
 tuarii formæ / auri folia rotidē quot prædictę sūt uncie. Vbi ue-
 ro difficilior ē cōpositio multiplex / expti sumus simplicē hanc
 optimā esse. s. ex chebulis maratro dulci: saccharo aqua rosacea

liquefacto. Súptam uero tñ ieiuno stomacho: tñ post cenam.
Memineritis autem mirobalanos cōditas meliores esse: Siccas
uero saltem diem ítegrum/oleo amigdalarum dulcium/uel bu
tyro uaccino prius infundite q̄ confletis. Probat & Auicenna
uobis confectionem ex emblicis atq; indis/ cum melle anacar
dorum/ coccoq; butyro: Item chebulas cum zinzibere & squa
ma fetti/ & potius auri. Probat item Petrus Aponensis compo
sitionem ex croco/ mace/ castoreo/ per partes equales acceptis/
atque contusis/ & uino cōmixtis. Vnde affirmat uitam etiam
propemodum moribundis produci consueuisse. Deniq; Aly
Astrologus Medicusq; excellens asserit/ usu triseræ similiumq;
rerum uitam effici lōgiorem. In omni uero triseræ mirobalanus
fundamentum est. Sed hanc temperat subtilibus quibusdam/
atq; mollibus: Præsertim ubi siccior est mirobalanus: Vt & pe
netret/ nec meatus obstruat/ nec aluū exsiccet nimium/ uel astrí
gat. Cū uino præterea commodissime utimur: sed modico: ne
forte diluat. Compositionem uero Petri/ quā modo narrabā/
si modo utilis est/ arbitror olfactu potius q̄ potu utilem fore.

Magorum medicina pro senibus.

Cap. xviii.

M^m Agi stellarum obseruatores ad Christum uitæ du
cem stella duce uenerunt/ pretiosum uitæ thesau
rum offerentes/ Aurum/ Thus/ & Myrrham: Tria
dona pro tribus planetarum dominis/ stellarum
domino dedicantes. Aurum quidem pro temperamento Io
uis maxime omnium temperatum. Thus autem pro Sole præ
cipue/ phoebeo calore simul odoreque flagrans. Myrrham de
niq; firmantem corpus atq; conseruātem: pro Saturno omniū
firmissimo planetarum. Huc igitur omnes ad sapientes ma
gos uenite senes munera uobis quoque uitam productura fe
rentes. Quibus auctorem uitæ quondam uenerati traduntur.

Venite senes inquam senectutem grauiter tolerantes. Venite/ & uos præterea/ quoscunq; senectutis propemodum aduentantis formido sollicitat. Accipite precor alacres uitalia dona. Summite uncias quidē thuris duas: unam uero myrrhæ: auri rursū in folia ducti dimidiam drachmæ partem. Contundite tria simul/ conflate/ cōfundite in pilulas/ aureo quodam mero: Idq; tunc oportune conficite/ quando Diana propitio Phœbi/ uel Iouis gaudet aspectu. Summite posthac thesauri tanti/ auro ra qualibet porriūculam. Ac exiguo perfundite meri potu: nī si forsan incaluerit æstas. Tunc enim aquam rosaceam bibere præstat. Siquis autem inter uos calorem quouis tempore magis metuat/ is mirrobalanum chebulam/ aut emblicā/ æqualem ad thuris/ myrræq; & auri simul pondus addiciat. Hoc humorem proculdubio naturalem a putrefactione ruebitur. Hoc humoris resolutionem longius ppulsabit. Hoc tres in uobis spiritus naturalem/ uitalem/ animalem/ fouebit/ cōfirmabit/ corroborabit. Hoc rursū uegerabit sensum. Acuet ingenium. Memoriam conseruabit.

De periculis euitandis ex quolibet uitæ septēnario iminentibus. Cap. xviii.

Cum Astronomi singulas deinceps diei horas planetis ordine singulis distribuerint: Similiterq; septem ebdomadæ dies: atque in ipso foetu per menses digesserint officia planetarum: Cur non etiam per annos eadem disponamus? Ut quēadmodū infantē in aluo latentē rexit primo mēse Saturnus: ultimo Luna. sic statī natū ordine iā cōuerso primo ipsius āno ducat Luna. Secūdo si uis/ Mercurius. Tercio Venus. Quarto Sol. Quīto Mars. Sexto Iuppiter. Septimo uero Saturnus. Atq; deinceps ordo p uita similis repetat. Itaq; in septimo quolibet uitæ anno/ fit ī corpore mutatio maxima.

ideoque periculosissima/quandoquidē & Saturnus nobis cōmuti-
rer est peregrinus:& ab eo tunc planetarum summo ad lunam
e uestigio planetarum infimam gubernatio redit. Hos annos
astronomi grēci climatericos nomināt. Nos scalares uel grada-
rios:uel decrerorios appellamus. Forte uero in morbis ipsum
humoris uel naturæ motum planetes p dies eodem ordine re-
gunt. Vnde & septimus quisque eadem ratione iudiciarius ap-
pellatur. Quartus quoque quoniam medium in septennario te-
net. Tu igitur si uitam producere cupis ad senecturem/nullis
eiusmodi gradibus interruptam: Quotiens septimo cuilibet
propinquēs anno/consule diligenter astrologum. Vnde immi-
near tibi discriminē ediscito. Deinde uel adito medicum/uel pru-
dentiā/& temperantiā accersito. His nāque remediis prohiberi
minas astrorum Ptolemęus etiam cōfiteretur. Addit quinetiam
astrorum promissa sic augeri posse/ut agtorum cultor auger ter-
ræ uirtutem. Probat Petrus aponensis argumentationibus
multis/& testimonio Aristotelis/Galieni/Aly/naturalem uitę
finem non esse ab initio ad unguem determinatum/sed ultra
citraq; moueri posse. Idque asserit tū ex astris/tum etiam ex mare-
na. Cōcludit his auctoribus rationibusque obitum etiam natu-
ralem differri posse:cum astrologię machinis tum præsidiis me-
dicorum. Igiturneq; nos temere in his pręceptis elaboramus.
Neque te pigeat pquirere a medicisque naturaliter tua sit diēta:
& ab astrologis/quę stella uitę faueat. Et quando hęc bene se
habet/& ad eam luna/compone que prodesse didiceris. Neque
pudeat sepe illos auscultare:qui non tam fortuna/que uirtute se
nectutem prosperam consecuti uidentur. Pręterea Ptolemęus
& ceteri professores astronomię imaginibus quibusdam ex cer-
tis lapidibus & metallis /sub certo sidere fabricatis uitam pro-
speram pollicentur/arque longeuam. Verū de imaginibus qui-
dem ex parte ac plurimum de reliquo fauore cęlesti commen-
tarium componimus in Plotinum. Quem librum huic operi

deinceps subiciendum existimamus. Quemadmodum hoc post librum scribi uolumus: quem de curanda litteratorum ualitudine composuimus. Fauorem uero celestem quem modo dicebam pro iuuentute longa nunc quantum quasi poetę cui dam licet loqui: quantum rursus medico licet facere a Phębo Bacchoq; petemus.

Solis æterna est Phębo Bacchoq; iuuentus.

Nā decet intonsus crinis utrūq; deū.

Phębus & Bacchus semper indiuidui fratres sunt: Ambo fere sunt idem: Phębus qdem est ipsa spherę illius anima. Sphæra uero Bacchus: imo & Phębus est totus ipse spherę circulus. Bacchus autem est flammeus ille in hoc circo/ circulus: immo uero Phębus est alium in hoc flammeo globo lumen. Bacchus autem existit ibidem salutaris ex lumine calor. Semper ergo fratres comitesq; sunt: fere semper alter & idem. Quid uero? Si sol in uere quidem Phębus est/ cantu suo tunc aurum cantus excitans: Cithara rursum tempora rēpans. In autūno uero/ Sol idem auctor uini Bacchus existit. Tria nobis ad seruandam iuuentutē parer ille Liber qui amat colles Bacchus affert. Hos quidem apricos primum colles. In his autem collibus suauissimū præcipue uinū. Perpetuam in uino securitatem. Tria quoq; Phœbus Bacchi frater pari benignitate largitur. Diuumum primo lumen: sub fomento luminis herbas suauiter redolentes. Ad luminis huius umbram citharā cantumq; perennem. His ergo pensis potissimum: his staminibus Clotho nobis iam non parca longa uitæ fila producat. Tris parcas fere omnes poetę canunt. Tris quoq; nos non poetæ canimus. Prudens quidē in omni uictu parcitas uitam nobis longam incohat. Constās quoq; in curis subeundis parcitas producit uitam. Parcitas uero in cęlo fruendo negligens uitā occidit. Tres Pythagoras temperantias ante oīa celebrat: tres ēt nos ip̄sentia celebramus. Temperantiam in affectibus conseruato: tēperantiam in omni

uictu seruato. Temperiem aeris obseruato. Hac enim prouide-
tia humorum intemperiem quæ citæ senectutis & intèpestiuæ
mortis causa est aspirare deo procul admodum propulsabis.
Aspirabit autem auctor ille uitæ: si ea tantum conditione uitæ
optaueris diuturnam/ ut diutius cum generi humano uiuas/
tum maxime uiuas illi/quo mundus rotus inspirante uiuit.

S I N I F

Prohemium In Librum De Vita Caelitus

M A R S I L I V S Ficinus Florentinus Serenissimo Pannoniae Regi semper iuncto. Philosophi ueteres rex omnium felicissime caelestium uires inferiorumque naturas diligentissime perscrutati: Cum existimarēt hominē frustra sapere: qui nō sibi sapit/ totā merito perscrutationē suam imprimis ad uitam sibi caelitus compandam rerulisse uident: iudicātes (ut arbitror) tum elemēta/ & quae ex his cōponunt frustra sibi cognita fore: tum motus caelestium/ & influxus temere nimium obseruatos: nisi haec una cum illis cognita simul/ atque coniuncta/ aliquādo sibi ad uitam felicitatemque conducerēt. Profuit aut illis ut uideat/ eius modi cōtēplatio/ ad uitā primo praesentē. Nam pythagoras & Democritus Apolloniusque theaneus & quicumque ad id potissimum studuerunt rerū sibi cognitarū usu prosperam ualitudinē cōsecuti sūt: uitamque longeuā. Contulit insuper ad futurā uitā/ tum per gloriam apud posteros propagandā: tum apud deū in aeternitate fruendā. Siquidē ex mirabili mūdi totius ordine eius tandem cognouere rectorē: & ante oīa cognitū amauerūt. Tibi uero gloriā per sacula cūcta/ futurā magnanimitas/ magnificētia/ uictoria perpetua pollicent. Vitā quoque apud deū in aeterno beatā/ diuina clemētia/ insigni pietati tuae iustitiaeque pmittit. Vitā denique prosperā iter mortales satiusque longā quam ex inditiis quibusdā mihi licuit coniectare felicitati tibi sidera decreuerunt. Ut aut quod pollicent/ id & praestēt firmissima fide & cumulo insuper prorogēt pleniore. Diligentia tua/ & medicorum/ astrologorumque cura efficere proculdubio potest. Iam uero id posse scientia & prudētia fieri doctissimi quique astrologi/ ac medici confitent. Cū igitur inter Plotini libros/ magno Laurentio Medici destinatos/ i librum Plotini de fauore caelitus hauriendo tractatē nuper cōmentariū cōposuissem: inter cetera in eū nostra cōmētaria numeratū id quidē seligere nūc Laurentio quidē ipso pbāte. Atque maiestati tuae potissimū dedicare decreui. Spero

equidem dū uite tue prosperitatiq; cōsulam/uite interim & splen
dori sæculi nostri/& humani generis consulturū. Atq; ut ualitudi
ni prosperitatiq; regiē ualidius hæc nostra pdesent: per Valorem
ipsum mittēda putauī. Hunc tu igiē Valore nostrū clementissime
Rex cōplectere precor. Tantū. n. natura/uirius/auctoritas tua ua
let: ut absq; te nequeat uel Valor ipse ualere. X. Iulii. M. CCCC.
LXXXIX. Florentię.

Verba Marfilii Ficini Ad Lectorem sequentis Libri.

Salue hospes ingeniose. Salue iterū quisq; es salutis aui
dus/qui nostra ad limina rēdis. Vide precor hospes cu
pide primum/ q̄ hospitalis sim. Intrans erar certe/ salutem sta
tim hospitio dicere. Ego uero salure p̄ueniens/ mox prospec
tum saluere te iussi. Intrans & adhuc ignotum perlibenter ex
cepi. Trahentē apud me moras/ promissa/ si deus aspirauerit/ salu
te donabo. Hospitiū ergo nactus es amicū quidē oībus: & amo
ris nūc erga te plenū. Siquid forte fers tecū amorī cōtrariū: Siquid
habes odii/ prius ponito precor q̄ medicinas hic uitales attigas.
Vitā. n. tibi dedit amor/ uoluptasq; parentū. Vitā uicissim demit
odii/ atq; dolor. Quē igiē odiosus uexat dolor: huic nullus usq;
medicinę uitali relictus est locus. Quāobré deinceps te nō ut ho
spitē rātū/ iam alloquor: sed amicū. Officina Marfilii tui aliq̄ro
est amplior/ q̄ his cancellis dūtaxat/ quos hic uides/ coerceatur.
Non. n. solo hoc libro sequēte: sed duobus etiā p̄cedētib; cir
cūscribiē. Tota uero sūmatim medicina quādā est p̄uitibus opī
rulatura uitæ: ut ualida tibi uita sit/ ut longa. Idq; ubiq; medico
rum ope cēlitus adiuta moliē. Varia sane pro diuersis hominum
ingeniis/ atq; naturis nostra hæc officina/ antidota/ pharmaca/ fo
mēta/ unguēta/ remedia pfert. Siqua tibi fortasse minus placeāt:
mittito quidē ista. Cerera p̄pterea ne respuito. Deniq; si nō p̄bas
imagines astronomicas/ alioq; p̄ ualitudine mortaliū adiuēras

dona dūtaxat seminis/quo talis spēs pululauit: seminumq; con-
 formium. Itaque hic homo humanis tantum adhibitis non pro-
 prias piscium uel auium dotes/inde sibi uendicat: Sed humanas
 atque consimiles. Adhibitis autē quæ ad stellam talem prinent
 atque Demonem/ stellæ Demonisq; huius proprium subit influ-
 xum/ uelut lignum per sulfur paratum ad flāmam ubiq; præsen-
 tem. Atq; hunc non modo per ipsos stellæ Demonisq; radios: sed
 etiam per ipsam mundi animam ubiq; præsentem: in qua & cuius
 liber stellæ Demonisq; ratio uiget: partim quidem seminalis ad
 generandum: partim etiam exemplaris ad cognoscendum. Hæc
 enim secundum Platonicos antiquiores rationibus suis edifica-
 uit ultra stellas in cælo: figuras: partesq; ipsarū tales/ ut ipse quoq;
 figuræ quædam sint: ipse sitq; his omnibus proprietates. In stel-
 lis autem figuris/ partibus/ proprietatibus/ omnes rerum inferio-
 rum spēs continentur/ & proprietates earum. Vniuersales uero fi-
 guras octo posuit atq; quadraginta scilicet in zodiaco duodeci:
 extra uero sex atque triginta. Item in zodiaco triginta sex ad nu-
 merum facierum. Rursus ibidem tercentum/ atq; sexagita ad nu-
 merum graduum. In quouis enī gradu sunt stellæ plures/ ex qui-
 bus ibi conficiuntur imagines. Similiter imagines extra zodia-
 cum in plures diuisit figuras pro facierum ibidem graduūq; suo-
 rum numero. Constituit denique ab imaginibus his uniuersali-
 bus ad uniuersales imagines habitudines/ & proportionēs quas-
 dam/ quæ ipse quoq; imagines illic extēnt. ^{istunt} Eiusmodi uero figu-
 ræ continuitatem quæq; suam habent ex radiis stellarum suarum
 in se inuicem peculiari quadam proprietate coniectis. A quibus
 formis ordinatissimis dependent inferiorum formæ/ illinc uideli-
 cer ordinatæ. Sed & cælestes illæ tanq̃ & inter se disiunctæ/ proce-
 dunt a rationibus animæ coniunctis inuicē: & quodāmodo mu-
 tabiles/ a stabilibus. Sed hæc quatenus se ipsas non cōprehendūt/
 referuntur ad formas in mente uel animali uel eminētiore se se cō-
 præhēdentes: quæ tanq̃ multiplices redigūtur ad simplicissimū

unum atque bonū/sicut figurę celestes ad polum. Sed redeamus
ad animam. Quando igitur anima gignit speciales inferiorum
formas uiresq; eas per rationes efficit proprias: sub stellarum for
marumq; celestium adminiculo. Singulares uero indiuiduorum
dores/ quę saepe nonnullis insunt tam mirabiles q̄ in speciebus
esse solent exhibet per seminales similiter rationes: non tam sub
adminiculo formarum figurarumq; celestium/q̄ situ stellarum &
habitu motionum/aspectuumq; planetarum/tum iter se/tum ad
stellas planetis sublimiores. Anima quidem nostra ultra uires
membrorum proprias communem ubique promit in nobis uitę
uirtutem. Maxime uero per cor/tanquam ignis animę proximi
fontem. Similiter anima mundi ubiq; uigens per solem præcipue
suam passim explicat communis uitę uirtutem. Vnde quidā ani
mam & in nobis & in mundo/in quolibet membro totam/potif
simum in corde collocant atque sole. Semper uero memento si
cut animę nostrę uirtus per spiritum adhibetur membris: sic uir
tutem animę mundi per quĩtam essentiam/quę ubiq; uiget tanq̄
spiritus intra corpus mundanum/sub anima mundi dilatari per
omnia: maxime uero illis uirtutem hanc infundi: quę eiusmodi
spiritus plurimum hauserunt. Potest autem quinta hæc essentia
nobis intus magis magisq; assummi: si quis sciuerit eam aliis ele
mentis immixtam plurimum segregare: uel saltem his rebus fre
quenter uti/ quę hac abundant/puriore præferim. Ceu electum
uinum/& saccharum/& balsamum/atque aurum/ pretiosiq; lapil
li/miobalanq; & quę suauissime redolent:& quę lucent. Maxi
me uero quę in subtili substantia qualitatem habēt calidam/ hu
midamq; & clarā. Quale præter uinum est albissimū saccharum:
præferim si huic adhibueris aurum/ odoremq; cinnami/atque ro
sarum. Præterea sicut alimenta rite in nobis assumpta per se non
uiua/rediguntur per spiritum nostrum ad uitę nostrę formam:sic
& corpora nostra rite accomodata corpori spirituique mundano

uidelicet per res mundanas / & per nostrum spiritum / hauriunt
 ex uita mundana quod plurimum. Si uolueris ut alimentum ra-
 piat praeteris formam cerebri tui uel iecoris arque stomachi:
 simile quantum potes accipe alimentum / idest cerebrum / &
 iecur / & stomachum / animalium / ab humana natura non lon-
 ge distantium. Si optas corpus tuum arque spiritum / ex ali-
 quo mundi membro / uidelicet ex sole uirtutem accipere / quaere
 quae ante alia sunt solaria: inter metalla lapillosque / magis
 autem inter plantas. Sed inter animalia magis. Maxime inter
 homines. Similiora enim tibi magis proculdubio conferunt.
 Haec & extra sunt adhibenda: & intus pro uiribus assummen-
 da: praesertim in die / & hora solis / & sole in figura celi regnan-
 te. Solaria uero sunt omnia ex lapillis / & floribus / quae eli-
 tropia nominantur / quia uertuntur ad solem. Item aurum / &
 auripigmentum / aureique colores / crysolitus / carbunculus / mir-
 ra / thus / muscus / ambra / balsamum / mel flauum / calamus aro-
 maticus / crocus / spica nardi / cinnamomum / lignum aloes / ce-
 teraque aromata. Aries: astur: gallus: olor: leo: cantarus: croco-
 dillus: hoies flauis: crispi: sepe calui: magnanimi: superiora par-
 tim cibariis / parti unguentis subfumigationibusque / partim usui
 accommodari possunt. Haec sentienda / & cogitanda frequenter /
 & imprimis amanda. Et luminis plurimum est quaerendum.

Si dubites uentrem ab iecoris fomero destitui / trahere ad Ven-
 trem iecoris facultatem / tum frictionibus / tum fomentis / per
 ea quae iecori congruunt: per cicoream: endiuia: spodium: &
 eupatorium: & epaticam: atque epata. Similiter ne destituatur
 tuum corpus ab Ioue / moue corpus in die / horaque / & regno Io-
 uis: & utere interim Iouialibus. Argento: iacinto: topatio: co-
 rallo: cristallo: berillo: spodio: Saphiro: uiridibus aerisque
 coloribus. Vino: sacharo: albo melle: & cogitationibus affecti

busque plurimum. Iouialibus idest constantibus/equis/religio-
sis atque legiferis: & inter homines eiusmodi/ sanguineosque/
& pulchros/uenerabilesque uersabere. Sed memento primis
illis rebus frigidis inferendum esse aurum:& uinum:mentâque
et crocum:et cinnamomum: atque doricum. Animalia uero
Iouialia esse Agnum:pauonemque:et aquilam: et iuuenecum.

Quomodo uero uirtus Veneris attrahatur turturibus/ Co-
lumbis/ et moracillis/ et reliquis non permittit pudor osten-
dere.

De Concordia Mundi.

De natura hominis secundum stellas.

Quomodo fiat attractus ab unaquaque stella

Caput .ii.

Neq; uero diffidere debet quisquam/nos atque omnia/
que circa nos sunt/præparamētis quibusdam posse si-
bi uendicare celestia. Nam cēlitus hæc facta sunt: assi-
dueque reguntur: & illinc imprimis præparata sunt ad illa:&
quod maximum est/ mundus animal in se magis unum est/ quā
quoduis aliud animal: si modo est animal perfectissimum.

Ergo sicut in nobis membri cuiuslibet præsertim principalis
qualitas motusque ad alia pertinet: ita membrorum principa-
lium actus in mundo commouent omnia: & membra inferio-
ra facile capiunt a supremis ultro dare paratis. Quo enim po-
tentior causa est: eo est promptior ad agendum: eo igitur pro-
pensior est ad dandum. Exigua igitur præparatio nobis insu-
per adhibita sufficit celestium muneribus capiendis: si modo

quisque ad id precipue se accommodet/cui est precipue subdi-
tus. Sed ante uniuscuiusque nostrum proprietatem/ huma-
nae speciei proprietatem considerare debemus. Hanc igitur
esse solarem/astrologi arabes consenserunt. Quod ego e statu-
ra hominis erecta: pulchraque: humoribusque subtilibus: &
spiritus claritate: imaginationisque perspicuitate: studioque
ueritatis & gloriae: uerum esse coniecto. Addo quinetiam
proprietatem huic Mercurialem: ob strenuum uersatilis inge-
nii motum. Et quoniam humanum genus natum nudum: iner-
me: omnium egenum: hæc omnia propria industria sibi com-
parat: Quod est Mercurii proprium. Addo etiam Iouialem/
ob complexionem corporis temperatam atque leges. Et quo-
niam secundo mense/ quo Iuppiter dominatur/ uitam accipi-
mus: atque nascimur nono: quo iterum recipit dominatum.
Itaque humana species ab his tribus potissimum dotes insu-
per ampliores ita demum sibi poterit uendicare: Si per Solaria/
Mercurialiaque/ & Iouia se ipsam eis magis in dies atque ma-
gis accommodabit. De reliquis autem quid? Saturnus non fa-
cile communem significat humani generis qualitatem atque
sortem: Sed hominem ab aliis segregatum: diuinum: aut bru-
tum: beatum: aut extrema miseria pressum. Mars: Luna: Ve-
nus: affectus & actus homini cum ceteris animantibus æque
cōmunes. Ad solem igitur & Iouem/ atque Mercurium reuerta-
mur. Solaria quidem nonnulla & Iouia diximus: Mercuria-
lia uero nescio quomodo prætermisimus. Sunt autem eiusmo-
di. Stannum: Argentum: præsertim uiuum: Marcassita argen-
tea: lapis achates: uitrum: porphyriticum: & quæ croceum cum
uiridi misceant/ smaragdum atque lacca. Animalia sagacia &
ingeniosa simul et strenua/ simiæ: canes. Homines eloquētes:
acuti: uersatiles: oblonga facie: manibusque non pingues.

Sunt autem quærenda/et exercenda quæ ad aliquem plane-
tam attinent: eo uidelicet dominante (ut diximus) in die &
hora eius si fieri potest: etiam quando ipse sit i domicilio/uel
exaltatione/uel saltem triplicitate sua & termino & angulo ce-
li: extra combustionem directus: ac sapius orientalis: si sole
sit superior. Item i auge: et aspiciatur a luna. Siquis autem ab
ipsa Luna beneficium/ & a Venere poscat/tempora similia ob-
seruare debebit. A Venere quidem per animalia sua quæ dixi-
mus/ & per corneolam/ & saphyrum: lapidemque lazoli: es cro-
ceum atque rubeum: & corallum: omnesque pulchros uariosq;
uel uirides colores: & flores: atque concentus: suauisq; odo-
res: atque sapores. A Luna per alba/ & humida/ & uiridia/ per
argentum atque christallum/ & uniones/ & argenteam marcasiti-
tam. Quoniam uero Saturnus quidem statui & perseverantiæ
dominatur: Mars autem efficacis motus: cogimur nonnunquam
horum quoq; gratia ab eis patrocinia postulare: temporibus
uidelicet similiter obseruatis. Ab illo quidem per materias quas-
dam quodammodo terreas/ & fuscas/ atque plumbeas/ & fu-
scum iaspide/ & magnetem/ & camoinum atque calcidonium/
& ex parte quadam per aurum/ & auream marcasitam. A Mar-
te uero per ignea/rubea/es rubeum. Sulphurea omnia. Ferrum
lapidemque sanguineum. Neque diffidas Saturnum habere
non nihil in auro. Nam propter pondus id putatur habere.
Quinetiam Soli aurum simile sic omnibus metallis uest/ sicut
Sol in planetis omnibus atque stellis. Iam uero si quis conui-
cent Saturnum & Martem natura noxios esse/ quod equidem
nunquam crediderim: tamen his quoq; utendum: quemadmo-
dum uenenis nonnunquam utuntur & medici: Quod Ptolemæus
in Centiloquio probat. Proderit ergo quandoque uis Satur-
ni caute sumpta: sicut apud medicos/ quæ adstringunt atq; cōtri-

nēt: immo & quō^e stupefaciunt/ sicut oppium & mādragōra. Mar-
 tis quoq; sicut euforbium & elleborus. Cautissimi uero hac in re
 fuisse uidentur magi brachmanes pythagorici: Qui cum ob sedu-
 lum philosophandi studium Saturni tyrannidem formidarent/ ue-
 stibus albis amiciebantur: Iouialibusq; siue phoebeis quotidie
 sonis & cantibus utebantur: plurimumque sub diuo uiuebant.
 Vbiq; uero memento per affectum studiūq; animū/ & per ipsam
 spiritus qualitatem/ nos facillime subitoq; exponi planetis eun-
 dem affectum ac studium & qualitatem significantibus. Per sepe-
 rationem igitur a rebus humanis: per ocium: solitudinem: fir-
 mitatem: per theologiam: secretioremque philosophiam supersti-
 tionem: magiam: agriculturā: per moerorem Saturno subiicimur.
 Per ciuilia & ambitiosa negocia/ per philosophiam naturalem/
 communemq; per religionem ciuilem: perq; leges Ioui. Marti per
 iram atque certamina. Soli Mercurioq; per studium eloquentiæ/
 cantusque & ueritatis & gloriæ atque solertiam. Veneri per leri-
 tiam & musicam & festiua. Lunę per uictum plantis similē. Sed
 hanc inter hos differentiam mēte teneto exercitationem ingenii
 magis publicam atque amplam ad solem spectare: Priuatā uero
 & artificio mancipatam/ potius ad Mercurium. Tum uero musi-
 cam grauem quidem Iouis Solisq; esse: Leuem Veneris: Mediam
 uero Mercurii. Similis quoque de stellis fixis ratio est. Hęc qui-
 dem communis humanæ speciei regula. Propria uero unicuique
 regula fuerit explorare/ quę stella/ quid boni/ cuique in genitura
 promiserit/ atque ab ea potius q̄ ab alia reposcere gratiam. Et ab
 unaquaq; nō quodlibet donū. & quod aliarū est: sed eius ppriū
 expectare: nisi forte tum a sole communia/ multa reportes: tanq̄
 communi quodam duce cęlestium/ & ab Ioue ferme similiter: tum
 mundana pariter omnia ab anima spirituq; mundi. Quem sicut
 & quoduis animal: multoq; efficacius animatum esse: non solum
 Platonice rationes: sed etiam astrologorum arabum testimonia

eiufmodi

comprobant. Vbi etiam probant ex applicatione quadam spiritus nostri ad spiritum mundi per artem physicam affectūque facta/ trahici ad animam corpusque nostrum bona celestia. Hinc quidem per spiritum nostrum in nobis medium/ & tunc a mundi spiritu roboratū: inde uero per radios stellarum feliciter agentes in spiritum nostrum/ & radius natura similem: & tunc seipsum celestibus coapranem.

Inter animam mundi & corpus eius manifestum est spiritus eius/ in cuius uirtute sunt quatuor elementa. Nos uero per spiritū nostrū hunc possumus haurire. Cap. iii.

Profecto mundanum corpus quantum ex motu generationeque apparet est ubique uiuum: quod in dorū philosophi probant ex eo quod passim ex se uiuētia generet. Ergo per animam uiuit ubique sibi præsenti/ ac prorsus accommodatam. Igitur inter mundi corpus tractabile/ & ex parte caducū: atque ipsam eius animam/ cuius natura nimium ab eiusmodi corpore distat: inest ubique spiritus: sicut inter animam/ & corpus in nobis: si modo ubique uita est communicata semper ab anima corpori crassiori. Talis namque spiritus necessario requiritur tanquā medium: quo anima diuina: & adsit corpori crassiori: & uitam ei dem penitus largiatur. Corpus autem omne facile tibi sensibile/ tāquam sensibus tuis accommodatum/ crassius est/ & ab anima diuinissima longe degenerans. Opus est igitur excellentioris corporis adminiculo quasi nō corporis. Proinde scimus uiuētia oīa tam plantas quā animalia: per quendam spiritum huic similem uiuere atque generare. Atque inter elemēta/ quod maxime spiritale est/ uelocissime generare: perpetuoque moueri quasi uiuēs. Sed quæres in rerea/ si elemēta atque animantes generāt aliqd sibi simile suo quodā spū/ cur lapides & metalla nō generāt: quæ iter elementa & ani

mantes media sunt. Quia uidelicet spiritus ī eis crassiori materia
 cohibetur. Qui si quando rite secernatur/ secretusq; conseruetur:
 tanq̃ seminaria uirtus poterit sibi simile generare. Si modo mate-
 riæ cuidā adhibeatur generis eiusdem qualem spiritum phisici di-
 ligentes sublimatione quadam ad ignem ex auro secernentes:
 cui uis metallorum adhibebunt: aurumq; efficient. Talem utiq;
 spiritum ex auro uel ex alio rite tractum/ atque seruatum elixir
 arabes astrologi nomināt. Sed ad mundi spiritū redeamus: per
 quem mundus generat omnia: quādoq; dem & per spiritū p̃prium
 omnia generant. Quem tū celum/ tum quintā essentiā possumus
 appellare. Qui talis ferme est in corpore mundi/ qualis in nostro
 noster. Hoc imprimis excepto: q̃ anima mundi hunc non trahit
 ex quatuor elementis tanq̃ humoribus suis: sicut ex nostris no-
 stra: imo hunc p̃xime (ut platonice siue plotinice loquar) ex uir-
 tute sua procreat genitali quasi tumens: & simul cum eo stellas:
 statimq; per eum parit quatuor elementa: quasi in illius spiritus
 uirtute sint omnia. Ipse uero est corpus tenuissimum: quasi non
 corpus/ & quasi iam anima. Item quasi non anima/ & quasi iā cor-
 pus. In eius uirtute minimum est naturę terrene. Plus aut̃ aqueę.
 Plus item aeris. Rursus igneę stellarisq; q̃ plurimum. Ad horum
 graduum mēsuras/ ipse quantitates stellarum elementorūq; pro-
 dierunt. Ipse uero ubiq; uiget/ in omnibus generationis omnis
 proximus auctor/ atq; motus: de quo ille. Spiritus intus alit. To-
 tus est suapte natura lucidus calidusq; & humidus atque uiuifi-
 cus/ ex dotibus animę superioribus dotes eiusmodi nactus. Quē
 plurimum haurisse Apolloniū Theaneum/ testificatus est indus
 Hiarchas dicēs/ mirari nemo debet o Apolloni te diuinādi scien-
 tiam consecutū: cū tantū etheris in aīa geras.

Spiritus noster haurit mundi spiritum per radios
 Solis & Iouis/ quatenus ipse fit solaris & Iouia-
 lis.

Cap. iiii

H Vnc tu igitur studebis tibi imprimis insinuare. Hoc. n. me-
dio naturalia quędā beneficia reportabis: tum corporis
mundani: tū animę: tū etiā stellarū: atq; Demonū. Nā ipse inter cras-
sum mūdi corpus & aīam medius ē. Et ī ipso stellę sunt & Demo-
nes: atq; per ipsum. Siue. n. mundi corpus atq; mundana sint ab
anima mundi proxime: sicut Plotino placet atq; Porphyrio: siue
mundanū corpus: sicut & aīa pxime sit a deo/ ut nostris placet &
forte Timeo pythagorico: omnino uiuit mūdus/ atq; spirat: spiri-
tumq; eius nobis haurire licet. Hauriē autē proprie ab homine per
suū spiritū illi suapte natura conformē. Maxime si reddat etiā ar-
te cognatior. i. si maxime celestis euadat. Euadit uero celestis: si
expurgeſ a sordibus: & omnino ab eis/ quę inſeherent ſibi diſſimi-
lia cęlo: Quę quidē sordes nō ſolū intra uiſcera ſi fuerint/ uerum
etiā ſi in aīo/ ſi in cute/ ſi in uestibus/ ſi in habitatione/ & aere/ spi-
ritū frequenter inficiūt. Efficiēſ tandē celestis/ ſi ad orbicularē ani-
mi corporisq; motū/ ipſe quoq; orbis efficiat: Si ad aspectū cogi-
tationēq; lucis frequentiorē etiā ipſe ſubrutiler: Si adhibeanſ ei ſi-
milia cęlo ea cōmuniter diligētia/ qua Auicēna ī libro de uiribus
cordis spūm curat. Et nos ī libro de curāda litteratorū ualitudi-
ne curare cōtendimus. Vbi primum ſegreganſ ab eo uapores ob-
nubilāres medicinis ita purgātibus. Secūdo rebus lucētibus illu-
straſ. Tertio ita colit/ ut & renueſ ſimul/ & cōfirmeſ. Fiet deniq;
celestis maxime: q̄tum dicat ratio preſens: ſi applicenſ ei potissi-
mum radii influxuſq; ſolis inter celestia dominātis. Atq; ita ex
hoc spū tanq̄ ī nobis medio celestia bona īprimis inſita ſibi ī no-
strum tum corpus tū animū exundabūt. Bona inq; celestia cūcra.
In ſole enim omnia cōtinentur. Conferet autem ſol ad spiritū ſo-
larem efficiendū proprie: quando ſub ariete fuerit/ uel leone: ipſū
aſpitiente luna: maxime in leone. Vbi adeo spiritum noſtrum ue-
getat: ut ipſum muniat cōtra uenenum epidimie repellendum:
quod pſpicue apparet ī babylonia/ & egypto/ & regionibus ſpec-
tātibus ad leonē: ubi ſol leonē intrās/ epidimiā ſedat/ ea dūtaxat

ratione/ qua diximus . Tunc ergo & tu solaria passim exquisita
 compone. Tunc incipe solaribus uti: ea tamen cautione/ qua sub
 aestu exsiccationem diligenter euites. Non poterit autem facile
 spiritus solaris euadere/ nisi sit q̄ plurimus. Ad solem. n. maxime
 pertinet amplitudo: Quā plurimū uero faciet/ tum diligētia cor re
 bus cordialibus intus & extra fouens: tum etiam uictus ex ali
 mentis quidē subtilibus: multū tamē & facile & salubriter nutritē
 ribus. Motus quoq; frequēs atq; lenis/ & oportuna quies/ aerq; re
 nuis atq; serenus: & ab aestu geluq; remotus: Præcipue latus ani
 mus. Rursum nec solaris erit nisi calidus fuerit/ & subtilis/ & cla
 rus. Subtilē clarūq; facies/ si tristitia/ & crassa deuitabis & fusca. Vre
 ris lucidis letisq; intus/ & extra. Luminis multū die nocteq; exci
 pies. Sordes expelles/ & oriū/ & rorporē. Imprimis tenebras deui
 tabis. Perducturus autē spūm ad calorē soli naturalē: caue ne ad
 tertiū calorē gradū siccitatēq; deducas. Calor enim ipse solis na
 turaliter nō exsiccatur: Alioqn non esset sol uitę generationisq; do
 minus/ & auctor augmenti. Siccare uero cōtingit radiis eius in cō
 cauis materię siccæ cōclusis. Humorē itaq; calori subtilē qualis ē
 solaris/ & maxime iouiū/ adhibebis/ & cōseruabis in spū/ rerum
 eiusmodi usu: si solarē sis effecturus: Ne alioqn ad martiū potius
 q̄ ad solarē forte deducas. Martem quidem soli esse similem in
 paucis & his quidē manifestis/ nec admodum excellētibz/ & in
 terim inimicū esse ferunt. Iouē uero Soli simillimū in plurimis ex
 cellentibusq; muneribus quāuis occultioribus & amicissimū esse
 scimus. Vnde Ptolemęus ubi de consonātia disputat/ Iouem ait
 cum Sole præceteris perfectissime cōsonare: Veneremq; cum luna.
 Omnesq; astrologi uniuersalem beneficentiā Soli tribuunt simili
 ter atq; Ioui. Quāuis sol eadē efficacius agat/ & Iuppiter sub uir
 tute Solis efficiat. In utroq; calor uiget/ superatq; humorem. Sed
 in Ioue superat modice: In Sole superat excellēter: Vtrobiz benefi
 ce. Cū igit̄ adeo cōsonēt/ facile poteris spūm solarē efficere pariter
 atq; Iouiū: acres solares & Iouiales rite poteris inuicē cōmiscere.

11
31
8

Prefertim si & has inuicem cōponas / & spiritui adhibeas quādo Iupiter solem trino aspicit: uel sextili / uel saltem quādo luna ab aspectu alterius ad alterū procedit aspiciēdū. Maxime quādo ab aspectu solis ad coitū cum Ioue p̄grediē. Seorsum uero solarem p̄prie facies / uel iouialem quādo aspectū lunæ ad solē obseruaue-
ris uel ad Iouem. Tam & si cōsecutus naturā huius / naturā mox illius facile consequeris. Sextilē uero aspectū intellige / quando planetę duo inter se signorū duorū spatio distant. Trinum autē / quādo quatuor signorū discrepāt interuallo. Coniūctionē uero uel aspectum lunæ ad alios duodecim gradibus citra / totidemq; ultra metimur.

Tres gratię sunt Iuppiter & Sol & Venus. Iuppiter ē gratia gemitū
narū media & maxime nobis accomodata

Cap. v.

Compositiones qdē / & curationes Iouias simul / atq; Sola-
res iuenies in libro nostro de uita lōga / & i libro de litte-
ratorū cura. Vbi ēt miscuimus pleraq; uenerea. Nā & nos i studio
sis timemus exsiccationem / cui resistit Venus. Et hęc ipsa Venus
est amicissima Ioui: sicut & Soli Iuppiter. Quasi gratiæ tres. inter
se cōcordes / atq; coniūctæ. Ab his quidem tribus celi gratiis / & a
stellis eiusdē generis astrologi gratias & sperāt / & diligenter exq-
runt / easq; per Mercuriū / atq; lunā / quasi nūcios transmitti putāt:
atq; curant: facile uero cōmuniterq; p lunā. Lunā quidē cum Ioue
coniūctam aut Venere fēliciorē esse putāt / q̄ si p sextilem aspexē-
rit / aut trinum. Verūtamē si per trinum aspiciens etiā suscipiāt ab
illis quasi existimāt esse cōiunctā. Similiter si a Sole p̄specta fuerit
simulq; recepta. Nos aut si horum trium stellarūq; similium uires
effectusq; oēs percurrere singulatim uelimus / lōgum opus aggre-
diemur: exq̄situ difficile / difficillimū obseruari. Si ad Venerem
nos p̄prie cōferamur: nō facile solē habemus. Si ad solē p̄prie / nō
facile Venerē. Vt igit tres simul in uno gratias complectamur ad

Iouem tandē cōfugiemus: inter Solem Venerēq; natura effectūq; medium/qualitate admodū tempatum/ & quæcūq; sperantē a Venerē uel a Sole suo quodā pacto tradentē/magnificentius q̄dem honestiusq; q̄ Venus/tempatius quoq; q̄ sol/& i omnibus cū humana natura maxime cōgruentē. Vtemur itaq; Iouis quādo & ipse/& Luna dignitatē tum naturalē/tū accidentalem habuerint/sintq; simul: uel fēliciter se aspiciāt. Si quādo id fieri omnino nō possit/misce Solaria: i unū simul/arq; Venerea/ faciesq; sic Iouiale ex utrisq; cōpositū/quādo uidelicet Luna a coitu Veneris eat ad sextilē Solis aspectū/ uel ecōuerso. Memento uero i rebus cōponēdis quæ cor spūmq; foueāt/ & corroborent/ Lunam cōferre potissimum: si una cū his muneribus: hoc etiā habuerit/ ut p aëria signa discurrat/ maxime p aquariū/ quod esse maxime putat aëriū: uel si i suo domicilio sit/ aut exaltatione sua/ uel domo Iouis aut Solis. Et ubicūq; sit/ si mātionē ex uiginti illis/ & octo teneat/ tum si bi/ tum etiam operi competentem.

De uirtute in nobis naturali/ uitali/ aīali. Et p quos planetas adiuuentur/ & quō per aspectū Lunę ad Solē & Venerē: maxime uero ad Iouem.

Cap. vi.

P Recipua uero disciplina est recre tenere quæ spūm/ quam uim/ quā rem potissimū hi planetę significāt. Luna ergo/ Venusq; uim/ & spūm naturalē/arq; genitālē/ & quæ hunc augent Iuppiter eadē: sed efficacius eparq; & stomachum/ habetq; nō mediocrē partē in corde & spū: uirtuteq; uitali: quatenus suapte natura cū sole consentit: imo & per se ipsum. Alioqn cor uitalē spūritū nō proprie i mēse iouis accipit. Vnde Iouē gręci appellāt uitā: & p quæ uita: habere quoq; i aīali spū potestātē testāt Astrologi: dicētes Iouem ad philosophiā & ueritatem inueniēdā/ religionemq; conferre. Et Plato ubi ait ab Ioue philosophos proficisci. Quod etiā significauit Homerus antiquorum opinione dicens.

Talis est mens hominibus: qualē indies adducit pater hominū
atq; deorū. Nusq; uero numen aliquod ita cognominat prater Io
uem. Sol spūm uitalē prācipue corq; significat: & habet nō nihil:
īmo non parū in capite/ ppter sensum atq; motum: cuius est ipse
dominus/ neq; uim deserit naturalē. Mercurius cerebrū & istrumē
ta sensuū. Ideoq; spūm animalē. Proinde tutissima uia erit/ nihil
sine Lunę beneficio facere. Quādoq; dem cēlestia cōmuniter & fre
quenter atq; facile ad īferiora demittit: quā alterū Solē nomināt:
quolibet mēse quatuor anni tēpora facientē. In prima. n. sui quar
ta ut Peripaterici putāt esse calidā/ atq; humidā. In secūda calidā
& siccā. In tertia frigidā/ atq; siccā. In quarta frigidā/ atq; humidā.
Lumenq; eius proculdubio Solis esse lumē. Humores generatio
nemq; regere: oēsq; mutationes fetus ipsius in aluo conuersioni
bus suis meriti: & quotiēs soli iungit/ uiuificam ab eo uirtutē re
cipere/ quā infundat humori: atq; ibidem a Mercurio uim humo
res cōmiserit. Quā uim Mercurius & trāsfōmatione in oēs sua/
& giris multiplicibus affert. Ibidē mox a Venere uim/ quę condu
cat ad formas geniturę conueniētes. Opę pretiū uero fuerit me
minisse diurnū Lunę cursum in quatuor distribui quartas. In Pri
ma quidē ab oriēte ad medium ascēdit cēlū: atq; interim humorē
& spūm auget naturalē. In secūda a cēli medio petit occasum/ effi
citq; in nobis oppositū. Tertia ab occasu cēlū subter mediū adit:
iterūq; spūm illū auget & humorem. Quarta cadit inde uersus or
tū: minuitq; uicissim. Quod maxime in oceanī ripis apparet: Vbi
ad hūc cursum mare manifestius accedit/ atq; recedit: eodēq; ordi
ne uigor ī agrotātibus. Probabile ē ēst/ solem per easdē sui quar
tas calorē naturalē & spūm uitalē augere/ uel diminuerē. Aīalem
quoq; quatenus Mercuriū habet comitē. His cognitis poterit me
dicus pro humore & calore naturali/ & quolibet spiritu recreādo
tempora oportuniora seruare. Sed nunc de luna satis. Neq; di
mittere decet Iouem ī cuius mense altero quidē uitā accepimus:
altero autē cōmuniter & felicius nati sumus. Et qui inter Solem

atq; Venerē: item iter Solē atq; Lunam est qualitate effectūq; medi-
 dius: ideoq; cōplectitur oīa. Solē uero ipsum pratermittere celi
 dominū nephas/atq; periculosum existimamus: nisi forte q̄s di-
 xerit/ eum q̄ Iouē habet: in Ioue Solē iā habere: illic potissimū ad
 homines tempatum. In sole certe omnes celestiuū esse uirtutes/ nō
 solum Iamblicus Iulianusq; sed oēs affirmāt. Et Proculus ait ad
 Solis aspectū/ oēs omniū celestiuū uirtutes congregari in unū atq;
 colligi. Iouē uero esse Solem quēdam ad nos tempatum nemo ne-
 gabit. Lunā quoq; tempatam ad Venerē ne neglexeris. Multum
 enī ad ualidam prosperamq; uitam adiuuat. Siquidem Venus fe-
 cundat hominē/ facitq; latū. Hanc igit̃ obseruabis. Quāq; si Lu-
 nā Veneri similē. s. humore profus aequalē: & uix minus calidā:
 cum Ioue rite misceas/ aut Sole/ propemodū iam Venerē habes.
 Quid ergo? ut tutissima oīum & cōmodissima simul icedas uia/
 Lunam obserua/ quādo Solē aspicit/coitq; cū Ioue: uel saltē Iouē
 simul aspicit atq; Solē: aut certe quando post aspectū Solis: mox
 ad Iouis coitū progreditur uel aspectū. Atq; eo ipso tempore cō-
 pone inuicem: uel adhibe tibi Solaria Iouiaq; simul: atque Vene-
 rea. Quod si te ad unum: ex magnis: cōfugere necessitas urgeat/
 uel negotiū/ ad Iouem ipsum: uel potius ad Lunā simul iouemq;
 confugito. Nulla enī stella naturales in nobis uires: immo & oēs
 magis q̄ Iuppiter fouet/atq; corroborat. Nulla rursū pollicetur
 prosperiora: simul atq; plura. Et ubiq; hunc accipere faustum est.
 Solem uero accipere/ forsitan nō ubiq; tutum. Semper enī ille iuuat:
 hic saepe nocere uidetur. Venus aut̃ quasi debilis. Ideo solus ille
 iuuans pater est appellatus: Id autē comprobatur Prolemēus: ubi
 ait/ pharimacum uix quicq; mouere naturam dūtaxat/ quādo Lu-
 na cum ioue congreditur. Vsq; eadeo illinc proprie totam putat
 uniuersi corporis corroborari naturam. Expertus sum qn̄ ē: Lu-
 na coniuncta cum Venere medicinam uix mouere. Quāuis aut̃:
 ubi pituitam ualde timemus/ Lunā prācipue obseruemus ad So-
 lem. Vbi uero bilem exsiccationēq; eiusmodi ad Venerem: tamen

directio Lunæ ad Iouem/ & ad hæc omnia quodāmodo confert:
& præcipue ad atram bilem expellendam: necnō ad cōmunē ho-
minum cōplexionem instaurandā/ atq; firmandā. Sicut enī glyci-
riza & oleum rosaceū frigidiora calefacit: calidiora refrigerat: ui-
numq; similiter: Quod isuper humectat sicca: humidiora siccant:
Ita Iupiter humano cōgruus calori/ ut uinum: oleū rosaceum: ca-
momilla: glycyrrhiza. Vbi igitur audis Abumasar dicentē. Nō est
uita uiuentibus præter deum/ nisi per Solem & Lunā. Id itellige
quantum ad cōmunē omnibus spectat influxū. Proprius autē ho-
mini accōmodatissimusq; influxus est ab Ioue. Sunt autē in na-
tura corporis uires attrahendi/ retinendi/ coquendi/ expellendi.
Has igitur omnes Iuppiter ipse iuuat. Potissimū uero coquēdi/ si-
ue digerendi uirtutē/ atq; generandi & nutriendi simul/ & augēdi:
propter humorē eius aerīū atq; multum: & calorē eiusdē amplū/
humori mediocriter dominantē. Profecto p radios Iouis sēp usq;
quaq; diffusos lumen Solis proprium ad salutem hominum ma-
xime tempatur: Radiis interim Veneris ad idem assidue cōferen-
tibus. Atq; similiter transferente Luna. Radii quidē Veneris/ atq;
Lunę tanq̃ humidiores quodam indigēt tempante: sicut & Solis
radii tanq̃ calidiores humidioris cuiusdam temperiem exigunt.
Radii autē Iouis tempamentū nullum desiderāt. Quid enī aliud
Iuppiter est/ nisi sol quidam ad salutem rerum præcipue humana-
rum ab initio tempatus? Quid rursus aliud/ nisi Luna Venusq;
facta tamen calidior atq; potentior? Ideo astrologi ab Ioue auspi-
cantur annum fertilē/ serenū/ salubrem/ & ab eo iminentiū mor-
borum remedia sperant. Atq; Empedocles ubi ppria unicuiq; pla-
nerarum munera tribuit: Iouem solū generationis principem no-
minat Orpheum imitatus. Præter Iouem præcipiunt Lunam di-
ligenter in omnibus operibus obseruādā tanq̃ medium inter
celestia comperens atq; terrena. Sit ergo Luna in gradu/ situq; &
aspectu ad opus optatum conueniente. Non sit in eclyptica: nec
sub radiis Solis per gradus duodecim ultra citraq; nisi forte sit

in eodem minuto cū Sole. Pleriq; uero uolunt omnes planetas fore fortes quando in unitate Solis extriterint. Unitatē uero metriū minutis duobus atq; triginta. ut. xvi. quidē citra. xvi. uero ultra connumerentur. Non impediatur a Saturno uel Marte: non descendat in latitudine meridionali: quando duodecim dictos gradus egreditur. Non sit opposita Soli: nec lumine minuat: nec tarda cursu/ quādo scilicet die uno/ duodecim nō pagit gradus. Non sit i uia combusta a gradu librę. xxviii. ad tertiu scorpionis: nec in octaua: nec in ascendente: nec in finibus Martis/ uel Saturni. Quidā uero nec i sexta: duodecima: nona: quarta lunam uolunt. In ceteris uero celi plagis approbant. Vbi hæc omnia complecti non potes: Iouem saltē expecta/ uel Venerem i ascendente: uel decima. Sic enī subueniunt detrimētis lunę. Nec ab re fuerit recordari quatenus Luna lumine augetur/ eatenus & nobis non solum humorem: sed spiritum etiā uirtutemq; augeri: atq; hæc ad circūferētiā dilatarī. Maxime i secūda eius quarta. Quando uero minuitur/ contra cōtingere. Præsertim in ultima quarta. Primum eius ad Solem trinū præesse secundo. Hunc sextili primo. Hunc sextili secūdo. Lunam quatenus lumine/ eatenus repleri calore. Videntur ergo quidam nō tam obseruare quō aspiciat luna solē: Semper enī aspicit/ q̄ ut plurimum lumen habeat: præsertim dum augetur. Aspiciat uero iterim trino uel sextili Iouem aut Venerē.

Proinde uirtutem attractiuam ignea iuuant. Retentiuā terrea. Digestiuam aëria. Expulsiuam aquea. Si tu has omnes i te adiuuare uolueris: attractiuam quidē per ignea maxime roborabis: quando Luna in signis uel stationibus igneis constituta Iouem aspicit scilicet Ariete Leone Sagittario. Retentiuam per terrea: potissimum/ quādo intueſ eundem in signis uel stationibus terreis collocata: Tauro Virgine Capricorno. Digestiuā generatiuamq; per aëria scilicet geminos libram aquarium/ quotiens sub aëreis Iouem suspicit/ aut subit. Expulsiuam per aquea/ cancrum pisces scorpionum. Quando sub aqueis ipsa posita Iouis radiis illustrat.

Maxime uero in his omnibus cōsequeris optata. Si Iupiter eadē
uel similia/uel saltē nō dissimillima signa/ mansiones ue possede
rit. Citaturus aluum/solidis medicinis/accipe pisces. Liquidis
scorpionem. Mediis uero cācrum. Per inferiora purgaturus/pisces
& scorpionem. Per superiora/cācrum. Malum Saturni uel Martis ad
lunam deuitabis aspectum. Ille enī uexat stomachum: hic intesti
na dissoluit. Capricornum euitabis & taurum. Nauseam enī affe
runt. Scis membrum irritādum nō esse/quādo Luna signum occu
pat membro p̄fectum. Humores nāq; mouet. Sed potius esse fo
uendum. Hæc uero de uirtute & spiritu naturali in iecore præci
pue dominātibus/ quæ in quatuor officia quæ narrauimus diui
duntur: dicta sufficiant. De uirtute uero spirituq; uitali in corde
uigente quid nam monemus? Satis id ferme significatum est. Nā
per res īprimis igneas & quodāmodo simul aerias hæc adiuuan
tur/quando luna in domiciliis mansionibus ue consimilibus su
spicit Iouem: præcipue si Iouem complectatur & solem. Virtutem
quoq; animalē per sensum & morum in capite dominantē confir
mare potes per aëria īprimis/subiunctis igneis: quando Luna in
domiciliis uel sedibus consimilibus Iouem suspicit: præsertim si
Iouem propemodum/Mercuriumq; cōplectitur. Hic uero te mo
neo/ne Mercurium putes aqueum esse uel terreū: quod & ego ali
quādo suspicatus sum. Alioqn moribus celeritatq; īgenii nō cō
ferreret. Sed quodāmodo aereum esse scias. Nam & ob eandem cau
sam tam mobilis est/tam facile conuertibilis: tantum ingenio cō
ferr: præsertim in aquatio plurimum aërio constitutus. Humor q
dem in eo temperatus est. Calor exiguus. Sub sole positus diciē
exficcare. Longior autē a Sole factus/humectare puratur. Ibi qui
dem calefacere multum ex natura solis. Hic uero calefacere parū
admodum & humefacere/magis suapte natura. Calore forsan nō
cedit Veneti. Lunam superat: humore uero cedit utrisq;. Aly pro
bat Mercurium qualitates cēlestium cōmiscere: quoniā facillime
permutetur: tum in qualitatem terrini quem subit: tū in naturā

stellæ/quam aspicit. Ego igitur hunc tam facile permutari puto: quia nec excellentem potestatem quam Iupiter habet: nec excedentem qualitatem quam pleraque cælestia/ per quam alterationi resistat. Denique probabile est Mercurium assiduam Solis aetatem/ multas illius vires habere. Ideoque spatia solaris quædam a Mercurio posse.

Aliquando uero & Martem tradunt/ Solē in quibusdam muneribus imitari: Ac Venerem quæ ad lunam pertinent/ elargiri. Hæc igitur in agendo memineris. Neque negligas unquam terminos. Aut enim planetas in diuersis terminis seu lucidis atque tenebrosis opposita facere. Denique ubi Martem times/ oppone Venerem. Vbi Saturnum/ adhibe Iouem. Ac da operam ut in perpetuo quodam pro uiribus motu uerseris: tantum defatigatione uitata. Ut & proprium motum externis motibus clam nocituris opponas/ & cælestem actum pro uiribus imiteris. Quod si poteris spatia motibus ampliora peragere: sic & celum potius imitaberis/ & plures cælestium vires passim diffusas attinges.

Quomodo membra foueantur in nobis per comparationem Lunæ ad signa & ad stellas fixas. Cap. vii.

Totum quemadmodum diximus corpus fouere poteris: caput uero potissimum si planetas obseruaueris in ariete: uel in suo quæque domicilio primo. Præcordia si in leone. Stomachum iecurque si in Cancro atque sagittario/ aut saltim in Virgine. Et acceperis ea quæ proprie membrum petunt. Expedit quoque nosse quæ quisque planeta membra in signo quolibet habeat.

Potes etiam proprie pro ætatis discrimine consulere unicuique per quatuor ætates Lunæ. Hæc enim a nouilunio usque ad quadraturam primam iuuenis est. Deinde ad plenilunium est iuuenis/ atque uirilis. Hinc ad quadraturam alteram/ uirilis simul atque senilis. Inde usque ad coniunctionem est senilis. Ætatem itaque Lunæ feliciter grati curandi corporis adhibebis. Si tunc aspectum eius

ad aliquā trium gratiarum accepis. Qui sane aspectus Lunæ semper & cito gratiosa largiē. Neq; tamē facile admodū diuturna uel maxima/nisi præter intuitū lunæ/ ēt ipsæ gratiæ mutuo se conspiciant iam/ uel p̄p̄modū conspecturæ sint/ aut tres ipsæ/ aut duæ. Imprimis uero diuturna præbēt signa fixa. Leo. s. aquarius. Taurus. Scorpius. Si forte nō possis imp̄sentia lunam ad planetas gratiosos oportune dirigere/ stellas elige fixas gratiarū naturā. i. Iouis aut Veneris aut Solis habētes: & ad eas directā lunam elige. Tūtius tamē est/ Lunā interea Iouē p̄p̄modū adire uel Venerem. Stelle nāq; fixę si solē spectēt/ p̄portionē humanā. i. unius hominis nimis exsupant. Proportionē uero cum ciuitatibus moderatiorem habent.

De uirtutibus & usu stellarum fixarum.

Cap. viii.

TRadunt astrologi maiores quasdā stellas a Mercurio cōparas auctoritatē habere q̄ plurimā. Qualis est in arietis gradu. xxii. umbilicus Andromadē/mercurialis atq; uenerēus. Itē in Tauri. xviii. caput Algol/ naturā Saturni possidēs/ atq; Iouis. Cui subesse uolūt adamantē/ & artemisiā/ & audaciam uictoriāq; præstare. In eiusdē gradu. xxii. Pleides/ lunare fidus/ & martium. Cui subiciūt chrystallū/ herbā diacedon/ semē feniculi. Cōferre putant ad acueudū uisū. Quod at nō nulli dicūt conducere ad Demonas cōuocādos/ fingimētū esse iudico. Aldeboran primo uel tertio geminorū gradu Martiū/ atq; Venerēū. Hircus gradu eorū dē. xiii. Iouiū atq; saturniū. Huic subiciūt Saphyrū/ prassiū/ mētrā/ artemisiā/ mandragorā. Ad dignitatē & p̄cipū gratiā adiuuare cōfidūt/ nisi forte eos opinio fallat. Illi subesse uolunt rubinū/ titimallū/ matrisilūā. Diuitias & gloriā augere. In Cancr. vi. uel vii. Canis maior uenerēus. Præst̄ berillo/ sauinę/ artemisię/ dracōree. Præstat gratiā. Itē in. xvii. eiusdē Canis minor Mercurialis & Martius. Cui subesse uolūt lapidē achatē/ herbā solseqam/ & pule

gium. Atq; gratiam elargiri. In Leonis. xxi. Cor leonis / stella regia iouialis & martia. Huic subici putant lapidē granatū: celidoniā: masticē. Melancoliā reprimere. Tempatū gratiosūq; efficere.

In Virginis. xviii. Cauda ursæ maioris Venerea & Lunaris. Lapidē eius magnetē putant. Herbā cicoreā & artemisiā. A raptonibus ueneficiisq; tueri. In libe. vii. Ala corui dextra. Irē in eiisdē xii. & forte. xiii. Ala sinistra Saturnia simul & Martia. Eius herbā lapaciū & iusquiamū esse aiūt cū lingua ranę. Audaciā augere. Fore noxiā. In eiisdē. xv. uel. xvi. Spica uenerea mercurialisq;. Quā sequat̃ Smaragdus: saluia: trifoliū: promarulla: artemisia: mādragora. Diuitias augeat: & uictoriā: & ab angustia uidicet. Deniq; i eiisdē. xvii. uel. xviii. Alchameth. Huic subdūt hiaspidē & plātaginē. Firmare sanguinē sperant: febres oēs expellere. In scorpionis quarto. Elpheia Venerea Martiaq;. Secūdum uero computationem aliam in gradu eiusdem quinto est cornea: forsan eadem. Præsident ropatio: romarino: trifolio: ederæ. Augere gratiam: castitatem: gloriam putant. In sagittarii tertio. Cor scorpionis Martium atq; iouium. Præsident Sardonio: ameristo: anstologia: longę: croco. Opinantur colorem bonum efficere. Animum lætū sapientemq; reddere. Demonia propulsare. In Capricorni gradu septimo Vultur cadens: hanc sequitur Chrysolitus: Saturegia: Fumus terre. Stella est Mercurialis: atque Venerea: téperata. In ascendente medioq; celo prodest. Quod autem excantandi auctonitatem afferre dicant nihilipendo. In aquarii. xvi. cauda capricorni Saturnia: Mercurialisq;. Quam sequitur Calcidonius: maiora na: nepita: artemisia: mandragora. Prestare in causis gratiam opinantur. Diuitias augere. Hominem ac domum icolumem reddere. In piscium tertio humerus equi iouialis & martius. Thebit phūs docet ad captandā alicuius stellæ modo dictæ uirtutē lapidē eius accipere: herbāq; eiisdē: anulūq; aureū facere uel argēreū. In quo lapillū inferas herba subiecta: gerasq; rāgentem. Id aut̃ efficat quādo Luna subit stellā: aut aspicit aspectu trino uel sextili.

Et stella in medio percurrit celo uel adscendente. Ego uero que
ad eiusmodi stellas attinent/in formam porius medicine q̄ anu
li componerem/intrinscus uel extrinscus adhibēde oportunita
te uidelicet predicti temporis obseruata. Tam & si prisca anulos
magnificerit. Nam Damis & Philostratus narrāt hiarcham sapiē
tum Indorum principē simili quadam ratione septem anulos cō
fecisse/stellarum septem nominibus appellatos: eosq; Apollonio
Theaneo dedisse. Qui deinde singulos diebus singulis gestaue
rit iuxta dierum nomina/hos distinguēs. Dixisse uero Hiarcham
Apollonio auum suum phūm annos centū atq; triginta uixisse:
eiusmodi forsan celesti munere fretū. Quo & Apollonius deīde
usus centesimo etiā anno/ut aiunt iuuenem pręferebat. Deniq; si
quid eiusmodi anuli uirtutis habent ex altro/id quidem nō tam
ad animam uel ad crassum corpus pertinere arbitror q̄ ad spūm:
calefacto paulatim anulo/sic inde uel sic affectum: ut firmior effi
ciaē/aut clarior/uehemērior/aut mitior/seuērior/aut leuior. Quæ
quidem affectiones in corpus quidem omnino: & ī animam sen
sualem quodāmodo/ plerunq; indulgentem corpori transeunt.
Quod autē aduersum Demonas aut hostes/aut ad principū gra
tiam pfuturos anulos pollicentē: uel fictū est: uel inde deductū:
q̄ spiritum interritum/firmumq; efficiant: uel etiam mansuetum/
obsequioq; amabilem/ atq; gratiosum. Iam uero siquid celestia
præter corpoream ualitudinem/ cōferre ad ingenium/ artem/ for
tunam dicerem: ab Aquinate Thomma nostro non dissiderē: qui
in libro contra gentiles tertio probat a corporibus celestibus im
primi nō nihil ī corpore nostro: cuius munere disponamur ad eli
gendum sape quod melius est/ etiam si rationem finemq; nescia
mus. Qua qdē ī re bene fortunatos appellat: atq; cōfētiēte Aristo
tele bene natos. Addit ēt uirtute celesti fieri nō nullos ī quibūdā
artū effectibus efficaces (ut eius uerbis utar) sicut miles in uincē
do: agricola ī plantādo: medicus ī sanādo felices. Air. n. Sicut her
bę lapidesq; mirabiles quascūq; ultra naturā elemētalē uires celitus

habent/ sic homines quoq; in artibus non nullos habere. Mihi uero satis fuerit factū/ si cēlestia quomodocunq; uel quasi per medicinas/ siue interiores/ siue exteriores ad prosperam cōferant ualitudinem/ dūmodo in reea salutem corporis perquirentes iacturam nullam salutis animæ faciamus. Nihil omnino renremus a sancta religione phibitum. Prēterea in opere quouis conficiēdo/ fructū opis ab eo speremus atq; petamus īprimis: qui & cēlestia/ & quę continenē cēlo/ fecit/ & uirtute donauit: mouetq; semper/ atq; conseruat.

Dignitates planetarum in signis ad usum medicinarum obseruanda. Cap. viiij.

Saturni domus/ aquarius & capricornus. Exaltatio/ libra. Iouis domus/ sagittarius atque pisces. Exaltatio siue regnum cancer. Martis domicilium/ scorpius/ & aries. Exaltatio capricornus. Solis sedes quidem est leo. Regnum aries. Venēris habitaculum/ taurus atque libra. Exaltatio pisces. Mercurii ēdes/ uirgo atq; gemini. Regnū uirgo. Lunę domus/ cācer. Exaltatio taurus. Saturnus & Iupiter triplicitatem habent in igneis aereisq; signis. Sol in igneis tantum. Mercurius in aeriis solum. Mars/ Venus/ Luna in aqueis atq; terreis. Planetę quilibet pręter Solem ac Lunam in quolibet signo fines quosdam suos possident: quos & terminos appellamus. Igitur ī ariete Iupiter sex ibi primos terminos obtinet. Venus sex inde sequentes. Mercurius posteriores octo. Mars quinq; deinceps/ postremos quinq; Saturnus. In tauro ordine deinceps simili Venus fines habet octo. Mercurius sex: Iupiter octo: Saturnus quinq; Mars deniq; tres. In geminis Mercurius sex: Iupiter sex: Venus quinq; Mars septē: Saturnus sex. In cācro Mars septem: Venus sex: Mercurius totidē: Iupiter septē: Saturnus quatuor. In leone Iupiter sex: Venus quinq; Saturnus septē: Mercurius sex: Mars totidem. In Virgine

Mercurius septem: Venus decem: Iupiter quatuor: Mars septem: Saturnus duos. In libra Saturnus sex: Mercurius octo: Iupiter septem: Venus totidem: Mars duos. In scorpione Mars septem: Venus quatuor: Mercurius octo: Iupiter quinque: Saturnus sex. In sagittario Iupiter duodecim: Venus quinque: Mercurius quatuor: Saturnus quinque: Mars quatuor. In capricorno Mercurius septem: Iupiter septem: Venus octo: Saturnus quatuor: Mars totidem. In aquario Mercurius septem: Venus sex: Iupiter septem: Mars quinque: Saturnus totidem. In piscibus Venus duodecim: Iupiter quatuor: Mercurius tres: Mars novem: Saturnus denique duos. Sola autem & Luna alia ratione fines suos habent. Nam sol quidem signa sex pro finibus habet: Leonem / Virginem / Libram / Scorpionem / Sagittarium / Capricornum. Luna uero reliquos / Aquarium / Pisces / Arietem / Taurum / Geminos / Cancrum. Sol igitur atque Lunam in his signis eum principatum effectumque: quem reliqui planetae in suis finibus habere putant. Præter fines habent in signis suas planetarum facies: quas grati Decanos nominant: decem occupantes signi gradus. In ariete facies prima Martis: Secunda Solis: qui Martem in cælo sequitur. Ordine Chaldeorum tertia Veneris: quæ soli succedit in cælo. In Tauro prima facies Mercurii: sequentis Venerem: Secunda Lunæ: quæ Mercurio succedit: Tertia Saturni. Ad hunc enim redeundum est: impleto iam numero planetarum. In Geminis prima Iouis sequentis uidelicet Saturnum: Secunda Martis: Tertia solis eodem ordine similiterque deinceps.

Quomodo planetis uti debeamus in medicinis Cap. x.

Commemorauimus autem quas in signis planetae dignitates habent: ut quotiens facturi compositurique sumus: quæ ad planetam aliquem attinent: sciamus eum in suis dignitatibus collocare. Præsertim quando habuerit in nostra resolutione & genesi principatum. ut etiam Saturnus atque Mars: alioquin deprimendi nobis

tamen sint erigendi: si genitura nostra significatores exriterint.

Maxime uero opere pretium ex hac cōmemoratione fecerimus si quādo usuri in medicinis cōficiendis beneficio Lunæ & Veneris / atq; Iouis / cauebimus: ne ī finibus Saturni uel Martis existāt: nisi forte ubi cogimur / uel per Saturnum cohibere dissolutionem æstumq; reprimere / uel p Martē frigidissima calefacere: torpētia suscitare: alioq; finel Iouis & Veneris eligemus. Accipiemus quoq; Mercurii fines / Mercurialibus īprimis hominibus pfuturi. Neq; latere nos debet homines ualde Mercuriales / quales sunt / q; ingenio / artificio / eloquio pollent: nō mediocriter esse solares. Mercurius. n. semp est Apolline plenus. Vt aut quiuis intelligat quō figuras in cēlo describamus in oras / Signū quod ab oriente surgit primā appellamus uitæq; domū. Quod succedit in ortum / secundam tertiāq; deinceps aliasq; similiter: Ita ut septima domus sit signum / quod in occidente iam descendens opponitur ascendenti. Huic octaua succedit. Nona uero e medio cadit cēlo: quod decimam domū efficit. Huic succedit undecima. Sed duodecima cadit ab ascendēte. Vt igitur planetæ sint potentes / habēdi sunt in angulis uel orientis / uel ocidētis / uel medii utrinq; cēli. Maxime uero in angulo ascendentis / aut decimę / medium supra caput obrinentis cælum / aut saltē ī plagis quæ angulis mox succedūt. Tam & si Solem quidem in nona / quæ a medio cadit cēlo: Lunā uero in tertia etiā cadente gaudere putant. Duas inter hęc regulas mente teneri Astrologi uolunt. Vnam quidem ægrotantis ratione: Alteram uero medici. Nēpe ubi ægrotātis septima domus per Saturnum uel Martem īfortunata est: uel dominus eius infelix: separa medicum ab ægrotō / si Ptolemęo credis. Præterea medicum electurus Saturnium Martialmeq; declinare iubēr: eumq; perquirere: ī cuius genitura domus sexta per aspectum solis / uel per Venerem aut Iouem quomodocunque fuerit fortunata. In fortunatum uero dicimus signum uel planetam p Saturnū / aut Martē: nisi ppria domicilia sint / uel regna: quādo uidelicet uel ibi

2
sunt uel illuc aspiciunt opposito/ uel quadrato. Oppositum uero
aspectum dicimus iter illa quę interuallo discrepāt q̄longissimo.
Quadratū uero/ubi hoc ab illo quarta parte celi. i. signorū trium
spatio distāt. Minus tamē p̄ cōiūctionē oppositū quadratū Satur
nus & Mars planetis aliis nocēt: quando tanq̄ hospites eos do
micilio uel regno suo termino uel suscipiunt. Quēadmodū plane
tę felices magis p̄sunt/ quādo pręter sextilē trinū uel aspectū/ atq;
coniūctionē/ ēt ut diximus sic excipiūt: Solis ramen coniūctionē
planetę uerent: aspectu gaudent/ trino uidelicet uel sextili. Pro
inde necessariū est meminisse Arietē pręesse capiti atq; faciei: Tau
rum collo: Geminōs brachiis atq; humeris: Cācrum pectori/ pul
monibus/ stomacho/ lacertis: Leonē cordi/ & stomacho/ atq; ieco
ri/ & dorso/ & costis posterioribus: Virginem intestinis & fundo
stomachi: Librā renibus & femori atq; natibus: Scorpionē genita
libus uulua/ matrici: Sagittarum femori atq; subinguinibus: Ca
pricornum genibus: Aquarum cruribus tibiisq; Pisces pedibus.

Huius. n. ordinis memor cauebis mēbrū tāgere ferro/ uel igne/
uel cucurbitulis/ quādo luna sub eius signo discurnt. Tūc. n. au
get luna humores ī mēbro. Quorū affluētia & cōsolidationē phi
bet/ & grauat mēbri uirtutē. Obseruabis at tūc mēbrū remediis q̄
busdā amicis uel extra uel itus adhibitis oportune feliciterq; fo
uere. Expedit uero nosse quod signū adscēderit tibi nascēti. Nā
pręter arietē hoc ēt tibi caput significat: atq; ī hoc luna tibi caput
aspicit. Præterea quādo Luna arietē subit oportune balnea ren
tas & lauacra: Quādo cācrū feliciter minue sāguinē: Medicinā ac
cipe præserti electuarii formā: Quādo est ī leone ne puoca uomi
tū: Cū in libra/ clysteribus apta ē: In scorpione balnea nec rentes.
Sunt qui medicinā soluturā dare nec phibent/ neq; iubent. In ca
pricornio medicinā sūmere nocet. Similiter in aquario. In piscibus
uero pdest. Quæ uero mēbra in quouis signo unusq; habeat
planetarū/ & si scitu necessum/ est ramen narratu prolixum. Neq;
uero ī purgatione alui latere nos debet Ptolemęi præceptū. Medi

cinam accipe purgatoriā/quādo Luna est in Cancro/piscibus/scor
pione probamus: praesertim si dominus signi tūc ascendentis ap
plicet se planetā sub terra currēt. Sin autē ascendētis dominus cō
iūgať interea supra caput cū planeta mediū tenēre celum: nausea
statim & uomitus incitabiť. Deniq; cōcludamus cum Galieno
astrologiā esse medico necessariā: qui de criticis diebus disputās
ait/certā esse aegyptiorū sentētiā: id est Lunā significare affectionē
indies aegrotantis/atq; sani/adeo ut si misceant cū Luna radii Io
uis & Veneris/bene afficiat uterq; Sin autē Saturni uel Martis:cō
traria ratione se habeat. Sed latius iam peruagari ad spūm randē
& uitam atque gratias reuertamur.

Quibus modis spiritus noster haurire plurimū potest de spiritu
uitaq; mundi. Et qui planetā spūm procreant atq; recreāt: Et qua
lia ad unūquēq; planetā pertinent. Cap. xi.

HVc uero tendunt hęc oīa ut spūs noster rite per naturalia
præparatus atq; purgatus accipiat ab ipso uitæ mūdane
spiritu plurimū per radios stellarū oportune susceptos. Vita qdē
mundi oībus insita ppagať euidēter i herbas & arbores: quasi pi
los sui corporis atq; capillos. Tumer insup i lapides & metalla/
uelut dētes & ossa. Pululat quoq; i uiuētes cōchas terrē & lapidi
bus adherētes. Hęc. n. nō tam ppria q̄ ipsa cōmuni rotius uita ui
uunt. Que sane cōmunis uita multo ēr magis sup terrā in corpo
ribus uiget subtilioribus tanq̄ ppinq̄oribus aīe. Percuius uigo
rē intimū/aqua/aer/ignis uiuētia sua possidēt: atq; mouenť. Vita
hęc aerem ignemq; etiā magis q̄ terram/ & aquam fouet agitatq;
perpetuo motu. Et deniq; cælestia corpora quasi mūdi caput uel
cor uel oculos q̄ maxime uegerat. Vnde p̄ stellas uelut oculos ra
dios nō uisibiles solū: sed ēr uisuales usquequaq; diffundit. Qui
bus more struti/ut diximus alibi inferiora conspicit/ fouetq; ui
dēdo imo ēr ita tangēdo generat & format oīfariam/atq; mouet.

Igitur ad motum nirentis aquæ: sereni quoq; aeris: ignisq; mode-
rare distatis: atq; celi: motū mūdānæ uitæ suscipies. Si ipse quoq;
leniter/ & ferme similiter mouearis: quosdā p uiribus giros agēs/
uertigine deuitata: cēlestia lustrās oculis/ mente uersās. Itē fre-
quenti quodā usu plantarū similiterq; uiuentiū/ potes e mūdi spi-
ritu plurimū haurire. Præsertim si adhuc uiuentibus recentibusq; &
matri terræ quasi adhuc herentibus nutritaris/ atq; fouearis. Inter
plātas suauiter redolētes: uel salte nō male olentes uerferis q̄ fre-
quentissime. Omnes. n. herbæ flores arbores poma redolēt: q̄ quis
sæpe minus aīaduertas. Quo q̄dem odore quasi flatu spūq; uitæ
mūdang te undiq; recreāt atq; uegetāt: spūm inq; tuum odoribus
eiusmodi natura simillimū: perq; spūm mediū inter corpus & ani-
mam/ facile corpus quoq; reficiūt/ & animæ mirifice p̄sunt. Inter
hæc diutissime diurno tempore sub diuo uersaberis: quatenus
turo uel cōmode fieri porest/ i regionibus altis & serenis/ atq; rē-
peratis. Sic enī Solis stellarūq; radii expeditius puriusq; undiq;
te cōtingunt: Spūmq; tuū complēt mundi spū per radios uberius
emicāte. Præterea naturalis ipse motus aeris/ qui ppetuus est in
orbem: q̄ quis ob lenitatē suā/ cōsuetudinēq; diurnā uix p̄cipiaē
ab ullo/ te die sub diuo deambulātem/ habitantēq; in parētibus
editisq; locis libere lābit/ penetratq; pure: Ac motū uigorēq; spūi
tuo mūdānū mirifice præstat. Dixi eq̄dem die. Comprū. n. habe-
mus nocturnū aerē esse spiritibus inimicum. Conferet aut̄ diurni
usus: præfertī si plurimū in apto deābulās/ deuites primo q̄dē ni-
miā aeris intempiem. Deinde frequentius mouearis/ in eo quan-
do præter rēperiem & serenitatem eius/ stellarū positio magis est
hominibus salutaris. Item si loca eligas præceteris odorifera: per
quæ sitū quotidie mures: & ipse quasi continue/ & leniter mouea-
ris. Mutare locū q̄ quis semp cū delectu præcepi: quoniā bona cēle-
stium & uniuersę naturę apud nos sunt rebus locisq; aliis passim
atq; aliis distributa: quibus deniq; oībus est fruendum. Mitto q̄
uarietas redium prohibet spiritibus inimicum/ p̄p̄riūq; Saturno

Voluptatem uero affert: p quam (ut ita dixerim) Venus ipsa uoluptatis amica uenit in spiritū: Atq; quod eius officium est hunc statim ingressa ppagat. Sūmatim uero siqs cōsideret paradysum/ & pomi uitę usum apud Moysen. Itē similē uictū a Platone posī tum ī Phedone/ & quæ Plinius de populis ait odore uiuētibus/ intelliger esse uera quę dicimus. Sed ad naturam spūs descenda mus. Spūs quidē qualitas est pculdubio Iouia: Cuius tēpore no bis infundit. Est & solaris. Iuppiter. n. hunc infundit: quatenus ingētem Solis in se tempat porestatē. Item alia quoq; ratione Iouia est: quoniā calida est/ & humida/ & calore abundat potius q̄ humore: nascitq; sanguine: & uapor quidā sanguineus appellat. Rursus quoniā feruer/ & subtilis est admodū/ atq; lucēs/ oriturq; corde/ solans pculdubio iudicatur. Habet & quodāmodo Veneriam ī se uirtutē. Nā motu Venereo prsus exundat/ pfluit/ transfertur/ prolēq; propagat: ad uoluptatem cuiuslibet sensus se dilatat/ refugitq; dolorem. Sūmatim uero spiritus quatenus corpori ad uitā & motum ppagationēq; cōducit/ Iouius/ Venerius/ Solaris existimat. Quatenus aīo ad sēsum imaginationēq; ministrat/ Solaris/ Mercurialisq; censeē: & ubiq; Mercurialis existit. Quādo qdē adeo mobilis est/ & tā facile conuertibilis atq; formabilis. Saturni/ Martis/ Lunæ sanus cōiter spūs nō multū habet. Alioqn ex illo sepe stupidus/ ex hoc furiosus/ ex hac obrusus quodāmodo foret. Quā ob rē lunaria qdem uelut crassiora simulq; humidiora a subtili & uolatili natura spiritus sūt admodum aliena. Quæ uero Saturnalia multum/ atq; nimium Martialia sunt/ quasi uenena sūt: spiritui naturaliter inimica. Illa qdem ob extremā frigiditatem/ atq; siccitatē: hæc autē ob siccitatē/ caloremq; edacem. Iouia igit & Solaris imprimis. Deinde Mercurialis & quodāmodo Veneria: spūs natura censeē. Distinctione uero præcipua spūs quidē naturalis Ioui proprie dedicaē: uitalis autē Soli: aīalis uero Mercurio. Quādo igitur res postulat aliquem e tribus spiritum adiuuare/ patrono tunc suo infortunato/ uel debili/ nō facile cliētulo

2
succurrere poteris. Difficillime uero spiritui animali: dum Mercurius infelicitate est affectus: Qui tantā in animali spū auctoritatē habet/ut caduceo quodā suo animos tum consopire/tum suscitare dicaſ: idest suo quodā aspectu sic aut aliter se habēte obrundere īgenium/ uel acuire: debilitare/ siue corroborare: uexare/ uel sedare mirifice possit. Tu igit̃ quotiēs spiritū aliquē studes excolere/ nō modo patronū suum obseruabis fortunatū atq; potentem: sed etiam Lunā eliges ad hunc oportune directā. Non creaſ aut neq; recreaſ aliquādo pprie per influxū Saturni solum substantia spūs: sed semp ab externis ad intima/ & sepe ab imis reuocaſ ad summa. Vnde ad secretiora & altiora contemplanda cōducit. Potest tamē & si raro uis Martis atq; Saturni spūi tanquā medicina prodesse: uel calefaciēdo cū opus fuerit & excitando atq; dilatando: uel uicissim nimis uolatilē coercēdo. Per ea uero potissimū quæ quattuor illis planetis cōsentanea sunt/ creatur natura spūs/ atq; recreaſ. Verum si ad Solaria qualibet ualde/ & absq; delectu declines/ exacues illū/ & exsiccabis tandē atq; dissolues. Si similiter ad Venerea liquefacies paulatim/ uel obrūdes. Si cōfidas tantum Mercurialibus parum admodū inde pficies. Erit igitur opę pretium: Iouialibus uti q̃ plurimū: eisq; reliqua mediocriter admiscere: ac frequētius uti rebus/ quæ uel his oībus æque sint cōmunes/ uel pprie Ioui. Nam hæ quoq; omnibus quodāmodo sūt cōmunes. Cōmuniter at̃ ad hos oēs attinet/ quæ substantiā habēt/ nec igneā nimis: nec prorsus terreā: nec simpliciter aqueā: nec acutissimā: nec obrusissimam qualitatem: sed mediocrem: & tactu lenem: & quodāmodo mollē: uel saltē nō duram: siue asperam: itē gustu quodāmodo dulcē: olfactu suauē: uisu gratam: auditu blādam/ atq; iucūdā: cogitatu lætā. Dulcedo igitur quædā saporis/ & gratia his oībus est cōmunis. Si dulcedo quasi aquea est/ & simul pīguis/ ad Venerem magis attinet. Si quasi insipida/ uel aliquantū austera/ potius ad Mercurium. Atq; hæc spiritui non multum prosunt: necessaria tamen sunt iterdū/ ad heberandū nimiū

eius acumen. Si dulcedo manifesta sit/ atq; subtilis/ & paulum ha-
beat stiptici acutiq; saporis/ Iouialis proprie iudicā. Cui cōgruit
substātia dulcis amigdale: pinei nuclei: auellane: pistacii: amidi:
glycirhize: passularum: uirelli oui: carniū gallinacei pulli: fasiana-
rum: pauonū: perdicū: similiumq;. Item radicum been/ atq; enule.
Rursū uini odoriferi/ clari/ aliq̄trum dulcis/ & stiptici: sacchari can-
didissimi: tritici albissimi. Ad Iouē pertinet etiam māna/ si modo
mirobalani infusa uirtute firme. Alioqn nō minus ad Venerem
attinet q̄ ad Iouem. Hęc est utiq; substātia dulcedoq; Iouis pro-
pria: quę sane spiritui creando & recreādo ante oīa confert. Iouia
uero plurimum sūt omnia: quę in libro de lōga uita diximus/ &
seruare iuuentutē/ & senibus salubria fore. Sin autē dulcedo ad
modū pauca sit/ multūq; acuti stipticiq; habeat/ uel etiā nō nihil
amari/ solaris esse cense. Similis quēdā ratio est/ & distinctio de
odoribus. Hi. n. saporum germani sūt. Similis etiā de coloribus.
Colores sane aquei/ albi/ uirides/ aliq̄trum crocei/ similes uiolarū/
rosarum/ liliorū coloribus: necnō odores eiusmodi Venerem refe-
runt/ & Lunā atq; Mercurium. Colores uero saphiri/ q̄ etiā dicun-
tur aerei. Item purpurei pleniores/ aureiq; argento mixti/ & perpe-
tuo uirides/ Iouē. Ardentes autē crocei: aurei puri: purpurei clario-
res/ Solem. Quilibet uero colores si uiui sint uel saltem sericii ma-
gis stellares existunt. In metallis quoq; & lapidibus atq; uitris
propter cælestem similitudinē sunt potentes. Sed ut redeamus
ad Iouem: sapor & odor eius quasi est/ qualis in aureo pomo per-
fico/ similiq; piro/ uel arāceo/ & uino maluatico leuiore/ leuiq; uer-
naceo. Qualis in uiridi zinzibere/ uel cinnamomo/ uel dulci ma-
ratro/ uel doronico: si hęc plurimo saccharo condita gustent. Nā
quattuor hęc/ & nux muscata recēs sola si sūt/ potius solaria sūt:
solaris & chariophilus/ & muscus sed odoratu nō gustu nō aspec-
tu. Ambra solaris plurimū atq; iouia. Crocus ī oībus ē solaris: tā-
et si color eius/ & odor apud astrologos oībus gratiis dedica. Sa-
por autē ad Solē proprie pertinet. Deniq; omnia odorifera & aro

matica: quatenus odorem gratum ferunt: ita ad Iouem Venerēq;
& Mercurium pertinent/ut ad Solem. Quāuis inter hæc acuriora
magis ad Solem/obtusiora ad Venerem/ Mercuriūq; porius: Ad
Iouem proprie tempata/ olfactu/ gustu/ auditu/ visu/ tactu. Soni
q̄netiam cātusq; grati blandiq; ad gratias omnes spectant/ atque
Mercurium. Minaces autē admodū atq; flebiles Martem præferūt
& Saturnū. Neq; uero mireris nos multū coloribus/ odoribus/
uocibus attribuere. Nam sapores q̄dem ad spūm præcipue perti
nent naturalem: odores autē porius ad uitalem/ animalēq;. Colo
res figuræ uoces ad animalem. Motus quoq; animi uel lētus/ uel
moestus/ uel constans spūm ad similitudinē suam agitat uehemē
ter. Animalē primo: per hunc uitale: per hūc insup naturalē. Spūs
randē omnis q̄a ob naturā quodāmodo igneā/ aeriāq; omnino/
& lucidam/ atq; mobilē/ similis est luminibus: ideoq; coloribus/
& uocibus aereis/ & odoribus/ motibusq; animi: ideo p̄ hęc subi
to in utranq; partem mouetur/ atq; formā. Et qualis euadit ipse/
talem uicissim efficit quodāmodo affectum animi/ & omnino cor
poris qualitatē. Deniq; cum primū per illa/ quę gratiarū propria
sunt: oportune gratiis est expositus/ utpote q̄ & naturaliter illis
consentaneus erat/ statim p̄ illarum radios/ cum ubiq; uigētes/ tū
ipsi germanos: mirifica reportat munera gratiarum.

Res naturales atq; etiā artificiosę habēt uirtutes a stellis occul
tas: p̄ quas spūm nostrū stellis eisdē exponūt. Cap. xii.

Cum uero dicimus spiritum exponi gratiis per illa quę
sunt gratiarum: nō solum p̄ qualitates: quę uidentur/
audiuntur/ odorantur/ gustantur: sed etiā per illas/ quę tangun
tur accōmodari putamus. Memēto igiŕ calidū in primo gradu Io
uis esse. In secundo Solis cum ioue. In tercio Martis cum Sole. In
quarto Martis. Frigidum in primo Veneris. In secundo Lunæ. In
tercio Lunæ cum Saturno. In quarto Saturni. Humidum ī primo

Mercurii cum ioue. In secūdo Veneris cum Luna. In tertio Lunæ cū Venere. In quarto Lunę quando Veneri Mercurioq; cōiungit̃. Siccū in primo iouis. In secūdo Mercurii cum Sole. In tertio Solis cū Marte. In quarto Martis cū Saturno. Sūmatim ex qualitatibus planetarū/ quas Ptolemęus describit ī quadripartito colligimus harmoniā ex cūctis conflātā ad calorē humorēq; declinare. Calor .n. Martis ingens atq; Solis: & tēparatus iouis ingentē supat Saturni frigiditatē: & Veneris Lunæq; exiguā: ita ut calor ibi frigus ex cedat. Itē humiditas Lunæ Venerisq; plurima & p̃p̃inqua nobis atq; tēparata iouis/ siccitatē Saturni Martisq; multā supat/ & tēparā solis. Calor igit̃ humorq; frigori siccoq; dominant̃: atq; similiter calor humori. Quēadmodū in sani corporis homine ad cālestem cōsonantiā tempato ex calore & siccitate cordis/ itē calore & humore iecoris/ rursū frigore & humore cerebri coalescit cōplexio quēdā ad calorē humoremq; uergens mediocriter calore regnāte. Calor enim cordis & iecoris frigus cerebri supat. Itē humor iecoris atq; cerebri siccitatem cordis excedit. Neq; uero p̃termissum a nobis uelim/ talem existere ex stellis fixis harmoniam cunctis cōmunē qualē diximus ex planetis. Hos .n. illis similes astrologi putāt. Quorsum hæc? Vt memineris spūm corpusq; nostrū p̃ rem periem quandā ad calorē humorēq; uergentē/ uel natura constan tē uel arte quæsītā accomodari posse cālestibus: sibiq; cālestia uē dicare. Neq; tamen dicimus spūm nostrum cālestibus dūraxat per qualitates rerum notas sensibus p̃parari. Sed etiā multoq; magis per proprietates quasdā rebus cēlitus insitas/ & sensibus nostris occultas/ rationi uix deniq; notas. Nam cum p̃p̃rietas eiusmodi/ earūq; effectus elemētalī uirtute cōstare nō possint/ cōse quēs ē/ a uita spūq; mūdi p̃ ipsos stellarū radios singulariter p̃fici sci: ideoq; p̃ eas spūm affici q̃ plurimū atq; q̃ primū: cēlestibusq; in fluxibus uehemēter exponi. Hac utiq; rōne smaragdus/ iacītus/ saphirus/ topatius/ rubīnus/ unicorni cornu/ p̃cipue uero lapis bezaar/ apud Arabes appellatus: occultis gratianū p̃p̃riatibus

prædita sunt. Et idcirco non solū intus assūpta: sed et si carnē tan-
gant: ibiq; calefacta uirtutē suā promāt/ uim inde cælestem spiriti-
bus inferunt: Qua se cōtra pestē tuenē atq; uenena. Quod autem
hæc similiaq; tale aliqd agant uirtute cælesti/ id argumēto est/ qd
etiā exiguo pōdere sūpra non exiguū habent ī agēdo momentū.
Quod elemētari qualitati uix unq; est concessū igni uidelicet ual-
de cælesti. Materialis .n. uirtus ut agat multū: materiā desiderat
multā: Formalis autē etiā cum minima materia ualeat plurimū. Si
mili uirtute īprimis phēbea peonia carnē tangens/ contra caducū
morbum spūs armat/ uapore ad eos intus infuso. Simili corallus
& Calcidonius aduersū atræ bilis illusiones Iouis præcipue Ve-
neris q; uirtute. Ceteraq; similiter. Eiusmodi quadā pprietate mi-
robalani iuuentutē seruant/ acuiuntq; sensus/ & ingenio p̄sūt atq;
memorię: pp̄ Iouē īprimis Saturni tēpatorē/ atq; Mercurium sen-
sus amicū. Quā quidē arborē forte aliqs in paradyso ad uitā pro-
gandā extitisse putabit. Mercurio lapidē Achatē cōsecrāt. Vnde
physici cōueniunt ad facundiā uisūq; & contra uenena ualere. Se-
rapio scribit/ eum q; iacintū uel ex eo sigillū gestat/ esse a fulgure
rutum: atq; hāc uirtutē eius esse latissime diuulgatam. Quā si ha-
bet/ ab Ioue putamus habere. Lapis ethites uel aqlinus habet a
Lucina. i. Venere atq; Luna/ ut admotus uulua partū mox/ & fa-
cillime citet. Quod Rasis confirmāte Serapione frequēter se dicit
expertum. Forſan & a Phoebo q; trāsfixit pythōnem cretea dicta
mus habet/ ut & uenenosis obſiſtat: & ferrum e uulnere trahat.
Solis uirtute zinziber infusū epulis arcet ſincopim. Sentiana ca-
nis rabiē ſedat: fugatq; ſerpētes. Berbena uaticiniū/ præſtare ſetē/
leritiāq; & expiationes: & uiſum. Ruta & cedoaria cōtra uenena
theriacā agūt. Thus uitalē & aīalē ſpūm aduerſus hebetudinē/
obliuionē/ timorē fulcit. Saluia uero mētaq; uirtute Iouis/ illa q;
dem paralīſim fugat: hæc uel odore roborat animū. Eadē uirtute
Pentaphillō reſiſtit uenenis: eiſq; foliū bis quotidie unū uino
bibitū curat ephimerā: tria tertianā: quattuor uero quartanā: hac

herba sacerdotes antiqui propter puritatem suam ^{eius} i purificationi
 bus utebantur. Agnus castus potestate Saturni Venereum sistit
 mortu. Hiaspis uero sanguinem. Mirabiles at puenire solent effec
 tus / ubi occulta pprierari proprietas seruit elemēralis / uelut i mi
 robalano ad spūm corpusq; firmandū: nō solū uirtus illa celestis
 agit / sed etiā stiptica multū: nec parum aromatica uirtus: quæ pu
 trefactionē dissolutionemq; mirifice phibet / spiritumq; corrobo
 rat. Iam uero ut crocus petat cor / spiritum dilater / prouocet risū:
 non solū occulta Solis uirtus mirabiliter efficit: sed ad idē quoq;
 conducit ipsa natura croci subtilis / amplificabilis / aromatica / luci
 da. Quod autē de simplicibus dico / de cōpositis similiter dictū
 intelligi uolo. Dic age Theriaca quomodo contra uenenum no
 bis opituletur. Non educit illa uenenum. Astringit enim aluum:
 nō mutat omnino tā subito ueneni naturā. Nō enī hęc adeo de
 bilis est / atq; mutabilis: Sed spiritū uitalem potius ualde reuē
 & mutabilem / subito conformi quada ad ipsum proportionē cor
 roborat usque adeo / ut ipse iam ualidus tanq̃ agēs / una cum rhe
 riaca uelut instrumento: partim superet uenenum: partim muret
 partim a pēcordis arceat. Sed qua nam proportionē siue uirtu
 te id efficit theriaca / Iouiali simul atq; phoebea: quā ex cōmixtio
 ne multarū rerum secūdam certam proportionē inuicem confusa
 rum sibi uendicauisse uidetur. Est autē in ea uirtus triplex. Hęc
 ipsa inquā celestis: quam modo dicebam. Item celestis alia prius
 in herbis aromatizq; proprietates: quibus electis ipsa rite componi
 tur / quæ uirtuti prius dictæ subministrat ad idem. Est isuper alia
 uirtus in plerisq; partibus eius / elemēralis potius / q̃ celestis. Ve
 ritamen talis: ut spiritui muniendo conducatur. Stipticam dico &
 aromaticam qualitatē. Illa quidem spiritum firmat. Ista fouet.
 Mirabilem ergo theriaca uim nacta est contra properantem senec
 turem atq; uenenum: tribus uidelicet i ea uirtutibus ad idem pa
 riter cōspirantibus. Quarum una quidem est celestis per artificio
 sam acq̃sita cōmixtionem. Alia celestis iterum: sed partibus eius

122
naturaliter insita. Alia prorsus elementalī. Sed illa quam prius dixi
caelitus acquisita/ multo etiam foret admirabilior: si nō solum
proportione Iouia Solarique/ & ex rebus eiusmodi conflaretur:
sed etiam opportunum ad hoc obseruatione celestium tempus eli
geretur. Nam quēadmodum corpus se habet ad locum/ atq; tem
pus/ ita motus & actio se habet ad tēpus. Sicut ergo certa passim
corpora eorumq; formæ certis & locis/ & temporibus coalescūt/
atque seruantur: sic & proprie quædam actiones ex propriis qui
busdam temporibus efficaciam nanciscuntur: Idq; in Alcibiade
significat Socrates: & Proculus explicat. Quod sane Pythagoras
animaduertēs/ ipsum bonum perfectionemq; rerum/ oportunita
tem cognominauit. Primum nāq; principium Sic apud Pythago
ram & Platonem omnium est mensura/ ut aliis corporibus actio
nibusq; alia loca distribuerit atque tempora. Vnde sicut res quæ
dam non alibi q̄ hic/ nec alias q̄ tunc proprie nascuntur feliciter/
& coalescunt/ atq; seruātur: sic & materialis actio/ motus/ euētus
talī/ aut talis/ non alias efficaciam sortitur/ effectumq; perfectū/
q̄ quando celestium harmonia ad idem undique consonat: quæ
sane harmonia tantam habere potestatem existimatur/ ut non solū
agricolarū laboribus/ atque medicorum artificijs per herbas aro
mataque conflatis: sed etiam imaginibus: quæ apud astrologos
ex merallis lapidibusque fiunt/ uirtutem sæpe mirificam largiāt.
Sed imagines caput iam proprium exigunt. Quantum uero
ad horas pro actionibus & operibus eligēdas pertinet/ plurimū
confirmatur a Prolemgo/ ubi ait in centiloquio/ qui eligit quod
melius ē/ nihilo differre uidetur ab eo/ qui habet hoc ex natura.
Quibus in uerbis tum celestium/ tum arbitrii electionisq; nostræ
potestatem confirmare uidetur. Albertus quoque Magnus in
quit in speculo: Non enim libertas arbitrii ex electione horæ lau
dabilis coerchetur: Sed potius in magnarum rerum inceptiōi
bus electionem horæ contemnere: est arbitrii præcipitatio non li
bertas.

De uirtute imaginum secundum antiquos / atq; medicinarum ce-
litus acquisita. Cap. xiii.

P Tolemeus ait in cetero loquio / rerum inferiorum effigies
uultibus caelestibus esse subiectas. Antiquosq; sapientes
solitos certas tunc imagines fabricare / quando planere similes in ce-
lo facies / quasi exemplaria inferiorum ingrediebant. Quod quidem Haly
comprobat ibi dicens: Utilem serpentis imaginem effici posse: quando
Luna serpentem caelestem subit / aut feliciter aspicit. Similiter scorpio-
nis effigiem efficacem: quando scorpium signum luna ingreditur: ac signum hoc
tenet angulum ex quattuor unum. Quod in aegypto suis reponibus
factum ait: seque interfuisse: Vbi ex sigillo scorpionis in lapide Be-
zahar / ita facto / imprimebatur thuri figura: dabaturq; in potum ei / quem
scorpius ipse pupugerat: ac subito curabatur. Quod quidem utiliter
effici Hahamed physicus affirmat / confirmante Serapione. Præterea
narrat Haly / notum illic sibi uirum sapientem industria simili fecisse
imagines quæ mouerentur: qualis effectus nescio quomodo legimus ab Ar-
chita. Quales & Trismegistus ait: aegyptios ex certis mundi mate-
riis facere consueuisse: & in eas oportune animas Demonum inferere so-
litos: atq; animam autem sui Mercurii: item Phœbi cuiusdam / & Isis / Osy-
ridisq; sic in statuas descendisse profuturas hominibus: uel etiam
nocituras. Huic illud simile. Prometheum figmento quodam lu-
teo / uitam rapuisse / lucemq; celestem. Magi quinetiam Zoroastris sec-
ratores / ad euocandum ab ecate spiritum utebantur aurea quadam
pila characteribus insignita caelestium: Cui & saphyrus erat infusus
& scurica quadam facta tauri corio uertebatur: atq; interim excu-
rabant: Sed cantiones equidem libenter obmitto. Nam & Psellus
Platonicus eas improbat / atq; deridet. Hebrei quoque in aegypto nu-
triti struere uitulum aureum didicerunt: ut eorundem astrologi putant ad
aucupandum Veneris Lunæq; fauorem: contra Scorpionis atq; Martis
influxum: iudeis infestum. Porphyrius quoque in epistola ad Anebonem /
imagines efficaces esse testatur: additq; certis quibusdam uaporibus:

qui a propriis suffumigationibus exhalabant aërios Demonas
insinuari statim cōsueuisse. Iāblichus in materiis quæ naturaliter
superis cōsentaneæ sint & oportune riteq; collectæ undiq; cōflarēq;
fuerint uires effectusq; non solū cælestes: sed et Demōnicos: & si
uiuos suscipi posse cōfirmat. Idē omnino Proculus atq; Sinelius
Opa quidē ad salutē mira: quæ a medicis ī astrologia pitis / p res
ex multis cōpositas. i. pulueres / liquōres / unguēta / electuaria fie
ri possūt: probabiliore in se rōnem & notiore q̄ imagines habere
uidenē. Tū q̄a pulueres / liquōres / unguēta / electuaria oportune
cōfecta cælestes īfluxus facilius citiusq; suscipiunt: q̄ materiæ du
tiores: ex q̄bus imagines fieri cōsueuerunt: tum q̄a uel assūmunē
itus affecta iā cælitus: & ī nos cōuertunē: uel saltē admota foris in
herent magis / & deniq; penetrāt: tum etiam quoniā ex uno quo
dam dūtaxat / aut p paucis imagines cōstruunē. Illa uero ex q̄ plu
rimis cōflari pro arbitrio possunt. Vt si cētū Solis Iouis ue dores
per cētū plantas & aīalia similiaq; sparſe fuerint cōponere simul
hec cētū tibi cōpra possis / & in unā conficere formā. In qua Solē
ferme Iouēq; totū iam uidearis habere. Scis pfecto naturam infe
riorē / nō posse uno quodā capere cūctas superioris naturę uires .
Ideoq; illas p plures apud nos naturas esse dispſas. Cōmodiusq;
per op̄a medicorū / atq; similia / q̄ p imagines colligi posse. Proinde
imagines ex ligno cōfectæ uim forre paruā habent. Nā lignum &
forſan durius ē ad cēlestē īfluxū facile capiēdū: & minus tenax /
si accepit / retinendū: & omnino postq̄ ex matris terræ uisceribus
est euulsū: paulo post ferme totū amittit mūdane uitæ uigorē: &
facile ī qualitatē aliā trāsmutat. Lapilli uero atq; metalla / & si ad
accipiēdum cæleste munus duriora uidenē / diutius tamē retinēt /
quod cōfirmat Iamblichus / si accepint. Sua nēpe duritia uestigia
quoq; donaq; uite mūdane post euulsionē diutissime cōtinēt: quę
quodā hærētia terræ possederāt. Quāobre ob hoc saltē ap̄re mate
rię ad capiēda tenēdaq; cēlestia iudicā. Est & p̄babile quod libro
superiore dixi / res adeo speciosas nō posse sub terra cōflari / nisi ma

ximo quodā conatu celi: atq; durare ī eis īpressā semel ex conatu uirtutē. Nā in his coquēdis cogēdisq; diutissime celū elaborauit. Verū cū nequeas facile eiusmodi plura cōponere: cogeris diligenter exgrere: quod metallū inter cetera in ordine sit alicuius stelle potissimū: q̄ uel lapis ī ordine sūmus / ut saltē ī uno quodā rotius generis ordinisq; supremo reliqua p̄ uiribus cōprehendas: atq; eiusmodi susceptaculo celestia huic consentanea mutueris / ceu si exēpli causa ī ordine solari / sub hōie phēbeo sūmū inter aīalia te near astur / aut gallus. Inter plātas balsamū aut laurū. Inter metalla aurū. Inter lapides carbūculus uel pātaura. Inter elementa feruidus aer. Nā ignis ipse martius esse cēset. Quod at diximus īfluxū Solis uel Iouis aut Veneris augēdū / intelligimus rōne cōmuni: nō ramē illi ī cuius genesi aliq; horū interfector appareat.

Ordines rerū a stellis pendērium: ut Solarium atq; similiū: & quō spūs fiat Solaris Cap. xiiii.

Dixi eq̄dem alibi desup ab unaqua; stella (ut platonice loquar) senē rerū illi ppriā usq; ad extrema pēdere. Sub ipso Scorpionis corde post eiusmodi Demonas atq; hōies: scorpīūq; aīal: collocare possumus ēt herbā Asterion. i. stellarē figura stelle si milē: nocte fulgērē: quā medici tradūt qualitātē habere rosæ / uīq; cōtra morbos genitaliū mirabilē possidere. Sub serpēte uel serpētario celesti Saturnū ponūt / & quodāmodo Iouem. Postea demonas: qui saepe serpentum formas īduunt. Similes īsuper homines: serpentes: animantes: serpētariam herbam: lapidem draconitem / capite draconis natum. Item cōmuni nomine serpētinum. Et præter ea quæ in sequētib; afferam. Sub stella solari. i. Sirio solem primo: deīde Demonas quoq; phēbeos: quos aliquādo sub leonū uel gallorū forma hōibus occurrissē testis est Proculus. Hōies subinde perfimiles: bestiasq; solares. Phēbeas inde plātas / metalla similiter / & lapillos / & uaporem aerēq; feruentē. Simili ratione a qualibet firmamēti stella p̄ aliquē planetā existimant contextū

rerum gradatim sub illius pprietate descēdere. Si igit̃ ut dicebā
solaria oīa per gradū eius ordinis quēlibet opōrtune cōprehēde
ris: homines uidelicet tales/ uel talis hominis aliqd. Item bruta/
plantas/ metalla/ lapillos/ & quę ad hęc attinēt/ uirtutē Solis usq;
qua; cōbibes: & quodāmodo naturalē solariū Dēmonū faculta
tem. Similiterq; de aliis dictū puta. Solares qdē homines sunt/
quales antea dixi: & q; ascendēre leone soleq; hūc uel tenente uel
aspiciēte nascunt̃: & qui sub ariete similiter. Solaris est & sanguis
e sinistro eorū beneualentiū brachio missus. Phēbeus crocodil
lus/ astur/ leo/ gallus/ & cignus/ & coruus. Nec alia ratione leo uē
retur gallū: nisi quoniam in ordine phēbeo gallus est leone supe
rior. Eadē ratione inquit Proculus Apollineū Dēmonē/ qui non
nunq̃ apparuit sub figura leonis/ statū obiecto gallo disparuisse.
Maxime uero i his aialibus cor est solare. Arbitror etiā marinum
uitulum cælestis leonis cordi subesse: & hac ipsa ratione/ quem
cingit nudum: fibula eiusdem ossē confecta/ a renum dolore redi
mere. Nā contra dolorē eiusmodi solēt astrologi syderis illius in
fluxibus uti. Eadē forte rōne ferē hęc pellis a fulgure nos tueri.
Inter plantas palma phēbea est: & īprimis laurus/ qua uirtute ue
nenosa repellit/ & fulgur. Fraxinus quoq; simili facultate uene
nosa lōgius arcer. Loton esse phēbeā rotunda tū folia/ tū poma te
stant̃: & explicatio foliorū eius die/ replicatio nocte. Peoniā phē
beā esse nō solū uirtus indicat: sed & nomē. Ad idē attinēt flores
& herbę quę restringunt̃ abeūte sole: redeūte p̃tinus explicant̃:
& ad solē continue uergūt. Aurū præterea: & lapis electis radiis au
reis solē imitās. Lapis itē/ q; solis oculus appellat̃/ figurā habēs
pupillæ/ ex qua lumē emicat. Rursū carbūculus nocte rutilās/ uel
pāraura oēs i se lapidū uires cōtinēs/ ut aurū merallorū/ & sol stel
larū. Multa deniq; in supioribus nobis significata. Vnde si mō li
ceat/ sub ipso solis ex illo sāguine/ & aialū illorū cordibus/ & fo
liis fructibusq; arborū p̃dictatū. Itē floribus atq; herbis/ & auri
foliis/ necnō pulueribus lapillorū/ electuariū uel unguētū cōficere

coruū eius

poteris: addito croco: balsamo: calamo aromatico: thure: musco:
 ambra: ligno aloes: zinzibere: mastice: spica nardi: cinnamomo:
 doronico: citri cortice: zedoaria: nuce muscata: mace: chariophilif
 cum melle flauo: uel oleo balsamino: masticeo: laurino: nardino:
 Ad cor: & stomachū: & caput: intus aut extra fouendum: ut spūs
 inde solaris euadat. Ex his oībus inq̃: aut saltē ex pluribus: cō
 ponēdum: dominante sole: aliqd. Quo etiā sub eiusdē dominatu
 incipias uti: dūmodo & solaria iduas: habites: cōspicias: audias:
 obfacias: imagineris: cogites: cupias. Item imiteris & uita digni
 tatem & munera solis. Inter solares homines plantasq; uerferis
 laurumq; assidue tangas. Tutius aut ad ualitudinē fuerit: sola
 ribus admiscere iouialia simul atq; Venerea. Venereā maxie humi
 ditatem solaris caloris moderatricē: qualis est aqua succusq; rosa
 rum: atq; uiolatū. Sed medicinas eiusmodi in libro de curandis
 litteratis primū: deinde in libro de uita longa: partim eqdē cōpo
 sui: partim ab aliis cōpositas enarraui: partim etiā rempauī. Item
 quales herbæ a sole loueq; miras cōtra epidimiā: & uenenū uires
 habeāt: diximus in libro contra pestē: inter quas Perforata fuga
 demon appellata ē. Nec alia facultate q̃ celestiū gratiarū noxios
 malorum Demonum uapores a nobis arcere putat. Et siqua iter
 herbas alia: uel lapillus: ut corallus idē uideatur efficere. Herba
 pfecto Lunaris a Mercurio tradita foliis ceruleis atq; rotūdis: cre
 scente luna unū quotidie pducēs folium: decrescēte deponēs: an
 nos utenti promittit lunares. Sed iā ad imagines altero quodam
 exordio redeamus.

De uirtute imaginū: secūdū antiquos: atq; medicinarū: & quō me
 dicinæ sint longe ualidiores q̃ imagines. Cap. xv.

S Ilapillos quos paulo ante plebeos narrauimus: nactus
 fueris: nihil opus erit: imagines eis imprimere. Suspēdēs
 itaq; collo cōprehēsos auro crocei serici filis: quādo Sol sub arie

re uel leone percurrit: ascenditq; uel mediū tener cælum: aspicitq;
Lunā. Multo uero potentiores ī serie Lunæ lapillos narrat Pro-
culus. Primum q̄dem Selinitim. Qui non modo figura Lunam
imitetur: sed & motu: circūeatq; cum Luna. Hunc si forte reppere-
ris/ & argento circūdarum/ argenteo filo collo suspenderis/ Luna
cancrum/ uel taurum subeunte/ angulosq; tenente sibi cōuenien-
tes/ spūm inde tuum reddes/ postremo lunarē. Dum uidelicet ca-
lefactus abste lapillus ipse lunaris uirtutē suam tuis assidue spiri-
tibus inserit. Alterū uero recēset lapillū helioselinon cognomē-
ro. Qui solis lunęq; coniūctę soli/ naturaliter habet imaginē. Hūc
ergo quisq; argento inclusū deaurato similibus collo filis admo-
uerit/ quādo Luna in domicilio suo uel solis/ in eodē minuto cū
sole congregitur/ suosq; teneat angulos/ solarem simul/ atq; luna-
rem spiritum reportabit/ aut saltem talem/ qualis euadit Luna p-
cērtum copulata soli. Hic uero tu uides dispersas phoebi dores:
uelut Osyridis mēbra: sororem eius Phēbem uelut Isydē cōgrega-
re. Sed utinam solarē alicubi lapidē facile reperiremus/ uel luna-
rem: adeo ī eorū ordine præpotētem: quēadmodū sub serie seprē-
trionalis poli magnetē habemus/ & ferrū. Solarē profecto ferunt
inuenisse apud indos Apollonium rheaneū lapidē scilicet nomi-
ne Pantrauram/ ignis instar micantē: sub terra passus quattuor na-
scentem: cui rārum spiritus insit: ut rumeat/ & plerunq; scindatur
terra/ ubi eiusmodi lapis concipitur. Ita cēteros ad se lapillos tra-
hens/ sicut magnes ferrum. Sed lapis hic Herculeus ad se contem-
plandum uehementius adhuc/ nos īpræsētia rapit. Videmus in
specula naurarū indice poli/ libratum acum affectum in extremita-
te magnere/ moueri ad ursā/ illuc uidelicet trahēte magnete. Quo-
niam & in lapide hoc præualet uirtus ursæ: Et hinc transfertur in
ferrum: & ad ursam trahit utrunq;. Virtus autē eiusmodi tū ab ini-
tio infusa est/ tum cōtinue ursæ radiis uegetat. Forsitan ita se ha-
bet succinum ad polum alterū/ & ad paleas. Sed dic interea. Cur
magnes trahat ubiq; ferrum/ non quia simile. Alioquin & magne

rem magnes traheret multo magis: ferrumq; ferrum. Non quia superior in ordine corporum: imo superius est lapillo metallum. Quid ergo? Ambo quidē ordine ursam sequēte clauduntur. Sed superiorē in ipsa ursae pprietate gradum tenet magnes: inferiorē uero ferrum. Supius aut in eodē rerū cōtextu trahit qdem quod est inferius: & ad se cōuertit: uel aliter quomodolibet agitat: aut afficit uirtute prius infusa. Inferius uicissim eadē ad supius infusione cōuertit: uel aliter agitat: uel prorsus afficiē. Sic in serie Solis inferior homo admirat supiorem. In ordine Iouio ueneratur. In Martio rimer. In Venereo inferior ad superiorem rapiē amoris ardore: deseritq; seipsum. In Mercuriali semp hic discit: uel psuadetur ab illo. In Lunari motū hic ab illo sapius exhordit. In Saturnali quierē. Ego aut cū hęc explorata hactenus habuissem: admodū gratulabar: cogitabāq; iuuenis adhuc magneti pro uirtutibus isculpere celestis ursae figurā: quando Luna melius illuc aspiat: & ferreo tunc filo collo suspēdere. Sperabā eqdem ita demū uirtutis me syderis illius cōporem fore. Sed cum diutius explorassem: inueni tandem syderis illius influxus Saturnales esse plurimum: atq; Martiales. Accepi a Platoniciis malos Demonas plurimū septētrionales existere. Quod etiā hebreorū astronomi cōfiterent noxios Martiosq; Demonas in septētrione ponētes. Propitios aut & Iouios ī meridie. Didici a Theologis & ab Zamblico imaginum fictores a Demonibus malis occupari sepius: atq; falli. Vidi eqdem lapillum Florētiā aduectū ex india: ibi e capite draconis erutum: rotundū ad nūmi figurā: punctis ordine q̄ plurimis quasi stellis naturaliter insignitū: q̄ aceto pfusus mouebat parūp ī rectū: imo obliquū: mox ferebat ī girū: donec exhalaret uapor aceri. Existimaui eqdē lapillū eiusmodi celestis draconis habere naturā: atq; quasi figurā: motū quoq; illius accipe: quatenus p aceri seu uini ualērioris spūm: draconi illi siue firmamēto familiarior redderet. Hunc igit q̄ gestaret & aceto saepe pfunderet: uim aliquā forte draconis illius accipet: q̄ geminis amfractibus

Hinc quidem ursam maiorem implicat/inde minorem. Extrat & prope scorpionem serpentarius quasi homo serpente cinctus: manu dextra caput serpētis tenens: sinistra caudā: genibus quasi flexis: capite paulū resupino. Legi eq̄dem magos persarū regi cōsultuisse: ut imaginē hāc lapidi imprimeret emarhiti: quē aureo clauderet anulo: ita ramen/ ut inter lapillum atq; aurū serpētarię radicem infereret. Hoc. n. anulo gestātem cōtra uenenum morbosq; uenenosos rurum fore. Videlicet si Luna Serpentarium aspiciēte feceris. Hanc imaginem Petrus Aponensis cōfirmavit. Ego uero si hanc anulus ille uim habet/ arbitror nō tam p figurā / q̄ per materias eiusmodi: & hoc pacto rēporeq; cōpositas/ sibi cēlitus uēdicare. Memento lapillos nascētes ī aīalibus nec inde lāguentibus ut in dracone: gallo: irundine: cēterisq; efficaces existere ferme/ ut lapilli in terra nascētes: atq; ad easdem referri stellas: ad quas hęc aīalia p̄tinēt. Hinc Alektorius ex uentriculo galli ueteris tractus pollet potestate solari: p̄ quā Diascorides ait sape cōperrum esse eum pugnare inuictum: qui lapillū hūc ore gestaret. Idem ait: Celidonium erutum ex irundine ruffum/ curare melācolicū / & amabilem/ idoneumq; reddere. Quod quidem habet ex Ioue: Per ea quæ diximus. s. Res ubiq; infra Lunā stellares existere. Cōfirmatur dictum illud ualde Platonice: hāc mundi machinā ita secū esse cōnexā/ ut & in terris cēlestia sint cōditiōe terrena: & in cēlo uicissim terrestria dignitate cēlesti: & in occulta mundi uita/ menteq; regina mundi cēlestia insint: uitali tamen ītellectualiq; pp̄riate simul/ & excellentia. Per hęc insup confirmāt nō nulli etiā illud magicum: p̄ inferiora uidelicet sup̄ioribus cōsentanea posse ad hōies rēporibus oportunitate cēlestia quodāmodo trahi: atq; ēt p̄ cēlestia sup̄ cēlestia nobis cōciliari: uel forsan prorsus īsinuari. Sed postremum hoc illi uiderint. Verum illud arte quadā rite & oportune in unum plurima colligente fieri posse probabile farris (ut diximus) esse uidetur: tum rationibus quas ī superioribus assignauimus: tum quia eiusmodi multa/ quādo apud medicum

& Astrologum colliguntur/contunduntur/commiscentur/concoquunt sub sydere certo/dū ipsa per se ratione cōcoctionis atq; fermenti/nouā paulatim formam subeunt: hāc ipsam acquirunt certo quodam fomento cælesti/radiis tūc intrus agentibus: ideoq; cælestem. Metallū uero uel lapillus quādo momēto sculpiť/nō uidetur nouā accipere qualitatē: sed figurā: Neq; motio illa p debito digestionis gradus/quos alteratio naturalis/atque generatio solet obseruare/progrediť. Cum uero natura cælestis tanq; inferioris naturæ regula soleat tenore quodā progredi naturali/ & ita pgredientibus adspirare: merito diffidunt pleriq; imagines eiusmodi cælestem aliquā uirtutē habere. Ego quoq; ambigo sepius: ac nisi & omnis antiquitas/ & omnes astrologi uim mirabilem habere putarent: habere negarem. Negarem eqdem nō omnino. Opinor. n. nisi qs aliter psuaserit/ ad prosperā ualitudinem saltem aliquā habere uirtutem/ electæ presertim ratione materiæ. Tācti multo maiorem inesse pharmacis arbitror: & unguētis sydereo fauore cōflatis. Quid uero uoluerim/ ubi modo dicebam electæ ratione materiæ/ in sequētibus declarabo. Quæ uero ex magorum uel astrologorum opinione ad Plotinū interpretādum pro imaginibus allegari possūt/ deiceps breuiter afferā: si te prius hic admonuero: ne putes probare me usum imaginū: sed narrare. Ego. n. medicinis ad cælum temperatis/ nō imaginibus utor. Atq; ita ceteris quoti die cōsulo. Tu uero si cōcedis Deum rebus infra Lunā mirabiles inseruisse uirtutes/ mirabiliores cōcede cælestibus. Præterea si licere iudicas homini ad prosperā ualitudinem inferioribus uti: iudica superioribus quoq; licere. Atq; inferiora ad superiorum normā: sic medicorū artificio réperare: sicut etiā a Deo sunt ab initio réparata.

De potestate cæli. De uiribus radiorum/ unde uim sortiri possuntur imagines. Cap. xvi.

Immensa forme cælestium magnitudo uirtus motio facit

ur omnes omniū syderum radii terre molem quæ quasi punctum
est ad cælum/momento facillimeq; usq; ad centrū recti penetrant:
quod oēs astronomi cōfiterentur. Ibi q; ut placet Pythagoreis atque
Platonici fortissimi sint: tū quia recti undiq; centrū tangūt: rum
quia ī angustum collecti sunt cūcti. Quorum uehemētia materia
ibi terræ sicca procul ab humore remota prorsus accēdit: accēsaq;
extenuat; atq; dispergit; p meatus undiq; & efflat incēdia pariter
atq; zulfur. Sed ignem hunc putant ualde caliginosū esse/ & quasi
incendium quoddā luminis exps: sicut in cēlo extat exps incen
dii lumen: Ignis autē inter cælestē atq; infernum: lumē cum feruo
re coniungit. Putant autē ignē e centro flātem/ ignem esse uestalē:
Siquidē uestam esse terre uitam numēq; putabāt. Ideoq; Vestæ rē
plum ueteres ī mediis urbibus cōstruebāt: ignemq; ī medio ppe
ruum collocabant. Sed ne ulterius puagemur/ cōcludamus iam
si stellarū radii totam mox terrā penetrant/ negari nō facile posse
metallū atq; lapillum/ quādo cēlanē imaginibus/ subito penetra
re: eisq; miras uel saltem qualescunq; īprimere dotes. Quādoquī
dem & ī aluis terre pretiosissima generāt. Sed quis neget per hęc
radios penetrare? Siquidem aer & qualitas eius & sonus minus
efficax solida transit subito/ & sua quadam afficit qualitate. Iam
uero si duritia radiis obsisteret penetrātib; lumen multo citius
aerem q̄ aquā petransiret. Et hanc ocus multo q̄ uitrum/ & uitrū
similiter q̄ chrysellū. At cū eodem momento solida/ quo liquida
cūcta transuerberet/ perspicue cōstat duritiā radiis nullo modo re
sistere: atq; idcirco dicēt non esse negandum metalla cælestium ra
dios influxusq; suscipere: Atq; etiā conseruare ad tempus tunc si
bi cælitus destinatum. Cōseruare inq; uirtutem quandā ex radio
rum cōcurrentiū contactu creatam. Quid uero? Si materia durior
hoc ipso q̄ uidetur obsistere causę p̄porēti/ magis ictibus se ex
ponit: Sic ensis lignū sub lana incidit non incisa lana. Sic radius
ille fulmineus corio quandoq; non lēso dissoluit in eo metallū.
Cum uero natura cælestis nostro hoc igne incomparabiliter sit

præstantior/ non est putandū radii cælestis officium esse dūtaxat
 quale opus ignei radii manifeste uidemus .s. illuminare/ calefa-
 cere/ exsiccare/ penetrare/ exrenuare/ dissoluere: quæ nostris sētibul
 notissima sunt. Sed multo plures mirabilioresq; uires/ & effectus
 habere. Alioqn/ & materia inferior/ & caducus sensus cū diuinita-
 re cæli penitus æquaret. Sed q̄s nesciat uirtutes rerum occultas/
 quæ speciales a medicis nominant/ nō ab elemē tali natura fieri:
 Sed cælesti/ Possunt itaq; (ut aiūt) radii occultas/ & mirabiles ul-
 tra notas imaginibus imprimere uires: Sicut & ceteris inferūt. Non
 enī inanimati sunt/ sicut lucernę radii: sed uiui/ sensualesq; tanq̄
 per oculos uiuentium corporū emicātes: dotesq; mirificas secū fe-
 rūt ab imaginatiōibus mētibusq; cælestiū. Vim quoq; uehemētis-
 simā ex affectu illorū ualido/ motuq; corporū rapidissimo: ac pro-
 prie maximeq; in spūm agunt cælestibus radiis simillimū. Agunt
 insuper in corpora uel durissima. Omnia. n. hæc ad cælū infirmissi-
 ma sunt. Sūt autē in uariis stellis uariæ quoq; uires: & idcirco ī ra-
 diis earū inter se uarię. Præterea in radiorum ictibus aliter atq; ali-
 ter incidētibul/ uirtutes diuersæ nascunt. Deniq; in cōcursibus ra-
 diorū mutuis/ aliter atq; aliter: & hic aut ibi: & tūc aut alias effec-
 ris diuersæ subito uires suboriunt: multo magis atq; citius q̄ in
 aliis/ atq; aliis elemētorum/ qualitātūq; elemētaliū mixtionibus.
 Multo etiā citius q̄ in tonis & numeris apud musicū aliter & ali-
 ter cōcinentibus. Si hæc diligenter cōsideraueris: forsitan nō dif-
 fides: dicēt: subito quodam radiorū iactu uires imaginibus impi-
 mi: atq; ex diuerso iactu diuersas. Nūquid ergo tam cito? Mirro
 fascinationes repentino quodam intuitu factas: & amores acerti-
 mos statim accēsos radiis oculorum/ q̄ & ipsi sunt fascinaamenta
 quædam quod ī libro de amore probamus. Mirro q̄ cito rubens
 oculus inficiat intuentē/ & speculū intuēs femina mēstruosa. Nō
 ne & familię quædam apud illiricos & triballos iratæ intuitu ho-
 mines interemisse ferunt? Et femine quædam ī scythia idem face-
 re cōsueuisse. Et catoblepe reguliq; serpētes radiorum ex oculis

iactu homines perimunt. Torpedo quoque marina tactu etiam procul per uirgam manum subito stupefacit. Echinnus praeterea pisci culus gradem solo tactu nauem sistere fert. Phalagia quoniam in apulia ictu quopiam: uel occulto: spiritum animumque repentino stupore permutat. Quid rabiosus canis facit: uel non apparente morsu? Quid scopula: deinde quid arbutus? Non ne leuissimo tactu uenenum concitant atque rabiem? An ergo negabis caelestia oculorum suorum radius: quibus nostra conueniunt simul atque contingunt: statim miranda perficere: iam uero grauida mulier: tactu statim signat membrum hominis nascituri: rei desiderata nota. An uero dubitabis: radios aliter aliter uel tangentibus diuersa conficere? Cum & tu helleborum herbam colligens: siue folium deorsum trahas: siue sursum: hoc subito tactu: causa sis helleboro: ut deorsum educat humores: aut sursum. Non ne ab initio rei cuiusque generandae caelestes influxus concoctione materiae digestionemque perfecta non tam tempore quam momento dores mirificas largiuntur? Non ne suffragante caeli uultu innumerabiles saepe ranae similesque animantes ex arenis momento profiliunt? Tanta est in materiis preparatis potentia: caeli tanta celeritas. Denique si ignis hoc habet: ut tempore quam breuissimo faciat: quae cetera longo: ob id praecipue quod est caelo similimus: quis nam dubitet: caelum magna quasi momento perficere: etiam in materia minus parata: sicut flamma solet ingentior? Quid ergo dubitas: inquit: in imagine construenda ferme similiter agere caelum? Dices opinor: sicut & ego dicebam: naturales hic alterationis gradus abesse. Qui sane defectus minuit quidem caeleste donum: nec tamen penitus auferre uidetur. Nolunt enim Physici ex quolibet metallo uel lapide imaginem fabricari: sed certo. In quo quidem natura caelestis uirtutem olim ad hoc ipsum quod optatur naturaliter incohauerit: & quasi iam iam perfecerit: ut in sulphure flammam. Quam sane uirtutem: tunc demum perficiat: quando materia haec per artem: sub simili quodam influxu caelesti uehementer agitur: & agitata calefit. Itaque ars suscitatur

inchoatam ibi uirtutem: ac dum ad figuram redigit similem suæ
cuidam cælesti figuræ: tunc suę illic ideæ prorsus exponit: quam
sic expositam: cælum ea perficit uirtute: qua ceperat. Exhibens
quasi sulphuri flammam: sic potentia quædam ad rapiendas pa-
leas cælitus data succino: quodammodo debilis sepe per frictio-
nem calefactionemq; facta ualidior subito rapit. Similem uirtu-
tem Serapio scribit datam lapidi Albugedi quasi iacinto simili.
Sed non prius trahere paleas: q̃ capilli hoc lapide perfricentur.

Sic item lapis ille Iouius Bezaar idest a morte liberans: quem
descripsimus in libro Contra pestem: uim ab initio contra uene-
num accepit ab Ioue. Sed non usque adeo ualidam: ut eandē tra-
dere possit materiis aliis exercendam. At uero cum primum sub
Scorpionis cælestis influxu figuram superni illius accepit: per-
fectam contra scorpiones subito uim reportare putatur. Quam
mastici communicare ualeat: aut thuri. Eadem quoque de iacin-
to: Topatio: Smaragdo: ceterisque ratio est habenda: ut fabrica
figurarum non alibi efficaciam habeat: q̃ ubi materia cum stella
congruit & effectus: a qua hūc faber exoptat accipere. Ac præterea
ubi hæc ipsa materia quasi iam talis est ab initio qualem affectas
reddere per figuram. Nullis ergo materiis ad imagines uti consu-
lunt: nisi his ipsis: quæ tibi notę sunt: hanc ipsam ferme iam uim
habere quam cupis. Lapidum itaque uires: atque metallorum
diligentissime perscrutari iubent: Intereaque meminisse inrer la-
pillos quidem carbūculum in tenebris corruscantem: atque pan-
tauram præcipue Soli subesse: Saphyrum Ioui: Smaragdum Vene-
ri: Mercurio: Lunę. Præterea metalla præter aurum & argentum
uix ullam ad hæc habere uirtutem. Tutiolemq; in his rationem
fore: si aurum quidem purum ad Solem referas: atq; Iouem. Ad
illum quidem propter colorem: ad hunc autem propter tempera-
ram cōmixtionem. Nihil enim Ioue & auro temperarius. Purum
uero argentum ad Lunam: Sed ad Iouem simul atque Venerem
aurum argento permixtum. Præterea imaginem efficaciorē fo-

re: si uirtus in materia eius elementalís conueniat cum speciali/
eiusdem uirtute naturaliter insita/ atque hæc insuper cum uirtute
altera speciali per figuram cælitus capienda. Denique figuras
inferiores / & formas cælestibus conformari/ inde perdisces (ut
aiunt) q̃ Perseus truncato Medusæ capite futuram non nullis
obtruncationem portédere cõsueuit: multaq; similiter: & lu nam
aliosque planetas sub certis signis certa in nobis membra moue
re non dubitant.¹

Quam uim habeant figurę in cælo atque sub
cælo. Cap. xvii.

Sed ne figuris nimium forte diffidas/ meminisse iu
bebunt/ in regione hac sub lunã elementalí: elemen
tarem quoque qualitatē posse quãplurimum/ in
transmutatione uidelicet ad aliquid elementale tendente. Calo
rem scilicet/ & frigus/ & humorem/ atque siccitatem. Qualitates
autem quæ minus elementares materiales ue sunt scilicet lumina
idest colores. Numeros quoque similiter/ & figuras ad talia fo
sitan minus posse. Sed ad cælestia munera (ut putant) ualere per
multum. Nam & in cælo lumina/ & numeri/ & figuræ sunt fete
omnium porentissima. Præsertim si nulla sit ibi materia. Quod
Peripatetici plerique putant. Sic enim figuræ/ numeri/ radii/ cum
non alia substineantur ibi materia/ quasi substãtiales esse uident̃.
Atque cum in ordine rerum mathematicæ formæ physicas antece
dant/ tanquam simplices quidem magis/ & minus egenæ: meri
to in antecedentibus mundi gradibus idest cælestibus auctorita
tem sibi maximam uendicant/ ut non minus inde fiat numero/
figura/ luce/ q̃ elemētari quadam proprietate. Huius quidem auc
toritatis habetur etiam sub Luna signum. Qualitates enim ual
de materiales plurimis rerum speciebus sunt communes/ eisque
quodammodo permutatis/ non usquequaq; species commutan

rur. Figuræ autem numeriq; partium naturalium/ proprietatem
 cum specie inseparabilem peculiaremq; possident. Vtpote quæ
 cælitus una cū speciebus destinata fuerunt. Immo & cum ideis
 maximam habent in mente mundi regina connexionem: Atq;
 cum ipsæ numerique species quædam sint/ ideis ibi propriis de
 signatæ/ nimirum vires inde proprias sortiuntur. Ideoq; tum
 species naturalium certis figuris/ tum motus/ & generationes/
 & mutationes certis numeris adstringuntur. De lumine ue
 ro quid dicā? Est enim actus intelligentiæ uel imago. Colores
 autem sunt lumina quædam. Quamobrem ubi lumina idest co
 lores/ figuræque/ & numeros Astrologi dicunt in materiis no
 stris ad cælestia præparandis posse quâplurimum/ non remere
 (ut aiunt) debes ista negare. Non ignoras concentus per nu
 meros proportioneseque suas/ uim habere mirabilem ad spiritū
 & animum/ & corpus sistendum/ mouendum/ afficiendum. Pro
 portiones autem ex numeris constitutæ/ quasi figuræ quædam
 sunt/ uelut ex punctis lineisq; factæ. Sed i motu. Similiter mo
 tu suo se habent ad agendum figuræ cælestes. Hæ nāq; harmo
 nicis tum radiis/ tum motibus suis omnia penetrantibus spi
 ritum indies ita clam afficiunt/ ut musica præpotens palam af
 ficere consuevit. Nosti præterea q̄ facile multis misericordiā
 moueat figura lugentis. Et quātum oculos imaginationemq;
 & spiritum/ & humores afficiat statim atque moueat amabilis
 personæ figura. Nec minus uiua est/ & efficax figura cælestis.

Non ne principis in urbe uultus quidem demens/ & iilaris
 exilarat omnes? Ferox uero uel tristis repēte perterret? Quid
 ergo cælestium uultus/ dominos omnium terrenorum aduer
 sus hæc efficere posse putas? Quippe cum etiam coeuntes ad
 prolem/ plerūque uultus/ non solum quales ipsi tunc agunt:
 Sed etiam quales imaginātur/ soleant filiis diu postea nascitu
 ris imprimere. Vultus eadem ratione cælestes materias confe

stim suis notis inficiunt. In quibus si quando diu latitare ui-
dentur/ temporibus deinde suis emergunt. Vultus autem
cæli sunt figuræ cælestes. Pores uero facies illic appellare figu-
ras/ ceteris ibi stabiliores. Vultus autem/ figuras: quæ magis
ibi mutantur. Aspectus quoque inter se stellarum motu quoti-
diano confectos/ uultus appellare potes similiter/ & figuras.
Nam exagoni/ pentagoni/ tetragoni nominantur. Esto dicet
quispiam. Sint ut placet potentissimæ ad efficiendum figuræ
cælestes. Verum quid hoc ad figuras imaginum artificio fac-
ras? Respondebunt/ non id potissimum contendere: ut poten-
tissime per se ad agendum sint nostræ figuræ: Sed ut paratissimæ
ad actiones & uires figurarum cælestium capiendas: quatenus
oportune fiunt dominantibus illis/ atque examissim ad illas
configurantur. Exigit enim figura illa figuram. Nō ne sonan-
te cithara quadam/ altera reboat? Ob id tantum: si & ipsa simi-
lem figuram habeat/ atque e conspectu sit posita: Et fides in ea
positæ & intentæ similiter. Quid nam hic efficit/ ut cithara su-
bito patiat a cithara/ nisi situs aliquis & quædam figura cō-
formis? Figura speculi lenis/ concaua/ nitens celo congrua:
ob hoc ipsum proprie/ munus tantū cælitus accipit/ ut radios
Phoebi in se cumulatissime cōplectatur. Et solidissimū quodq;
ad centrum suum e cōspectu locatū repente comburat. Ergo
ne dubites dicent: Quin materia quædam imaginis faciendæ/
alioquin ualde congrua cælo/ per figuram cælo similem arte da-
tam cæleste munus/ tum in se ipsa concipiat/ tum reddat in pro-
ximum aliquem uel gestantem. Non solum uero figura: Sed
etiam dispositio peruia/ quam Diaphanam uocant/ inefficax
quiddam est/ & passiuum suapte natura. Verumtamen quo-
niam peruia dispositio est in cælo proprium luminis suscepta-
culum: ideo ubicunque sub cælo/ hæc uel est naturalis: uel mo-

do aliquo comparatur: Subito præsens caeleste lumen acquiritur: Atque etiā construat: ubi una cum hac uel calor est igneus ut in flamma/ uel est aliquid aereum/ aqueum uel simul/ & glutinosum. Ut in noctilucis/ & nocticernis/ & carbunculis/ atque forsitan quodammodo in camphora. Quid inde sequatur pro imaginibus ipse reputa.

Quales caelestium figuras antiqui imaginibus imprimebant.

Ac de usu imaginum

Cap.

xviii.

Aliquis autem queret/ quas potissimum celi figuras imaginibus imprimere soleat. Sunt enim ibi formae oculis ualde conspicuae/ & a multis/ quales sunt/ quasi depictae/ ut Aries/ Taurus/ similesque figurae zodiaci/ & quae sunt extra zodiacum manifestae. Sunt ibi praeterea formae quamplurimae/ non tam uisibiles quam imaginabiles per signorum facies ab Indis/ & Aegyptiis/ Chaldeisque perspectae/ uel saltem excogitatae. Velut in prima facie uirginis uirgo pulchra sedens/ geminas manus spicas habens/ puerumque nutrens. Et reliquae/ quales describit Albumasar: Ceterique non nulli. Sunt denique characteres quidam signorum & planetarum ab aegyptiis designati. Volunt igitur imaginibus omnia haec insculpi. Ut si quis expectet proprium a Mercurio beneficium/ collocare eum in Virgine debeat: uel saltem ibi Lunam cum aspectu Mercurii. Et imaginem tunc ex stano conficere/ uel argento. In qua totum sit uirginis signum. Et character eius characterque Mercurii. Ac si prima uirginis fa-

cie sis usurus: addas etiam figuram: quam in prima facie dixi
mus obseruatā: Similiterq; de ceteris. Postremi quidem ima
ginum auctores uniuersam earum formam ad celi similitudi
nem accepere rotundam. Antiquiores autem quemadmodum
in quodam Arabum collegio legimus / figuram crucis cunctis
anteponerant. Quia corpora per uirtutem agunt ad superfi
ciem iam diffusam. Prima uero superficies cruce describitur. Sic
enim imprimis habet lōgitudinem atq; latitudinem. Primaq;
hæc figura est / & omnium recta q̄ maxime / & quattuor rectos
angulos continet. Effectus uero celestium maxime per recti
tudinem radiorum angulorumque resultant. Tunc enim stel
læ magnopere sunt potentes: quando quattuor celi tenent an
gulos immo cardines: orientis uidelicet occidentisque: & me
dii utrinque celi. Sic uero dispositæ radios ita coniungunt in se
inuicem / ut crucem inde constituāt. Crucem ergo ueteres figu
ram esse dicebant: tum stellarum fortitudine factam: tum earū
dem fortitudinis susceptraculum. Ideoque habere summam in
imaginibus potestatem: Ac uires & spiritus suscipere planeta
rum. Hæc autem opinio ab ægyptiis uel inducta est / uel ma
xime confirmata: inter quorum characteres crux unus erat ī si
gnis: uitam eorum more futuram significans: eamque figuram
pectori Serapidis insculpebant. Ego uero quod de crucis excel
lētia fuit apud ægyptios ante Christum / non tam muneris stel
larum testimonium fuisse arbitror / q̄ uirtutis prælagium: quā a
Christo fuerat acceptura. Astrologos aut̄ qui statim post Chri
stū fuerūt / uidentes a Christianis miranda per crucem fieri / ne
scientes autem uel nolentes in Iesum tanta referre / in calastia
rerulisse. Quanquam considerare debebant per crucem ipsam /
absque nomine Iesu miracula minime perpetrari. Conuenire
qd̄em imaginibus eam / quia referat fortitudinem planetarum.

omniumq; stellarum forſitam eſt probabile. Non tamen ob hoc
dūtaxat ingentem habere potentiam. Poſſe uero non nihil / una
cum ceteris / quæ neceſſaria ſunt coniunctam: ad proſperam for
ſan corporis ualitudinem: Sed ad narrandas aliorum opiniones /
ut cepimus reuertamur. Saturni ueteres imaginem ad uitæ lon
gitudinem faciebant in lapide de Feyrizech / ideſt ſaphyro / hora
Saturni: ipſo adſcēdente / atque feliciter conſtituto. Forma erat:
Homo ſenex / in altiore cathedra ſedens: uel dracone: Caput rec
rus panno quodam lineo fuſco: manus ſupra caput erigens: Fal
cem manu tenens / aut piſces: fuſca indutus ueste. Ad longam
uitam / atque felicem / Iouis imaginem in lapide claro / uel albo.
Erat homo ſedens ſuper aquilam uel draconem / Coronatus: ho
ra Iouis: ipſo in exaltatione ſua feliciter ſecūde adſcēdēte: croceā
induto uestē. Contra timiditatē hora Martis imagines fabrica
bāt prima Scorpionis facie oriente. Martem armatum / & corona
rum. Ad morbos curandos fingeant Solis imaginem in auro:
hora Solis: prima facie Leonis adſcendente cum ſole. Regem in
throno / crocea ueste / & coruum / Solisq; formam. Ad letitiam ro
burque corporis / Veneris imaginem puellarem: poma floresque
manu tenentem / croceis & albis indutā / hora Veneris prima fa
cie Librę / uel Piſcium / uel Tauri adſcendente cum Venere. Ima
ginem Mercurii ad ingenium / & memoriam prima facie Gemino
rum. Item contra febres ſculpebatur Mercurius / Homo tela ma
nu tenens / hora Mercurii ſurgente Mercurio: ſculpebant hanc in
marmore. Subinde materię cuiſpiam imprimebant languentibus
aſſummendæ. Hinc omne genus febrium curari dicebant. Ima
ginem Lunæ adſcendente prima facie Cancri: ad augmentum.
Forma Mercuri: Homo ſedens in throno / galeratus / criſtaruſque /
pedibus aquilinis: ſiniſtra gallum tenens: aut ignem. Alatus: ali
quando ſuper pauonem. Dextra tenens clauum: ueste uaria. Lu
na: puella pulchra cornuto capite: ſuper Draconem uel Taurum:
ſerpentes ſupra caput / & ſub pedibus habens. Ad curandum

calamū

calculum genitaliumq; dolores: & ad sanguinem adstringendum:
imaginem hora Saturni: surgente tertia facie Aquarii cum Satur
no. Item leonem auro imprimebant/ lapidem in formam Solis pe
dibus reuoluentem: hora Solis: primo gradu faciei secundę Leo
nis oriente. Hanc expellendis morbis profuturam existimabant.
Ad renum morbos similem faciebant/ quando Sol in corde Leo
nis celum medium obtineret: a Petro aponensi comprobata &
experientia confirmata: sed hac conditione/ ut Iuppiter aut Ve
nus medium aspiciat celum: planete uero noxi cadant: infortu
natiq; sint. Accepi a Mengo physico præclaro eiusmodi imagi
nē factam Ioue ibidem cōiuncto cum Sole liberauisse Iohannem
Marlianum Mathematicum nostro sæculo singularem a pauore:
quo sub tonitru affici consueuerat. Præterea ad firmandam sanita
tem & ueneficia deuitanda imaginem ex argento fingeant: ho
ra Veneris: Luna angulos obtinente: ac Venerem feliciter inuen
te. Dummodo dominus sextę domus Venerem aspiciat/ aut lo
uerrino quodam intuitu uel opposito. Mercurius aut nō sit infe
lix. Agebāt hęc hora diei Solis ultima. Ita ut dominus horę deci
mam teneret cæli plagam. Petrus Aponensis inquit medicum per
imaginem infirmum curare posse. Modo in ea fabricanda obser
uet/ ut anguli ascendentis/ medii cæli/ occidentis sint fortunati:
& adscendentis dominus: & eadem ratione secunda/ sed sexta &
dominus eius sit infelix: ait etiam sanitatem fore firmiorem/ ui
tamq; longiorē q̃ ab initio fuerit instituta: si natiuitate perspecta
fiat imago: in qua hęc fortunata ponantur scilicet illius signifi
cor uitæ. Item uitę datores/ r̃u signa r̃u domini: præsertim adscen
dens/ eiusq; dominus. Item cæli medium. Locus solis. Pars fortu
nę. Dominus coniunctionis uel præuentionis ante natiuitatem
factæ. Mali quinetiā infortunati cadant. Concludit astrologorū
nullum dubitare/ quin ad producendam uitam talia conferant.
Prolixum foret dictu/ quas per quęlibet signa facies antiqui/ &
quas Lunę stationes/ tāquam necessarias in exprimendis imagi

nibus obseruabant. Nam in statione Lunę a gradu uirginis decimo septimo ad finē eius faciebant imagines contra morbos / & odia: & ad iter felix. In statione a principio Capricorni ad gradū duodecimum: cōtra morbos / & discordias / arque captiuitatem. In statione a gradu duodecimo Capricorni ad gradum uigesimalū quātū aduersus langorem & carcerem. In statione a gradu quarto piscium ad gradum eiusdem decimūseptimum ad curādos morbos: ad lucrum: societatem: ad augendas messes. Et in aliis similiter alias: uana sepius curiositate machinabantur. Solas uero recensui quæ non tam magū q̄ medicum redolerent. Nam & medicīnā eiusmodi uanam plurimum fore suspicor. Pro aliis autem magis legitimis medicinarum confectionibus eiusmodi mansiones Lunæ arbitror eligendas. Atque etiam in ariete gradum sextum. rursus decimūnonū. minuta. xxvi. Itē in geminis gradū decimū. minuta. li. In cācro gradū decimūnonū. minuta. xxvi. In libra gradū sextum. minuta. xxxiiii. In capricorno gradum decimūnonū. minuta. xxvi. In aquario gradū secūdū. minuta. xvii. In eodē gradū decimūquātū. minuta. viii. Præterea sententiā Haly mente tenendam. Quodlibet signum q̄diu Sol est in eo uiuum fieri. Ceteris dominari. Effectum eius præceris euenire. Vt illuc Lunam dirigas ad donum idē proprium pro medicinis suscipiēdum. Illuc inquam idē ad signum & faciem / & maxime gradum. ut si bona Iouis affectas / ad hęc directā Lunam erigas / uel unitam; quādiu locum eiusmodi Sol illustrat: Vbi proprietas Iouia uiget. Similiterq; de ceteris. Curiosum uero narratu foret: & forte noxium quas imagines: & quemadmodum associādos uel dissociandos inter se animos: fabricabant ad afferendam felicitatem uel inferendam calamitatē: uel uni cuidam: uel domui uel ciuitati. Ego quidem fieri posse talia non affirmo. Astrologi autem fieri posse putant: & quomodo docēt: qualia ego narrare non audeo. Porphyrius ubi uitam Plotini magistri sui describit / talia fieri posse confirmat. Atq; Olympiū magum / & astrologum ægyptium narrat

contra Plotinū Romæ talia tentauisse: dū conareē per imagines
uel res eiusmodi siderare Plotinum. Sed conatus ī auctore suum
ob excelsam Plotini animā fuisse rectoros. Albertus quoq; Ma-
gnus astrologiē pariter atq; rheologiā professor ait ī speculo/ubi
a licitis discernere se īquit illicita/ imagines rite ab astrologis cō-
stitutas/ uirtutem effectūq; acquirere a figura cælesti. Atq; subde
narrat mirabiles earū effectus: quales Thebit Benthorad/ & Pro-
lemeus/ ceteriq; astrologi pollicent. Describitq; imagines ad cala-
mitatē alicui prosperitatēq; afferendā/ quas consilio prætermitto.
Et interea confirmat effectū eas habere posse. Quāq; & ut uir bo-
nus artis damnat abusum: & ut legitimus rheologus orationes
suffumigationesq; deresta: Quas impii quidā ad Dēmones ima-
ginibus fabricādis adhibuerunt. Neq; ramen reprobatur figuras &
litteras dictionesq; imaginibus impressas ad hoc ipsum dūtaxat
ut donum aliquod accipiāt a figura cælesti. Quod quidē posse p
imagines cōparati/ Petrus Aponēsis cōfirmavit. Immo & affirma-
uit regionē nescio quā fuisse destructam p imaginem illā/ quam
Thebit narrat a Phedice astrologo fabricatā. Thommas autē
Aqnas dux ī rheologia noster magis ista formidat: & minus tri-
buit imaginibus. Tantū nāq; uirtutis dūtaxat p figuras cælitus
putat acquirere/ q̄tum cōducat ad illos effectus: quos solet com-
muniter cælū per herbas resq; alias naturales efficere. Nō tam q̄a
figura talis sit ī ea materia: q̄ quoniam cōpositum tale iam pos-
sum est in certa quadā artificii specie: qualis cum cælo cōsentiat.
Hec ait in libro contra gentiles tertio. Vbi characteres/ & litteras
figuris additas ridet. Figuras uero non adeo: nisi pro signis qui-
busdam ad Dēmones adiungātur. In libro etiam de fato ait. Cō-
stellationes dare ordinem essendi atq; perdurandi/ non solum re-
bus naturalibus: sed etiam artificiosis: ideo imagines sub certis
constellationibus fabricari. At siqd mirabile per eas ultra consue-
tos naturalium effectus nobis eueniat/ ī Dēmonas reicit hominū
seductores/ Quod in libro cōtra gēnes perspicue patet. Maxime

uero in libello de oculis naturæ opibus. Vbi uidet ipsas etiam
 imagines paruipendere/ quocumque factas. Quas & ego quatenus
 ipse iusserit/ nihilipendā. Referre aut mirabiles quosdā effectus
 imaginū/ in Demonū falsitatē: nec est a Platoniciis alienū. Nam &
 Iamblichus ait/ eos qui religione summa sanctimoniaque posthabita:
 imaginibus dūtaxat cōfisi/ ab eis diuina sperāt munera/ hac in re a
 malis Demonibus sapissime falli/ sub prætextu bonorū nūminū
 obcurrentibus. Contingere tamē ex imaginibus legitima astrolo
 gie rōne constructis naturalia quēdā bona non negat. Denique tu
 tius fore arbitror medicinis quā imaginibus se committere. Ratio
 nesque a nobis de potestate cælesti/ per imaginibus assignatas/ in me
 dicinis potius quā in figuris efficaciam habere posse. Probabile. n. est
 si quā uim imagines habēt: hanc nō tā per figurā nup acquirere/ quā per
 materiā possidere naturaliter sic affectam. Ac siquid denuo acquiritur
 dum insculpi/ nō tā per figurā comparari quā per calefactionē con
 tusione quādā prouenientē. Quæ quidē contusio calefactioque facta
 sub harmonia cælesti simili harmoniæ: quæ quodā materiæ uirtu
 tem infuderat excitat uirtutē ipsā atque corroborat/ sicut flatus flā
 mā: & manifestā efficit antelatenē. Sicut calor ignis in aspectum
 pducit litteras scriptas succo cepæ prius delitescētes. Atque litteræ
 hirci adipe inscripte/ lapidi prius occulte/ si lapis submerga/ ace
 ro prodeunt/ & quasi sculpte eminentes extant. Immo uero sicut
 ractus scopæ uel arbuti suscitāt rabiē consopitā: sic forte cōtusio
 quādā & calefactio sola latentē in materia uirtutem pducit facta ui
 delicet oportune: quæ quidē cælesti oportunitate expedit in medici
 nis cōficiēdis uti/ aut si quis forte tractare metalla lapidesque uoluerit
 præstat pcutere solū/ atque calefacere/ quā figurare. Præter. n. id quod in a
 nes esse figuras suspicor: haud temere uel umbrā idolatriæ debe
 mus admittre. Item nec temere uti stellis uel salutaribus ad mor
 bos his simillimos expellēdos. Hos. n. sepe augent. Sicut noxiæ
 stellæ dissimiles sibi morbos aliquādo minuūt: quod sane Prole
 meus & Haly perspicue docent.

De fabricanda uniuersi figura Cap. xviii.

Sed cur nam uniuersalem ipsam idest uniuersi ipsius imaginem prætermittimus? Ex qua tamē beneficium ab uniuerso sperare uidentur. Sculper ergo sectator illorū forte qui poterit formā quādam mūdi rotius archetipā si placebit in ære. Quā deinde oportune i argenti lamina imprimat aurata. Sed quando potissimū imprimet? Quādo Sol minutū primū arietis attigerit. Hinc. n. astrologi tanq̃ ex sui natalis reuolutione fortunā mūdi eo saltem anno iminentē auspicanē. Ille igit̃ in hoc ipso mūdi natali rotius imprimet mūdi figurā. At uides ne q̃ belle inrer disserendū mundi aliquādo nati nobis succurrerit argumentū? Siquidem quolibet anno renascitur: Nō ne in ipsa hominis genesi meriuntur Astrologi primum i quo signo/quo gradu/quo minuto Sol extiterit. Ibiq̃ rotius figuræ iaciunt fundamentum. Et quolibet deinceps anno: cū primum Sol minutū subierit idem/quali renatum hominē arbitranē/atq̃ inde prælagiūt anni fortunā. Sicut igit̃ id in homine facere nō ualerent/nisi quasi renasceret̃. Atq̃ hic nō posset quasi renasci/nisi fuisset aliquādo natus: Sic & mundum conicere licet/aliquando genitum/Sole uidelicet sub minuto arietis primo/tūcposito: quādoq̃dem p̃ eundē quolibet anno situm/sors quædam quasi renascentis mūdi reuoluit̃. Tūc igitur ille fabricabit mūdi figurā. Cauebit autē ne sabbato Saturni die figuram sculpat/aut exprimat. Hoc enī die deus mundi faber ab opere tradiē quieuisse. Quod ab ideali die solis inceperat. Quantum. n. Sol generationi accomodatus est/ tantū Saturnus ineptus. Perfecerat autē opus in Venere pulchritudinem opis absolutam significāte. Sed de mūdane fabricæ rōnibus nihil ultra. Iohānes enim Picus noster Mirādula diuina de genesi mūdi mysteria Moyses diuinitus his diebus expressit. Quāobré ut redeamus ad institutum: & ille mundū suū primū die uel hora Saturni nō sculpet. Sed die potius uel hora Solis. Imprimer autē in anni natali

præsertim si tunc felices accedat Iuppiter atque Diana. Optimū uero
 fore putabūt præter liniamēta opificio colores inferere. Sunt uero
 tres uniuersales simul & singulares mūdi colores / uiridis / aureus /
 saphyrinus / tribus celi gratiū dedicati. Viridis quodē Veneti simul
 atque lunæ. Humidus uidelicet humidis / atque nascētium proprius :
 accomodatus & matribus. Aureum Solis esse colorē nemo dubi-
 tat : & ab Ioue insup / atque Venere nō alienū. Saphyrinū deniq ; Ioui
 maxime dedicamus : cui & saphyrus ipse dicī consecratus. Vnde
 & lapis lazulus hoc colore dotatus ob uirtutē Iouiā cōtra bilem
 atrā a Saturno pfectā / apud medicos prerogatiuā habet : nasci q ;
 cū auro aureis distinctus notis / ita comes auri / sicut Solis est Iuppi-
 ter. Similēq ; uī habet lapis Armenus : colorē similē cū uiridi quo-
 dāmodo possidens. Expedire igit iudicabūt ad gratiā celestīū
 munera capeſſēda tris potissimū hos colores frequētissime cōrue-
 ri. Atque ī formula mūdi : quā fabricas saphyrinū colorē mūdi sphe-
 ris inserere. Opē pretiū fore putabunt aurea spheris ad ipsā celi si-
 mili rudinē addere sydera : atque ipsā Vestā : siue Cererē .i. terrā uiri-
 dē induere uestē. Eiusmodi formulā sectator illorū : uel ipse gesta-
 bit : uel oppositā intuebit. Vtile uero fore spectare spherā moti-
 bus suis præditā qualē Archimedes quodā : & nup florētinus qu-
 dā noster Laurētius noīe fabricauit. Neq ; spectare solū : sed ēt aio
 reputare. Proinde ī ipsis suę domus penetralibus cubiculū cōstruet
 ī fornicē actū figuris eiusmodi / & coloribus insignitū. Vbi plurimū
 uigilet atque dormiat. Et egressus domo nō rāta attētiōe singularū
 rerū spectacula / quāta uniuersi figurā / coloresq ; pspiciet. Sed hec ima-
 ginū fictores illi uiderit. Tu uero præstātiore ī te finges imaginē.
 Nēpe cū noueris : nec quicquid ordinariū esse quā celū : neq ; repariū ali-
 quod cogitari : quā Iupiter : spabis ita demū beneficia celi Iouisq ; cōse-
 qui si cogitatiōibus / affectibus / actiōibus / uictu te ipsū ordinariū
 simū repatissimūq ; præstiteris. At postquā in mētionē repantiæ ce-
 lestis icidimus / oportunū forte fuerit recordari / nullū inesse celo
 elemētalīs qualitatis excessū ut pipaterice loquar alioqn siue ita

cōpositū sit/ iam esset tot seculis dissolutū: siue etiā simplex/ rāta
saltē magnitudine/ potētia/ morione cētera pdidisset. Sed pfecto
ranq̃ moderatissimū/ oīa moderaē: ac diuersa cōmiscet in unū. Pre
terea tū hac ipsa tempantia sua: tū excellentia formę/ diuinitus ui
tā meruit. Nā & res cōpositas: tunc demū uitā adipisci uidemus/
quādo qualitatū pfecta cōmixtio priorē iam cōtrarietate fregisse
uideē/ ut ī plantis. Perfectiorē deiceps in aīalibus uitā/ quatenus
inest eis complexio a cōtrarietate remotior q̃ ī plātis. In hōibus
rursus eadē rōne pfectiorē: & quodāmodo iā cēlestē. Siquidē hu
mana cōplexio ad cēlestē tempantiā iam accessit: præsertim ī spū:
q̃ ultra substantiæ suæ subtilitatē qualitatūq̃ tempantiā: q̃bus cū
cēlo consentit: cēlestē quoq̃ lucē est adeptus. Hic insup ubi maxi
me talis est/ potissimū est cēlestis/ uitāq̃ cēlestē diuinitus præce
ris est adeptus: & quatenus se talē in omni uicū legeq̃ uitæ effi
cit/ atq̃ seruat: eatenus singulāria cēlestiū dona reportat. Quādo
uero dicimus nō esse in cēlo ullū elemētāris qualitatis excessum/
itelligimus/ uel nullā esse ibi eiusmodi qualitātē: sed uirtutes po
tius effectrices qualitatū tempatas: uel si quę sunt illic quodāmo
do similes qualitates/ quasi aeriā habere tempiem. Atq̃ ubi quæ
dā illic frigida siccaq̃ nominamus/ Platonica hæc accipimus rōne
.i. ut frigidum appelleē quod minimi caloris est causa. Siccū uero
quod humorē nobis exhibet minimū. Sic astrologus Abrahā Sa
turnū inquit corpus nostrū quodāmodo relinquere frigidū atq̃
siccū/ q̃a calorē & humorem affert nostro minorē. Eadē ratione
carnes bouis & leporis ī se quidē calidę atq̃ humidę/ nobis frigi
dę sūt & siccæ. Ex hac aut inductione duo hæc accipe corollaria:
primū quidē si corpora magis deinceps tempata magis uiuūt/ cē
lū maxime tēpatū q̃ maxime uiuere. Immo uero uicissim ex eo q̃
cēlū exactissime tēpatū absolutissimā in se uitā possidet/ coniec
tari: ut quatenus reliqua ad tēpiem uitāq̃ illius accedūt/ eatenus
uitā sortiri præstantiorē. Alterū uero uitā esse formā in se perfec
tam/ pfectēq̃ corpus/ morionisq̃ pīcipiū exhibentē. Principiū

in q̄ intimū/motionis quoq; tū intrinsecus actę: tū p̄ oēm partē ex
trinsecus expeditę. Si igit̄ id ipsū uita est/mentecaptū existimato:
qui eiusmodi formā nō cognouerit inesse cēlo/corpore prestātissi
mo/circūeunte semp̄ motione p̄fecta/cūtra uiuificāte/magisq; illa
gradatim/quę uel ad ipsius similitudinē naturaliter p̄pinquus ac
cesserūt: uel quotidie huius influxibus aptius se exponunt.

Quantam imagines uim habere putent̄ in spūm/ & spūs ī eas. Et
de affectu utentis & operantis. Cap. xx.

Compertū habemus: si quis rite utat̄ helleboro/feratq; po
tenter/mutare quodāmodo exq̄sita purgatione/ & occul
ta eius p̄prietate qualitatē spūs corporisq; naturā: & ex parte mo
tus animi: & quasi reuiuenscēre/ut ferme uideat̄ esse renatus. Vn
de Medea magosq; tradūt herbis q̄busdā reddere iuuenturē con
sueuisse: quā nō tam reddunt mirobalani/ q̄ cōseruāt. Similē astro
logi potestātē p̄prias habere imagines arbitrant̄: p̄ quā gestātis
naturā/ & mores quodāmodo mutēt: ī meliusq; restituāt: ut quasi
iam alter euaserit: aut saltē p̄sperā ualitudinē diutissime seruent.
Imagines uero noxias aduersus gestantem habere uim hellebori
præter artē potentiāq; adlūpti/ uenenosā uidelicet atq; pestiferā.
Aduersus at̄ aliū quendā: ad cuius calamitatē fabricatę intētęq;
fuerint/ uim ænei speculi/ cōcauiq; sic p̄sus obiecti ut collectis/ re
p̄cussisq; ī oppositū radiis: cominus q̄dem cōburat: eminus at̄ sal
tē caligare cōpellat. Hinc orta ē historia/ uel opinio: putās astrolo
gorū machinis/ magonūq; ueneficiis/ hōies/ bruta/ plāras/ siderati/
atq; tabescere posse. Ego aut̄ imagines in rem distātē uim habere
ullā/ non satis itelligo. Habere uero ī gestantē/ nōnullā suspicor:
non tamen talem opinor: qualem pleriq; fingunt: & hanc ratione
materię potius q̄ figurę: atq; (ut dixi) lōgo īteruallo medicinas
imaginibus anteponio. Quanq̄ Arabes & Aegyptii tantū statuis
imaginibusq; attribuūt arte astronomica/ & magica fabricatis/ ut
spūs stellarum in eis includi putent. Spūs aut̄ stellarū intelligūt.

Alii quidē mirabiles cælestium uires: alii uero Demonas etiā stel
le huius illiusue pedissequos. Spūs igit̃ stellarū qualescunq; sint/
in feri statuis & imaginibus arbitrant̃: non aliter ac Demones so
leant humana nōnunq̃ corpora occupare: perq; illa loqui: moue
ri: mouere: mirabilia perpetrare. Similia quædā per imagines face
re stellarum spūs arbitrant̃. Putant Demonas mundani ignis ha
bitatores per igneos humores: uel ignitos: similiterq; p ignitos
spūs & affectus eiusmodi nostris insinuari corporibus. Similiter
stellarū spūs per radios oportune susceptos/ suffumigationesq; &
lumina tonosq; uehementes cōpetentibus imaginū materiis inse
ri: mirabiliaq; in gestantē: uel ppinquantē efficere posse. Quæ qui
dem nos per demonas fieri posse putamus/ nō tam materia certa
cohibitos q̃ cultu gaudētes. Sed hæc alibi diligētius. Tradunt
Arabes spūm nostrū quādo rite fabricamus imagines/ si p imagi
nationem & affectū ad opus attentissimus fuerit & ad stellas/ cō
iungi cum ipso mundi spū: atq; cum stellarū radius: p quos mūdi
spūs agit/ atq; ita coniunctū/ esse ipsum quoq; i causa/ ut a spiritu
mundi per radios/ quidā stelle alicuius spūs idest uiuida quædā
uirtus infundat̃ imagini: potissimū hominis tūc opantis spiritui
consentanea. Adiuuari quoq; suffumigationibus ad stellas acco
modatis opus eiusmodi. Quatenus suffumigationes tales aerē/
radios/ spūm fabri. Imaginis materiā: sic prorsus afficiunt. Ego
uero odores quidē tanq̃ spūi aeriq; naturā petisimiles/ & cū accen
si sūt/ stellarū quoq; radiis cōsentaneos arbitror/ si Solares/ uel Io
uii sūt/ afficere aerē ac spūm uehemēter ad dores Solis: aut Iouis:
tunc domināris/ oportune sub radiis capiēdas/ atq; spūm sic affec
tum/ ita donatū/ posse uehemētiore quodā affectu/ nō solū in pro
prium corpus agere: sed propinquum: præsertim natura cōforme
quidē/ sed debilius: & consimili quadam afficere qualitate. Mate
riam uero imaginis duriorē ab odoribus & opantis imaginatio
ne/ uix minimū quiddā suscipe posse puto. Spūm tamē ipsum ab
odore sic affici/ ut ex ambobus unū conficiat̃: quod quidē ex eo

parer quod odor non agit ulterius in olfactum/postquam satis egit. Olfactus. n. & quod uis aliud a se ipso uel simillimo quopiam nihil parit. Sed de his alibi. Proinde imaginationis intentionem: non tam in fabricandis imaginibus/uel medicinis uim habere/quam in applicandis/& assumendis existimo: ut si quis imaginem (ut aiunt) gestans rite factam: uel certe medicina similiter utens/ opem ab ea uehementer affectet: & proculdubio credat/ speretque firmissime: hinc certe quam plurimus fit ad iumentum cumulus accessurus. Nam ubi uel uirtus imaginis siqua est/ tangentis carnem/ penetrat calefacta: saltem uirtus in electa eius materia naturalis: uel certe medicinae uigor intus adsumptae/ uenis ac medullis illabit/ Iouiam secum ferens proprietatem: spiritus hominis in spiritum eiusmodi Iouiium affectu idest amore transfertur. Vis enim amoris est transferre. Fides autem spesque non dubia spiritum hominis iam ita percipitum sistit in spiritu Iouiio penitus/atque firmat. Quod si quemadmodum Hippocrates & Galienus docent agrotantis amor fidesque erga medicum inferiorem exterioremque ad sanitatem plurimum conferunt: imo uero fiduciam hanc Auicenna plus inquit efficere quam medicinam: quantum ad celestem opere conducere putandum est/ affectum fidemque nobis erga celestem influxum iam nobis insitum/ agentem intus: uiscera penetrantem? Iam uero amor ipse fidesque erga caeleste donum: saepe caelestis adminiculi causa est/atque uicissim amor & fides hinc aliquando forsan proficiunt: quod ad hoc ipsum iam nobis faueat clementia celi.

De uirtute uerborum: atque cantus ad beneficium caeleste captandum.
Ac de septem gradibus producentibus ad caelestia. Cap. xxi.

Verba praeterea quaedam acriore quodam affectu pronuntiata/ uim circa imagines magnam habere censent ad effectum earum illuc proprie dirigendum: quoisum affectus intedunt/ & uerba. Itaque ad duos ardentissimo quodam amore conciliandos imaginem sub luna coeunte Cum Venere in piscibus/ uel tauro fabricabant:

multis interim circa stellas uerbaq; curiosius obseruatis: quæ re
ferre/nō est consiliū. Non enim philtia doceamus/sed medicinas.

Probabilius autem est effectus eiusmodi uel per Venereos De
monas confici:his operibus uerbisq; gaudētes: uel per dēmonas
simpliciter seductores. Nam & Apollonium Theaneum sæpe La
mias deprehendisse & prodidisse ferunt: Dēmonas scilicet quos
dam salaces Venereosq;/q; formosas puellas simulent/pelliciātq;
formosos: quos ut serpēs elephantē ore: sic illi illos ore uulua pa
riter exsugant ac prorsus exhaustiant. Sed hæc Apollonius ipse ui
derit. In uerbis autē certis uim esse certam/atq; magnā Origenes
asserit contra Celsum/& Sinesius/atq; Alchindus de magia dispu
rantes. Item Zoroaster: uetans barbara uerba mutari. Iamblicus
quoq; similiter. Item Pythagorici uerbis/& cātibus/atq; sonis mi
rabilia quædam Phoebi & Orphei more facere cōsueti. Quod he
breorum antiqui doctores præceteris obseruauerunt: omnesq; poe
tæ mirāda canunt carminibus effici. Et grauiſſimus ille Cato i re
rustica in curandis bestiarum morbis/ aliquādo barbaris cantio
nibus utiē. Sed præstat dimittere cantiones. Concentū uero illū/
quo adolescens Dauid Saulem ab insania redimebat/ nisi myste
rium iusserit ad diuinitatem referri/ referet forte aliquis ad natu
ram. Cum uero pro septem planetarum numero: septem quoque
sint gradus/per quos a superioribus ad inferiora fit attractus/ uo
ces medium gradum obtinent & Apollini dedicantur. Infimum
quidem tenent gradum materiæ duriore/ lapides atq; metalla:
ac lunam referre uidentur. Secundum in adscensu locum habent:
quæ ex herbis/ arborum fructibus/ gummis/mēbris animalium
componuntur: Respondentq; Mercurio: si ordinem in cælo sequi
mur chaldeorum. Tertium pulueres subtilissimi/ eorūq; uapores ex
prædictis electi: odoresq; simpliciter herbarū & florū/ & unguēto
rū ad Venerē prinēres. Quartū uerba: cātus: soni: quæ oīa rite de
dicant Apollini musice præceteris auctori. Quintū/ uehementēs
imaginatiōis cōceptus formæ/ motus/ affectus uim Martiā referē

res. Sextum rationis humanæ discursiones deliberationesq; consulte pertinentes ad Iouem. Septimum secretiores simplicioreq; intelligentiæ quasi iam a motu seiunctę coniunctę diuinis: destinatę Saturno. Quę merito Sabbath hebrei nomine qetis appellār. Quorsum hæc? Vt intelligas quęadmodū ex certa herbarū uaporumq; cōpositione cōfecta p̄ artem / tū medicā / tū astronomicam / resultat cōmunis quędā forma uelut harmonia quędā / syderū dorata muneribus: sic ex tonis primo q̄dem ad stellarū normā electis: deinde ad earūdem cōgruitatem inter se cōpositis / cōmunem quasi formā fieri: atq; ī ea celestem aliquā suboriri uirtutē. Difficillimum qdē est iudicatu quales potissimū toni / qualibus cōueniant stellis: quales item tonorū compositiones: qualibus præcipue syderibus aspectibusq; consentiant. Sed partim diligētia nostra / partim diuina quadā sorte non aliter id assequi possumus / q̄ Andromachus in theriaca componenda diutissime fatigatus: ac tandem post diligētiā: diuina sorte cōsecutus theriacę uirtutem. Quod qdē cōtigisse diuinitus Galienus & Auicēna cōfirmant. Immo uero totā medicinā exordium a uaticiniis habuisse testis est Iamblicus atq; Apollonius rheaneus. Ideoq; Phēbū uarē medicinæ præponūt. Tres uero potissimum regulas ad hoc affereamus / si prius admonuerimus / ne putes nos impresentia de stellis adorādis loq; sed potius imitādis / & imitatione captādis. Neq; rursum de donis agere credas: quę stellę sint electione daturę: sed īfluxu potius naturali. Ad quę p̄fecto multiplicē & occultū: ita nos exq̄litis studemus modis accōmodare: sicut quotidie ad manifestū Solis lumē calorēq; salubriter excipiēdū nos ipsos accōmodamus. Aptare uero se ipsū ad occultas dotes eius atq; mirificas / solius sapiētis ē officiū. Sed iā ad regulas cārū syderibus accōmodaturas pueniamus. Prima ē exquirere quas ī se uires quos ue ex se effectus stella quālibet & sydus & aspectus habeāt: quæ auferāt: quę ferant. Atq; uerborū nostrorū significatiōibus hæc īserere. De testari quę auferūt: p̄bare quę ferūt. Secūda: cōsiderare quę stella

cui loco maxime uel homini dominetur. Deinde obseruare quali
bus cōmuniter hę regiōes & psonę tonis utant̃ & cātibus. Vt ipse
similes quosdā una cū significationibus modo dictis adhibeas
uerbis; quę syderibus eisdē studeas exponere. Tertia situs aspec
tusq; stellarū quotidianos aiaduerrere; atq; sub his explorare/ ad
quales potissimū sermones/ cātus/ morus/ saltus/ mores/ actus inci
rari hoīes pleriq; soleāt/ ut talia quādā tū p uinibus imiteris i can
tibus/ cęlo cuidam simili placituri/ simileq; suscepturi influxū.

Memento uero cantū esse imitatore m oīum potentissimū. Hic
enim intēriones/ affectionesq; animi imitat̃: & uerba: refert quoq;
gestus/ morusq; corporis/ & actus hominū/ atq; mores. Tamq; ue
hemēter omnia imitat̃: & agit: ut ad eadē imitāda/ uel agenda/ tū
cantantē/ tum audiētes subito puocet. Eadē quoq; uirtute quan
do cęlestia imitat̃: hinc quidem spūm nostrū ad cęlestē influxū:
inde uero ifluxum ad spūm mīnfice prouocat. Iam uero materia
ipsa concētus purior est admodū/ cęloq; similior q̃ materia medi
cinę. Est. n. aer etiā hic quidē calens/ siue repens/ spirans adhuc/ &
quodāmodo uiuēs suis quibusdā articulis artubusq; cōpositus/
sicut animal: nec solū motum ferēs/ affectūq; pręferēs: uerū etiam
significatū afferens quasi mentē: ut animal quoddā aerū/ & ratio
nale quodāmodo dici possit. Concētus igit̃ spū sensuq; plenus/
si forte tum secundū eius significata: tum secundū eius articulos
atq; formā ex articulis resultantē: tū etiā secundū imaginationis
affectū/ huic syderi respōdeat/ aut illi/ nō minorem inde uirtutem
q̃ quālibet alia cōpositio trahicit in cātantē: atq; ex hoc in proxi
mum auditorē. Quousq; cantus uigorē seruat/ spūmq; canentis.
Pręsertim si cantor ipse sit natura phębeus: uehemēterq; habeat
uitalem cordis spūm/ atq; insup animalē. Sicut. n. uirtus ac spūs
naturalis/ ubi potentissimus est/ molliat statim/ liquefacitq; alimē
ta durissima/ atq; ex austēsi mox dulcia reddit: generat quoq; ex
tra se seminalis spūs pductione propaginē: sic uitalis/ aīalisq; uir
tus ubi efficacissima fuerit/ ibi intērissima quādā sui spūs p cantū/

tum conceptione agitationeq; in corpus proprium potēter agit:
tum effusione/mouet subinde propinquū: afficitq; cum suū/tum
alienū sydereā quadā proprietate/quā tum ex ipsa sui forma:tū
ex electa temporis oportunitate cōcepit. Hac utiq; ratione orien-
tales/ meridionalesq; multi præcipue Indi admirādā ferunē in
uerbis habere potentiā: utpote qui magna ex parte solares sunt:
uimq; nō naturalem dico/ sed uitalē & aīalē habent ferme omniū
potētissimā. Et quicūq; in regionibus aliis maxime sunt phēbei.

Cantus autē hac uirtute/ oportunitate/ intentione cōceptus fer-
menihil aliud est q̄ spūs alter nup̄ penes spūm tuum in te cōcep-
tus/ factusq; solaris/ & agens tū in te: tum ī proximum/ potestate
solari. Si. n. uapor & spūs quidā/ aliquādo per radios oculorum/
uel aliter foras emissus fascinare/ inficere/ aliterq; afficere pximū
potest/ multo magis id ualet spiritus ab imaginatione cordeq; si-
mul uberius pfluēs & feruētior: motuq; ualētior. Vt nō omnino
mirum sit: morbos quosdam animi atq; corporis sic auferri posse
aliquādo: uel inferri. Præsertim quoniā spūs eiusmodi musicus
pprie tangit/ agitq; in spūm: inter corpus aīamq; mediū: & utrūq;
affectione sua prorsus afficiētē. Mirabilē uero in cōcitato canen-
teq; spū uim esse cōcedes: si Pythagoricis Platoniciisq; cōcesseris/
cælum esse spūm moribus tonisq; suis omnia disponentem. Me-
mento uero totam pcedere musicā ab Apolline. Atq; eatenus Io-
uem esse musicū/ quatenus est cū Apolline concors. Venerē insup̄
& Mercurium musicā uicinitate Apollinis reportare. Item ad hos
quattuor dūtaxat attinere cōcentus. Tres uero reliquos uoces
quidem habere non cantus. Iam uero uoces/ tardas/ graues/ rau-
cas/ querulas Saturno tribuimus. Marti uero cōtrarias/ ueloces/
acutalq; & asperas/ & minaces. Medias uero Lunæ. Concētus autē
Ioui quidē graues/ & intentos/ dulcesq; & cū cōstātia letos. Cōtra
Veneri cum lascīuia/ & mollitie/ uoluptuososcārus adscribimus.
Inter hos uero medios Soli tribuimus & Mercurio. Si una cū gra-
tia suauitateq; sūt uenerabiles/ & simplices/ & intenti/ Apollinei

iudicantur. Si una cū iucūdirate remissiores quodāmodo sūt: strenui tamē atq; multiplices Mercuriales existūt. Tu igit̃ horū quatuor unūquēq; cātibus tibi suis cōciliabis: pręferrī si cōpetēres cātibus sonos adhibeas/ adeo ut cū eorū more oportune canēdo/ & sonādo clamaueris/ respōsurī p̃tinus uideant̃: uel istar Eccho: uel sicut corda quādā ī cithara tremēs: quotiens uibrať altera/ tēpara similiter. Atq; ut uult Plotinus & Iamblicus ita naturaliter id tibi cōtinget e cęlo: quēadmodū uel ex cithara reboatus: siue tremor: uel ex opposito pariete fit Eccho. Profecto quotiēs ex frequenti quodā usu/ harmonię Iouię/ uel mercurialis/ uel uenerę/ factę uidelicet his regnātibus/ spūs tuus ad hoc ipsū attentissime canēs/ harmonięq; cōformatus euadit Iouius/ uel Mercurialis/ uel Venerus: Interea Phębeus euadit: siqdē Phoebi ipsius musicę ducis uirtus in oī cōsonātia uiget. Atq; uicissim ex cātu sonoq; phębeo ipse phębeus euadēs/ uirtutem Iouis interi tibi uēdicas/ & Veneris/ atq; Mercurii. Rursusq; ex spū sic intus affecto/ similiter afficis animā atq; corpus. Memēto uero orationē apte/ & oportune compositam/ & affectu sensuq; plenā/ atq; uehementē/ similē cantibus uim habere. Quantā in orādo potētiā Damis & Philostratus habere sacerdotes quosdā indos narrēt/ referre non expedit: nec ē qbus uerbis Apolloniū euocasse manes Achillis affirmēt. Nō. n. loqmur nūc de numinibus adorādīs: sed de naturali quadā potestate sermonis/ & cātus/ atq; uerborū. Esse uero phębeā medicāq; ī sono/ & eo qdē certo potētiā: ex eo patet: q̃ q in apulia tacti phalangio sūt: stupēt oēs semiaīesq; iacēt: donec certū qsq; suūq; sonū audiat. Tūc. n. saltat ad sonū apte: sudatq; inde/ atq; cōualescit. Ac si post ānos. x. similē audiuerit sonū/ subito concitat̃ ad saltū. Sonum uero illum ex indiciis esse phębeū Iouialēq; cōiicio.

Quo septē modis nos cęlestibus accomodare possumus: & qbus Saturnus sit maleficus: qbus ppitius: quos Iupiter a Saturno defendat: quō cęlū agat in spūm & corpus & aīam. Cap. xxii

Quoniam uero celum est harmonica ratione cōpositum /
 mouetq; harmonice & harmonicis motibus atq; sonis
 efficit omnia: merito per harmoniā solā / nō solū homines: sed iſe
 riora hæc omnia pro uiribus ad capiēda cælestia præparant. Har
 moniā uero capacem supiorū p septē rerū gradus i supioribus di
 ſtribuimus. Per imagines uidelicet (ut putāt) harmonice cōstitu
 tas: Per medicinas sua quadā consonātia remparas: Per uapores
 odoresq; simili cōcinnitate confectos: Per cantus musicos / atq; so
 nos: Ad quorum ordinē / uimq; referri gestus corporis saltusq; &
 tripudia uolumus. Per imaginationis cōceptus / morusq; concin
 nos: per cōgruas rationis discursiones: per trāquillas mentis cō
 templationes. Sicut. n. corpus per harmoniā quotidie suam id
 est per situm / & habitū / & figuram oportune lumini caloriq; solis
 exponimus: sic & spūm occultis stellarū uiribus compandis: per
 suam quādā similem harmoniā / imaginibus / ut opinant / & cer
 te medicinis / odoribus harmonice cōpositis comparā. Et deniq;
 per spūm superis ita paratum / ut sæpe iam diximus / animam eis
 dem exponimus atq; corpus. In anima uero nūc imaginationē / ratio
 nem mentem ponimus. Potest utiq; imaginatio nostra uel prop
 ter qualitatem / motūq; spūs: uel per electionem nostrā: uel etiam
 utrinq; ita disponi / componi / cōformari Marti / Soli ue / ut sit e ue
 ſugio propriū influxus Phæbei uel Martii susceptaculū. Similiter
 ratio uel p imaginationē spūmq; simul / uel p deliberationem / uel
 utrinq; sic ad Iouē imitatione quadā compare se potest: ut multo
 magis ob dignitatē ppietateq; suā ipsa Iouē capiat / & munera Io
 uis q; imaginatio / siue spūs: quēadmodū imaginatio spūs q; eadē
 rōe multo magis cælestia capiūt / q; res / & materię quęuis iſeriores.
 Mens deniq; cōreplatrix quatenus se ipsā nō solū ab his quę sen
 timus: uerū ēr ab eis. quę imaginamur cōiter moribusq; argumēra
 mur humanis / seuocat: & affectu / itentione / uita ad ſepata ſe reuo
 cat: Saturno quodāmodo se exponit. Huic soli ppius est Satur

nus. Sicut .n. Sol aialibus qdē nocturnis inimicus est/ diurnis ac
est amicus: ita Saturnus hōibus/ uel uulgarē palā uitā agentibus
uel fugiētibz qdē uulgi cōsuetudinē: uulgares tamē affectus/ nō
dimittētibz/ est aduersus. Vitam nāq; cōmunē cōcessit Ioui: sepa
tam uero sibi uēdicauit atq; diuinā. Mētibus autē hominū re uera
hinc pro uiribus segregatis/ tanq̃ sibi cognatis quodāmodo est
amicus. Nam & spiritibus sublimē habitantibus aerem ipse Satū
nus (ut Platonice loquar) est pro Ioue: sicut Iuppiter hominibus
cōmunem agētibz uitam/ est iuuās pater. Nullis uero Saturnus
est infensior: q̃ hominibus contemplatiuam uitam simulātibus
quidē/ nec agentibus. Hos .n. nec Saturnus agnoscit/ ut suos: nec
Iuppiter ipse Saturni remperies adiuuat eos: qui cōmunes homi
num leges/ moresq; & cōmercia fugiunt. Hęc .n. sibi Iuppiter usur
pauit: (ut aiunt) ligato Saturno. Segregata Saturnus. Quamob
rem Lunares illi populi/ quos Socrates in Phedone describit/ emi
nentissimā terrē supficiem/ & altiorē nubibus habitantes/ uiuētes
sobrii admodum/ frugibusq; contenti/ & secretioris sapientiæ stu
dio religioniq; dediti/ Saturni felicitatem gustant: uitamq; agūt
ita p̃speram/ tam longeuā: ut non tam mortales homines/ q̃ imor
tales Demones habeant. Quos heroas multi nominant/ aureūq;
genus Saturnio quodam seculo regnoq; gaudens. Quod forsā
astrologos arabes uoluisse puro. Vbi aiūt ultra lineā equinocria
lem ad meridiē esse subtilissimos habitatores quosdā Demonas:
qui nec oriri uideant/ neq; mori. ibiq; potestatem habere Saturnū
caudāq; draconis. Quod sane cōfirmare uidet Albumasar ī libro
Sadar dicens quasdā indiq; regiones Saturno subiectas esse: ibiq;
homines esse ualde longæuos/ ac senio plurimū extremo decede
re. Rationemq; assignat: quoniā Saturnus nō ledat domesticos:
sed externos. Tu uero potestare Saturni ne negligas. Hunc .n.
ferunt Arabes omniū potētissimū. Planetas sane uires eorū subī
re/ ad quos accedunt. Oēs uero ad eū accedere potius q̃ uicissim.
Planetasq; coniunctos illi/ natura illius agere. Est enim ipse inter

planetas orbis amplissimi caput. Quilibet sane planeta sui orbis caput est: & cor: & oculus. Saturnus item stellis pximus est innu meris: Primoq; mobili q̄simillimus: lōgum agit circuitum. Est al tissimus planetarum. Vnde felicem eum uocant: Cui ille feliciter aspirauerit. Et q̄uis eū rāq; a cōmuni uita hominū alienū/ plerūq; maxime uereanē/ placari tamen etiā cōmuni uitae putāt: si quādo plurimā in ascendēte potestate dignitatemq; habuerit: aut Iuppi ter eū suus feliciter aspexerit: uel in suis finibus excellenter acce perit. Alioq; influxus illius importune susceptus ī materia prae fertim crassa/ fit quasi uenenum: Sicut & ouum putrefactione uel adustione fit uenenosū. Vnde nascuntē uel euadunt īmundi qdā ignaui tristes inuidi: Demonibus immundis expositi. Quorum cōmeritiū pcul effugito. Nā Saturni uenenum alibi qdē sopitū la tet/ ceu sulphur a flāma remorum. In uiuētibus uero corporibus saepe flagrat/ atq; ut sulphur accensum nō conburit solum/ sed ua pore etiā noxiō oīa circūimplet/ atq; inficit propinquāres. Cōtra influxum eius hominibus cōmuniter pegrinum & quodāmodo dissonum nos armat Iuppiter/ tum naturali qualitate sua: tum ali mentis/ medicinisq; certe suis/ atq; (ut putant) etiam imaginibus tum etiā moribus/ negociisq; & studiis/ atq; rebus ad ipsum pro prie ptinentibus. Noxiū uero influxū Saturni effugiūt/ subeūtq; propitium: nō solū q ad Iouem confugiunt: sed etiā qui ad diui nam contēplationem ab ipso Saturno significatam/ tota mēte se conferūt. Hoc. n. pacto malignitatem fati deuitari posse Chaldei & Aegyptii atq; Platonici putant. Cum. n. caelestia nolint esse cor pora uana: sed diuinitus animata: atq; insuper mentibus recta di uinis/ nimirū illinc ad homines non solū q̄ plurima ad corpus/ & spūm ptinentia: sed multa etiā bona quodāmodo in aīam redun dātia proficisci uolunt: nō a corporibus in aīam/ sed ab animis. Magis autē haec pluraq; eiusmodi a mētibus supioribus cēlo pro fluere. Inter haec si rōnes oēs assignare uolueris/ quibus adduc tus Moses ociū sabbati mādauit hebreis: forsā ultra sublimio

rem/secretioremq; allegoriam inuenies Saturni diem/ actionibus
ciuilibus bellicisq; ineptū/ contēplationibus aptū: eoq; die diui
num cōtra discrimina patrociniū obsecrandū. Quod quidē im
petrari posse aduersum Martis & Saturni minas Habrahā & Sa
muel/ & plures hebreorū astrologi/ eleuatione mētis in deum uo
risq; & sacrificiis confitenē: prēceptū illud chaldeum confirmāres
scilicet si mentē ad pieratis opus ardentē erexeris: corpus quoq;
caducum seruabis. Cōsideratu dignum est illud Iamblichī: Cae
stia mundanaq; numina uires quas dā in se supiores/ nōnullas in
feriores habere. Per has quidē effectibus nos fatalibus deuicire:
per illas aut uicissim soluere nos a fato: quasi clauē ut inquit Or
pheus ad aperiendū habeant & claudendū. Multo igit magis di
uinitas mūdo supior a fatali necessitate nos redimit. Exploratu
quoq; dignissimum est hebraicū illud in mactādīs animalibus re
busq; nostris sacrificio dissipandis mala cēlitus iminētia a nobis
ad nostra deflecti. Sed hęc Pico nostro exploranda relinquimus.

Deniq; ubicunq; dicimus cēlestiū ad nos dona descēdere: intel
lige tum corporum cēlestium dotes in corpora nostra uenire per
spūm nostrum rite paratū: tum eadem/ prius etiā per radios suos
influere ī spūm naturaliter: uel quōcūq; illis expositum: tum etiā
aīarum cēlestiū bona/ partim in eundē spūm p radios p̄silire/ atq;
hinc in nostros aīos redū dare: partim ab aīs eorū uel ab angelis ī
aīos hōiū illis expositos puenire. Expositos inq; nō tā natura
li quodā pacto/ q̄ electione arbitrii liberi uel affectu. Sūmarī uero
q̄cūq; uoto/ studio/ uita/ moribus beneficētia actionē ordinē cēle
stiū imitanē: eos existimato tanq; supnis similiores: āpliores illīc
dotes accipe hōies aut artificiose cēlestiū dispositioni dissimiles/
atq; discordes/ & clā esse miseros: & deniq; palā infelices euadere.

Vt prospere uiuas agasq; imprimis cognosce ingenium: sydus:
genium tuum: & locū eisdem cōuenientē. hic habita. Professio
nem sequere naturalem.

Cap. xxiii.

Q Vicunq; sanæ mētis sui q; cōpos nasci ē est a cēlo ad ho-
 nestum aliquod opus & uitæ genus naturaliter institu-
 tus. Quisquis igit cēlum optat habere propitium: hoc
 opus: hoc genus iprimis aggrediatur: hoc sedulo prosequat. Cē-
 lum. n. suis fauet inceptis. Ad hoc ipsum uero præceteris es natu-
 ra factus: quod primum a teneris annis agis / loqueris / fingis / op-
 tas / sōnias / imitaris / quod rētas frequētius / quod facilius pagis /
 quo sūm opere proficis / quo præceteris delectaris: Quod relinqs
 inuitus. Hoc est sane ad quod te cēlum / rectorq; cēli genuit. Eate-
 nus igitur tuis fauebit inceptis: & aspirabit uitæ: quatenus geni-
 toris ipsius auspicia psequeris. Præsertim si uerū sit Platonium
 illud / in quo tota cōsentit antiquitas / Vnicuiq; nascenti esse Demo-
 nem quendā uitæ custodē ipso suo sydere destinatum. Qui & ad
 hoc ipsum officium adiuuet: cui nascentē celestia deputarūt. Qui-
 cunq; igit p argumenta quæ modo diximus suū ingeniū pscruta-
 tus: ita naturale suum opus inueniet / inueniet simul suū sydus
 & Demonem. Quorum exordia sequēs / ager prospere / uiuetq; fe-
 liciter. Alioqn & fortunā expietur aduersam / & cēlū sentiet inimi-
 cum. Duo igit sunt præceteris hominum ifortunatorū genera:
 Alterū eorum qui nihil professi / nihil agunt. Alterū eorū / qui pro-
 fessionem ingenio alienā subeūt: genioq; cōtrariā. Illi quidē igna-
 uia torpent: interim ad actiones incitāte cēlo semp agēte. Hi dū
 aliena a patronis celestibus agunt / frustra laborant supnis desti-
 tuti patronis. Primum quidē antiquo prouerbio confirmat. Dei
 adiuuant facientes: ignauis aut infensi sunt. Secundū prouerbio
 simili. Nihil agas inuita Minerua. Ob hanc arbitror rōnem Iouē
 in Pythagoricis carminibus obsecrari: ut uel ipse tot malis leuet
 genus humanum: uel saltē quo duce demone utamur / ostendat.
 Proinde ope pretium fuerit indagare: ad quā potissimum regio-
 nem habitandā & excolendā te tuū sydus / Demonq; tuus ab in-
 itio designauerit. Ibi. n. magis aspirant. Ea uero est / i quam primū
 profectus / spūs tuus quodāmodo recreatur / ubi sensus uegetior

permanet: ubi corporis habitudo ualidior: Vbi magis pleriq; fa
uent: ubi uota succedunt. Hæc igitur experire. Hanc regionē elige.
Hanc cole feliciter. Hinc uidelicet discessurus infelix: nisi & redi
rurus / & ad similia pgas. Sed interea frequētibus in hac regione
moribus te exerce: girosq; quosdā celestiu istar agito. Motu. n. cir
cuituq; eiusmodi genitus similibus cōseruabere. Quātū præterea
ad habitationē p̄ner / utiliter recordabere: Sicut alimēta uitæ ne
cessaria rus quidē urbi suppeditat / urbs uero consumit. Sic & ipsā
uitam rusticatione frequēti / ubi redium te minime coeperit / pluri
mum augeri: Sed urbano cū ocio tum negotio cōteri. Quantū ue
ro ad habitationē simul / & professionē spectat / illud orientalium
astrologorū minime cōtemnendū: uidelicet mutatione nominis /
professionis / habitus / uictus / loci / caelestē influxum nobis tum ī
melius tum in deterius p̄mutari. Dēmones quoq; uel cōmutari:
uel ad eosdē aliter hic / & alibi nos habere / Platonici iudicabunt.
Dēmonē uero uniuscuiusq; custodē astrologi cū Platonici gemi
nū esse posse cōsentiūt: alterū quidē geniturę propriū: alterū uero
professionis. Et quotiēs professio cum natura cōsentit / eundem
utriusq; Dēmonē: uel certe simillimū nobis adesse: uitamq; inde
nostram magis secū fore cōcordē / atq; tranquillā. Sin autē p̄fessio
dissidet ab ingenio / Dēmonē acquisitū arte / esse a genio naturali
discordē: uitāq; laboriosam atq; sollicitam. Qualis autē unicuiq;
Dēmon ab ipsa generatione præsit cupientibus inuenire / Porphy
rius regulam inuestigat ex planera domino genitura. Iulius Fir
mius planerā geniturę dominū esse inqt: uel eū / q; plures illic ha
beat dignitates: uel ex firmiori sentētia potius / eum cuius domi
cilium mox petitura sit Luna post signū / quod homine nascente
iam tenet. Sed Dēmonē non eadē regula purat iuestigādum. Ve
rum ex Chaldeorū opinione a Sole potius aut Luna. A Sole qui
dem ad Lunam ī natiuitate diurna / a Luna uicissim ad Solem in
natiuitate nocturna. Ut computato iter hac iteruallo æquale spa
tium pagas ab ascendenti gradu descendens: & in quē terminū

desinis aīaduertas. Cuius. n. stellæ est ille terminus: eiusdem esse
 Dēmonē arbitrant. Sūmatim uero a domino genitura simul atq;
 Dēmonē tenorē uitæ/fortunāq; ppendere solēt. Fortunā adiūxi:
 quoniā nōnulli partē fortune/eadē ferme cōputant rōne. Opta
 bant ueteres suū ad se Dēmonē ab aliquo celi cardine descēdisse:
 Ab oriēte uidelicet uel occidēte uel medio utrinq; celo. Aut saltē
 ab undecima uel qnta plaga. Undecima qdē medio supra caput
 nostrū celo succedit: ac bonus Dēmon cognominat. & ascendētē
 ab oriente gradū aspiciat ex sextili. Quinta uero celo antipodum
 medio succedit/appellatq; bona fortuna/ & ascendētē gradū con
 tueat ex trino. Optabāt tercio loco Dēmonē si modo a cadētī pla
 ga uenerit saltē/ uel a nona uenisse/ uel a tertia. Nona. n. appellat
 Deus: tertia uero Dea. Et illa ascendētē gradum ex trino hęc aspi
 cit ex sextili. Cadentes uero duodecimā/ atq; sextā exhorrebant.
 Illā sane malū Dēmonē: hanc malā fortunā cognominātes. Nos
 aut optare præterita supuacū arbitrat/ monemus easdē plagas/
 quas illi p Dēmonibus fortunisq; optabant/ obseuari pro plane
 tis & stellis ad opus efficiendū accomodādis: ut uel sint in angu
 lis/ aut in duabus quas diximus succedentibus: aut saltē in dua
 bus dūtaxat cadentibus/ quas antea noīauimus. Neq; enī ab re
 Solem nona gaudere dicunt: Lunā tertia: Iouem undecima: Vene
 rem uero qnta. Hę nāq; gradū conspiciūt ascendētem. Sed redea
 mus ad institutū. Siue igit ab illa quā in supioribus narrabā ex
 perientia/ diligētiaq; siue ab hac arte/ quā modo recensui/ primū in
 uestigemus naturæ Dēmonisq; instinctū: infortunatū esse cēsebi
 mus/ qui officiū nullū profiteat honestū. Nā & ducē pfectionis re
 uera nō habet/ q opus honestū non aggredit. Et ducē naturalem
 uix ullū habet: Quoniā stellarū Dēmonūq; siue angelorū ducum
 diuinitus ad custodiā dispositorū officiū est agere semp/ & excel
 lenter/ atq; latissime. Infortunatū insup eū/ ut supra diximus/ qui
 pfectione naturę cōtraria: diuersū a genio subit Dēmonē. Memē
 ro uero p dignitate pfectionū digniores gradatim accipi Dēmo
 nes seu mauis angelos atq; ī gubernatiōe publica/ et digniores.

Posse uero artē uiteq; tenorē accipī genio/ & ingenio nō cōtrariū/
 neq; lōge diuersū: ēt si ad excellētiōra pcesseris. Memēto rursus fa-
 miliaritatē eorū inire: qbus gratiē celestes afflāt. Quod ex bonis
 aī/ corporis/ fortunā ppēdes. Sicut. n. odor ex musco: sic ex bono
 boni nō nihil exhalat in pximū/ ac saepe pseuerat ifusū. Mirificus
 āt foret cetis triū feliciū uel duorū inter se mirabiliter redundan-
 tiū. Memēto deniq; effrenatos/ & ipudētes/ & malignos/ ac ifelices
 pcul fugere. Hi nāq; malorū pleni demonū/ uel radiorū/ malefici
 lūt/ & tanq; leprosi pestilētesq; nō solū tactu nocēt: sed ppinquita-
 re ēt & aspectu. Sane ppinqtas ipsa corporū aīatorū putat esse cō-
 tactus: pp efficacē uaporū exhalationē foras a calore/ spū/ affectu/
 manantē. Maxime uero pestilēs erit flagitiosorū familiaritas atq;
 crudeliū: si uerū fuerit: post uegetalē uitā mēse Iouis. i. secūdo no-
 bis infusā/ deiceps mēse Martis. i. tertio sensualē aīam infūdi prur-
 bationibus mācipatā. Sic. n. q prurbaione ferunt/ martis pleni/
 martiali cōragione ppinquos ificiūt. Cōtraria uero rōne cōsuetu-
 do frequēs cōtinguūq; cōmertiū cū felicibus excellētibusq; ut dixi-
 mus pdesse mirifice cōsueuit. Apolloniū rheaneū ferūt/ ephesi de
 prehēdisse senē: sub cuius figura lateret Demon/ q sola prēsētia
 rotā ciuitatē peste contaminabat. Quantū uero Socrates multis
 prēsētia sola profuerit/ Xenophon & Plato testantur.

Qua rōne litterati cognoscant ingeniū suū: sequantq; uictū spūi
 consentaneum. Cap. xxiiii.

Quoniam uero litterarū studiosis loquor/ recordari unū
 quenq; uolo litterarum amorē captum imprimis se esse
 Mercurialē: Prēterea Solarem quatenus ipse Mercurius
 est Solaris. Atq; hēc cōmunis his omnibus est conditio. Proprie
 uero prāter naturam Mercurialē quisq; eloquii gratia/ lepore/ di-
 gnitate/ uenustate pollet/ Apollinem in se agnoscat/ & Venerem.
 Qui ad leges uel naturalē cōmunēq; philosophiam est ppensior/
 nō ignoret Iouem se habere patronū. Sed q ad secretissima quāq;
 curiosius pscrutāda penitus instigat: sciat se non Mercurialē solū

78

esse. Sed Saturnium. Sub cuius etiā principatu sunt omnes i quo
uis studio usq; ad finem sēculi: præsertim i rebus aliis negligē
tes. Deniq; si uerum est quod nonnulli tā phisici q̄ astronomi tra
dunt/animā intellectu præditā in conceptū humanū mense Solis
idest quarto descēdere: qui plurimū intellectu uiuūt/ & ab initio
sunt præcipue & quotidie solares euadunt. Horū itaq; planetarū
fauor his hominibus auspicādu erit. Sub eorū spiraculo medici
næ cōflandæ. In eorū regionibus habitandū. Verū ad Apollinē
musarū ducem īprimis uos o litterati musarum cultores aduoco.
Quicunq; igitur inter uos dilectissimi i musarū amore fratres/ in
genio multo magis/longiusq; q̄ corpore ualēt/ii profecto sciant in
genitura quondā sua phēbē quidē materiā suppeditaſſe p̄paucā.
Phēbeū uero spūm infudiſſe q̄ plurimū. Immo & quotidie humo
res alimētaq; in corpore in spūm maxima quadā ex parte resolue
re. Vnusq; igit̄ uestrū totus est ferme spūs. Spiritalis inq̄ homo.
quidā terrenō hoc corpusculo p̄sonatus. Spūm ante alios perpe
tuo quodā labore fatigās: ut ipsi p̄ceteris sit assidue spūs recreā
dus: & in senectute præterea in qua cōmuniter euadit crassior/ad
subtilitatē propriā reuocādu. Scitis p̄fecto crassū corpus crassis
elemētis quattuor ali. Scitote igitur spiritale corpus suis quibus
dam tenuibus elementis quattuor enutriti. Huic .n. uinū est pro
terra. Odor ipse uini uicē gerit aquæ. Cārus rursus & sonus agit
aerem. Lumen autē p̄fert igneū elementum. His ergo quattuor
præcipue spiritus alitur/uino inq̄/eiusq; odore/& cantu similiter
atq; lumine. Sed nescio quomodo ab Apolline primū exorſi inci
dimus mox in Bacchum. Et merito quidē a lumine puenimus in
calorem: ab ambrosia in nectar: a ueritatis intuitu in ardentē uerī
tatis amorē. Fratres cerre sunt indiuiduiq; comites phoebus atq;
Bacchus. Ille qdē duo potissimū uobis affert/lumē uidelicet atq;
lyrā. Hic itē præcipue duo/uinū odorēq; uini ad spūm recreandū.
Quorū usu quotidiano spūs ipse tandē Phēbeus euadit/& liber.
Quāobré ita uos ad excipiendū Solis lumen quotidie compate/

ut quatenus deuitata destillatione quadam & exsiccatione fieri
potest frequētissime sub luce uiuatis: salte in cōspectu lucis / tum
eminus / tū cominus / tū recti / tū apti ad usū ubiq; uestrū uirale So
lis potentiā rempantes: atq; igne referētes ī nocte Solem: citharæ
cantusq; inrerim nō obliuī. Spirare uero semp & uigilantes & dor
miētes aerē uiuū / aerē luce uiuentem. Similiter habere uos opor
tet ad menū Bacchi donū Apollinis beneficio pcreatū. Eadē igit
proportionē qua lumen / accipite uinū. Abunde qdem quatenus
nec destillatio / nec exsiccatio / qualem dixi ebrietas ue cōtingat.
Atq; prater substantiam uini quodidie bis acceptam / odorē eiūs
frequētius haurite / partim quidem os / ubi spiritus fuerit recrean
dus / colluentes mero: partim lauantes eodem manus: partim na
ribus & remporibus admouentes. Satis iam fratres collocuti fu
mus: satisq; cōbibimus. Ergo Valet.

Astronomica diligentia in liberis procreandis. In preparan
dis epulis. In edificiis & habitatione / atq; uestibūs: & q̄tū
curare talia liceat. Cap. 2. xxv.

S Ediuuat etiā parūper alloqui seuerū religionis antistitē.
Dic age quid nā in astrorū usu dānas Antistēs? Quicqd
in quies arbitrio nostro detrahāt: qcqd unius dēi cultui
derogat. Eadē ego tecū non damno solū: sed etiā ualde detestor.
Exsecrans q̄netiā scio / atq; ego insup perhorresco nōnullos / qui
cum Deū exoratū uolūt / ad Iouē in medio cēlo uastū illud draco
nis caput subeuntem tā miseri q̄ stulti confugiunt / ab ipso uideli
cet dracone / q̄ quondā e cēlo coruit / tertiā stellarū partē secū tra
hens / deniq; deuorādi. Verū cōcedes ne / contractibus / matrimo
niis / colloqis / itineribus / similibusq; opibus pagēdis / horas opor
tunas eligere? Nō facile re his assensurū uideo: nescio qd arbitrio
metuentē. Ego igit / & si rheologus ille magnus Albertus ista da
bit. Et rō q̄nādā forte dictabit: p electionē ipsā ad arbitriū ptinē

rem/celestia ita prudentiæ nostræ usui subici/quæadmodû herbae medico subministrât:tibi tamē potius ipræsentiā credam. Et q̄ tu difficile nūc ea pmittis:tā facile ipse dimittā. Observationes uero lunę ideoq; aliarū stellarū ad morbos curādos:& idcirco ad remedia præparanda iādiu (ut arbitror)pmisisti. Concessum quoq; abste/& insup approbatū/crescente luna/eadēq; aucta lumine/nec aliūde ifortunata/seminibus agros spargere/uites oleasq; serere.

Cur nō igit̄ ad plātandū (ut cynice loquar) hominē utamur beneficio Lunę Iouisq; & Phēbi:Nā Veneris qdē ad hęc officio semper utimur:Sed rectius modo dixissem/semper utunr:nā ipsa mihi Venus est Diana. Quid itē de uictu dicemus? Nō ne licebit/& proderit sub felicità sydere/tū autumnno uinū/ tum idies panē epulasq; cōficere? Ac si nequeamus i his præparādis aspectus syderū expectare: expediet saltē adscēdētes accipe/ uel aliter angulares/ Solem/Iouem/Venerē/atq; Lunā.Sic.n.oīa qbus utimur/felicit̄ affecta cēlitus/felicit̄ nos afficiēt. Hactenus te uideo absq; cōtrouerfia concessurum:nisi forte dicas/ita uitā nostram nihil fore aliud q̄ ppetuā seruitutē.Ad hęc ego subiciā:frustra mortales cumulādis pecuniis & honoribus seruituros/quibus sunt ppetuo mācipari:nisi interim diligētia physica dies uitæ sibi plures accumulent. Aut igit̄ soli deo seruiant/quod quidem est potissimū: aut si cui præterea seruituri sunt/uitę tū ualidæ/tū lōgæ potius q̄ pecuniis honoribusq; uanis indulgeāt.Concordes ergo sumus.

Sed nūqd uel domos fundabūt temere/uel ifaustas habitabūt? Vbi cōtagiosa quādā calamitas edificiū ferme sicificat habitantē/ ut uenenosus pestilētiæ uapor/ēt ad bienniū in patiete seruatus. Qualis ē ex epidimia latēs in ueste/ diu postea utentē inficit in cautū/atq; pdir. At postq̄ hic i uestiū incidimus mētionē/phibe bis ne pie pateri ueste cōficiēda/ uel primū induēda spiraculū Veneris diligēter aucupari: Quo quasi Venerea facta uestis:similiter prospera quādā corpus/& spiritum afficiat qualitate. Non ne me dici uerant uulpium pelles? Agninas probant? Non aliter forte

sydus idies quasi nascētes uestes afficit/ q̄ semel ab initio natas.
Vestes quidē & cetera artis opera certā a sydere qualitatē accipe
Thōmas Aquinas ī libro de fato confirmat. Tu igit̄ affirmabis. In
fectas uero uestes/ utentē inficere/ etiā testis est scabies atq; lepra.
Deniq; si populi uitę consulis (ut opinor) ista p̄mittes. Atq; ego
permissione tua cōsulā obseruanda. Sin aut̄ eiusmodi moribūdā
uitā curā/ non īprobas quidē/ sed negligendā mones: ego quidē
negligo: melioris uitā fiducia fretus: ceterisq; similiter cōsulo fa
ciendum. Vale.

Quō per inferiora sup̄ionibus exposita deducantur superiora: &
p̄ mundanas materias mūdāna porissimū dona. Cap. xxvi.

Sed ne longius digrediamur ab eo/ quod interpretantes
Plotinum instituimus ab initio/ breuiter ita collige. Mū
dus ab ipso bono/ ut Plato una cū Timeo Pythagorico
docet q̄ optimus effici poterat/ est effectus. Est igit̄ nō solū corpo
reus: sed uitā insup̄ & intelligentiā particeps. Quāobrem prater
corpus hoc mūdi sensibus familiariter manifestū/ later ī eo spūs
corpus quoddā excedens caduci sensus capacitatē. In spū uiget
anima: in aīa fulget intelligētia. Atq; sicut sub Luna nec miscetur
aer cum terra/ nisi p̄ aquā: nec ignis cū aqua: nisi p̄ aerem: sic in unī
uerso esca quādā/ siue fomes ad aīam corpori copulandā/ est ille
ipse quē spūm appellamus. Anima quoq; fomes q̄dam est ī spū/
corporeq; mūdi/ ad intelligentiā diuinitus cōsequendā. Quēad
modū sūma quādā in ligno siccitas ad penetraturū oleum est pa
rata. Oleum huic ībibitum/ pabulū est ad ignem. Ad calorē dico
proxime. Calor ipse luminis est uehiculū: ac si lignū hoc eiusmodi
sit/ ut igne præsente fulgeat/ nō urā: qualia quādoq; uidimus
iam hoc exemplo uidebimus: utrū uel homo: uel aliud quiddā
sub Luna/ certis q̄busdā praparamētis: partim qdē naturalibus:
partim arte quāsitis/ uitalia: atq; etiā forte intellectualia quēdam

bona oportune quodāmodo desuper accipere possit. Verū quod hic ad religionem spectat discutiemus alibi: ubi Plotinus in mediū hāc adducet. Quod uero ad naturales spectat influxus/ qualescunq; sint desuper ueniētes: scito eos in nobis materiisq; nostris ita demū per artē comparari posse: quādo fomēra nobis nostrisq; ad illos natura subgesserit: celumq; ad eosdē oportunius cōspira uerit. Non ne in ipso fetu natura fetus ipsius artifex: cum cerro quodā pacto corpusculum affecerit/ figuraueritq; hoc ipso statim praparamēro/ uelut esca quadā spūm ab uniuerso deducit? Perq; hunc uelut fomitem: uitā haurit/ atq; aīam? Ac deniq; p certā animae speciem dispositionēq; corpus ita uiuens dignum est praesentia mentis tandem donatā diuinitus. Vbiq; igit natura magis est/ ut inq; Plotinus/ atq; Sinēsius/ uidelicet certa quadā pabulis ubiq; certis inescans: non aliter q̄ centro terrae grauiā trahens: Luna concauo leuia: Calore folia: humore radices: ceteraq; similiter. Quo quidem attractu secum ipso deuinciri mundum restantē sapientes Indi/ dicētes mūdum esse aīal passim masculū simul atq; feminā: mutuoq; mēbrorū suorū amore ubiq; coire secū/ atq; ita cōstare: uinculū uero mēbrorū inesse p̄ insitam sibi mentē: quae totā infusa per artus agit molē/ & magno se corpore miscet. Hic Orpheus naturā ipsam mūdi/ Iouēq; mūdantū/ marem appellat & feminā. Vsq; adeo mutui partiū suarū cōiugii ubiq; mūdus est audus. Esse uero masculinum sexū feminino ubiq; cōmixtū: declarat illinc quidē ordo signorū. Vbi praecedēs p̄petuo deiceps ordine masculinum est: subsequēs femininū. Hinc uero arbores/ atq; herbae: Quae etiā sicut aīalia utrunq; sexum habēt. Mitto q̄ ignis ad aerem: aqua ad terrā masculi uicē tenet ad feminā. Vt nō mirū sit mēbra inter se mundana & oēs eius articuli/ mutuū coniugiū concupiscere. Quod & planetę cōciliant/ partim q̄dem mares/ partim uero feminā. Praecipue uero Mercurius masculus atq; femina hermophroditi pater. Quod sane aīaduertens agricultura/ praeparat agrum seminaq; ad caelestia dona. Et insitionibus q̄busdā

uitam plāre propagat/ & ad speciē alteram melioremq; perducit. Similia quēdam efficit medicus/ & phisicus/ & chyrurgicus in corpore nostro/ tum ad nostrā fouendam: tū ad uniuersi naturā uberiorius compandā. Idem quoq; philosophus naturalū rerum astro- rumq; peritus/ quē pprie magū appellare solemus/ certis quibusdam illecebris/ cēlestia terrenis oportune quidem: nec aliter inferens q̄ insitionis studiosus agricola ueteri recentem stipiti surculum. Quod & Ptolemęus ualde pbat/ affirmans eiusmodi sapien- tem/ sic astrorū opus adiuuare posse: quēadmodum agricola terre uirtutem. Subicit magus terrena cēlestibus/ imo inferiora passim superioribus: ut proprias ubiq; fēminas suis maribus fecundan- das: ut ferrum magneti trahendū: ut camphorā aeri feruēti fugen- dam: ut chrystallū Soli illuminandū: ut sulphur & sublimē liquo- rem accendendū flāmę: ut oui testā uacuam & impletā rore/ Soli eleuandā: imo ut ouum ipsum gallinæ fouendū. Præterea sicut nō nulli fouentes oua/ etiā sine animalibus uitā illis ex uniuerso conciliant: & sæpe materias quasdā oportune parātes absq; ouis manifestisq; seminibus/ aialia procreāt: ut ex ocimo scorpionem: apes ex boue: ex saluia auē merulę similē. Virā uidelicet a mūdo materiis certis opportunisq; tēporibus adhibētes: Sic & ille sapiēs ubi cognouit quę materię/ siue quales parti inchoatę natura/ par- tim arte perfectę: & si sparę fuerint cōgregatę/ qualē cēlitus influ- xum suscipere possint: has eo regnante potissimū/ colligit/ præpa- rat/ adhibet: sibiq; p eas cēlestia uēdicat. Vbicūq; enī materia quę- dam sic supis exposita ē/ sicut specularē uitrū uultui tuo/ pariesq; oppositus uoci/ subito supne patit̄ ab agēre uidelicet potentissi- mo a porestate uitaq; mirabili ubiq; præsete/ uirtutemq; passione reportat. Non aliter q̄ & speculum imaginem repræsentat ex uul- tu: & ex uoce paries Echo. His ferme exēplis ipse Plotinus urī- tur/ ubi Mercurium imitatus ait: ueteres sacerdotes/ siue magos ī- statuis sacrificiisq; sensibilibus diuinum aliqd / & mirandū susci- pere solitos. Vult aut una cū Trismegisto per materialia hæc non

propriè suscipi numina penitus a materia segregata: sed mūdāna
 tantum/ut ab initio dixi & Synesius approbat. Mundana inq̃ id
 est uitam quandā/uel uitale aliquid/ex anima mundi & spherarū
 animis atq; stellarum: uel etiam morum quendā et uitalem quasi
 præsentiā ex Dēmonibus. Immo iterdū ipsos Dēmonas eiusmodi
 adesse materis Mercurius ipse/quem Plotinus sequit̃ inquit
 Dēmonas aërios/nō celestes: ne dū sublimiores: statuasq; Mercu-
 rius ipse cōponit ex herbis/arboribus/lapidibus aromaticis/natu-
 ralem uim diuinitatis (ut ipse ait) in se habentibus. Adiūgit can-
 tus celestibus similes: quibus ait eos delectari/statuasq; sic adesse
 diutius/& pdesse hominibus/uel obesse. Addit sapiētes quondā
 ægyptios: qui & sacerdotes erāt/cum nō possent rationibus pua-
 dere populo esse Deos idest spūs aliquos super homines/excogi-
 tasse magicum hoc illicium/quo Dēmonas allicientes/ in statuas
 esse numina declararent. Sed Iamblicus damnat ægyptios q̃ Dē-
 monas non solum ut gradus quosdam ad superiores deos inuesti-
 gandos acceperint: sed plurimum adorauerint. Chaldeos uero Dē-
 monibus non occupatos ægyptiis antepōnit. Chaldeos inq̃ re-
 ligionis antistites. Nam astrologos tā Chaldeorum q̃ Aegyptio-
 rum quodāmodo tentauisse Dēmonas per harmoniā celestem in
 statuas fictiles trahere suspicamur. Quod significare uidet̃ astro-
 logus Samuel hebreus auctoritate Dauidis filii astrologi fretus.
 Antiquos uidelicet fictores imaginum fecisse statuas futura pro-
 nuntiātes. Harmoniā uero celestium his accomodatā esse tradit/
 metallū fundere ad hominis pulchri formā/die Mercurii hora ter-
 tia scilicet Saturni. Quādo Mercurius Saturnū in aquario subit/ī
 nona celi plaga/uaticiniū designāte. Ascenditq; geminorū sydiūs
 significās prophetas (ut aiunt) Mars a Sole cōburitur: nec Mercu-
 rium intuetur. Sol tamē aspiciit coniūctionis illius locum. Venus
 intērea aliquem obrinet angulum: occidentalis est & potens. Lu-
 na ex trigono gradum aspiciit ascendentem: similiterq; Saturnus.
 Hac illi. Ego autē primo quidē ex beati Thomæ sententia puto/

si modo statuas loquētes effecerint/ nō simplicē ipsum stellarū in
 fluxū ibi formauisse uerba: Sed demonas. Deīde si forte cōrigerit
 eos in eiusmodi statuas īgredi/ nō arbitror hos ibi p celestē influ
 xū fuisse deuinctos: Sed spōre potius suis cultonibus obsecutos:
 deniq; decepturos. Nam & natura supior ab īferiore cōciliat qdē
 aliquādo: Sed cohiberi neq; . Et dispositio illa syderum paulo an
 tedescripta cōcurrere forte nō potest. Quāuis at Demones astro
 nomica rōne statuis nō includanē: tamē ubi per cultū eis exhibi
 tū/ presentes extiterint/ Porphyrius ait eos regulis astronomicis
 oracula reddidisse: atq; ideo frequenter ambigua. Et merito/ quo
 niā Iamblichus pbat pphetiā uerā/ atq; certā/ nec malis Demonū
 bus cōuenire: nec humanis artibus/ uel natura/ sed spiratiōe diui
 na purgatis mētibus puenire. Sed ad Mercuriū: imo ad Plotinū
 iā reuertamur. Mercurius sacerdos ait accepisse uirtutē a mundi
 natura cōuenientē: eāq; miscuisse. Secutus hūc Plotinus putat: ro
 tūm id aīa mūdi cōciliatē cōfici posse. Quatenus illa naturalīū re
 rū formas/ p seminales quasdā rōnes sibi diuinitus insitas gene
 rat/ atq; mouet. Quas quidē rationes appellat ēr Deos. Quoniā
 ab ideis supremae mētis nunq; destituunt. Itaq; p rōnes eiusmodi
 aīa mūdi facile se applicare materiis: quas formauit ab initio per
 easdē: quādo magus uel sacerdos oportunis rēporibus adhibue
 rit formas rerū rite collectas: que rōnē hanc/ aut illā pprie spectāt:
 sicut magnes ferrū: reubarbarū colerā: crocus cor: eupatoriū spo
 diūq; iecur: spica muscusq; cerebrū. Fieri uero posse quandoq; ut
 rōnibus ad formas sic adhibitis/ sublimiora quoq; dona descen
 dāt/ quatenus rōes ī aīa mūdi cōiunctae sūt īrrelectualibus eiūsdē
 aīe formis: atq; p illas diuināe mētis ideis. Quod & Iāblichus ap
 probat/ ubi de sacrificiis agit. Qua de re alibi nos oportunius dī
 spurabimus. Vbi etiā apparebit/ q̄ ipura supstitio populi gētilis
 extiterit. Contra uero q̄ pura pietas euangelica fuerit: Quod ma
 gna ex parte in libro de religione christiana iam fecimus.

F I N I S

Apologia quedam. In qua de medicina, astrologia,
uita mundi. Item de magis, qui Christum
statim natum salutarunt.

MA R S I L I V S Ficinus florentinus, dilectissimis
suis i ueritatis studio fratribus, tribus Petris, Nero, Gui-
ciardino, Soderino, ter quaterq; salutem. Rectius modo
Tripetto q̄ tribus Petris forrasse dixissem. Sicut. n. ubi palma est
una nō faciūt plures in ea digiti, manus ibi plures: sic uestra ami-
ci corpora tria nihil prohibere uident, quo minus unum efficiat
Petrum una uoluntas. Faber ille celestis patriæ Christus tam in-
gērem procreauit petram, ut īmenso huic edificio ecclesiæ suę una
hec petra fundando sufficeret. Ego quoq; tā grandes nactus sum
diuina quadam sorte petras: ut tres nūc meo uel arduo satis edi-
ficio faciant. Nunc uobis amici nunc, si nescitis, arx illa Palladis
necessaria fore uidetur: qua procul a nobis seuum ipiorum gigan-
tum impetū arceamus. Quāobrem uestra primum arce tribus con-
structa Petris, trium liberorū meorum uitam, uitæ publicæ succur-
rentium munire decreui. Scitis, (ut arbitror) me de uita librum
composuisse, i libellos tris diuisum. Quorum primus de uita sa-
na. Secundus: de uita lōga. Tertius: de uita celitus inscriberē. Igi-
esca tituli tam suauis q̄ plurimos alliciet ad gustandū: Sed in nu-
mero tanto ignorantes plerique futuri sunt (ut arbitror) maligni
quoq; non pauci. Alius ergo dicet, non ne Marsilius est sacer-
dos? Est profecto. Quid igitur sacerdotibus cū medicina? Quid
rursum cum astrologia commertii? Alius item. Quid Christiano,
cum magia uel imaginibus? Alius autē, & quidem indignus ui-
ra, uitam inuidebit celo. Cūcti deniq; sic affecti, beneficio in eos
nostro ingrati nimis erunt. Atque aduersus charitatem nostram
Qua uitæ, prosperitatieque publicæ pro ingenii facultate consuli-
mus, non pudebit esse crudeles. Communis igitur erit uobis iste
labor: Sed ut quodammodo leuior sit: tres enim estis aduersum

res hostes distributum subire certamen. Nec inuectiua (nouū enī ingenium uestrum) confurabit inuectiuā: Sed alieni fellis amaritudinem: quæ uestra suauitas ē mitifica uestri mellis dulcedine superabit. Principio candidissime Nere respōdeto primis/an riquissimos quondā sacerdotes fuisse medicos pariter & astronomos. Quod sane chaldeorum/perfarum/ægyptiorum testificantur historiæ. Ad nullum præterea magis quā ad pium sacerdotem pertinere singularis charitatis officia: quæ quidem ī maximo omnium beneficio quā maxime lucent. Officium uero præstantissimum est proculdubio/quod & maxime necessarium: & imprimis ab omnibus exoptatum: efficere uidelicet/ut hominibus sit mens sana in corpore sano. Id autē ita demum præstare possumus/si coniungimus sacerdotio medicinā. At quoniā medicina sine fauore cælesti/quod & hypocrates Galienusque confitentur/ & nos experti sumus/ sæpius est inanis/sepe etiam noxia/nimirum ad eandem sacerdotis charitatem astronomia pertinet/ad quā attinere diximus medicinam. Eiusmodi (ut arbitror) medicū honorari sacræ litterę iubet/ quoniam propter necessitatē hūc altissimus procreauerit. Et Christus ipse uitæ largitor/qui discipulis mandauit/ languentes toto orbe curare/sacerdotibus quoque præcipit/si minus uerbis/ut illi quondam/mederi possint:saltem herbis & lapidibus medeantur. Quæ si minus ipsa sufficiant/opportuno quodam afflatu cæli conflare hæc/ & ægrotis admouere iubebit. Nam & ipse eodem afflatu cæli animalia passim ad suam quæque concitat medicinam: usque adeo uitæ omnium abundantissime prouidet. Sic instinctu cælesti diuinitus instigante/serpentes quidem maratton/hirundines aut celidonia oculis medicantur: Aquilæ uexatæ partu ethitem lapidem diuinitus inuenerunt/quo feliciter oua statim eniterentur. Itaque Deus ipse qui per cælum animalia quauis ad medicinas instigat:sacerdotes certe permittit non mercede inquam/ sed charitate medicinis cælitus confirmatis morbos expellere. His uero tu deinceps plura etiam si expedit ingenii tui aculeis addes.

Surge post hæc & tu Guiciardine uehemens: atq; curiosis ingeniiis respondero/ Magiam uel imagines nõ probari quidẽ a Marfilio/ sed narrari/ Plotinum ipsum interpretante. Quod & scripta plane declarant/ si equa mente legantur. Neq; de magia hic prophana/ quę cultu Demonum nititur/ uerbum quidem ullum asseuerari: Sed de magia naturali/ quę rebus naturalibus ad prosperã corporum ualitudinem celestium beneficia caprat/ effici menciónem. quę sane facultas tam concedenda uidetur ingeniiis legitime utribus/ q̃ medicina & agricultura iure cõceditur. Tantoq; etiã magis/ quãto perfectior est industria/ terrenis celestia copulans. Ex hac officina Magi omnium primi Christum statim natum adora uerunt. Quid igitur expauescis Magi nomẽ formidolose? Nomẽ euangelio gratiosum. Quod non maleficum & ueneficum: sed sapietẽ sonat & sacerdotem. Quid nam profiretur Magus ille uenerator Christi primus? Si cupis audire quasi quidam agricola & certe quidam mundicola est. Nec propterea mundum hic adorat: quemadmodum nec agricola terram: Sed sicut agricola humani uictus gratia ad aerem temperat agrum: sic ille sapiens/ ille sacerdos gratia salutis humane inferiora mundi ad superiora contemperat/ atq; sicut oua gallinę/ sic oportune terrena subicit fouenda celo. Quod efficit semper ipse deus: & faciẽdo docet/ suadetq; facere/ ut a superis infima generentur & moueantur/ atq; regantur. Deniq; duo sunt magiã genera. Vnum quidem eorum/ qui certo quodam cultu Demonas sibi conciliant: Quorum opera freri fabricant sæpe portenta. Hoc autẽ penitus explosũ est/ quando princeps huius mundi eiectus est foras. Alterum uero eorum qui naturales materias oportune causis subiiciunt naturalibus mira quadam ratione formãdas. Huius quoq; artificii species duæ sunt. Altera quidem curiosa: altera necessaria. Illa sane ad ostentationẽ superuacua fingit prodigia: Ceu quando Persarũ magi ex saluia sub fimo putrefacta dum Sol & Luna secundam Leonis faciem

700
occuparent/eundēq; gradū ibi tenerent/generabant autem merule
similem:serpentina cauda:eamq; redactam in cinerem ifundebāt
lampadi. Vnde domus statim plena serpentibus uidebatur. Hoc
autem tanquā uanum & saluti noxium procul effugendum. Te
nenda tamen species necessaria/ cum astrologia copulans medici
nam. Siquis autē pertinax ulterius instet/morem huic ita gerito
Guiciardine: ut ne legat hęc nostra/nec intelligat/nec meminerit/
nec utatur homo/si homo est/tanto beneficio prorsus indignus.

Multa sunt pręterea quę tu aduersus ingratham ignorantiam in
medium afferre tuo ingenio poteris. Quid nam agis & tu stre
nue Soderine noster? Tolerabis ne supersticiosos cęcosq; nescio
quos futuros/qui uitam in animalibus: uel abiectissimis: herbisq;
uiliissimis manifestam uident. In cęlo/in mundo non uident. Iam
uero si homunciones isti uitam minimis concedunt mundi parti
culis/quę tandem demētia est? Quę inuidia? Nec nosse nec uelle
totum uiuere in quo uiuimus/& mouemur & sumus. Quod qui
dem canit Aratus: Iouem manifeste significans cōmunem corpo
ris mundani uitam. Peroportune nunc in hęc Arati uerba nescio
quomodo uideor incidisse. Memini Lucam euangelistam: memi
ni Paulum apostolum his uerbis libenter uti. In quibus mūdi ui
tam sapientes illi nō horrent. At uero supersticiosus quidam his
obitiet non facile conuinci ex uerbis eiusmodi Paulum assenti
ri/mundum habere animam: Sed tantū subesse deo: ac nos ī hoc
ipso Deo uiuere. Esto igitur. Ne nominemus in mundo quando
non placet animam. Nomen anima sit prophānum. Licebit ne sal
tem uitam qualēcunq; dicere? Quam Deus ipse mūdi faber huic
operi suo tam feliciter absoluto clementer inspiret. Quandoqui
dem erga uiliissima quęq; uiuentia non est avarus/Et quotidie p
cēlum q̄plutimis quę sunt in eo largissime pręstat uitā. Dic ama
bo nō ne uides boues & asinos/o bos/o asine/ qui tactu quodā
ex se uiuentia generāt esse uiuos? Si ergo hęc pręterea/ ex se uiua

quædam aspectu etiam generarent / an non multo magis hæc ui
uere iudicares / si quod modo ipse iudicium / si quã uitam habes.
Cælum terræ maritus non rangit (ut cõmunis est opinio) terram.
Cum uxore non coit: sed solis syderum suorum quasi oculorum
radiis undiq; lustrat uxorem: lustrãdo fecundat: procreatq; uiuẽ
tia. Num ergo uitam uel intuẽdo largiens ipsum in se propriam
nullam habet uitã: Et quod dedit aui strutho uitam aspectumq;
uiuificum: longe est hoc ipso deterius. His tandem adductis in
medium / nisi persuaseris superstitiosum istum mittito semiuuũ:
immo uero non uiuum. Proinde ut pluribus causam nostrã pa
tronis agamus / addito Petre mi Nere Amphionem illum nostrũ
Lãdinum Christophorum oratorem pariter & poetam. Ille noster
Amphion suauitate mira celeriter lapidea hostiũ nostrorum cor
da demoliet. Tu uero Guiciardine carissime compater / ito nũc /
ito alacer / Politianum Herculem accersito. Hercules quõdam uidi
periculosius certandum foret / uocitabat Iolaum: Tu nunc simi
liter Herculem. Nosti profecto quor barbara monstra latium iam
deuastantia Politianus Hercules inuasit / lacerauerit / inrereme
rit / q̃ acriter expugnet passim. Quã ruto propugnet. Hic ergo uel
centum hydre capita nostris liberis minitancia statim confunder
claua / flammisq; cõburet. Eia mi dulcissime Soderine: Surge age /
Picum salutato Phoebeũ. Hũc ego sepe Phoebum appello meũ.
Ille me Dionysium uicissim atq; liberũ. Fratres ergo sumus. Nun
tia Phoebo meo / uenenosum contra nos pythone ex palude iam
iam emergentem. Tendat arcum / obsecra precor. Confestim spicu
la iaculerur. Intendet ille protinus / scio quid loquar: uenenumq;
torum semel una nece necabit. Valere iam feliciter amantissimi
fratres mei / non ualitudine tantum felici: Sed ipsa etiam felicita
te digni. Liberorumq; meorum in lucem iam prodeuntium uali
tudinem felicitatemq; curate. xv. Septembris. M. cccclxxxviii.
In agro Caregio.

Quod necessaria sit ad uitam securitas &
tranquillitas animi.

MA R S I L I V S Ficinus Dilectissimis in uerita-
tis uenatione fratribus Bernardo Canisiano/Iohanni
Canacio/Amerigo Cursino Salutem. Cum primis hic
in uerbis uenationem quandam instituissemus/merito forsan ca-
nes statim adhibuimus & cursores. Apre quidem philosophâres
appellauimus uenatores/anhela semper ueritatis indagine labo-
ranres. Num etiam apre canes? Aprissime inquit in Republica So-
crates. Philosophâres enim uel legitimi sunt uel spurii. Ambo ca-
nes. Illi quidem ueritatem ipsam sagaciter inuestigât/mordicus
inuentâ tenent. Hi uero pro opinione larrant/mordent/lacerant.
Tantum profecto canes inter philosophos sibi uendicant/ut nō
solum se ipsos i sectam aliquam inseruerint:sed etiam sectam ipsi
suam nomine Cynicam quandoq; confecerint. Habet quinetiam
suos achademia canes. Huc ergo uos sagaces achademię canes:
huc uos uelocissimi cursores aduoco. Tris enim estis. Tres ergo
nūc meos precor defēdite liberos adhuc teneriores/inter lupos
(ut uereor) e uestigio prodituros. Currite iquam alacres:negocia
enim nunc uobis optata mādō/non curas. Georgium Benignū
Saluiatum cognoscitis meum: Qui ueritatem illam p cuius nunc
uos uestigia passim uenādo discurritis/ iādiu est sagaciter assecu-
tus. Qui & fratres suos Solis iſtat/ maior ipse/minores illustrat.
Huic igitur/ si quem luporum ululatum audieritis/ nuntiate.
Fortissimus ille Georgius omnes facile fugabit lupos/ qui & ua-
stum draconem quandoq; transfixit. Ille me igitur/ ille sollicitu-
dine simul & uos cura leuabit. Soler enim inter uos aliquis/ &
qdē iam sepius dicere: nihil ad uitā salubrius experiri/ q̄ magna
cū securitate rēpora deglutire. Ceteri uero dicēti prius arridere.

Sed dic age Canaci quid nam hoc tuū est totiēs repetitum? Tem-
 pora deuorare? Quid denique tibi uis? Non esse inquires, sed bi-
 bere potius. Non mandere, uel conterere: sed faucibus plenis in-
 gurgitare. Siquidem tempus ipsum natura quædam est liquens/
 (ut ita dixerim) atque labilis. Lipientium uero hæc est conditio:
 ut si cohibeas in angustum, subito perdas. Diffluūt enim coacta
 celeriterq; diffugiunt. Si aquam spōgiæ imbibitam forte compres-
 seris, exprimes eam, statimq; disperges. Si latius hanc tenueris, re-
 tinebis. Multo magis aerem, ignemq; & ætherem. Hinc apud poe-
 tas Frustra contendunt, qui ampla diuorum manum ue simula-
 cra ulnis capescere moliuntur. Late admodum accipiēda sunt la-
 tissima. Lipientia & amplissima sunt amplissime possidēda. Tūc
 certe grauius nos premit angustia, quando animum ipsum mo-
 rumq; eius naturaliter amplum redigimus i angustum. Quicūq;
 studia negotiaq; pensitant ex amussim: & in minima quæq; semper
 exactissimæ deferunt: uitam interea suam, heu suam uitam clam
 miseri conterunt. Recte igitur Pythagoras præcepisse uidetur. Ca-
 ue ne quando in angustum forte cohibearis, nihil cælo amplius.
 Nihil est uitalius. Angustissima uicissim terra uitam habet i mun-
 do q̄minimam. Deniq; si cælo temporeq; uiuimus, q̄to hæc latius
 absorbemus, rāto uiuimus & diutius. Viuite ergo lati ab angu-
 stia procul o amici. Viuite læti. Læticia cælum uos creauit sua. Quā
 suo quodā risu idest dilatactione, motu, splendore declarat: quasi
 gestiens. Læticia cælum uos seruabit uestra. Ergo quotidie impre-
 sens uiuite læti. Nā sollicitudo præsentium, rapit uobis præsens:
 præripitq; futurum. Curiositas futurorum celeriter in præteritum
 uos traducit. Iterum igitur precor, atq; iterum, uiuite læti. Nā fa-
 ta sinunt: dum securi uiuitis. Sed ut reuera sine cura uiuatis, ne
 unam quidem hanc curam sūmite: qua solliciti curetis unquam:
 qua potissimum diligentia curas effugiatis. Vna enim cura hæc
 mortalibus heu miseris omni cura cor urit. Negligite igitur dili-

gentiam. Negligentiam uero diligite. Atq; hęc etiam negligenter.
Quoad licet uobis inq; atq; decet. Hęc aut non tam ut sacerdos
amici mado uobis / q; ut medicus. Nam absq; hac una tanq; medi
cinarum omnium uita medicinę omnes ad uitam producendam
adhibite / moriuntur.

XVI. Septembris. M. cccclxxxviii. In agro Caregio.

Amerigus Corfinus

De triplici uita quem tu Ficine libellum

Compositum / in lucem mittere docte paras!

Imprimere hunc doctus: gratusq; Valorius ultro

Curauit / doctis pabula grata uiris.

Tresq; Petri: biniq; Canes: Cursorq; Amerigus

Contendent morsus pellere quisq; feros.

Impressit ex archetypo Antonius Mischominus

Florentię Anno Salutis. M. CCCCLXXXIX

Tertio Nonas Decembr.

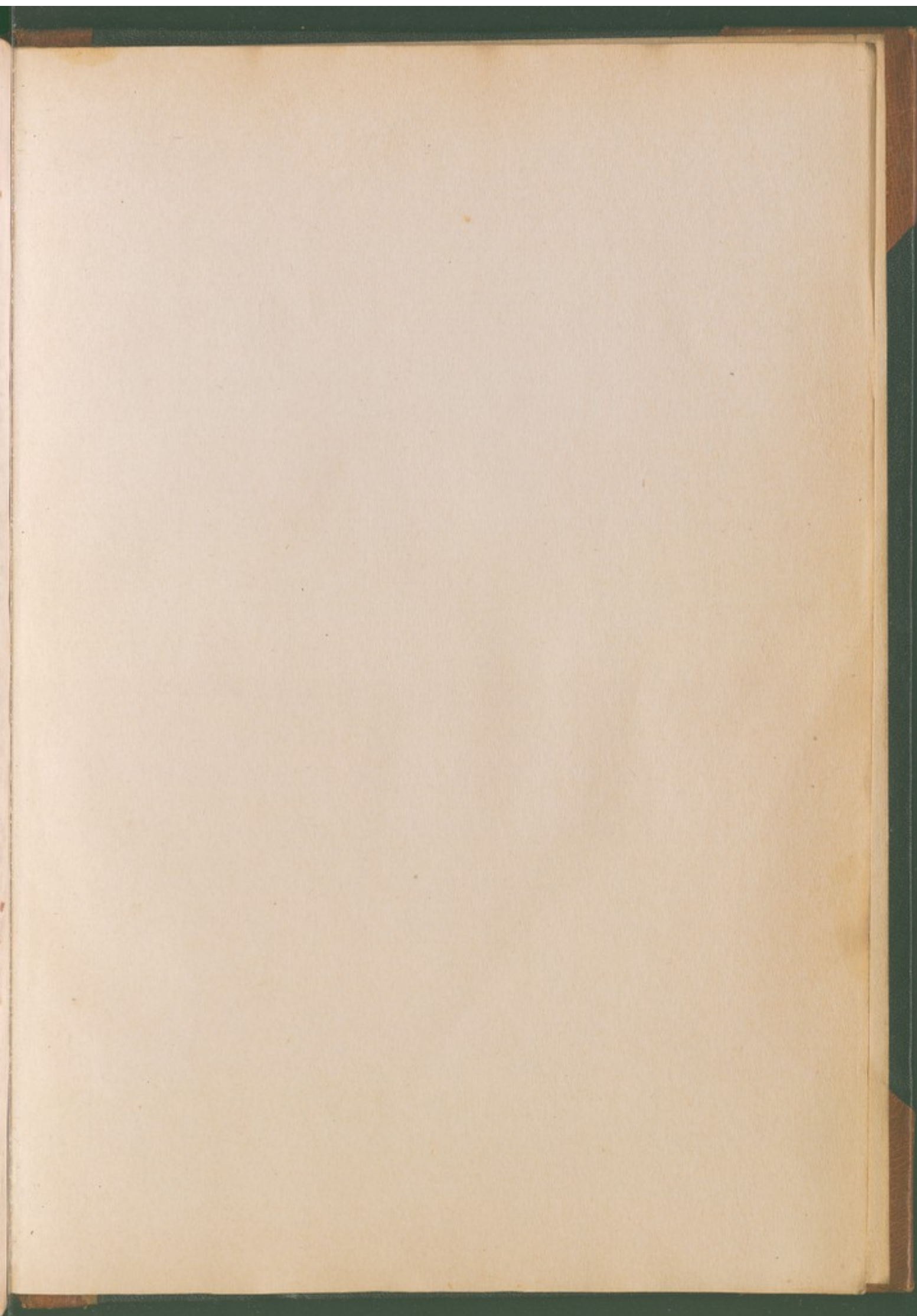
R E G I S T R V M

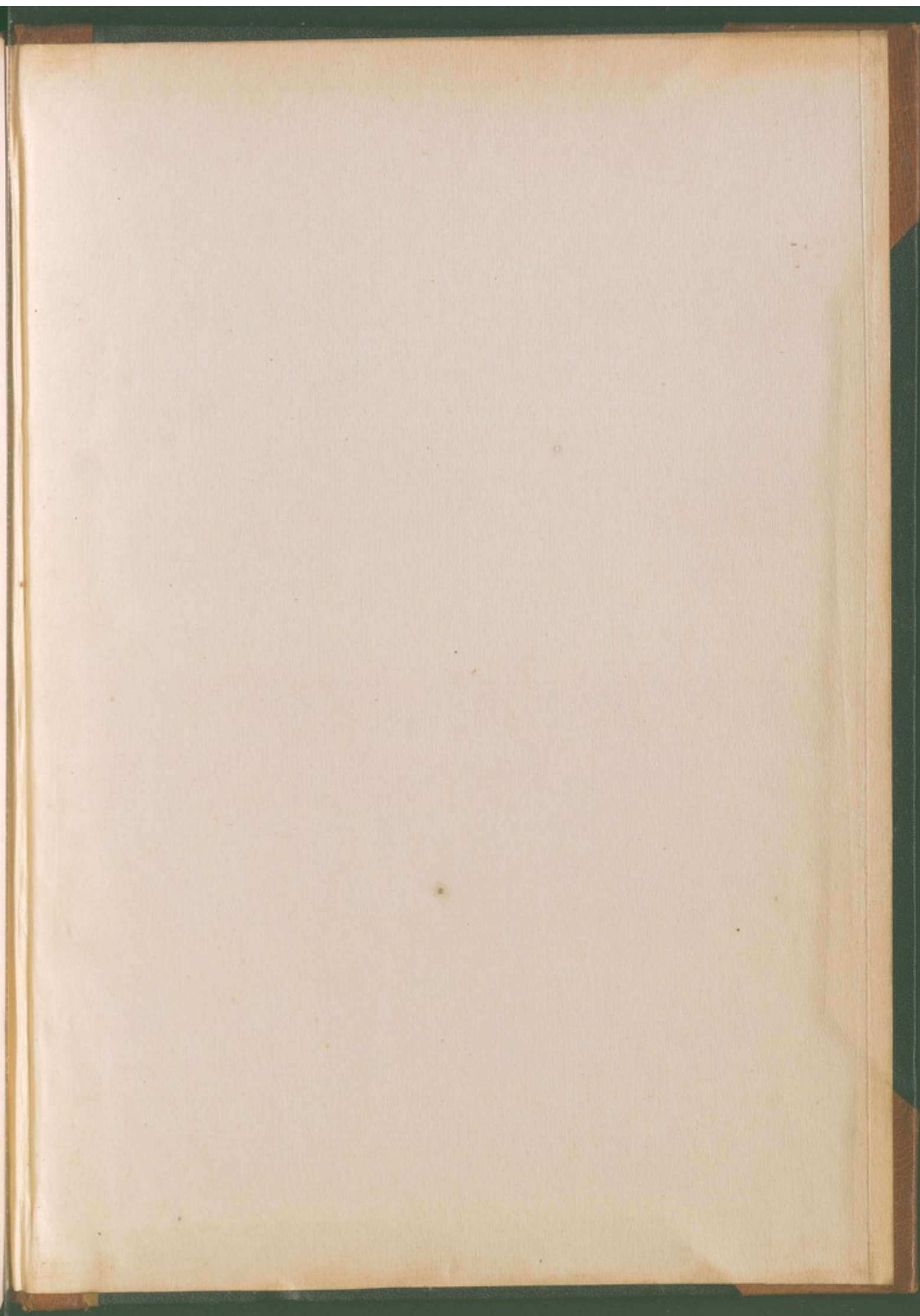
a
Prohemium
DE CVRA
sed utinam
ad interna
atra bilis
b
Quis raro
stor. Nihil
paulatim
Si aduersus
re cōdito
c
occupās
Prohemium
factione
hinc quidē
Sed substantiā
d
conditi
defectu
reuiescat
ra uitesq;
i liliū

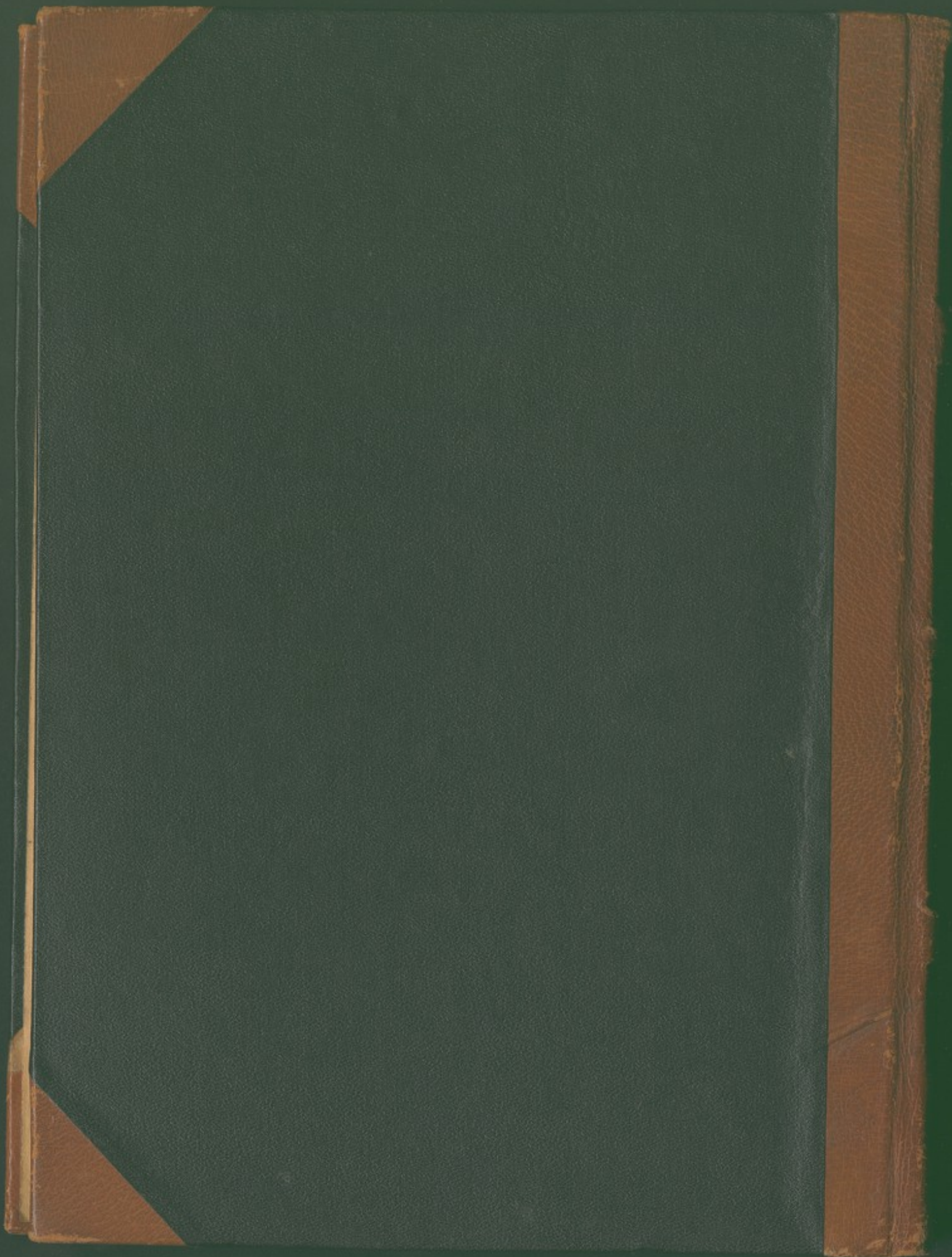
e
De medicinis
expellendi
Anstoreles
multa cōtingēs
f
Prohemium
quas & ego
dona dūtaxat
uidelicet
quisque
g
Iouem tandē
atq; Venerē
in eodem minuto
stellę/quam
gium. Atq;
h
Voluptatem
eius acumen
Mercurii cum
herba sacerdotis
De uirtute

i
& Astrologum
prestantior
inchoatam ibi
tur. Figure
do aliquo
k
præsertim si
inq̄ intimū
pater q̄ odor
tes. Sextum
rum conceptione
l
desinis aīaduertas
esse. Sed Saturnium
rem/celestia
bona oportune
m
Surge post
quædam
Sed die

*Med. Gen.
Med. Astron.
Astron.
A*

FIGURIS

MARSILII

1637

